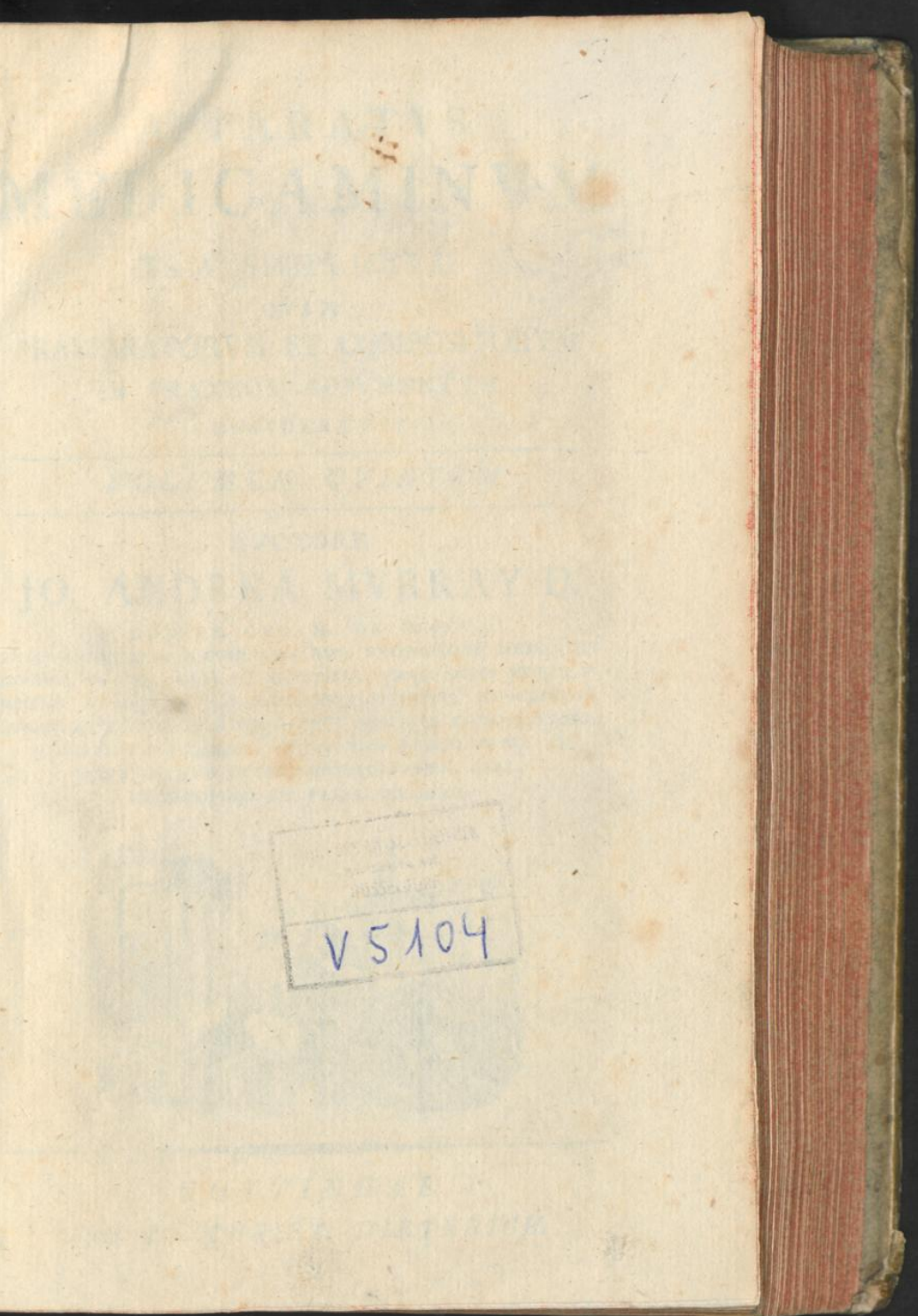
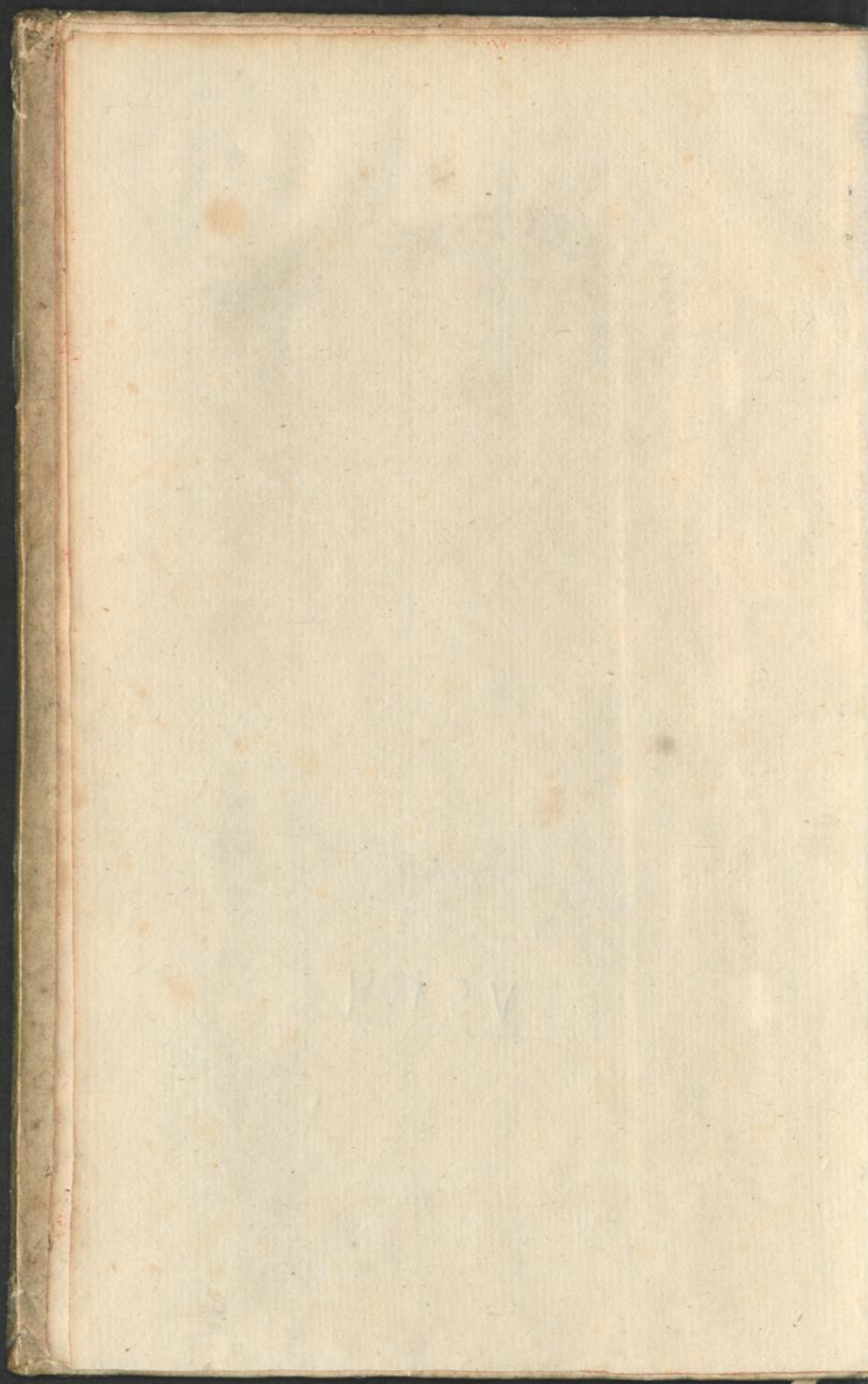

Dv 3129/
a/5

UNIVERSITÄTS- und
Landesbibliothek
Düsseldorf
V 5104

APPARATVS
MEDICAMINVM

TAM SIMPLICIVM
QVAM
PRAEPARATORVM ET COMPOSITORVM
IN PRAXEOS ADIVMENTVM
CONSIDERATVS

VOLV MEN QVINTVM

AVCTORE

JO. ANDREA MURRAY D.

EQVITE ORD. R. DE WASA

M. BRITANN. REGI A CONSILIIIS AVL. PROFESSORE MEDIC. ET
BOTAN. O. IN ACAD. R. GOTTING. PRAEFECTO HORTI R.
BOTAN. SOCIETATVM SCIENTIARVM GOTTING. STOCKHOLM.
VPSAL. GOTHENB. LVND. FLORENT. LVGDVN. DIVION. AVREL.
HARLEM. ET VLISSING. MEDICARVM PARIS. NANC. ET
HAVN. ATQVE OECONOMICARVM BERN. CELL.
GEORGOPHIL. ET PARIS. MEMBRO.

GOTTINGAE

Apud IO. CHRIST. DIETERICH.

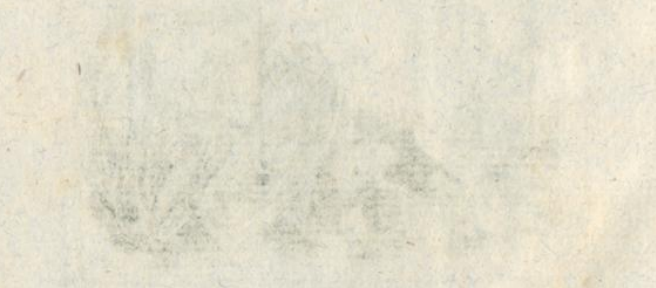
1790.

INSTITUT
MEDICAMINUM

PHARMACOLOGICAL
LABORATORY

TO THE
UNIVERSITY OF
DURHAM

PHARMACEUTICAL
DEPARTMENT

NEW YORK
1880

P R A E F A T I O

AD VOLV MEN QVINTVM.

Collatis haectenus editis quinque volumi-
nibus plerarumque stirpium medica-
rum censum me iamiam absoluisse intelli-
gitur, et eousque me peruenisse, vt feriem
ordinum naturalium singulorum, quotquot
significare instituti ratio postulauerit, in-
tegram praestare potuerim. Elapsi com-

plures anni sunt, ex quo primum volumen comparuit, quo temporis interuallo explorare fatis commodum fuit, quam lente prorepat labor tanti ambitus sub iis legibus, quas mihimet ipse praefixi, et quarum veritatis studium, non numerus voluminum euulgandorum, summa est, si iter multiplici negotiorum genere, quae munus iniungit, variisque valetudinis offensis interrumpitur. Quapropter obstacula quaeuis, quae remoueri sese patiuntur, dispellere, iam quidem in animum induxi, quo telam inceptam finiam, antequam senilis infirmitas eam relaxet, vel mors discindat, nunquam amplius vniendam. Alit impetum persuasio non in sterili me campo laborare, dum vires ad
illam

illam scientiam intendo, quae praxeos medicae alter oculus est, nouis suppetiis indigentissima, et blandum iudicium, tam de norma, quam fector, quam de eiusdem documentis a me exaratis, latum a pluribus celeberrimis viris, qui in artis exercitio confenuerunt, vel ipsi simili operae successu egregio manus iniecerunt, quorum CULLENII venerabile nomen eminent.

Vtne vero, quum huic volumini indicem, qui ad omnia spectat, subiecerim, aliquis credat, me nihil addendum vel emendandum reperisse, monendum est, Supplemento, mox subsequuturo, reliqua de fir-

pibus commemoranda me destinasse. Etenim
 volumine vno vel altero iam typis de-
 scripto, variis nouis stirpibus suppellex
 pharmacopoliorum aucta fuit; exemplo
 Cinchonae variarum specierum, Swie-
 teniae Mahagoni, Rhododendri chrysan-
 thi, Pruni Padi, Clematidis Vitalbae,
 Geoffroyae Jamaicensis et Surinamensis,
 Astragali exscapi, Lactucae virosae, Violae
 tricoloris, rel. quae igitur suo loco et or-
 dine antea inferi non potuerunt, nunc vero
 possunt. Eadem opportunitas iam patet
 variis partibus vegetabilibus, quarum species
 botanica serius modo innotuit, quorumsum
 Balsamus Peruvianus et Tolutanus, Lignum
 Santalum rubrum, Nux moschata, referenda.

Super-

Superfunt pro dolor haud paucae aliae
ignotae vel dubiae speciei, vt Myrobalani
variae, Semen Ajauae, Gummi Ammonia-
cum, Myrrha, Kino aliaque sic dicta Gum-
mata, Balsamum Rakafiri, Radices Columbo,
Lopez, Chynlen, Cassumuniar, Ikan, Ligna
Aloes, Calambac, Cortices Pogerebae, An-
gusturae, Refina lutea in nouissima expedi-
tione fortiss. PHILIPP ad nouum Belgium re-
perta, rel., quas omnes peculiari sectione
complecti opus est, ne quis, licet plures non
satis confirmatae efficaciae reliquis inter-
miscantur, praestantiorum tamen cogni-
tione careat. Demum Caccadat oportet
commemoratio virium aliquot proximis mo-
do annis de plantis iam a me lustratis, vel
ainoqat.) 4 primum

primum vel curatius, perspectarum. Huius naturae sunt experimenta varia cum Moxa in Europa instituta, Arnicae vires in subigenda humorum putredine, in febris intermittentibus, paralyfi, et radice eiusdem potior usus, Valerianae celticae cum officinali comparatio, Assae foetidae in carie offium potentia, usus clysmatum ex aceto et aqua, Rubiae tinctoriae virtus in obstructione menstrui fluxus, Dulcamarae praesentia in vario morborum genere ulterius stabilita, Belladonnae in mania et epilepsia efficacia, Tabaci in hydrope, Nucis vomicae in epilepsia, Digitalis in hydrope, Dentariae in scabie, Violae tricoloris in crusta lactea, Opii in lue venerea, laus confirmata saponis

saponis acidi in variis morbis, rel. Haecce omnia dum exsequutus fuero in conubio determinationis exactae stirpium expositarum vel earundem partium, effugere me posse crediderim opprobrium botanicis creberrime motum, nomenclatura et locomotiuitate absolui, quicquid illis scientiae et meriti insit.

Hocce spicilegio publici iuris facto ad recudenda duo priora volumina, quae per plures annos iam distracta fuerunt, dein reliqua, regrediar. In ceteris, quae supersunt, medicaminibus, ad censuram reuocandis, id moram abbreviabit, quod prout horum parcior longe numerus est, ita rarissima

rissima disceptatio de specie, cui debentur,
obtingat, quam tamen inter vegetabilia enu-
cleare auctori saepe miram difficultatem
parit.

VOLUMEN QVINTVM.

S T I R P E S.

Palmae.	Calamariae.
Piperitae.	Gramina.
Scitamineae.	Filices.
Liliaceae.	Musci.
Enfatae.	Algae.
Orchideae.	Fungi.
Tripetaloideae.	

VOL. MEN. QVINEVM

STIRPES

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

(Linnæus)

B. MONOCOTYLEDONES.

ORDO XLIII.

P A L M A E.

C O C O S.

LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 985. Gen. pl. p. 537.*

497.

Pharm. PALMAE Oleum.

C*Cocos butyracea*; inermis, frondibus pinnatis:
foliis simplicibus LINN. *Suppl. pl. p. 454.*
Pindova PISON. *Ind. res nat. et med. p. 125.*
c. ic. An Palma altissima non spinosa fructu
pruniformi minore racemoso sparso SLOANE
nat. Hist. of Jam. vol. 2. p. 115. tab. 215?
An Palmiste ADANSON *Hist. nat. du Senegal*
p. 107? Arbor alta in America australi, no-
Appar. medic. Vol. V. A minatim

minatim Brasilia (PISO) et circa fodinas Ybaquenses (MUTIS) crescens.

Plures palmae fuggerunt simile oleum, vt Elaeis Guineensis LINN. (JACQU. *Hist. plantar. Amer.* p. 280.); Palma foliorum pediculis spinosis fructu pruniformi luteo oleoso, the Palm Oil - Tree SLOANE *nat. Hist. of Jam. vol. 2. p. 113. tab. 214.*, quae videtur eadem ac Palma oleosa HUGHES *nat. Hist. of Barbados, p. 111.*, vel Palma dactylifera aculeata fructu corallino maior BARRERE *Hist. nat. de la France equinoxiale, p. 87.* Item huc pertinent Phoenix dactylifera, cuius nucleus erogat oleum vel butyrum simile (WRIGHT'S *Account of the medical Plants growing in Jamaica, quae commentatio prostat in Lond. med. Journ. 1787. P. 3. p. 295.*); variae palmae spinosae, quas AUBLET (*Plantes de la Guiane Franc. tom. 2. App. p. 95.*) sinit nomine Palmiers Avoira, quarum maxima summo in pretio est aliaeque. Existimo eandem intellectam sub nomine Avoira a cl. FERMIN (*Reise durch Surinam P. 1. p. 173.*). Harum oleum pro opportunitate locorum in fines eosdem adhibetur. Sed quoniam nuperius cl. MUTIS (in LINN. *Suppl. pl. l. c.*) stirpem praefixam non solum sollertissime descripsit, sed et oleum

oleum ex ea ab incolis Americae calidioris vere in usum quotidianum erui indicavit, illi totam huius olei historiam iungam.

Fructum gerit drupaceum, obovatum, succosum, unilocularem, cuius nux durissima, oblonga, substriata. Nucleus latens, qui saporem nuclei Cocos nuciferae habet, oleum recondit, maceratione in aqua eliciendum. Hoc scopo nuces contusae et ruditer contritae ab Americanis aquae per tempus immerguntur, unde sensim nucleorum compages resoluitur ita, ut butyracea materies superficiem petat, grauior fundum occupet. Sic triplici aquae commutatione quicquid oleosi inest, eruitur (MUTIS).

PISO duplicis olei meminit, ex nucleo albi, et ex fructus cortice magis flavi. Quae in hacce narratione obscura sunt, lucem adipiscuntur iis, quae exposuit cl. AUBLET, etsi de alia specie, qui expulposa fructus parte praevia fermentatione et conuassatione et motitatione eius intra vas super igne vel et praegressa coctione eius cum aqua exprimi oleum nos edocet; ex nucleo autem sua testa valde dura exuto ignis admoti ope exprimi, vel in subsidium sumta coctione in aqua elici butyri speciem. Oleum igitur duplicis generis, tenuius,

A 2

item

item crassius, erogat idem fructus. Quod in officinis praesto est, densitatem vnguenti habet flauumque est, odoris grati fere instar Iridis Florentinae, frigore spissius fit. Rancore album euadit, tum et odorem dictum perdit. Qui igitur color et quae odoris absentia significant reiciendum esse. Bene tamen conseruatum vltra viginti annos rancoris expers persistit (QUELLMALZ *Progr. de oleo Palmae materia iniectionibus anatomicis aptissima*, Lips. 1750. p. 9.). Prouti non ex vna arbore modo prouenit, ita nec ex vna regione transmittitur, ex Africa et Jamaica australi.

Oleum hocce in Guiana inungitur corpori ad illud contra insecta et humiditatem aëris tuendum. Sed lampadibus praeterea et pigmentis inseruit. Butyrum, loco illius ex lacte, cibus in patria additur.

Vsus medicus si spectetur, communis cum aliorum oleorum vnguinosorum natura in mentem redeat. Nobis rarissimus quidem est, isque externus, quem et commendat odoris gratia, vt emolliantur solida et relaxentur. Pernionibus prurientibus vel hiantibus, item fissuris manuum hieme praecipue ex multa lotione obtingentibus vtiliter

vtliter inungitur (BÖNNEKEN in *Fränk. Samml. vol. 2. p. 235.*) In duritie ventris tam apud adultos, quam infantes fertur prodesse insigniter (BERG. *Mat. med. p. 882.*) Est qui illud ad dissipationem nodorum arthriticorum in manibus et pedibus et dolorem inde enatum compescendum, item ad sanationem vlcera, si dehiscunt, extollit (BÖNNEKEN *l. c.*).

Pro iniectionibus anatomicis subtilioribus vtile est, vel per se syringa iniectum, vel dum eius quarta vel tertia pars cerae additur; nam altius penetrat, frigore non fragile fit, et contra corruptelam variam praeparata munit (QUELLMALZ *l. c. p. 10 sq.*).

Fructus suis pabulo in Jamaica cedit, vbi apri in primis eo valde delectantur (WRIGHT in *Lond. med. Journ. 1787. P. 3. n. 293.*).

EMPLASTRUM DIAPALMAE (V. c. c. *Ph. Würt. p. 64.*) inde nomen traxit, quum olim oleum hocce additum fuerit, sed hodie, vt par est, acquiescunt auctiori olei Oliuarum quantitate, nisi vel hocce emplastrum ad superflua referre fatius ducas.

P H O E N I X.

LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 985. Gen. pl. 573.*

498.

Pharm. DACTYLI (Fructus); Eorundem *Ossa.*

Phoenix dactylifera; frondibus pinnatis: foliolis ensiformibus complicatis LINN. *Spec. plant. p. 1658.* Conf. HASSELQUIST'S *Resa til heliga Landet p. 499.* Φωνιξ Graecis. Palma KÄEMPF. *Amoen. exot. p. 667. sqq. fasc. 4. tab. 1. 2.* Depicta quoque exstat in REGNAULT *Botan. Le Palmier Dattier.* Arbor nouem circiter orgyas alta, grandaeva ducentorum quin trecentorum annorum, indigena in Arabia ad maris rubri tractum et in Persia, ubi praecipue regiones, quae sinum Persicum ambiunt, occupat. Delectatur coelo torrido, feruente, ventis adurentibus ex austro agitato, solo autem fabuloso, exsucco, leui et nitroso. Ibidem itaque locorum crescit, quae reliquorum prouentuum, ad beatam vitam facientium, aquae praeprimis, inopia laborant.

Syluestres arbores humiles sunt, et formam indecoram contortam prae se ferunt, fructibus vero

vero

vero vel nullis vel nonnisi austeris et inutilibus instruuntur. Cultus igitur artificium accedat oportet, quem ipsum KAEMFFERO nemo ad hoc usque tempus sollertius persequutus est. Quoniam propagationis arborum foeminearum potissimum ratio habenda est, nec haec ex semine apte cognosci possunt: furculi foeminearum ex radice emergentès, biennes ad minimum, terrae in palmetis infiguntur (Vid. de cultura KAEMFFER.). Ad impraegnationem autem spadicum foeminearum opus est, vt masculini illis admoueantur vel operosius interferantur. Ex Asia sine dubio in Aegyptum translata haec palma fuit, vbi et copiose hodie offenditur, sicuti in Senegalia ad promontorium viride (ADANSON *Hist. nat. du Senegal*, p. 106.), et Barbaria. Transiit et maris mediterranei limites, ita vt et in Lusitania, australibus prouinciis Hispaniae (BOWLES *Voyage to Spain*; iam mihi praesto modo est versio Ital. *Introduzione alla Storia naturale di Spagna*, vol. 1. p. 319.) item prope Gades (OSBECKS *Ostind. Resa* p. 41.), praecipue Valentia, item in Sicilia, palmeta alantur. Vitat coelum temperatius. In caldariis hortorum Europaeorum vel trunco arbores destituuntur vel exiguo tantum

suffulciuntur, rarius quoque flores fructusque ferunt.

Hacce arbore loco natali omnibus fere vitae necessitatibus natura prospexit, tanto magis ibidem benefica, quum torridum clima reliquas tantum non omnes vitae suppetias arceat. Vix alia arbor hac in re cum ipsa comparari potest, quam Cocos nucifera. Haud immerito igitur diuitiae possessoris palmetorum numero Phoenicum censentur, quarum tria ad quatuor millia aliquando in vnus heri fundo numerantur. Caudex versus verticem nonnihil contractior texturam habet laxiorem et multum medullae recondit, firmior tamen in arbore aetatis prouectioris. Fissus palos et trabes domiciliis tuguriisque praebet, sepes inde parantur pro cingendis hortis; sub penuria melioris ignis pabulo foci inferuit. Quod ad exortum frondium comparet reticulatum tegmen funibus domesticis et naualibus materiem subministrat. Ex frondibus corbes vel sacculi texuntur et flabella pro insectis abigendis parantur et capitis velamina conduntur. Pro vrceis et scutellis vacuae spathae conducunt, pro scopis racemi, rel.

Ita

PHOENIX DACTYLIFERA. 9

Ita edulia varia praebet arbor, scilicet surculi ex axillis frondium prouenientes, praecipue ima harum basis, medulla ipsius comae, frondes summae tenellae in vnum adhuc conuolutae, spadiceis primordia; quae omnes partes vel manducari crudae possunt, vel cum carne veruecina coctae edi, et ex hisce bellaria varia parari fese finunt.

FRUCTUUM s. DACTYLORUM vero summum pretium constituendum est, Hi, Φαινικοβαλανοι Graecis dicti, in spadicem ramosum colliguntur. Drupam intelligimus oblongam, magnitudine prunorum, carnis, dum recens est et matura, pellucidae, mollis, dulcissimae, subrufae. Decerpuntur dactyli paullo ante maturitatem, quo tempore acerbi sunt, dein in cumulos proiecti solaribus radiis exponuntur, quo penitus emolliantur et dulcescant. In siccis, qui ad nos perueniunt, figurae conicae apice obtuso et retundato, basi subinde calyce squamoso suffulta, sub cuticula tenui coloris badii parenchyma ficcius rufo flauescens dulce et viscosum latet, vestitum intus pellicula tenera niuea tenaci in fila saepe resoluta. Semen ipsum ossium est, subcylindricum,

Λ 5

dricum,

dricum, epidermide pellucida laxè vestitum, oblongum, subrugosum, albidum apice compresso, altera parte sulco longitudinali notatum, altera hilo orbiculato in medio dorfi. — Differunt fructus in diuersis arboribus multiplici modo tam gratia saporis quam colore, mollitie, pinguedinosa facie aliisque notis, vnde varietates arborum plures, (quarum nomina diuersa KAEMPFERUS recenset *l. c. p. 704.*). Harum praestantissima KAEMPFERO iudice est, quae Dactylos regios s. Churma Siahunè fert, TAVERNIERO (*Six Voyages en Turquie tom. I. p. 686.*) autem teste ista prope Sarun in Persia crescens, forsitan eiusdem varietatis. Qui ad nos transferuntur exsiccati Barbariam vulgo patriam habent, et minoris sunt gratiae et magnitudinis, recentes autem siccis meliores (DEMANET *Hist. de l'Afrique Franc. tom. 2. p. 97.*), vnde Mauris in deliciis sunt. Multum quoque facit ad praestantiam siccationis artificium.

Multae gentes sunt, quae nulla fere alia esca vtuntur. Per longum tractum orae Arabicae plebs nonnisi dactylis et pisce salito vescitur (TAVERNIER *Voyages en Turquie en Perse etc. tom. I. p. 243.*). Mauri in ditione Maroccana australi

PHOENIX DACTYLIFERA. 11

australi abstinent pane, acquiescentes dactylis (DE ST. OLON *Relation de l'Empire de Maroc*, p. 34.). Fereula insuper multiplicis formae suppeditant. Recentes facile a ventriculo concoquuntur et alimentum salubre constituunt, tanto aptius sub isto feruore coeli, qui humores ad putredinem disponit, in qua coërcenda acor dulcibus communis summam vim habet. Praestantiores leui pressione emittunt syrapi speciem, qui vices butyri subinde in ferculis agit. Condiuntur in patria quoque dactyli hocce syrupo vel saccharo, sicque ditioribus instar cupediarum sunt. Plebi inferuit, quod post expressionem syrapi remanet, vel ficci dactyli, qui a ventriculo difficiliter digeruntur. Immaturi ad faginandos camelos vel alia animalia adhibentur. Taceo vinum fermentatione ex dactylis aqua perfusis parabile, et spiritum huius destillatione eruendum.

Dulcedo et viscosa natura pulpae dactylorum et inter medicamenta iis locum concessit. Aemulantur viribus maxime passulas et ficus, qui fructus merito, saltim apud nos, in vulgari praxi praeferendi, quum dactyli plerumque vetustate in pharmacopoliis vel indurati vel vermibus exesi
occur-

occurrant. Recentiores demulcent sanguinem, involuunt acre, fibras relaxant, caua lubricant. In stranguria igitur, tussi, raucedine, affectionibus calculosis, in suppuratione promouenda cataplasmatibus additi, non spernendi. Pretii, quod illis in hisce assignauerunt maiores nostri, vestigia adhuc superfunt in SPECIEBUS DECOCTI PECTORALIS (*Ph. Würt. p. 185.*), ELECTUARIO DIAPHOENIC. (*Ph. Paris.*) rel. Moderate adstringere sunt, qui affirmant (e. c. KAEMPF. *l. c. p. 752.*), id quod vero potius de dactylis nondum maturis accipiendum arbitror.

NUCLEORUM siue OSSIUM dignitas multo minor. Comminuta molendinis camelis proiiciuntur deficiente meliori pabulo. In Barbaria globuli inde tornantur preicatorii (HASSELQUIST *l. c. p. 1501.*).

SAGVS

S A G V S R u m p h.

499.

Pharm. SAGV vel SAGO Grana.

Sagus seu Palma farinaria RUMPH. *Herb. Amb.* vol. 1. p. 72. tab. 17. 18. Arbor Zagoe Amboinenfis SEB. *Thef.* vol. 1. p. 39. tab. 25. fig. 1. Sagoträdet, BRAAD in *Vet. Acad. Handl.* 1775. p. 142. sqq. Conf. SONNERAT *Voyage à la nou. Guinée*, p. 188. sq. FORREST'S *Voyage to new Guinea*, p. 39. sq. Arbor crescens in insulis Moluccanis, vbi praecipue in insula Ceram frequens, item in insulis reliquis Asiae australibus, nec non in noua Guinea.

A *Cycade circinali*, cui LINNEUS *Sagu grana* adscripserat, ad hanc speciem eadem refero ex iterato scrutinio; licet omnino et aliae quaedam palmae eorundem materiem intra truncum suum foueant, *Elates syluestris* L. et *Zamiae Cycadis* LINN. *Suppl.* exemplo. *Elate* medullam quidem continet magis fibrosam, sed conuassatione et aquae maceratione farinam largitur commodam in insulis Jaua et Borneo vsitatam. Ex *Zamiae* dictae medulla Hottentotti speciem panis parant spurco quidem praeparationis modo, sed tamen
 fordidae

fordidae hominum genti alendae non inepto
(*Cycas caffra* THUNB. in *At. Vpf. nov. vol. 2.*
p. 283. fqq.).

Vix vero alia arbor, nisi *Artocarpum* ob
fructum excipias, cognita, quae alimentum salu-
tare tanta vbertate et tam exiguo labore praebet,
sive culturam arboris spectes, sive cibi, qui inde
redundat, praeparationem. Adulta altitudinem
triginta pedum assequitur et amplitudinem eam,
vt vix amplecti vir truncum possit. Hic ipse re-
fert lignosum tubum, pollicem circiter crassum,
medulla eduli, cui copia fibrarum per longitudi-
nem interferitur, factum. Tam per semina quam
per furculos radicum arbor sese ipsa propagat.
Cultu non indiget, sed vastas sylvas sponte con-
stituit, delectans praecipue solo paludoso; fabulosa
et excelsa loca fugit, nisi ars subueniat.

Fronium pro tegendis aedibus in India in-
signis vtilitas. Hae igitur complicatae vel asser-
culo alligatae tantam densitatem habent, vt vel
imbribus cadentibus ne gutta quidem penetret,
et rite iunctae per septem ad decem annos tecti
vicibus fungantur.

Vnica arbor grandior ad quadringentas vel
quingentas circiter libras farinae Sagu, modo
mox

mox significando praeparatae, suppeditat. Ad
 iustam maturitatem peruenisse medullam cogno-
 scitur puluere albo ex frondibus transpirante,
 quo tum temporis illae consperfae cernuntur
 (BRAAD. SONNERAT *l. c.* p. 189.). Vel per
 foramen eximitur explorationis causa tantillum
 medullae, quod nisi probam notam prae se
 ferat, foramen luto obturatur (RUMPH *l. c.*
 p. 78.), et expectatur ad aliud tempus.
 Arbor vero commoda mox prope radicem
 exciditur. Truncus tum si humilior est, lon-
 gitudinem suam feruat; si vero grandior, trans-
 versim in plures partes quinque vel sex pedum
 diuiditur, et dein secundum longitudinem lignum
 supra aufertur, ita tamen vt ad extrema eius tan-
 tillae parti parcat, quo post medullam exemptam
 lintrem referat. Scilicet medulla, instrumento vel
 duro ligno in scobem subacta, eximitur, dein rur-
 sus immittitur, vt cum aqua pura affusa ligni
 vel manuum ope elaborari possit, sub quo negotio
 fibrosa pars assurgit, farinacea autem fundum pe-
 tit. Quo vero haec seorsim colligatur, applica-
 tur huius alvei parti latissimae faccus ex vagina
 pilosa foliorum Calappi, qui cribri munere fun-
 gitur, annexus vecti sursum et deorsum mobili;
 sic

sic pulpa cum aqua ad cribrum appulsa, hoc nonnisi tenuissimam farinam transmittit, relicta intra alueum massa rudiori et tenaciori; sacco adiunctus canalis transfert aquam farina foetam in vas suppositum, vbi ista fundum petit, aqua ipsa autem vel per inclinationem vasis vel foramine emittitur. Fibrosum vel surfuraceum, quod remanet sagineis porcis idoneum est (RUMPH. SONNERAT.). Haecce encheiresis licet confirmetur duobus testibus aptis, longo temporis tractu direntis: non mirum tamen, in nonnullis momentis artificia quorundam Indorum differre. Malayenses cortice trunci separato, medullam in frustula discindunt et per vnum, duos plures dies, aqua macerant, donec farinosum emollitum fuerit et fibrosum superficiem perat, quod facile aufertur. Decantata aqua, reliquum corbis immittitur et subigitur agitatione et affusa per vices aqua, donec omnis farina cum aqua effluerit in vas suppositum et subsadat, sordes autem adhuc superstites assurgant; quo crebrius ista colatur, eo magis albescit (BRAAD in *Vet. Acad. Handl.* 1775.). Farina ab hominibus in cibum vertitur. Plurima eius pars ad panem pinfendum adhibetur, parum modo ad pultem praeparandam.

Nam

Nam humida farina non diu contra acorem muni-
niri potest. Inditur pro pane conficiendo farina
modice sicca modulis quadratis vel oblongis ex
lapide cocto cellulis variis instructo, postquam hi
primum calefacti fuerunt; sensim intra decem vel
duodecim minuta pr. temporis ista in panes vel
offas duras coit, quae eximuntur, vt nouae farinae
portioni locus sit. Figura et magnitudo panis
ceteroquin varia, color ruber vel ad rubrum ac-
cedens. Seruari sic per plures annos potest.
Dum edatur, emolliri antea aqua debet, et sale
vel aromatibus additis fercula non ingrata exhi-
bet (RUMPH. SONNERAT. FORREST.). Malayenses
farinam probe depuratam in conicas massas redu-
cunt, probeque obiectam sensim exsiccant (BRAAD).

Quod vero ad nos affertur Sagu formam
GRANORUM habet, quae ipsa serius ab Indis vi-
dentur esse inuenta, nam eorundem nullam
mentionem RUMPHIUS fecit. Nec grana ante
annum 1729. in Anglia, nec ante a. 1740. in
Gallia innotuerunt; anno autem 1744 modo in
Germania eorum vsus inualuit (STECK *Diff. de*
Sagu, Argent. p. 34.). Parantur autem ex fa-
rina nondum perfecte siccata e. c. ex partibus istis

Appar. medic. Vol. V.

B

conicis

conicis adhuc nonnihil humectis, easdem inter palmas conterendo, vt dehiscant in particulas exiguas, quae agitando in ventilabro et supra aulaeum in grana efformantur. Vt magnitudo aequalis fiat, per cribrum transmittuntur, quibus factis primum sole, dein intra lebetes ferreos super leni igne siccantur, donec arescant (BRAAD). Magnitudo horum a semine Brassicae ad illud Coriandri supraque ascendit, coloris albidus vel rubro fusci, duritiei fere lapideae. Per multos annos granulatum hoc Sagu seruari potest integrum, nec mucidum fit, si modo ab humido aëre arcetur (Vid. exemplum Sagu per 20 annos supraque incorrupti in SEBAE *Thef.* vol. 1. p. 40.), nec a vermibus facile eroditur. Vtut durum apparet: grana tamen aqua calida decocta facile mollescant, intumescunt et pellucida fiunt, et si figuram seruant, vnde sine dubio BRUCKMANNI (*Epist. itiner.* 57. p. 5.) enatus error, nihil nisi piscium oua exsiccata esse, cui vix cedit alius quorundam, semina stirpis esse. Decoctum, si refrigerit, gelatinam refert, mollem insipidam, rufam.

Similia grana parari possunt ex radice Jatrophae Manihot, pulpam eiusdem post expressio-
nem

nem venenati fucci super igne volutando, nec minus salubria sunt (FAHLBERG in *Vet. Ac. Handl.* 1786. p. 229. sq.). Sed album sic dictum Sagu ex fabis quibusdam subtiliter contritis paratur, quod tamen non eam gelatinam secum vehit, ac verum Sagu, sed illico aqua vel lacte coctum in farinam resoluitur (BRAAD *l. c.* p. 147.). Grana quoque erogat amyllum tuberum Solani tuberosi; quod ipsum fertur esse *pulvis Sagu* apud aromato-rios hinc inde extans (WRIGHT in *Lond. med. Journal* 1787. p. 295.). Ex farina triticea, aqua humectata et per setaceum transacta, grana similia parant Mauri sub nomine Cuscusu (FRIEDRICH in *Götting. Magazin ann. 4. P. I. p. 68.*). Nempe omnia haecce cum granis Sagu in eo conueniunt, quod farinaceae naturae sunt et aquae vi in mucilaginem vel tota vel plurimam partem resoluuntur.

Oleis non soluitur Sagu, nec spiritu vini. Quod, etiamsi acescat aqua moderato igne per tempus et fermentationem subeat, spiritum inflammabilem tamen vix erogat (STECK *Diff. cit.* p. 34.), ignis actioni videtur adscribendum, quam subiit, antequam transuehatur. Forti igne tractatum destillando exhibet spiritum acidum, oleum

empyreumaticum, carbonem, ex quo alcali per aquam eruitur (STECK *l. c. p. 36. fq.*). Sed non multum verae lucis de natura vegetabilium eiusmodi experimentis accenditur.

Non minorem nutriendi vim habent haecce grana, quam pastae istae, quas Indi ex medulla arboris parant, et quas in quotidianum usum vertunt. Quum vero tota in mucilaginem non tenacem vel viscosam resoluantur, quae breui in massam sanguineam distribuitur: nutriunt absque ventriculi grauatione, et iis praecipue conducunt, qui stomachi debilitate laborant. Hinc vero fit, ut robustis non sufficiat, sed ut hi mox fatiata Sagu fame nouum edendi stimulum sentiant. Commendationi quoque cedit hoc, quod difficilius, quam cerealia in acorem degenerant, nec flatibus adeo molesta sunt. Ditorum in Europa mensas ingrediuntur haud raro iuscula, inde aqua vel iure carneo, vel lacte vel vino albo, siue, quod praestat, rubro cocta, et vario grato pro liquidi varietate additamento, succi et flauedinis Citri, Cinnamomi, sacchari rel. condita. Ars coquinaria insuper pulmenta grata (Pudding) inde inuenit. Frigidae quoque gelatinae ex Sagu
palato

palato haud parum placent. Tenellae aetati ob facilem digestionem grana haecce aqua cum tantillo lacte cocta accommodatissimum cibum largiuntur. Nec minus refarciunt egregie iacturam humorum, qua phthifici emaciantur, et acre ad febrem in hisce vellicans obtundunt, horumque vires eximie refocillant. Anglis igitur iam dudum hocce sine arriferunt. Huc et spectat ventilata Parisiis dissertatio (*An Sagou phthificis prodest? auct. MALOVIN 1729 et 1734.*). Sic in qualibet alia tabe et bonorum succorum penuria conducit et quolibet morbo, qui demulcente et obtundente remedio opus habet, quorsum arthritidis aluique profluua varia.

P I P E R I T A E.

P I P E R.

LINN. *Syst. veg.* p. 68. *Gen. pl.* p. 19.

500.

Pharm. PIPER *nigrum.*
album.

Piper nigrum; foliis ovatis subseptemneruiis
glabris, petiolis simplicissimis LINN. *Spec. pl.*
p. 40. *Piper rotundum nigrum* PLUKENET *Al-*
mag. p. 297. *tab.* 437. *fig.* 1. *Piper nigrum*
CAMELLI *de plant. Philippens.* in *Phil. Transf.*
vol. 24. p. 1773, Lada, aliis Molanga s. Pi-
per mas PISON. *Mant. aromat.* p. 180. c. iv.
Molagocodi Hort. *Malab.* *vol.* 7. p. 23. *tab.* 12.
Pepper Plant MARSDEN'S *History of Sumatra,*
p. 105. *sqq.* Icones praeterquam dictae existant
in MILLERI *Illustr. syst. sex.* et REGNAULT *Bo-*
tan. Le Poivre noir. Est planta frutescens
sarmentosa, radículas in caule protrudens, in
India

India orientali quidem spontanea, sed ignobilem et amarum fructum fert, nisi cultura subueniat.

Haec in Malacca, Jaua, praecipue autem Sumatra, tam feliciter succedit, vt per totum orbem inde Piper transmitti queat. Loca commodissima pro ea sunt prope fluuios, tam ob fertilitatem soli, quam ob aquae, qua rigentur plantae, opportunitatem; verum et vigent stirpes solo ficciori, quale prope ascensum montium est. Sumatrani autem, indulgentes ignauiae, praeferunt vetustas fyluas, in quibus putrescentes arborum trunci et frondes deciduae fertilem terram reddunt (MARSDEN). In vltiorem praeparationem accendunt, quicquid arborum fruticumque ibi reperiendum est. Solo igitur rite adaptato et spatiis regularibus rectilineis et parallelis diuiso, commoda distantia, orgyae circiter, infiguntur terrae rami abscissi arboris (Chinkareens, Faufel apud PISONEM et GARCIAM), qui fulcimento plantarum Piperis inferuire debent. Hi, licet videantur radicibus suis succi partem ingurgitare, perticis vtitatis a quibusdam eo praestant, quod non quotannis mutari debent, et foliis emergentibus necessariam vmbra tenellis plantis suppeditant.

B 4

Prope

Prope haec fulcra postquam radices egerunt, et summitates abscissae fuerunt, furculi Piperis ex radice pullulantes resecti plantantur, duo scilicet plerumque ad vnum fulcrum, qui adolescentes circa fulcra sese circumuoluunt. Post triennium hi, ne stirpes sensim, prae succi dispendio, pereant, praescinduntur distantia trium pedum a solo et apices reclinantur horizontalique situ eidem immittuntur. Non opus est plura de cura, qua solum ab aduentitiis plantis purgatur, et de sollertia, qua furculi truncorum auferuntur, hic dicere (Conf. MARS DEN).

Tertio anno post plantationem fructum ferre solet stirps pro indole foli, huiusque prouentus per annum vnum, duo, tres dein continuat, raro messis in vicesimum annum vsque iteratur. Societatis commerciorum Europaeae ministri quotannis solliciti in conditionem harum plantationum inquirunt, et passim poenis passim praemiis distributis culturam promouent (MARS DEN. Conf. et ESCHELS-KROON *Beschr. d. J. Sumatra p. 34.*).

Fructus, qui bacca est, in racemos longos colligitur, et quatuor vel quinque menses pro maturatione desiderat. Color baccarum initio viridis

ridis maturescendo ruber euadit. Quoniam hae facile decidunt, nec eodem tempore in racemo maturae fiunt, opus est auellere racemos ad prima maturitatis indicia, nec baccas virides legere. Siccantur tum dispersae per aulaea vel in solo duro; sicque et mutant colorem in nigrum et corrugantur. Agitando separatur dein quicquid alieni est. Iusto praecocius lectae facile in pulverem ex vno loco in alterum translatae dilabuntur. Et hoc quidem *Piper nigrum* est.

Piper album autem dicitur, si baccae perfecte maturae et optimae notae externo suo tegmine orbantur; quoniam quod remanet albidum est. Vilior species illa est ex baccis sponte delapsis indeque collectis (MARSDEN *l. c. p.* 106.). Sed vt praestantiór obtineatur, immerguntur circiter per duas hebdomades baccae aquae intra foueas prope fluuios vel in vlginibus stagnanti, donec intumescendo externum tegmen crepuerit, a quo postea siccatione in sole et contritione inter manus liberantur (MARSDEN. Cfr. PISO.). Errauit igitur GARCIAE (*Hist. arom. apud CLUS. exot. p.* 182.), Piper vtrumque ex diuersis stirpibus peti, etiamsi de reliquo sibimet simillimis

B 5 pronun-

pronuncians. Nec fatis verum, in aqua marina macerationem baccarum fieri (vt quidem PISO indicat), vel aqua falsa (vt RUMPHIUS in *Herb. Amb. vol. 5. p. 335.*). Nec discrimen vnice consistit in maturitate diuersa (quam perfectam quidem tribuit Piperi albo CAMELLUS *l. c.*) Triplo pretio olim venit album; iam autem decrementum valor cepit, vnde iniunctum ab Anglica mercatorum societate in Sumatra, vt parca eius modo quantitas pararetur (MARSDEN *l. c. p. 118.*). Hoc fine dubio in causa fuit, nec vt ESCHELS-KROON arbitratur, ignauia incolarum, vt hodie in Sumatra tantillum modo eius profet. Lucrum, quod ex vtroque Pipere redundat Belgicae et Anglicae societati mercatoriae, persequi non huius loci est. (Calculos varios de hac re sistunt MARSDEN *l. c. p. 104.* ESCHELS-KROON *l. c. p. 58.*).

Piper nigrum igitur nigredine et rugis mox distinguitur ab altero. Vtrumque sphaericum est magnitudine pisi minoris, intus albidum. Licet album nonnisi optimae et maturae omnino baccae largiantur: ob macerationem in aqua tamen et iacturam aromaticae cuticulae debilius censendum nigro est. Sapor acris et calidus est, masticatione os et fauces igneo sensu afficiens; in Pipere nigro ferui-

feruidior; odor aromaticus quidem sed debilior, quam in aliis aromatibus bene multis. Aquae valde bibulum est. Hinc Indi illud adhibent ad siccitatem rerum, quae aëre deliquescunt, seruandam. Solent quoque nauium praefecti, qui Piper ex Indiis ad nos transferunt, acruos horum granorum in itinere aqua marina superiniecta humectare; an ob lucrum, an alia de causa, incertum est (GAUB. *Aduersf.* p. 51.).

Aqua Piperis nigri destillata odore et sapore Piperis, attamen mitiori, quam illud, instruitur. Vna cum ea ascendit sub destillatione *Oleum*, sub finem adeo operis. Recens illud fere excolor vetustate in aureum transit. Fluidum est, aqua leuius, odore Piperis, sapore simili, sed blando nec tam mordaci, vt in Pipere manducato, et mox inter gustandum euanido (Bene quoque iam in *Horto Malab. l. c. p. 24.* notatum, parum acre esse). Libra vna Piperis nonnisi olei drachmas duas emittit, nisi aqua iam ad eius destillationem adhibita paretur. Libra vna Piperis impertit quingentis et quinquaginta adeo aquae libris saporem suum coctione, etiamsi oleosa parte destillatione ante priuatum fuerit; cineres ex residuo combusto nihil salis continent, sed particulas magnete eliciendas.

ciendas. Verum Piperis nigri recens combusti-
vnciae octo erogant cinerum falforum acrium drach-
mas duas cum granis quadraginta, vnde elixando
cum aqua emergit fal subfuscus acris, fyrupum
Violarum viridefaciens, cum acidis ebulliens, mer-
curium sublimatum colore aurantio turbans, super
pruna crepitans, cum acido vitrioli fal mirabile
Glauberi constituens. Itaque alcali minerale certo
infuit. Vestigia quoque adfunt praefentis falis
vesci. Inhaeret praeterea Piperi pinguedo quae-
dam, partim ceraceae, partim gummofae naturae,
quae fapidum Piperis in fe continet. Alcohol vini
Pipere digeftum ex rubro nigricat, et postquam
iftud folubilibus partibus fic imbutum fuerit, reli-
quum Piperis ad gustum odoremque *iners* omnino
eft (Vid. GAUB. *Adverf.* p. 55. *ſqq.*).

Acre iftud haecce ftirps cum aliis cognatis
huius ordinis commune habet et nominatim pluri-
bus Piperis ſpeciebus, vti vel vſus familiaris de-
monſtrat, infidet, quarum vel folia, Piperis Mala-
miri, Siriboae exemplo, vel fructus, vti Piperis
longi, Cubebae, Amalaginis (BROWNE'S *nat. Hiſt.*
of Jam. p. 121. a quo fructus dicitur Smallgraind
black Pepper.) praeter Piper nigrum vſurpantur.

De

De hoc vero confitit, non baccas modo, fed et folia virentia, farmenta, radicem, acrimonia praedita effe infigni aromatica.

Piper aromatum vulgatiffimum eft pro condiendo cibo tam apud Indos, quam in Europa. Exculari hicce mos Europaeis potius sub temperato climate degentibus videtur, quam Indis, quibus coelum ardentiffimum contingit. Certe hi experientia annofa ducti innocuum, vel copiofe inter cibos, falamenta, acetaria captum pronunciant, et reliquis aromatibus falubritate praefantius; imo non calefacere fed refrigerare tenaces affirmant: prouti et alia fortiora aromata, Galangam, Zingiber, Capficum rel. avidius, quam alibi fit, ingerunt. Scilicet in regionibus calidioribus vi caloris et humidi aëris perpetuo grauantis relaxantur fibrae totius corporis, imminuitur fensus motusque vigor, et praeprimis officina concoctionis elanguescit, vnde et hae gentes pro ciendo vomitu infignioribus emetici dofibus opus habent. Stimulo igitur maiori ventriculus apud hasce indiget, vt fuo officio fatisfaciat. Non dubitant adeo iftae in febribus aegris Piper offerre (GROSE *Voyages aux Indes orientales*, p. 337. Conf. DE LA FLOTTE *Effais*

Effais

Essais historiques sur l'Inde, p. 244.) — Sed quod ad Europaeos, non licet a sensu mordacitatis Pipere in lingua fuscitato ad similem in ventriculo concludere, quum variare sensum in diuersis neruis dubio careat. Quin tentamine ex industria repetitis vicibus facto tantum abfuit, vt in ventriculo aestus sentiretur, vt potius frigus succederet; nec pulsus inde incrementum cepit (*GAUB. Advers. p. 73.*). Nolo huc pro apologia Piperis trahere morem borealium quorundam populorum, qui vinum adustum Pipere impraegnatum ingerunt, spiritus vini inflammantem vim attemperaturi; nam in assuetis potulento spiritiuoso notum, sensim nervos ventriculi occalescere, vt modo fortioribus stimulis fuscitentur. Distinguendum vtique est inter ea aromata, quorum exaestuans potentia, in oleo calido aethereo latens, vniuersalem humorum commotionem efficit, et Piper, quod eiusmodi oleum non continet, et modicè ingestum topicum modo stimulum excitat. Hinc commode variis ferculis non saporis vnice causa, sed pro adiuuanda ciborum digestionem vsu quotidiano additur.

Verum ipsi ventriculo labefactato subuenit, et incommoda inde nata tollit. Ita in vertigine

ex

ex hoc vitio orta confert grana quatuor vel quinque Piperis albi integra mane per aliquot dies ingerere (V. ROSENSTEIN *Hus- och Rese- Apot. p. 43. Conf. FR. HOFFM. Diss. de praestantia remed. domest. §. 26.*). Sic hemierania eiusdem fontis granis duodecim integris manè per octiduum deglutitis aliquando filuit (Auctor libri *der Arzt* et LANGE in *Tent. de remediis Brunsvic. domest. p. 118.* et in *Misc. verit. med. p. 69.*). Facile patet magis Piper calefacere, si in puluerem contritus, quam integris granis, ingeritur, quae parum mutata aluo deiiciuntur. Hinc, ex copia magna contriti Piperis deglutita, feruidissima et periculosa febris exarsit SWIETEN *Comment. in BOERH. Aphor. vol. 2. p. 31.*). Tanto nocentius erit Piper, improvide vsurpatum, si febris vere iam infestat, quod tamen multis in locis e. c. in Dania, ducatu Brunsvicensi, ditione Erlangensi, in connubio vehiculi, oleum flammae manifeste addentis, spiritus scilicet vini ad debellandam febrem intermittentem in vsu est. Tristia eius exempla passim leguntur. Enata inde dira cephalalgia (*Act. Soc. med. Havn. vol. 1. p. 386.*), item oedematofus corporis habitus cum fluctuatione abdominis (*l. c. p. 386.*). Verum in aliis praesentaneum damnum subsequutum, inflammam-

inflammatio intestinorum et furor perfectus (WENDT
v. d. Erlanger Krankeninstitut 5. u. 6. Nachr. p. 38.)
 Rusticus autem quum eo audaciae procederet,
 vt ad quartanam diuturnae durationis tollen-
 dam sub febris vigorem Piperis contusa tot grana
 quot duo cochlearia caperent, adufo vino adusto,
 vno haustu assumeret, ecce in furorem incidit,
 quem per decem horas durantem excepit somnus;
 expergefactus febre quidem liber exstitit, sed mox
 dolorem pectoris acutissimum expertus est, inflama-
 tionis pulmonum indicem, cui post mensem
 mors successit (LANGE *domest. Brunsv. p. 114.*)
 Habet vulgus aliquod culpae patrociniū in prae-
 via medicorum laude Piperis, instar febrifugi. CELSUS
 (*Lib. 3. cap. 12.*) iam ante accessionem inter alia
 et calidam aquam cum Pipere commendauerat.
 ETTMÜLLERUS (*Oper. med. vol. 1. p. 506.*) granis
 septem ad decem in binas partes discissis et aliquot
 horas ante paroxysmum cum vino vel eius spiritu
 captis, non autem paroxysmo propius vel eo
 instante, quo aestus potius intendatur, febrem
 intermittentem imo quartanam sublatam memorat.
 Accedat THOMAE BARTHOLINI (*Hist. anat. var.
 cent. 5. p. 103.*) testimonium de efficacia hacce Pipe-
 ris quin vino adusto capti, attamen inter laudem et
 vitupe-

vituperium vacillans, vtpote quum ipse fateatur multis male cessisse.

Aliud documentum beneficae Piperis in ventriculum virtutis est illud, quod in arthritide anomala exercet, dum ventriculus praecipue afficitur, quo casu confert pulueris scrupulum vnum aut drachmam dimidiam nebula obuolutam capere, vel eius minorem quantitatem mixtam cum iure pulli vel infuso carnis bubulae crudae theaeformi (beef tea Angl.); sic vomitionibus obuertitur (CLARK in *Ess. and Obs. phys. and liter. tom. 3. p. 449.*)

Vulgo existimantur fues Pipere deuorato, quod facile fieri potest, dum ex culinis collecta varia esculenta iis proiiciuntur, scrophulis infestari et sensim necari; a qua tamen accusatione recentius Piper liberatum est (*Verhandl. Oder Gesellsch. landwirthsch. Freunde in Bünden in Gött. gel. Anz. 1782. p. 76.*). Et quod scrophulas esse in hisce animalibus olim creditum iam GOEZII obseruationibus constitit esse speciem taeniae hydatidi inclusae (V. E. J. *Entdeckung daß die Finnen im Schweinefleisch keine Drüsenkrankheit sondern wahre Blasenwürmer sind, Halle 1784. c. tab.*).

In relaxatione vuulae a catarrhali causa iuuat puluerem Piperis cum fale culinari manubrii cochlearis ope admouere.

P R A E P A R A T V M.

OLEUM DESTILLATUM PIPERIS. De natura huius olei varia iamiam commemorata sunt; non tam calidum esse, ac plerique arbitrantur, quoque exposui. Raro nostro tempore capiendum ore praecipitur ad paucas guttulas a medicis. Circumforaneis magis placet, et quidem in morbis quibusdam fonticis, vt paralyfi ac epilefia inueterata, vbi temeritas subinde efficit, quod arte fieri nequit (Conf. LANGE *med. Brunsv. dom. p. 117.*). Hoc quoque in febribus intermittentibus ad guttulas duas vel tres olim quorundam auctorum plausum tulit. Quicquid huius sit, oleum tamen, ante accessum febris regioni vmbilicali inunctum, horrorem febrilem et frigus coercere magnam partem valuit (LANGE *l. c.*).

Pharm. PIPER LONGVM.

Piper longum; foliis cordatis sessilibusque LINN.
Spec. pl. p. 41. Pimpilim f. Piper longum
 PIS. *Mant. aromat. p. 182.* Piper longum CLUS.
exot. p. 20. 183. RUMPH. *Herb. Amb. tom. 5.*
p. 333. tab. 116. fig. 2. Depicta quoque in
 REGNAULT *Botan. Le Poivre long.* Planta
 frutescens farmentosa, radicibus suis adhaerens
 vicinis arboribus. In Amboina, Jaua, Bengala
 aliisque regionibus Indiae orientalis habitat.

PIPERIS LONGI nomine non baccae f. grana
 sola veniunt, sed iuncta cum pulpa, intra quam
 latent. Haec, si recens est, mollis et rubra dul-
 cisque apparet; grana ipsa autem matura et recentia
 dura et nigricantia sunt et feruidi acrisque saporis.
 Feruidior tamen sapor est in fructibus semimaturis,
 quare virides decerpuntur et ad focum vel foli
 expositi exsiccantur, vnde indurescunt (RUMPH.)
 in corpus pallide cinereum subcylindricum, tuber-
 culatum granulis exiguis oblique dispositis, basi
 paullo latius, longitudine semipollicis, latitudine
 baseos sesquilineae. Granula, quae vix separari
 sigillatim possunt, parenchyma album continent.

C 2

Ad

Ad meum aliorumque quorundam sensum in lingua acrius et calidius adhuc est Piper longum reliquis dictis speciebus. Extractum spirituosum quoque longe magis linguam adurit. Decoctum multum mucilaginis suppeditat (LEWIS *M. m.* p. 454.).

Indis hocce Piper non tantum instar condimenti ciborum ac medicaminis frequentatur, solentque hi admiscere illud iis, quae contra tormina, flatu et borborygmos ex frigore et mucositas adhibent, nec non unguentis paralytici superandae opportunis (RUMPH.) iisque, quibus contra dolores artuum ex frigore utuntur (PISO). Aduersus diuturnum stomachi languorem aquam bibunt, cui infusa copia larga Piperis fuit. Virens adhuc fructus muria vel aceto conditus, fercula eorum gratiora reddit (ID.).

Quaedam dictarum virtutum sine dubio etiam in nostra corpora quadrant, sed consuetudo nos in alia medicamenta pro iisdem scopis deduxit, ita ut P. longi usus in Europaeorum praxi medica omnino euiluerit et vires ad congeneres species merito referantur.

502.

Pharm. CVBEBAE; PIPER CAVDATVM
quibusdam.

Piper Cubeba; foliis oblique ouatis f. oblongis venosis acutis, spica solitaria pedunculata oppositifolia, fructibus pedicellatis LINN. *Suppl. pl.* p. 90. *Syst. veg. ed.* 14. p. 74. Cubebae CLUS. *exot.* p. 184. Cubebae officinarum CAMELLI in *Phil. Transf. vol.* 24. p. 1773. Recentius ex numero vegetabilium, de quorum specie non constat, in Piperis genus Cubebas transferre non dubitatum est, cui quidem iam eas adiudicauerat CAMELLI. Generantur in frutice insularum Philippinarum Jauaeque, item Guineae. Paucissima de eo memoriae prodita sunt, et de collectione fructuum nihil.

CVBEBAE sunt baccae aridae globosae, fuscae vel griseae, rugosae, magnitudine plerumque grani Piperis nigri, pedunculo gracili lineam longo instructae. Fractae offerunt testam fragilem et granulum seu nucleum diametri multo minoris, cuius epidermis bruna, parenchyma albidum, suboleosum. Nucleus testa longe calidior. Nempe vtraque pars masticata calore totum os replet cum

C 3

amaritie

amaritie leui halitumque oris fragrantem reddit.
Non facile vermium arrosionibus tentantur.

ACTUARIUM vocem *Κουβέβα* vel *Κουμπέβα*, qui primus ea utitur, quidam huc trahunt. Quod aequè difficile diiudicatur, ac an verum sit, Arabum Cubebas cum nostris easdem esse. Relego, qui hisce deliciis demulceri cupiant, ad WEDELII *Diff. de Cubebis*, 1705.

Non in oleo latet feruor huius aromatis, nam oleum destillatione erutum blandi saporis est, et quod remanet decoctione cum aqua erogat extractum valde pungens et calidum, spirituosum autem extractum acrius multo existit. Cubebarum librae duae cum dimidia largiuntur olei uncias duas cum drachma vna, coloris dilute viridis, fere inodori, spissitudine instar olei amygdalarum dulcium (BAUMÉ *Elemens de Pharmacie P. 2. p. 41.*) — Tam haecce vero praeparata, quam Cubebae ipsae, multum acrimonia et calida natura inferiora sunt Pipere nigro.

Aroma hocce rarius medicis vsu venit, non defraudandum tamen sua in ventriculo debili corrigendo efficacia, nam stimulat eum, subigit
tenacem,

tenacem, qua obducitur saepe, pituitam, et flatus discutit. Nominatim in vertigine ex labe hacce oriunda valet. Vnde et saccharo obductum apud pistoros dulciarios prostat, quo ex arbitrio vtuntur foeminae saepe hystericae. Alias pulueris forma ad pauca grana cum saccharo ingeri potest.

P R A E P A R A T V M.

OLEUM DESTILLATUM. De quo supra.

A C O R V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 297. *Gen. pl.* p. 172.

503.

Pharm. ACORI VERI *Radix.*

CALAMI VVLGARIS *Radix.*

Acorus Calamus; *Spec. pl.* p. 462. Duplex eius varietas exstat, etiam in libris de materia medica notata: a) *Acorus verus* s. *Acorus asiaticus*, radice tenuiore HERM. *Hort. Lugd. bat.* p. 9. BURM. *Thef. Zeyl.* p. 6. *Acorum*, *Deryngo* RUMPH. *Herb. Amb.* vol. 5. p. 178. tab. 72. fig. 1. *Va embu* RHEED. *Hort. Malab. tom. II.* p. 99. tab. 48. absque flore. In Malabaria, Zeylona, Amboina et aliis locis Indiae orientalis spontanea, non solum humidis

C 4

locis

locis, sed et siccis et elatis. Terrestris omnes partes teneriores et angustiiores sunt, et saporem magis feruentem et acriorem habet. β) *Calamus vulgaris*, Acorus verus s. aromaticus officinarum C. B. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Ione odorant. In fossis, piscinis stagnisque Europae creber. Planta perennis.

RADIX Acori Asiatici crebrius geniculatâ est, compactior, rufescens, odore fragrantiori, sapore non grate modo aromatico, sed et leniter amaro. Adhuc in India celebratur; nempe masticatur eius particula contra aërem malignum ieiuno ventriculo, et decocta melle vel aqua saccharata ad attenuandam pituitam pulmones grauantem adhibetur, praeter alios vsus minus imitatione dignos.

Raro autem hodie in officinis obuiam venit, et acquiescere commode possumus *Calami vulgaris* RADICE. Haec longa, digitum circiter crassa, subcompressa, geniculata est, notata, prout feruatur, deorsum cicatriculis numerosis ex resectis radiculis, extus pallide bruna, interne albida et spongiosae texturae. Saporem prae se fert aromaticum pungentem calidum cum leui amaritie, odorem dissecta fragrantem.

Aqua

Aqua amaras partes optime extrahit, spiritus vini aromaticas. Destillatione cum aqua obtinetur aqua fragrans, vnaque tantillum olei, scilicet ex radicis libris quinquaginta olei vncias duas elicuit FRID. HOFFMANNUS (*Obs. chym. p. 8.*), ex libra autem radicis vna, olei drachmam vnam vel scrupulos modo duos NEUMANNUS (*Chym. vol. 2. P. I. p. 272.*) et CARTHEUSERUS (*Mat. med. tom. 2. p. 79.*): quod remanet post destillationem nauseose amarum est.

Inter indigena aromata palmam facile sensu, quem linguae imprimit, et vi reliquis praeripit. Folia ipsa grate odora, vnde facile euitari potest confusio rhizotomorum cum Iride Pseudacoro, quae et olim inualuit. Ad praestantiora stomachica pertinet iis casibus, quibus aromata conducunt, quos articulo Piperis determinavi. Delicioribus hoc sine placet radix saccharo condita. Vertiginis esse remedium, si ex vitio ventriculi proficiscitur, pariter experientia constat (DE MAYERNE *Prax. med. p. 59.*).

Antisepticam suam efficaciam prodidit experimentis cum sanguine institutis. Alia edocuerunt scorbutum ea subigi posse. Qui in ergastulo Mo-

nafterienfi ex aëre corrupto hominum arcto nimis spatio collectorum ortus fuit scorbutus, huic medela exstitit pulvis radice huius, quotidie sexies vel octies ad scrupulos duos cum sacchari granis viginti datus. Qui fastidiebant puluerem, hisce in electuario data est radix. Profuit etiam cerevisia, cuius, quum coqueretur, cuilibet cado libra dimidia radice siccate addita fuerat. Stomacacem coërcuit spiritus falis et Calami aromatici cum melle et aqua Saluiae, subinde tantillo aluminis (HOFFMANN *vom Scharbock, v. d. Lustseuche etc. p. 256.*). Tentata et in Suecia a verbi diuini ministro radix Calami in scabie scorbutica (*Veckofkrift för Läkare vol. 6. p. 331.*), sed ambigua redditur medicaminis virtus sub aliorum efficacium connubio.

Ita momenta desiderantur sigillatim enucleata, antequam in febribus intermittentibus noua pericula tuto fiant, quas tamen empiricum puluere Calami sedasse, cortice Peruuiano frustra adhibito, legimus (*Act. societ. med. Havn. vol. 2. p. 206.*).

Laus eius in sistenda narium haemorrhagia et sanguinis profluuiio post abortum, quam cl. LE BEAU profert

profert (*Journ. en Medec. vol. 10. p. 373.*)
suspecta in aromate est; vt fere Pseudacorum esse
suntum conicias.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

CONFECTIO RADICUM CALAMI AROMATICI SICCA
a pistoribus dulciariis solet parari. Virtus supra
recensita.

AQUA DESTILLATA.

OLEUM DESTILLATUM.

EXTRACTUM *Ph. W. p. 89.* Duplex iungitur,
spirituosum scilicet et aquosum.

ELIXIR VITAE MATTHIOLI; ELIXIR VITRIOLI
MYSICHTI. Inter tot alia hanc radicem admixtam
habent.

ARVM.

A R V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 690. *Gen. pl.* p. 470.

504.

Pharm. ARI vel (perperam) ARONIS
Radix; Herba.

Arum maculatum; acaule, foliis hastatis integerrimis, spadice clauato LINN. *Spec. pl.* p. 1370.
α. Arum vulgare non maculatum c. B. *β.* Arum vulgare maculatum c. B. *Αρον* Graecorum, quantum iudicare licet. Icon: *Fl. Dan.* tab. 505.
MILL. *Illustr. Syst. sex.* Pl. perennis in nemoribus et umbrosis Europae temperatoris crescens.

Vfus varietatis vtriusque idem, prout nec in Pulmonaria macularum ratio habetur.

RADIX recens ouata, pollicem circiter crassa, fibris paucis infra instructa, epidermide subbruna, carne alba, quae succo lacteo scatet, non valde acri et multo mitiori, quam alter succus aquosus, qui radici pariter inest. Applicata linguae vel masticata post aliquod temporis spatium pruritionis et vstionis sensum excitat, per plures horas durabilem, sed pinguedinosis mitigandum. Si digitis conteritur, cutis corroditur. Sic applicata in tenella cute eius particula vesiculam suscitatur, in duriori

riori autem non item. Odore caret omni. Attamen acre volatilis naturae est, nempe ficcando radix insigniter mitescit, quin, si fortiori igne torretur, insipida fit et farinaceam naturam induit. Liberari quoque potest radix acredine sua crebriori et repetita per aquam lotionem. Succus per expressionem radicis recentis elicitus syrupum Violarum viridem reddit et coagulum init cum acidis mineralibus (J. AUG. PH. GESSNER in *Fränk. Samml. a. d. Naturl., Arzneyg. etc. vol. 7. p. 298.*). Extractum, quod sedimento deposito ex succo paratur, et cuius grana quadraginta quatuor ex succi vncia vna redundant, nauseoso dulce est. Sedimentum autem ipsum speciem glutinis crassi adipiscitur. Neque extractum spirituosum, neque aquosum, ex sicca radice acre est, sed dulce modo et oleosum. Tinctura spirituosa si destillatur, surgunt aliquot guttulae olei acris et amari, sapore essentiae Pimpinellae. Residuum post expressionem succi, item post extractionem spirituosam, glutinosam vel mucosam naturam habet (*l. c.*).

HERBA s. FOLIA acriora sunt multo radice, quod vel sola eorum gustatio item praeparata varia docent. Succus, qui mox ab expressione prodit,
fere

fere infipidus, alter tanto acrior et viridans Violarum syrupum. Sedimento deposito, clara eius pars igne miti coagulatur. Extractum inde factum dulce et modice acre est (GESSNER *l. c.* p. 302.), prout et decoctum densatum dulce simulque acre existit. Etiam in foliis latet pauxillum olei acris, saporis Pimpinellae (*l. c.* p. 308.).

Si olei ratio habeatur: spiritus vini optimum Ari menstruum est.

Torrefactione radicum ex variis congeneribus speciebus emergit farina salubris esculenta, exemplo Ari Colocasiae, A. esculenti rel. quorum in insulis Asiae orientalibus (RUMPH. *Herb. Amb. tom. 5.* p. 313. 318.) hoc nomine creber usus fit, prout radice affinis plantae, Callae palustris (LINN. *Fl. Lapon. p.* 250. item HELLENII et WALLENII *Diff. om Finska allmogens nödröd, Åbo 1782. p.* 20.), in Westrobothnia et Ostrobothnia. Nullum dubium, quin eodem modo in hunc finem tractari possit radix Ari vulgaris nostri. Sed lotio repetita conquassatae radice cum aqua aptior visa fuit: sic amyllum obtinetur aequè mite ac ab optimo Tritico, ita ut ad finem nonnisi exsiccatione eius opus sit. Sic et placentarum materiem aptam praebet: gluten
vero,

vero, quo inter encheiresin amyllum tegitur, col-
lam exhibet conglutinandis variis accommodatam
(V. JACQUET *decouverte d'un nouvel Amidon in Nouvel-
les ephemerides economiques, tom. 10. p. 36-91.*). Hisce
experimentis enatum consilium colendi fine oeco-
nomico plantam. Dicta quoque euincunt, radicem
particulas bene et salubriter nutrientes continere.

In medicum vsum vix succosa radix amplius
adhibetur. BOERHAAVIUS recentem radicem cum
aliis commixtam in pilulis dedit (*Aphor. p. 48.*).
Mentio fit hominis ebriosis (*Fränk. Samml. 1. c.
p. 296.*), qui, quamdiu recens adfuerit stirps,
omni mane radicis rasae quantum cuspede cultri
capi posset deglutitione repentina impune ingessit.
Sed vulgare est ficca uti. Haec compacta albaque
est instar farinaceae pastae induratae. Nisi diu
seruata fuerit, post aliquam gustationis moram
pungit linguam eamque leuiter excoriat. Nimis
vetusta insipida omnino est, simulque caret omni
efficacia. Serius vero sufflaminatur acre in medi-
tullio radicis quam exteriori parte, hinc ferri istud
saepe potest, dum haec reiicitur. Colligi debet
autumnali tempore post maturationem seminum,
quoniam tum efficacior est et omnium minime
exficca-

exsiccatione corrugatur; post siccationem autem feruari vasis bene clausis, et ab accessu aëris humidi arceri.

Omniū consensu siccae radici vis incidendi et resoluendi pituitam tenacem et blande stimulandi inest, pluraque indicia adsunt, saponem virtute aemulari. Merito inter ea collocatur, quae vim in glutinoso spontaneo pathologorum egregiam habent. In vitiiis pectoris chronicis veteres eam multis laudibus excitarunt (DIOSCOR. *M. m. lib. 2. c. 197.* qui stirpem cum Dracunculo suo comparat FLIN. *Hist. nat. lib. 24. c. 16.*), confirmatis quoque ad partem recentiori experientia. Huius generis est asthma pituitosum. Ita et radix raucitatem diurnam sustulit casu obstinato cum saccharo cando mista et in linctum opè syrūpi redacta (HORST. *lib. 3. obs. 24. Oper. tom. 2. p. 156.*). In phthisi ulceroſa illi et antiquitus multum tributum. Vt in recentioribus testimoniis subsistam, citanda sunt exempla trium virorum et vnus foeminae à cl. GESNERO (*Fränk. Samml. loc. cit. p. 315.*) Ari beneficio ab hac phthisi sanatorum et aliorum leuamen insigne inde expertorum. Extractum vinosum ex aequalibus partibus radicum et foliorum praecipue

cipue illi in hunc finem arrisit, vnde screatus eximie successerunt (*Sammlung v. Beobacht. a. d. Arzneig. vol. 1. p. 148.*). Stomacho languenti subuenit potius stimulando et incidendo tenacem pituitam, quam roborando, vnde puluis stomachicus BIRKMANNI tantum inclaruit; qui, vel similis, puluis in cephalalgia ex hoc fonte oriunda quoque proficiuus (BERGII *Mat. med. p. 723.*). Ad scrupulum vnum supraque puluis eius dari potest.

Externe inspergitur vlcerebus aliquando puluis radicis, vt inde purgentur. Prout hac in re saponem imitatur, ita adhuc manifestius dum, in faeculam resoluta, ad lauanda lintea adhibetur, quod in Anglia, Belgio et apud Pictones in Gallia (GEOFFROY *Mat. medicale vol. 5. Traité p. 221.*), fit. Faecula Ari et foeminae ad nitorem cuti conciliandum aliquando vtuntur, olim saltim in Italia hoc factum est.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

FAECULA ARI *Ph. Würt. p. 95.* Est sedimentum succi expressi exsiccatum. Ita perit omnis fere Ari virtus.

Appar. medic. Vol. V.

D

PULVIS

PULVIS STOMACHICUS BIRKMANNI *Ph. W.*
p. 159. Aromata quaedam cum radice Ari com-
 mixta, additis absorbente, alcali duplici herbarum
 et saccharo, continet. Abbreuiari omnino potest
 formula haecce. Propius tamen ad veram BIRK-
 MANNI accedit ista PULVERIS ARI COMPOSITI *Ph.*
Lond. p. 86. et Ph. Suec. ed. 3. p. 101. Re-
 motior ab eius genio est *Ph. Edinb. p. 71.*
 Innotuit Germanica commendatione QUERCETANI
 (*Pharm. dogm. resit. p. 377.*), qui refert
 inuentorem, medicum Coloniensem, quotannis
 eius libras sexaginta vel octoginta consumpsisse.
 Debet seruari loco sicco, quoniam alcali aëris
 humidum attrahit. Et praestat pulvis recens
 paratus, quoniam vetustior mucidus facile fit,
 et Arum situ sensim stimulum suum amittit.
 Est egregium stomachicum resoluendo pituitam
 et ventriculum vellicando, et oculis cancerum
 vna cum sale alcalino fixo infringit acidum
 primarum viarum. Incidit simul tenaces humores
 remotiorum viscerum. Dari potest ad scrupulos
 duos repetitis per diem vicibus.

PULVIS

PULVIS CACHECTICUS QUERCETANI *Ph. W.*

p. 146. Coërceri omnino in formula potest
copia et varietas absorbentium, vt limaturae martis
et Ari radici liberior potestas fieret. Gratius ob
additamentum Cinnamomi et facchari. In atonia
ventriculi, chlorosi, laxitate viscerum, ad scrupu-
los duos datus non contemnendus est.

SCITAMINEAE.

A M O M V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 49. *Gen. pl.* p. 2.

505.

Pharm. ZINGIBER COMMUNE f. NIGRUM.
ALBUM.

Vel utrobius additur nomen *Radicis*.

Amomum Zingiber; scapo nudo, spica ovata
LINN. *Spec. pl.* p. 1. *Zingiber mas et foemina*
PIS. *Mant. aromat.* p. 189. c. tab. 6. furculorum
foliiferorum. *Zingiber* CLUS. *exot.* p. 212.
Zingiber C. B. SLOANE'S *nat. hist. of Jam.* vol. 1.
p. 163. *Infchi* RHEED. *Hort. Malab.* vol. II.
p. 23. t. 12. *Zingiber maius* RUMPH. *Herb. Amb.*
vol. 5. p. 156. tab. 66. fig. 1. BROWNE'S *nat.*
Hist. of Jam. p. 119. Depingunt eam quoque
MILLER'S *Fig. of plants*, tom. I. tab. 26. JACQUINI
Hort. Vindob. vol. 1. p. 31. t. 75. Ζιγγίβερις
DIOSC. Ζιγγίβερις GAL. videtur esse nostrum,
vel Gengibel f. Zengibel Arabum, Perfarum,
Turcarum.

Turcarum. Planta perennis in India orientali item in Infula Madagascar, Guinea et aliis Africae occidentalis regionibus (RUMPH.) spontanea. Ex India orientali in Americam translata, et primum in nouam Hispaniam, per FRANCISCUM DE MENDOZA, dein in plures occidentales insulas, quarum praecipue in Antillanis hodie copiose colitur, item in infula Caiennae et in Guiana (AUBLET). Etenim radix, cuius hic res agitur, nullibi nisi cultu praegresso vsui idonea est.

Propagatio fit vel femine vel, quod conuetius, frustulis radice terrae mandatis (JACQ.). Hoc si fit mense Martio vel Aprili, floret stirps Septembri et caules Decembri marcescunt. M. Ianuario subsequente iam euelli solent radices, nam si exspectaretur diutius, fibrosae et subligneae euasurae essent. Effoscae diuiduntur in frusta minora.

RADIX recens tuberosa ex propaginibus inter se connatis, quae illam aliquando palmatam fere reddunt, subcompressa, annulis notata, extus cinerea, vel si iunior est, alba, item purpurascens, carne pro diuersa aetate mox teneriori et viridescente, mox fibro-

D 3

fiori,

fiori, multas fibras albidas emittente. Hae cauliumque reliquiae cum fordibus auferri, antequam ficcetur, debent. Qua in re quum encheirefis variet, nomina diuerfa Zingiberis enata sunt. *Zingiber* scilicet *album* hoc est, quod, purgatis lotis et rasis radicibus singulis seorsim, folis vel aëris aperti vi, cui per aliquot dies exponitur, ficcatur; albidi siue straminei coloris. *Zingiber nigrum* autem dicitur, si radix ad fordes tenacius inhaerentes tanto minori labore auferendas intra corbes circiter per horae quadrantem in aquam feruidam immittitur, quae in peculiari aheno praesto est, dein ficcanda (BROWNE. JACQUIN.). Sic fuscum colorem adsciscit potius quam nigrum, etiam intrinsecus; vnde scite NEUMANNUS hoc fuscum dixit. Simul vero aromatis partem perdit. Ob relictam autem epidermidem manifestius annulata apparet. Sic cadunt errores discriminum a NEUMANNO, LANGE (*Med. Brunsv. dom. p. 183.*), rel. commissi. Sicca radix constat ex frustis circiter bipollicaribus, sublobatis, nodosis, compactis, compressis.

Sapor masticatae radices venalis valde acris totum os feruoris sensu afficit, odor eius aromaticus est, et ita nares vellicans, vt ex puluisculo,
qui

qui sese separat in superficie, sternutatio facile subsequatur. Adeo acris est, ut lotionem et contrectationem radice cutis attenuetur et interdum findatur (RUMPH. *l. c.* p. 160.). Recenti igitur aequae ac ac siccae radice acrimonia insignis inest. Seruat illam et ea, quae in caldariis botanophilorum collitur. Radix olim Malabarica praestantissima, dein Bengalensis iudicabatur, sed hodie vix illi Americana pretio cedit (RUMPH.). In tanta eius acrimonia non tamen verentur eam insecta arrodere. Ptinum pertinacem in ea nidulantem vidi.

Inest radice huic oleum aethereum, sed pauxillum modo, scilicet librae radice vni, olei circiter drachma vna, h. e. $\frac{1}{2}$ (NEUM. *Chym.* vol. 2. P. 4. p. 638. CARTHEUS. *M. m.* vol. 2. p. 62.), vel ex alio calculo tantum scrupulus dimidius (JO. ALB. GESNERI *Diss. de Zingibere*, Altdorf. 1723. p. 18.). Hoc ipsum oleum odorem quidem Zingiberis habet, sed destituitur pungente et feruente sapore matricis suae. Infusum aquosum primum et acre valdopere est et odore radicem aemulatur. Inspissatum in extractum superstitem modo saporem seruat; et pondus circiter quartam partem Zingiberis constituit. Simile contingit

D 4

cum

cum infuso et extracto spirituoso primo inspissato, praeterquam quod sapor paullo acrior sit, et pondus extracti modo $\frac{1}{8}$ partem vel paullo plus assequatur (NEUMANN, CARTHEUSER.). Ceterum arctium connubium iungit resinosas et gummofas partes, ita vt menstruum alterutrum facile easdem iunctim eliciat. Zingiber album solubilem partium paullo plus continet (NEUM.).

In vi purgantium augenda (FERNEL. *method. med. l. 4. c. 7.*) nihil videtur priuum prae aliis aromatibus habere; nec in vniuersum horum vim hac in re insignem iudico. Rectius adduntur ad nauseam et tormina sub vsu arcenda, prout Zingibere Scillae addito prohibemus, ne fastidium vel vomitum ciet.

Condimentum maxime vulgare ciborum post Piper est, vbicunque proftet. In India viridis radix, in frustula exigua dissecta, cum aliis herbis instar acetarii editur. Solent ibi quoque sale et aceto illam hoc fine praeparare; vt alios modos eam palato acceptam reddendi iam taceam. De Zingibere saccharo condito infra. Admiscet quoque eam creberrime cibis ad concoctionem promouendam et stomacho calcar addendum. Huc applicari

applicari possunt quae de Piperis usu diaetetico supra dicta sunt, cum quo et in eo conuenit, quod oleum blandum uehat.

Apud nos iuscula carnea et embammata varia coquuntur cum Zingibere; pauperes quoque delectantur hieme iusculis ex cereuisia cum eo cocta.

Omitto virtutes eius cum aliis aromatibus communes et vitia communia, si intempestiue vel in isto copiosius ingeritur, ut in febris acutis vel intermittentibus, plethoricis, cholericis, ad congestiones capitis pronis, quum languidis, pituitosis, phlegmaticis, potius conueniat. Quibusdam tamen specialius de hoc cognitis locus concedendus est.

Insignem opem praestat iis, qui debili ventriculo et viscida colluue onerato laborant, ut quibus concoquendi cibos vim et ciborum appetitum restaurat. Thuringi prandium claudunt Caruofale et Zingibere pani inspergendis, ut concoctionem ciborum accelerent et flatuum collectionem auerant (LANGE *l. c. p.* 184.). Flatibus primarum viarum et biliosis deiectionibus pertinacibus grauantibus, prodest drachmae dimidiae Zingiberis con-

cifi intra folitum vas pro Thea aquam feruidam infundere, et liquorem bene sapore Zingiberis faturatum Theae infusi loco tempore matutino ebibere (SMALL in *med. Obs. and Inqu.* vol. 6. p. 198.).

In tussi titillatoria, modo febre destituatur, confert pulueris Zingiberis cochleare minus (pro Thea) cum mellis cochleari maiori commiscere et cochleare eiusdem paruum pro dosi sumere. Eidem fini quoque inferuit syrūpus e Zingibere condito (ROSENSTEIN *om Barns sjukd.* p. 270. *Apot.* p. 28.). Vel horum loco e re est, Zingiberis frustum integrum macerare cum cereuisiae tenuis libris duabus et dein addere sacchari candi duplam quoad Zingiber quantitatem et tantillum butyri non faliti; hisce ad dimidium inspissatis et colatis, liquoris omni hora vel sesquihorio calide cyathus bibatur (ROSENSTEIN, *Apot. l. c.*).

Non in imitationem memini consuetudinis plebis Zingiber ad cochleare vnum cum vino adusto ad febres intermittentes debellandas inge-
rendi, licet aliquando periculum successerit in rebelli adeo quartana (LANGE *l. c.* p. 185.). Huc spectat

spectat ANDR. ZIEGLERI (apud LANGE *l. c.*) praeconium extracti Zingiberis in quartana phlegmaticorum.

Raro radix sola in puluere vel saccharo commixta datur.

Vuulae ex pituita nimium prolongatae iusta fedes et magnitudo restituitur Zingiberis puluere per manubrium cochlearis admoto vel Zingibere cum alumine adhibito. — Secretionem quoque salivae auget ore retentum, vnde collutoria oris aliquando intrat.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

OLEUM DESTILLATUM. Quod in officinis profat est rubrum odoris Zingiberis, saporis calidi, amaricantis, aquae fundum petens. Ex recenti radice autem quod eruunt Indi aquae innatat, sed non ita sapore feruidum, vt ipsa radix (RHEEDE *l. c. p. 24.*), ceterum limpidum, transparens. Plura supra de eo dixi.

RADIX ZINGIBERIS SACCHARO CONDITA. Ex Indiis afferri nobis solet, vbi sequenti modo praeparatur. Effoditur radix, quando adhuc tenera est
et

et succosa, vel si vetusta iam est, in usum modo trahuntur vicinae iuniores propagines. Resectis peregrinis partibus et radicibus bene lotis et derasis, ligneis subulis (vt RUMPHIUS quidem monet tacente BROWNEO) punctae macerantur aqua primum feruida dein frigida, vbi aqua aliquoties mutata tam ad abluendas radices, quam ad acrimoniam tanto magis mitigandam, retinentur. Syrupus tandem intra vrceos illis infunditur, pariter aliquoties ad tertiam vel quartam vicem vsque mutandus. Quo spissior syrupus affusus, tanto melius sese conseruari sinunt et tanto melius per mare transferri, hinc ad finem spissior loco prioris tenuioris defusi additur (Vid. RUMPH. BROWNE). Syrupus, qui per vices defunditur aqua dilutus et fermentationi subiectus potum gratum, *cool drink* Anglis, erogat. — Longe hoc conditum praestantius est eo Zingibere condito, quod a pisto-ribus dulciariis extra patriam radice paratur ex sicca radice cum calce viua macerata addito melle. Exoticum conditum pereximium stomachicum est, dum ante prandium radix dimidia vel integra manducata deglutitur; et cum gratia vires aromatum communes coniungit.

SYRUPUS

AMOMVM CARDAMOMVM. 61

SYRUPUS ZINGIBERIS *Ph. Edinb. p. 63. Lond. p. 83. Svec. ed. 3. p. 119.* Paratur macerando radicem aqua feruente et liquido saccharum addendo. Egregius aromaticus fyrupus, cuius defectu substitui poterit fyrupus ex condita radice.

Intrat insuper Zingiber multa composita; quorsum ELECTUARIUM DIASATYRIUM, ELECT. DIASCORDII, MITHRIDATIUM, THERIACA rel. quorum commemoratio hic fere superflua.

506.

Pharm. CARDAMOMVM MINVS.

Amomum Cardamomum; scapo simplicissimo breuissimo bracteis alternis laxis LINN. *Spec. pl. p. 2. Elettari Hort. Malab. vol. II. p. 9. tab. 5.* Cardamomum minus BONT. in *Hist. nat. et med. edita a PIS. p. 126. c. icone pessima*; RUMPH. *Herb. Amboin. vol. 5. p. 152. tab. 65. fig. 1.* KÖNIG in *REZ. Obs. bot. fasc. 3. p. 59.* In *Pharm. Lond. specim. alt. 1787. p. 6.* citatur, tanquam vera huius planta, *Amomum repens* f. *Le Cardomome de la Côte de Malabar SONNERAT Voyage aux Indes oriental. tom. 2. p. 240. tab. 136.* quae tanto minus potest haberi pro
 Linneana

Linneana specie, quum racemum compositum formet. Planta perennis Indiae orientalis, nominatim Jauae, crescens locis paludosis.

Varii fructus Cardamomi nomine in pharmacopoliis feruantur, et adhuc plures in libris vel describuntur vel simul depinguntur. Sed historia horum omnium prout affinium multarum scitaminearum stirpium adhuc valde manca est, nec pharmacopolae quidem et qui hosce praecefferunt botanici in nominibus, quae singulis tribuunt, conueniunt, vno e. c. illud Cardamomum maius vocante, quod alter medium. Destituimur hic botanica indagine, sine qua non potest non fulcrum omni reliquae narrationi deesse. Quid vetustiori tempore de hisce cognitum fuerit sollicitè JO. BAUHINUS (*Hist. plant. vol. 2. p. 195. §§.*) exposuit. Recentiora cum antiquioribus combinauit HERMANNUS (in *Diff. Cardamomi Historis et vindictiae, praef. SPIELMANNO, Argent. 1762.*). Certiora, quam hi alique industrii viri studio intento in tricis pleno hocce argumento explorarunt, me iterato scrutinio enucleare posse desperans, in minus obnoxiiis dubio subsistam.

Discrimina

Discrimina nominum officinalium diuersa cum figura et magnitudine fructuum conueniunt. Numerus horum momentorum respectu variat, ita vt NEUMANNUS (*Chymie vol. 2. P. 1. p. 328.*) ad minimum octo numerari posse innuat. In plerisque pharmacopoliis tres diuersitates obtinent, in quarum recensu etiam NEUMANNUS acquieuit, scilicet:

- 1) *Cardamomum maius* C. B. BONTII; (*l. c. p. 127.* cum *figura* misera, ex qua tamen fructus forma cognoscitur). *Cardamomum maius* vulgare CLUS. *exot. p. 187. c. fig. fruct.* Non incongrue a quibusdam vocatur *C. longum*. Est fructus oblongus, pollicem vel sesquipollicem longus, sesquilineam latus, triqueter, versus extrema praecipue basin angustior, fuscus.
- 2) *Cardamomum medium* C. B. TABERNAEMONT. *Krätterb. ed. Basil. 1731. p. 1319.* cuius figura adposita formam quodammodo exprimit, sed iusto minor est. Etenim istud *Cardamomi* minoris magnitudinem paullum excedit, rotundius est, nec tam manifeste triquetrum striis obsoletis.
- 3) *Cardamomum minus* MATTHIOLI, C. B. Nomen hoc vbiuis vsitatum. Minor est hic fructus
praece-

praecedente et figurae paullo magis oblongae. Si vtile modo spectes, hoc Cardomomo cognito superfedere reliquarum specierum cognitione possumus; nempe superat vi reliqua.

Omnibus et singulis dictis Cardamomis competit capsula triualuis valuulis flexilibus, dissepimentis membranaceis, striata, trilocularis, duplici serie feminum, angulorum in quolibet loculo. Cardamomi minoris capsula pallide lutea est, basi in petioli exigui speciem coarctata, altero extremo, quod obtusius est, apice deciduo aucta. Intus latent semina inter se cohaerentia, angulata, multiformia, subrufa, rugosa, referta medulla alba. Capsula ipsa parum vel nihil saporis vel odoris habet. Semina autem contracta fragrantem odorem spirant, masticata saporem grate aromaticum amaricantem cum vestigiis camphorae producant. Longe hic blandior est, quam in Zingibere, vel Pipere, vel Caryophyllis, nec facile vlli aromati gratia cedit, praeterquam Cinnamomo.

Cardamomum minimum quorundam auctorum videtur nihil, nisi fructus foli vel climatis iniuria minor.

Nolo

Nolo in originem vocis *Καρδαμωμον* descendere, quae grammatica tamen subtilitas diffidiis variis sanguinolentis apta est (Vid. HERM. *Diff. cit.* §. 1.), Non absona videtur RUMPHII coniectura, vocem hanc ab Indis, qui et hodie fructum Cardamom vocant, in Graecos transuolasse. Aequae lubrica est controuersia, an Graecorum veterum Amomum verum sub hocce fructu intelligendum sit.

Licet theca fructus iners exstet, non tamen confert eam reiicere ante vsum feminum, quippe quum ea contra iacturam partium volatilium muniantur. Aqua infusione ex feminibus eruit praeter aromaticas multas partes copiam mucilaginis, qua tantopere illa abundant, vt vix per filtrum etiamsi diluta transigi queat. Olei aetheri $\frac{1}{24}$ (NEUMANN. *l. c.*) vel $\frac{1}{20}$ (SPIELM. *Mat. med. p.* 245.) inest. Est pallide flauum, odoris Cardamomi, et saporis valde acris. Extracti aquosi pondus insignius est, quam resinosi. In eo omnes chemici conueniunt, qui illud explorarunt, licet quantitate ceteroquin differant,

Tam Europaeis quam Indis acceptum aroma est, quo potulenta varia cibosque condimus:

Appar. medic. Vol. V.

E

e. c.

e. c. fuccolatam, vinum calefactum cum ouis com-
mixtum (Glühender Wein), quod rigente terra
gelu vtile potulentum est; et placentarum varia
genera. In languore ventriculi, colica flatulenta,
et scopo analeptico, non defraudandum sua laude
medicamen. Purgantibus apte admiscetur, vt ne
tormina ciēant, sicut exempla varia purgantium
fluidorum in *Pharmacopoea Londinensi, Suecica* rel-
edocent. Masticatum semen gratiorem oris hali-
tum reddit.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

OLEUM CARDAMOMI DESTILL. supra iam com-
memoratum.

ESSENTIA *Ph. Würt. p. 78.* quae alcohol vini
adhibet. TINCTURA *Pharm. Lond. p. 69.* quae
spiritu vini tenuiori vtitur. Eximie neruos refo-
cillat, gratiam aliis medicamentis conciliat, et
ventriculum salina non ferentem placat.

Taceo multa composita amplae farraginis
dispensatoriorum, in quibus singulorum meritum
semper ambiguum.

507.

Pharm. GRANA PARADISI vulgo, MANIGUETTA (vel alia simili scriptione) v. MELEGUETTA quibusdam.

Amonum Granum paradisi; scapo ramoso brevissimo *Spec. pl. p. 2.* Elettari *Hort. Malab. vol. II. p. 9. tab. 6.* (Auctore LINNEO in *Spec. pl.*). La Maniguette DES MARCHAIS *Voyage en Guinée, tom. I. p. 151.* Planta perennis, in Guinea Africae et insula Madagascar crescens.

Quod in LINN. *Syffemate veget. a. 1774. p. 49.* comparet effatum, plantam etiamnum obscuram esse, adhuc valet. Sunt qui Myrti speciem perhibent (SCHREB. in *Mat. med. Linn. ed. 5. p. 36.*). Transferuntur ad nos ex Guinea GRANORUM PARADISI nomine semina angulosa coloris extus badii interne albi, magnitudine feminum Raphani, subrugosa, nitentia, pericarpio suo antea exuta. Quibusdam Cardamomum dicitur, vt J. BAUHINO, cui Cardamomum maximum, grana Paradyfi s. Melegeta (vid. EL. *Hist. pl. tom. 2. p. 204.*) est. Pericarpium ille figura et magnitudine ficus minoris depingit, quam figuram ipsi et tribuunt multi alii, et inter hosce cl. DES MARCHAIS, qui

E 2 in

in Guinea ipsam stirpem vidit, licet non acie botanica. Theca ista secundum eius obseruationem tenuis est, fragilis, rubro bruna. Colliguntur fructus tempore, quo folia incipiunt apice nigrescere. Cardamomi speciem esse suadet quodammodo similitudo feminum, sed tam odor quam sapor differunt. Odorem nullum in iis sentio, saporem vero non gratum blandumque aromaticum Cardamomi, sed acrem pungentem Piperis, diu linguae post masticationem inhaerentem. Acre autem non latet in oleo essentiali, cuius exigua modo pars et blandi quidem eruitur. Sed extractum aquosum ex residuo paratum valde calidum et pungens est, spirituosum adhuc magis.

Piperis vices subinde agit, vt in Gallia (DES MARCHAIS *l. c. p. 155.*); et quod valore minori veneat, quam Piper, indicio est, vberem illi a natura prouentum concessum esse.

Carere possumus hocce femine in medicina, Pipere prostante, nec hodie amplius vsu venit.

Perperam creditum a quibusdam est, oleum Caieput ex hisce granis trahere natales suos
(Conf.

MARANTA GALANGA. 69

(Conf. PARSON'S *Analogy between the propagations of animals and that of vegetables* in *Gött. gel. Anz.* 1753. p. 520.), eodem errore, quo Cardamomi cuidam speciei iidem tributi, quod alio loco iam extra dubium posui (Vid. *Apparat. med.* vol. 3. p. 319. sqq.).

M A R A N T A.

LINN. *Syst. veg.* p. 49. *Gen. pl.* p. 3.

508.

Pharm. GALANGAE MAIORIS *Radix.*
MINORIS *Radix.*

Maranta Galanga; culmo simplici foliis lanceo-
latis subfessilibus LINN. *Syst. veg. l. c.* Galanga
PIS. *Mant. aromat.* p. 191. GARCIAS in CLUS.
exot. p. 211. Galanga maior et minor RUMPH.
Herb. Amb. vol. 5. p. 143. tab. 63. Pl. perennis.
Maior crescit in Jaua, Malabaria (GARCIAS.
A COSTA); minor in regno Sinenfi (GARCIAS.
A COSTA in CLUS. *l. c.* p. 275.). Radicis segmen-
tis propagatur maior in Amboina, Banda, Mo-
luccis in hortis fatis copiose; minor in Am-
boina rarius (RUMPH.).

E 3

Qui

Qui olim (*Mat. med. ed. 1. p. 3.*) adscripserat radices hasce Kämpferiae Galangae summus LINNEUS, mutauit postea sententiam suam, Marantam existimans; a qua iterum postea deflexit (*Diff. Obs. in mat. med. p. 6.*), dubium genus declarando. RUMPHIUS, cui quidem plurima, quae nobis de planta innotuerunt, debemus, hisce angustiis non subuenit. Accedat igitur oportet subsequenti aetatis scrutinium accuratius.

Vtraque radix tam *Galangae maioris*, quam *minoris*, ex eadem specie prouenit, cuius varietates officinales nullis aliis notis quam magnitudine discrepant. In Galanga minori enim omnes partes sunt exiliores, etiam radix. Vtraque radix ramosa, nodosa, teres, annulis transversim cincta, in particulas pollicem circiter longas vel minores transversim dissecta. Radix *maioris* mox rufa, mox alba, ex cuticula externa texturae subspongiosae, crassitie circiter pollicis, intus pallidius rufa, et, vtut acis et odora, minori tamen debilior et ignobilior. Effigiem huius radice bene expressit RUMPHIUS. *Minor* tam extus quam interne profundius rufa, odoris, praecipue, dum conciditur vel contunditur, fragrantis, saporis feruidi,

feruidi, linguam mordentis. Quidam ex ignorantia radicem Cyperi longi substituunt, qui error autem huius amaritie et adstrictione cum aromate iuncta cognoscitur.

Chemiae ope eruitur oleum aethereum, cuius circiter drachmam vnam Galangae minoris radix in quauis libra continet (NEUM. *Chem. vol. 2. P. 2. p. 333.*), blandius ipsa radice, suaueolens ceteroquin. Aqua plus extrahit spiritu vini, scilicet uncias sex extracti ex libra integra, quod linguam quidem haud parum vellicat, minus tamen extracto spirituoso.

Arabes videntur primi apparatus medicaminum Galanga auxisse. Inter Graecos autem MYREPSUS, quantum constat, eius primam mentionem fecit. Acorum veterum esse quidam sustinent, refutati ab aliis.

Ad calidissima omnino aromata pertinet. Siccata radix magis exaestuatur succosa. Indis culinariae usus frequentior est medico. Etenim cibos varios, ut carnes, pisces, eadem condiunt. Placentas quoque cum succo nucum Cocos ex farina radice parant, in debilitate ventriculi, calidissimis

culosis viarum vrinarum affectionibus, aliisque casibus minus idoneis, captas (A COSTA).

Numerus aromatum insignis, quibus abundamus, Galangae laudem in suppellectili medica nonnihil extenuauit, quin exulauit radix iam dudum ex pharmacopoeis Anglicis. Rarius pro condiendis cibis ab Europaeis adhibetur, Stimulare neruos fibrasque musculares, incidere pituitam, mouere sudorem menstruaque, pellere flatum, ventriculo demum calcar subdere et vertiginem a labefactato ventriculo oriundam tollere, iam ex analogia cum modo dictis aromatibus colligitur, experientia egregie confirmat. In paralyfi linguae et atrophia membrorum efficacem se praestat externus vsus (PLENCK *Mat. chir.* p. 244.). Attamen crebrius in miscela aliorum efficacium vsurpatur, quam ita, vt propria virtute eniteret. Merito in praxi medica Galanga minor praefertur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ESSENTIA GALANGAE *Ph. W.* p. 81. Spiritus vini additamento feruor radice augetur; fanior medicina igitur abstinet ab vsu interno. Externe quidam

quidam laudant ad tabida membra fuscitanda,
in linguae paralyfi, carie offium.

SPECIES IMPERATORIS *Ph. W. p. 278.*

SPIRITUS CARMINATIVUS SYLVII. ESSENTIA
CARMINATIVA WEDELII, ELIXIR VITRIOLI MYN-
SICHTI aliaque composita largi ambitus officinarum
pharmaceut. German. hanc radicem recipiunt.

C V R C V M A.

LINN. *Syst. veg. p. 49. Gen. pl. p. 4.*

509.

Pharm. CVRCVMAE LONGAE *Radix.*

ROTVNDAE *Radix.*

TERRA MERITA quorundam.

Curcuma longa; foliis lanceolatis: nervis latera-
libus numerosissimis LINN. *Spec. pl. p. 3.* Cur-
cuma longa KÖNIG in REZ. *Obs. bot. fasc. 3.*
p. 72. Curcuma radice longa ZANON. *Hist.*
pl. ed. Mont. p. 86. tab. 59. in qua spica
modo bracteis vestita cum scapo et foliis cin-
gentibus conspicitur. Curcuma domestica maior
RUMPH. *Herb. Amboin. tom. 5. p. 162. tab. 67.*

E 5

Manjella-

Manjella - Kura *Hort. Malab. tom. 11. p. 21. tab. 11.* absque flore. Amomum Curcuma JACQU. *Hort. Vindob. tom. 3. p. 5. tab. 4.* Depicta quoque existat in REGNAULT *Botan. le Safran des Indes.* Planta perennis Indiae orientalis.

Colitur in hortis Indorum, nominatim Chinesium, Malaccae copiosissime (KÖNIG), item in Jaua et Balega (RUMPH.). Similes tamen et alias cognatas stirpes memorat RUMPHIUS, usu suo conspicuas. Propagatio facilis per dissectas radices, Zingiberis instar.

Radice recentis forma multiplex, scilicet constat partim ex tuberibus ouatis, annulatis, fuscis, oui gallinacei circiter magnitudinis, ex quibus processus teretes tres quatuorue pollices longi ex flauo pallentes emergunt, pariter annulati; partim ex fibris crassis longis, quarum quaedam in finem oliuaeformem desinunt, aliae acuto apice terminantur. Egregie tam RUMPHIUS quam JACQUINUS hanc faciem radice expriment. Quicquid fibrosum est, reicitur, reliquum feruatur, et pro figura diuersa in officinis vel nomine Radice Curcumae *rotundae* vel *C. longae* obuiam venit.

venit. Nempe vtraque pars subacris et aromatica est, et colorem intus luteum prae se fert. Siccatione coarctantur istae insigniter. Curcuma longa in vniuersum vsitatior est.

In officinis pharmaceuticis RADIX, qualiscunque forma sit, extus pallide lutea apparet, rugosa, solida, ponderosa, coloris intus profunde flauo crocei vel aurantii. Odor eius subfragrans quasi ex vnguento, sapor amaricans, subacris et calorem mitem ore excitans. Masticando facile emollitur saluamque croceo colore imbuunt. Infusione aquae obtinetur tinctura crocei coloris, quae ad dito alcali in colorem badium mutatur. Idem contingit in charta per hanc amylo adiuuante tincta, et quidem vel ab exigua modo alcali quantitate; vnde commodius redditur experimentum. Acida pallidiorem reddunt flauedinem. Itaque eximium adiuuentum praestat Curcuma in dignoscendis alcalinis (BERGM. *Opusc. vol. I. p. 95.* Conf. NEUM. *Chem. vol. 2. P. 2. p. 269.*) Spiritus vini rectificatissimus rubedinem inde obtinet elegantem, quae digitos tamen aliaque flauedine crocea tingit. Olei destillati valde exiguum modo continet, ita vt vnus ex radicis libra dimidia modo olei circiter drachmam eruerit

(BÜCH-

(BÜCHNERI et LÖBERI *Diff. de Curcuma officinarum* p. 15.), alius ex libra radice integra vix scrupulum vnum vel drachmam dimidiam (CARTHEUS. *M. m. vol. 2. p. 65.*). Extracti aquosi saporis blande aromatici amaricantis et falsi ad summum quarta pars elicitur (CARTHEUS.); alii (vt NEUMANNUS *l. c.* et BÜCHNERUS *l. c.*) minorem quantitatem eius lucrati sunt. Par inconstantia in pondere extracti spirituosii, cuius summum fuit fere $\frac{1}{3}$, idque notabiliter acre aromaticum simulque nauseosum reperitur (CARTHEUS. *l. c.*).

Non opus est, usum eius in arte tinctoria hic multis commemorare. Etiam in India solent lintea luteo colore eadem imbuere, qui tamen non satis constans est (RUMPH.). Nec lana, nec gossypium melius seruant colorem aurantium, quem iis Curcuma inducit; licet colorem vel luteum vel alios additamento peregrino emergentes, vt citreum, grate brunum vel viridem, figat sal marinum vel sal ammoniacum vel vitriolum cupreum (Conf. de hisce cl. HELLOT, *l'Art de la teinture des laines*, p. 406. PÖRNER *chym. Versuche z. Nuz. der Färbekunst*, vol. 1. I *Abh.* SCHARFFS *Recepte üb. versch. Gattungen v. Farb. I. St.*).
Aeque

Aequè culpandum est, tingere pannos scarlatinos Curcuma ad colorem exaltandum, quoniam iactura particularum Curcumae in aëre brunus modo color remanet (HELLOT *l. c. p. 406. 614.*). Indi, praesertim Jauani, Malayi et Baleyenses, omnibus embammatibus et iusculis suis eam admiscent (RUMPH.). Pro condimento quoque cum piscibus et carnibus coquitur a Malayis (BONTIUS in *Hist. nat. lib. 10. cap. 30.*). In hisce igitur vices Croci agit, vt et a GARCIA Croci Indici nomen tulerit. Solent quoque Indi vtriusque sexus fricare corpus post eiusdem lotionem radice in aqua modo contrita, et foeminae speciatim oleo Calappi, contrita radice imbuto, ad colorem luteum cuti impertiendum, et, vt dicunt, refrigerandum corpus et cuti nitorem conciliandum.

Acre aliquod inesse huic prout fapor vellicans linguam declarat, ita et sternutatio, quae puluere naribus attracto excitatur, quo fine Chinesibus vsu venit (BONTIUS). Quanta vero vi polleat in intima corporis nostri penetrandi et cum humoribus nostris sese commiscendi, vel inde patet, quod lotium profunde flauum reddit

(RIEGER

(RIEGER *Introd. ad notit. rer. natur.* 2. p. 1216.
LEWIS *M. m.* p. 246.).

Eximiam suam aperiendi et resoluendi efficaciam in primis in ictero declarat. Multoties eandem sese expertum esse profitetur BONTIUS (*l. c.* Conf EIUSD. *tract. de med. Indor.* p. 115.). Non veretur FR. HOFFMANNUS eam in ictero inter primaria referre (V. EI. *Meth. medendi in Med. ration. tom. 3.* p. 542.). Plebs saepe eius drachmam vnam cum cereuisia tepida quotidie ingerit successu haud spernendo (LANGE *de remed. Brunsv. domest.* p. 323.). Calculo biliario soluendo eam tamen non parem iudicat cl. COE (*Treatise on biliary concretions* p. 287.), qui mitem effectum in vniuersum illi tribuit, vt qui ex drachma vna ter de die ingesta nullas conspicuas euacuationes animaduertit; vnde probabilis conclusio, in ictero si adhibeatur exiguis dosibus fidem haberi posse fere nullam. Transeo quae alii protulerunt de eius in obstructionibus viscerum referendis, calculo vrinario soluendo, menstruis pellendis, et hydropis et februm intermittentium curatione, potentia (V. BONTIUS. JO. COMMEL. *not. in Hort. Malab. l. c.* et auctores varii a BÜCHNERO citati
in

in *Diff. alleg.* §. 23 - 27.), quum titulos morborum modo fuggerant.

Poterit dari aliquoties de die in puluere a scrupulo vno ad drachmam integram, vel in infuso siue decocto, dupla circiter quantitate. Extracto aquoso commodius capitur. Parcissime hodie aegris ab Europaeis medicis praecipitur, et paucissima composita ingreditur. Remansit tamen sub strictiori selectu in nouissima *Pharmacopoea Edinb.* 1783 et *Lond.* 1787.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

DECOCTUM AD ICTERICOS *Ph. Edinb.* p. 54. *ed.* 1758. inter alia Curcumam recipit, quod saltim in memoriam pristinae in ictero fidei notandum duco.

UNGUENTUM ALTHAEAE *Ph. W.* p. 259. colorem suum luteum, satis in miscela superfluum, Curcumae debet.

COSTVS.

C O S T V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 49. *Gen. pl.* p. 3.

510.

Pharm. Costus ARABICVS.

DVLICIS.

AMARVS.

Costus arabicus; LINN. *Spec. pl.* p. 2. MERIAN. *de insect.* p. 36. tab. 36. Thiana-Kua *Hort-Malab.* vol. 11. p. 15. tab. 8. JACQU. *Icon. pl. rarior.* vol. 1. tab. 1. p. 1. *Collect.* Vol. 1. p. 143. Pl. perennis, in vtraque India e. c. in Malabaria, Surinamo, crescens ad ripas torrentum et in montibus vmbrosis humidis.

COSTI sub nomine sermo de RADICE est, nomen etiamsi non adponatur. Olim distinguebatur in tres species dictas (Vid. e. c. DALE *Pharmacologia* p. 274. POMET *Hist. des Drogues* P. 1. p. 59. HERM. *M. m.* vol. 1. p. 39.). Alii modo duarum, Costi amari et C. dulcis, mentionem iniiciunt (V. GARCIAE *Hist. arom. in CLUS. exot.* p. 205. *Ph. Würt.* p. 27.). Hodie vix praeterquam vna prostat, Costus scil. arabicus. Limites inter singulas ponere difficile. Sunt, qui

qui C. arabicum nonnisi patria differre ab amaro putant (*Ph. W.*). Et quoad reliquas duas creditum, aetate modo diuersas esse, ita vt recens et incorruptus amaritiae destitueretur et candidior esset, vetustate autem corruptus amaritiam contraheret, et nigricantem colorem (*GARCIAE l. c.*), dum alii rursus plantae duplici diuersae tribuunt. Pharmacopoeiae hodierni saepe, dum desideratur Costus arabicus, corticem aromaticum albidum praebent, qui nihil nisi Canella alba est; alio autem tempore radicem in frusta longa transuersim sectam, pollicem circiter crassam, ex flauo griseum, cortice aspero, odoris violacei, saporis aromatici et amaricantis. Pars corticalis autem multum lignae internae hisce notis antistat.

Nous tricus implicamur, si diiudicare aggredimur, nostri temporis Costus cum isto ab antiquis Graecis et Arabibus dicto idem, an alius, sit. Plura dissuadent esse eundem, quam litem discutere GEOFFROY conatus est (*Mat. med. Traité vol. 2. p. 67. sq.*).

Aqua amaras potius quam odoras partes extrahit, extractum eius, ope paratum, $\frac{2}{3}$ ponderis radice efficit. Extractum spirituosum seruat aroma-

ticum radices cum amaritie, et $\frac{1}{7}$ circiter partem constituit.

Non defraudanda est radix sua virtute, licet multitudo similium rariorem usum fecerit. Praeter efficaciam cum reliquis aromatibus communem ad amaritiam respiciendum, quo connubio in stomacho roborando eximie valet. Lotium inde imbui odore Violarum, multi narrant.

OLEUM COSTIVM, PILULAE MARCOSTINAE, ELECTUARIUM MARYCOSTINUM, quae feriori tempore euiluerunt, cultus, in quo olim Costus habitus, saltim memoriam relinquunt.

K A E M P F E R I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 38. *Gen. pl.* p. 4.

511.

Pharm. ZEDOARIAE LONGAE Radix.
ROTVNDAE Radix.

Kämpferia rotunda; foliis lanceolatis petiolatis
LINN. *Spec. pl.* p. 3. Zedoaria longa, item rotunda c. B. Malan-Kua *Hort. Malab. tom.* 11. p. 17. *tab.* 9. — Haftenus sequutus sum

LINNEUM,

LINNEUM, qui et Kämpferiam declarat et *Hortum Malabaricum* loco dicto cum DALEO citat. Ast a BERGIO (*Mat. med. veg. p. 4.*) planta dicitur Amomum scapo nudo, spica laxa truncata, et Kua *Hort. Malab. tom. 11. p. 13. tab. 7.* synonymon additur. Pondus accedit huic opinioni descriptione Zedoariae f. Indorum Tamogcani CAMELLI *Stirp. Luzon. p. 23. in Append. ad RAII Hist. pl. tom. 3.*

Planta perennis Indiae orientalis, nominatim Malabariae et insulae Luzonis.

Duplex Zedoariae RADIX in quibusdam officinis occurrit, quarum *longa* vulgaris maxime est; *rotunda* raro hodie suppetit. Vtraque ex vna eademque stirpe provenit; licet alii e. c. KERNER (*Handlungsprodukte a. d. Pflanzenreich 2. Heft p. 6. tab. 151.*) idque adhuc hodie diuersis speciebus originem tribuant: nempe habitus radicis idem est, qui in Curcuma, dum partim ex tuberibus rotundis constat, partim ex processibus longis crassisque, prognatis ex prius dictis (CAMELLI autoptes aliique coniectura potius ducti, vt DALE in *Pharmacol. p. 275.*).

LONGA repraesentat frusta incurua, rugosa, angulosa, subinde eminentiis rotundis notata et compressa, longitudine plerumque aliquot pollicum, latitudine circiter minimi digiti, compacta, extus pallide grisea, interne coloris paullo profundioris. Altero extremo cultello transversim vel oblique dissecta comparent, altero in obtusum apicem desinentia. Vidi et exempla crassiora secundum longitudinem diuisa. Odor camphoraceus, sapor aromatico acris, amaricans, diu caloris sensum cum isto camphorae mixtum in ore relinquens. Ita sese habet radix venalis, quae per Belgium transferri solet. Sed exiguum ill. L. B. AB ASCH specimen mihi misit sibi a cl. REINEGGS ex India allatum tanquam veram radicem, quod figuram quidem gerit Zedoariae longae, extus profunde brunum maculis nigris interne paullo pallidius cum gyris nigricantibus, compagis mollioris, saporis longe amarioris, sed minus calidi, vix odorum.

Continet venalis $\frac{1}{2}$ passim $\frac{1}{12}$ vel paullo plus olei destillati, quod mitiori igne tractatum viridi coeruleum est, et aquae supernatat, vltiori destillatione autem nigricans euadit fundum-
que

que petit (CRELLS *Chem. Journ. P. 3. p. 20.*). NEUMANNUS (*Chemie vol. 2. P. 4. p. 649.*) cui libet librae adscribit olei drachmam unam, itaque $\frac{1}{128}$, idque tam ponderosi, ut vix sursum tolli destillando possit, unde et partem fundum petere refert, subtilius esse albidum, reliquum viridescens vel nigrum. Oleum hocce concrefcere in camphoram innuit quidem GEOFFROY (*Mat. med. Traité, tom. 3. p. 264.*), sed negat alius (CRELLS *chem. Journ. l. c.*). Aqua maceratione abripit et odoras et amaras partes sub colore ex flauo bruno; inspissando autem extracti ingrate amari et subacris largitur circiter tertiam partem (NEUMANN.). Spiritus vini tingitur ab ea colore ex flauo rubicundo magisque acris et amarus redditur, quam aqua, sed minus olet et sapit camphoram, quam ista. Spirituosum extractum, ad $\frac{1}{11}$ (NEUM.) circiter vel $\frac{1}{10}$ (CARTHEUS. *M. m. tom. 2. p. 59.*) eruendum, modice amarum et aromaticum est, calidum gratumque.

Nolo huic penso, quod suis defectibus non destitui iamiam cognoscitur, nouam labem adspere vacillante scrutinio, an veteribus radix nota fuerit, et quonam nomine distinxerint, an fuerit species Costi apud DIOSCORIDEM, Geiduar AVI-

CENNAE, Zerumbet SERAPIONIS. Spectant huc tentamina GARCIAE (in CLUS. exot. p. 213.) et praecipuis MANITHI (*De actatibus Zedoariae relatio Dresdae 1691.*), quorum fidem aliis dirimendam relinquo.

Omnia commoda praestat, quae ab eximio aromate cum amaritie iuncto, expectari possunt. Stomachica virtute excellit, in cuius fauorem *radix condita* aliquando in officinis praesto est. Rarius sola fuit data vel integra, quam in conubio aliorum vel praeparatione multiplici resoluta, cuius rei fidem praecipue faciunt dispensatoria Germanica pharmaceutica. Simplicissimus capiendi illam modus in pulvere est cum saccharo.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

AQUA ZEDOARIAE SIMPLEX *Ph. W. p. 25.*

Est aqua vinosa, flatibus et inde ortis torminibus discutiendis idonea.

AQUA ZEDOARIAE ANISATA *l. c.* Praeter ea, quae titulus indicat, cortices Citri recipit aqua haecce pariter vinosa.

OLEUM DESTILLATUM. Supra iam de eo commentatus sum.

EXTRA-

KAEMPFERIA ROTVND. 87

EXTRACTUM *Ph. W. p. 89.* Quicquid tam spiritus vini quam aqua eruit, iunctim continet. Egregium praeparatum et forsitan praecipuum in ventriculi debilitate instar elixirii sumtum.

ESSENTIA. In quibusdam officinis feruatur e. c. *Ph. Brunsv. p. 253.*

ESSENTIA CARMINATIVA WEDEL. *Ph. W. p. 78.* AQUA HYSTERICA *l. c. p. 18.* ELIXIR BALSAMICUM SPIRITUOSUM HOFFM. *l. c. p. 53.* etc.

L I L I A C E A E.

L I L I V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 268. *Gen. pl.* p. 163.

512.

Pharm. LILII ALBI *Radix*; *Flores*.

Lilium candidum; foliis sparsis, corollis campanulatis: intus glabris LINN. *Spec. pl.* p. 433. *Lilium album* flore erecto, vulgare c. B. Icon: REGNAULT *Botan. Le Lys*. Planta perennis, In Syria et affini terra spontanea. HALLERUS (*Hist. st. Helv. n. 1231.*) inter Helveticas recepit. Probe fert hiemes, etiam septentrionalium regionum, vbi in hortis ob pulchritudinem et odorem florum colitur.

RADIX bulbum constituit late ouatum, acuminatum, squamosum, basi circiter bipollicari, squamis carnosis, laxis, albis. In pharmacopoliis hae ficcae feruantur, subplanæ, extus nonnihil conuexæ, oblongo ouatae, pollicaris longitudinis, basi abruptae, apice acutae, rubicundae, subdiaphanae,

phanae, durae. Amaricantem et viscosum saporem masticatae edunt. A mucilagine, qua radix scatet, ad quartam ponderis partem fere, omnis eiusdem virtus dependet. Dum putrescit aqua, foetorem intolerabilem excitat. Nonnisi externae applicationi destinatur et hodie quidem in tanta mucilaginosorum copia rarius usu venit. Cocta scilicet aqua vel lacte in cataplasma tumoribus maturandis imponitur; item aqua multa cocta clysmatibus additur. Recens bulbus sub cineribus affatus et oleo nucum malaxatus fertur esse probatum in ambustionibus remedium (CHOMEL *Plantes usuelles*, P. 3. p. 32.).

FLORUM petala recentia odorem fragrantem Jasmini, sed fortiorem et nonnihil ingratiorem, spargunt. Exhalationes horum florum, vtut grati naribus hi existunt, valde noxae tamen valetudini, praecipue si in cubili per noctem servantur. Inde a. 1779. Londini in lecto mortua foemina inuenta est. Causam noxae ferioribus experimentis constitit, latere in mephitico aëre, qui ab odoris particulis omnino distinctus est; nam aëre noxio ex floribus eiusmodi odoris elicitio nulla tamen odoris iactura sentitur (INGENHOUSZ

Experiences sur les vegetaux, p. 62.) Virtutis antepilepticae meminit LINNEUS (*Mat. med.*), quae sine dubio spectat ad flores. Ex hisce tinctura LANGHANSII, (Gilgentinctur) ab eo contra epilepsiam celebrata, modo isti arcano praeparari cum spiritu vini narratur, fortis odoris (*Magaz. vor Aerzte 1777. St. 8. p. 745.*). Odor florum ficatione facile perit, sed excipitur facile aqua, spiritu vini, oleo vnguinoso. Masticata petala mucilaginem pariter produnt. Vis anodyna vix nisi recentibus tribui potest.

ANTHERAE omnino euiluerunt, quae olim habitae sunt ad partum pellendum efficaces, fide quidem suspecta.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

Aqua Liliorum alborum. Ex floribus. In quibusdam officinis adhuc superstes. Cur cosmetica credita?

OLEUM *Ph. W. p. 124.* Digestione cum oleo Oliuarum et subsequente coctione paratur. Vix alia vis, quam a solo oleo expresso inde sub externa applicatione expectari potest, emolliens, relaxans.

SCILLA.

S C I L L A.

LINN. *Syst. veg.* p. 271. *Gen. pl.* p. 166.

513.

Pharm. SCILLAE vel SQUILLAE *Radix.*

Vel absque addito nomine partis.

Scilla maritima; nudiflora; bracteis refractis LINN.

Spec. pl. p. 442. ICON: REGNAULT *Botanique,*

La Squille; item MARTELLII *Hort. Rom. tom. 6.*

tab. 93. a) Scilla vulgaris radice rubra c. B.

b) Scilla radice alba c. B. Planta perennis,

locis arenosis prope mare in Lusitania, Hispa-

nia, Normandia, Sicilia, Africa septentrio-

nali, Syria, crescens.

Huic substituunt incolae Capitis bonae spei sub nomine Scillae montanae bulbum Haemanthi coccinei L. et inde acetum et oxymel simile parant, in asthma et hydrope aliisque morbis proficuum (THUNB. *Diff. de medicina Africanorum* p. 3.).

Scillae vulgaris RADIX eaque recens bulbus squamosus est, pyriformis, apice sursum verso, magnitudine pugni vel ultra, squamis carnosis latis, ad latera attenuatis, nervosis, quas aliae cingunt

cingunt exsuccae, membranaceae, lineatae, tam tenuibus, vt bulbus primo aspectu tunicatus appareat. Hocce discrimen squamarum externarum imposuit quibusdam, vt tunicatum bulbum dicerent (Vid. e. c. ALSTON'S *Lectures on the M. m.* vol. 1. p. 513. BERGII *Mat. med.* p. 265.). Ex basi bulbi prodeunt fibrae numerosae, quae vna cum extremis squamis effoetis ante usum praeciduntur. Raro bulbos succosos pharmacopolae feruant, qui tamen ob succum viscidum et lentum diu in sua integritate persistunt. Quotannis magna eius copia ex Hispania, vnde Scilla Hispanica dicta, et Natolia transmittitur. Plerumque autem in officinis modo prostant squamae siccae oblongae, longitudine bipollicari, albae, convexae, subdiaphanae, intus glabrae, lineatae.

Discrimen ratione coloris radice, quod supra innui, de externis modo membranaceis squamis valet, nam interne bulbus semper albus vel pallide viridis est. Rubri bulbi maiores sunt, albi minores (SCHULZ et MEDER *Diss. sistens examen chem. radice Scillae marinae*, Hal. p. 7.). Plerisque bulbus ruber albusque pari virtute instructus censetur (ALSTON l. c. LEWIS *M. m.* p. 531.);

p. 531.); quidam tamen album mitiorem iudicant rubro (V. *Pharm. Würt. p. 44.*), annuente etiam ex tentaminibus variis institutis LUDWIGIO (*Advers. pract. vol. 2. p. 700.*), qui ideo rubrum, utpote ad suam sententiam efficaciorum, frequentius adhiberi iubet, quod consilium sponte iam dudum sequuti sunt pharmacopoeae.

Recens radix scatet succo tam viscoso, ut hic aqua vel aceto contritus vix per colum transigi queat. Adeo autem illa acris est, ut manibus tractata pruritus, visionis sensum, quum vesiculas in cute, excitet (VALENTINI *Hist. simpl. reform. p. 128.* MUHLE in CRELLS *Ann. 1786. vol. 2. p. 336.*). Acrimoniam quoque suam gustatu manifestat cum nauseoso sapore. Odore autem tam recens quam sicca radix destituitur. *Sicca* ex mucilagine recondita, dum masticatur, tenax sentitur, et eadem de causa, si lente fuerit siccata, difficulter in pulverem redigitur; amaritiam praeterea intensam ingratam et diuturnam linguae imprimit, sed absque acrimoniae manifestae indiciis, quae tamen effectu doseos iusto largioris, vel extra opportunitatem praeceptae, abunde declaratur.

Siccando

Siccando radix recens quatuor ponderis partes ex quinque amittit, quae iactura fere nihil nisi aquae esse videtur. Infusum aquosum pallide flavescentis est, intense amarum et acre, et euaporatione odorem, qualem Rapae coctae vel radix Apii hortensis, spargit. Inspissatum $\frac{3}{4}$ ex radice sicca erogati extracti bruno flavi, amari simulque acris et vrentis. Spiritus vini tingitur radice hac colore aureo, et insignem amaritiam et acrimoniam adsciscit, qui sensus etiam ex extracto bruno inde parato excitantur (Conf. SCHULZ *Diff. cit.* et CARTHEUS. *Mat. med. vol. 1. p. 458.*). Alkali debilitat saporem amarum insigniter (SCHULZ *l. c. p. 16.*); acetum autem paullulum modo (*l. c. p. 17.*). Nolo analysi igne fortiori factae inhaerere (Vid. *lcc. cit.*).

Prisco iam aevo notissima haec radix fuit, non tamen veneni acris suspicione caruit; inde potius de Scilla, ut putabant, mitiganda et corrigenda solliciti fuerunt, quam eadem in substantia exhibenda. Ad EPIMENIDEM, vatem et expiatorum, adeo referunt efficaciae eius medicae inventum (Vid. HALL. *Bibl. bot. vol. 1. p. 12. Bibl. pract. vol. 1. p. 20.*), unde et olim Scilla Epime-

Epimenidium vocata; alii ad PYTHAGORAM, ab isto forsitam edoctum (SCHULZ *Hist. med. p.* 171.). Ita Scillae virium plurium egregiarum mentio fit apud DIOSCORIDEM (*M. m. L. 2. c.* 102. 103.), HIPPOCRATEM, GALENUM, AËTIUM, CELSUM, PLINIUM, CAELIUM AURELIANUM, Arabesque medicos. Apud Graecos partim Σκίλλα dicitur, partim Παγκρατιον, quo posteriori nomine conicerem radicem rubram illos intellexisse, nisi DIOSCORIDES mitiorem facultatem, quam alteri, inesse indicasset (*Cap.* 103.).

Veteres acrimoniam Scillae metuentes in ea corrigenda plurimum operae deposuerunt. DIOSCORIDES (*Cap.* 102.) eo fine conferre innuit, farina vel luto radicem recentem incrustare et in clibanum coniicere, aut prunis obruere, vt detracta crusta nociua acrimonia simul exueretur; vel torrere illam suadet in olla operculata intra furnum; vel concisam elixare, mutata saepius aqua, donec aqua nullam neque amaritiam neque acrimoniam proderet; accedit aliud consilium, radicem frustatim dissectam linoque commodis interuallis traiectam in umbra siccandi. Varias enumeratas artes adhuc hodie adhibentur. Etenim et hodie hinc inde

inde pasta farinacea obuolutam radicem in clibano coquunt. Cauendum vero maxime, ne vna cum acrimonia omnis virtus pereat. Hinc vltimo loco indicatus modus, vel simplex ficcatio radicis, post tegminis externi ablationem transuersim in taleolas sectae, sub miti caloris gradu, *Scillam ficcitam* Pharmacopoea Lond. vocat, multo reliquis praeparandi Scillam modis praestat. Sed ne hisce quidem mitigandi Scillam periculis fisci veteres ad additamenta varia alia, aceti, vini, mellis, aromatum etc. accesserunt. Inde et trochiscorum scilicet ex pulpa Scillae affatae et farina frumentorum vel Erui origo, et cautio quoad tempus et corporis praeparationem (Vide quaedam huius argumenti in SWIETENII *Comment. tom. 4. p. 259.*).

Varia omnino venenatae indolis indicia in Scilla sese efferunt. Cameli in Africa, qui spinosa Eryngia auide passim deuorare non verentur, intacta tamen relinquunt viridia Scillae folia (LUDWIG *l. c. p. 698.*). Catus et cuniculus experimento ex instituto facto (HILLEFELD *Diss. experimenta circa venena p. 12.*) perierunt, aliis horum generum animalibus, item cane, grauiter affectis. Mures quoque inde necantur (BERG. *M. m. p. 265.*).
Constat

Constat et crustam farinaceam, qua cocta fuerat Scilla, si suibus (VOGEL in HILLET. *Diff.* p. 18.) vel piscibus proiicitur, hisce necem afferre. Huicque erat proxima Meleagris panis huius micis illi instar escae datis, vnde titubare, conuelli, tumultuare rel. incepit (GEIER in *Misc. nat. cur. Dec. 2. Ann. 6. p. 298.*). Accedit nouum argumentum ex cutis per contrectationem diuturnam radice laesione. — In ipso homine dosis insignior vel iusto crebrior non solum nauseam et vomitus vehementissimos cum torminibus ciet, sed stranguriam excitat, lotium sanguine tingit et alui profluvia, cardialgiam, conamina haemorrhoidalia, conuulsiuos motus, inflammationem et gangraenam ventriculi et intestinorum creat; quin mortem pedissequam habet. Tristis exempli memoriam reliquit medicaster quidam, qui tympaniticae foeminae Helmstadii degenti pulueris Scillae tantum obtulit, quantum cochleare integrum capere posset, vnde mox doluisse grauissime ventriculum sensit, eiulare, conuelli coepit, et inter alia dira symptomata vitam cum morte commutauit; in cadauere inflammatus et ex parte arrosus ventriculus exstitit. (LANGE de *remed. Brunsv. domest. p. 176.*) Ex scrupulo dimidio ingesto mors subsequuta est

Appar. medic. Vol. V. G (QUARIN

(QUARIN *Animadu. pract. p. 166.*). Prostibula aliquando ea tentant abortum concire, quae, si sine scelesto potiantur, vna cum infantis vita propriam suam in periculum vertunt. Emersit tamen ex periculo asthmaticus, qui ex errore drachmam vnam Scillae clysmati destinata ingesserat, vnde nausea et vomitiones creberrimae, quibus sopitis in salutem aegri praecedente pruritu et ardore in cute scabies humida erupit, antea vitiose suppressa, sicque asthma omnino disparuit (MUZELL *med. u. chir. Wahrnehmungen 2 Samml. p. 34.*).

Ne vero infaustos ex Scilla effectus iusto maiori dosi vnice tribuas, considerandae conditiones corporis peculiare sunt, sub quibus damnum ista afferat. In hominibus nimia sensilitate nervorum affectis saepe ex eius usu artuum dolores enascuntur, quin conuulsivis motibus hi ipsi aliquando tentantur. Spectat huc historia foeminae, quae ex Scilla affectiones nervosas valde singulares pati solet (WEIKARD *verm. med. Schrift. I. St. p. 245.*). Nocet iis, quibus humores vitiose dissoluti sunt, nempe sponte sua eos attenuat, docente id saepe sanguine cum lotio et foecibus aluinis secedente. Minus prodest hominibus

nibus temperiei calidae biliosae, putridae, quibus contra ea acida et praecipue cremor tartari conducunt. Requirit porro absentiam obstructionum, praecipue hepatis, vt quae Scillae stimulo alias facile in inflammationem transeunt. Eadem de causa in scirrho inueterato abstinendum ab ea est, ne in vlcus vel cancrum commutetur. In haemorrhoidariis vel plane non vel caute exhiberi debet (LUDWIG *Aduersf. l. c. p. 723.*). Male a multis hodie negligitur monitum iam a DIOSCORIDE iniunctum, in vlcere interno detrimento esse, dum liberali manu phthificis ex vlcere pulmonum oxymel scilliticum offertur: sed quam male irritans remedium conuenit in morbo, in quo summa cura enitendum est, vt temperantibus arceatur inflammatio, praesens tollatur, et contra omnem stimulum pulmones muniantur (Conf. FOTHERGILL in *med. Observ. and Inquir. vol. 5. p. 375.*)! Quum in vias lotii specificam vim exerceat, non potest non nocere, quando iam sponte excretio lotii nimia est, vel organa illi destinata inflammatione, vulnere, vel exulceratione, corripiuntur. Habet praeterea hoc incommodum, quod facile vires ventriculi deprimat, contra quam sequelam ne amarities quidem Scillae tuetur. Alios anxietates

tates molestae inde torquent (Lectu digna sunt, quae de cautelis in vsu memoriae prodiderunt TISSOT *Epist. med.* p. 406. QUARIN *Animadv. pract.* p. 164. *sqq.* STOLL *Praelect. in morb. chron.* p. 61. *sqq.*). Non tamen negandum est, variis horum effectuum scito Scillae connubio cum aliis commodis obuerti posse.

Vis eius insigniter stimulan, resoluens, deobstruens, diuretica, abunde sese declarat iis in morbis, quibus medendis adhibetur. Quin in quibusdam indicia virtutis antispasmodicae sese efferunt.

Inter diuretica primum locum antiquitus et nostra aetate obtinuit Scilla, et certius hanc vim praestat reliquis, vt tamen et hoc experiamur, non singulis quodlibet diureticorum genus conuenire. Ad aquam in hydrope collectam eliminandam diuretica longe tutiora sunt drastica hydragogis, quae ipsa valde vires deiiciunt, concoctionis euertunt praesidia, causam hydropis augent et nouam ansam stagnationi aquae suppeditant: blande contra aquam educunt diuretica et in quibusdam hydropis speciebus, vt hydrope pectoris, vnice profunt, nocentibus purgantibus fortioribus. Ali-

ter

ter sese res habet cum mitioribus purgantibus, e. c. salinis, rhabarbarinis et iis, quae acidae indolis sunt, vel solis vel cum roborantibus iunctis mixtisque. Neque Scilla tamen, aequè parum ac alia diuretica, in hydrope saccato aquae eliminandae sufficere solet; nec in pedum oedemate, si a sola locali debilitate prouenit (STOLL *l. c.* p. 61.). Non excludendam tamen Scillam ab hydrope pectoris, multos edocuit experientia. Sic TISSOTUS (*l. c.* p. 408.) in hydrope pectoris exigua quantitate Scillae horrendas anxietates auferri vidit, alios aegros per noctes plures infomnes et orthopnoea vexatos breui inde obdormiscere, quin continuatione prudenti accedente cito conualescere obseruauit. Eandem laudem Scillae in hac specie hydropis tribuit THOMSON (*Medical consultations on various diseases* p. 230.). Maxime adeo in hydrothorace conuenire innuunt cl. QUARIN (*l. c.* p. 133.) et STOLL (*l. c.*). Cum hisce igitur non fatis conciliari potest effatum cl. LENTIN (*Beob. d. Krankh. am Oberharze*, p. 119. not.), infida esse scillitica cuiuscunque generis in pectoris hydrope. Abstinentum autem in quolibet hydrope a Scilla est praesente febre et symptomatibus febrilibus qualibuscunque, vnde pulsus et lotii et fitis sedula

ratio habenda est. Ceterum vel in eo hydropo potentissimum auxilium praestat, in quo fere conclamata res videtur, modo virium dispendium et ad stagnationes exundationesque nisus constantiam permittat (Cfr. WERLHOF *Oper.* ed. WICHM. p. 811.).

Vario modo exhiberi solet Scilla, in puluere, extracto, vnde varias formas effingere facile, aceto, vino, oxymelle, syrupo demum sui nominis; variaque connubia non solum admittit, sed saepissime requirit. Praestat et dosin et repetitiones ita moderari, vt vel absque nausea vim exferat. Nauseam vitari iubet summus WERLHOFFIUS (*l. c.* p. 812.). Efficacissimam tum quoque pronunciat ill. QUARIN (*Animadv. pract.* p. 165.). Simpli-
 cem nauseam tamen de suo vino non metuit SWIETENIUS (*Maladies des armées*, p. 74.). Et cl. HOME (*Clinical experiments, histories etc.* p. 387. *sqq.*) adeo placet ea dosis Scillae, quae vomitum creet, vt qua ipsa effectus tanto celerior futurus esset. Scilicet euacuata aqua per os est, a pinta vna ad duodecim aliquando vel vnico vomitionis paroxysmo, deobstruente eius virtute et concussione corporis vniuersali per vomitum. Assensum illi
 praebuit

praebuit cl. KECK (*Abhandl. u. Beob. a. d. Arzneiw. p. 85.*). Equidem arbitror tum modo conducere tanta dosi, quando vomitoriorum in hydropse opportunitas adest, quae autem aequè raro incidit ac purgantium fortiorum; et quam grauius affecti inde aegri fuerint, ipsi a cel. HOME allati casus loquuntur, in quibus languor pulsus notabilis vomitionis tempore contigit, ad ictus nonnunquam quadraginta adeo desidens (HOME *l. c. p. 394.*). Hinc displicent quoque doses, quae deiectiones aluinas efficiunt, nam frustrantur saepe auxilii spem (TISSOT *l. c. p. 406.* QUARIN *l. c. p. 169.*). Vnde etiam inconcinne a quibusdam purgans Scillae additur.

Ad nauseam auertendam vel infringendam, quam Scilla sponte sua alias facillime excitat, vulgare est, eidem carminatiuum vel aroma quoddam addere e. c. Cinnamomum, Zingiber, nucem moschatam, radicem Calami aromatici, Serpentariae Virginianae, Helenii, Flores Cassiae et similia, forma pulueris, elaeosacchari, destillatae aquae, syrui e. f. p.

Pulueris crebra administratio est: sed etiam si optimus exsiccationis modus praecesserit, mora

G 4

tamen

tamen sensim virium partem amittit, vnde non nimia copia praesto in pharmacopoliis esse debet. Dosis determinat aetas et morbi ratio. Rite paratus et grano dimidio vel integro ter vel quater datus iam efficaciam insignem praestat (STOLL *l. c.*). Alii grana duo aut tria concedunt (TISSOT *l. c. p. 408.*). Ita notatum, quosdam quinque et plura grana ferre, licet nausea torqueantur (LUDWIG *Aduers. cit. p. 703.*). Displicent magnae MEADII (*Monit. et praec. med. ed. 2. Lips. p. 76.*) doses, qui grana quinque aut sex concedit mane in connubio aromaticorum vel cl. HOMII (*l. c. p. 405.*), qui tria vel quatuor grana bis per diem plerumque dedit, sed et subinde ausus est exhibere grana octodecim absque effectu, vt narrat. Subinde simplex additamentum sacchari pro augendo pondere et sapore nonnihil corrigendo sufficit (TISSOT *l. c. p. 408.*). FR. HOFFMANNO (*Med. syst. tom. 4. P. 3. p. 346.*) moris erat, grana Scillae tria vel quatuor cum radice Vincetoxici et nitro praecipere. Similisque miscela quoque (ex Scill. gr. iij. Vincetox. gr. v. Nitr. gr. x.) nomine pulueris hydropici inualuit olim in nosocomio Stockholmiensi (*Vet. Acad. Handl. 1754. p. 316.*) multique illam imitati sunt. Nitro acre Scillae
miti-

mitigari posse sibi persuaserat HOFFMANNUS: sed quidni illa mitigaretur minori dosi. Non conducit nitrum addere, si aluus laxior, corpus leucophlegmaticum frigidumque sentitur, vires demum infirmae sunt (QUARIN *l. c. p.* 166.). Facile est, illam cum extracto amaro vel gummi resina in pilulas compingere.

Extractum aquosum multis hodie placet, etsi imbecillius paullo est Scilla in puluere; et istud quidem ad granum dimidium vel integrum (STOLL *l. c. p.* 62.), vel sensim ascendendo ad grana tria, ferri potest (QUARIN *l. c. p.* 166.). Solutio extracti huius drachmae vnus in aquae vncia vna, ad guttas viginti vel triginta et sensim plus data, vomitus et deiectiones aluinas excitauit, sed cum decremento hydropis (KECK *Abh. u. Beob. a. d. Arzneiw. p.* 86.). Rarius extractum anxietates, quam oxymel scilliticum, ciet. Mutari quoque eiusdem forma pro commoditate in pilulas, mixturam, puluerem, potest. Extractum Scillae in hydropse pectoris reliquis omnibus praefert ill. QUARIN (*l. c. p.* 133.).

Acetum scilliticum raro solum capitur ad guttas sexaginta omni trihorio. Immanes saepe

G §

anxie-

anxietates excitat (TISSOT *l. c.* p. 410.). Augetur vis diuretica eius et soluens addito sale tartari, vel alio alcali fixo, sicque in hydropse post intermittentes neglectas et suppressas quartanas confert (STOLL *p.* 63.). Loco alcali fixi quoque sumi potest volatile, sicque confert, quando infarctus pituitosi subsunt, et in hydropse cum arthritide (ID.). Vtrobis oportet rite illud diluere.

Efficax aequae ac elegans praeparationis genus est Oxymel scilliticum. Largius haustum lotium pellit. Nec reliquis scilliticis potentia cedit (Vid. e. c. WERLHOF *l. c.* TISSOT *l. c.* p. 411.) saepeque ferunt hoc aegri, quorum natura alia scillitica repudiat. Aegris strictioris compagis, sub pulsu celeriori aut siti vehementiori conducit; tum praesertim confert, quando ascites ab obstructione hepatis haemorrhoidibus suppressis aut febribus iusto praecocius profligatis provenit (QUARIN *l. c.* p. 165.). Nitrum vel aliud sal medium admixtum saepe effectum auget (TISSOT *l. c.*). Excipitur commode vehiculo aquoso, praecipue aromatico. TISSOTO (*p.* 388.) mixtura ex oxymelle scillitico, terra foliata tartari et aqua Sambuci familiaris est, ter de die dosi modica exhibenda; unde post triduum

triduum casu singulari mictio tam copiosa, vt sexaginta librae lotii intra horas triginta quinque effluerent, viribus suffultis fasciatione abdominis et inferiorum artuum, et potu grate vinoso. — Quibus mel in vniuersum molestum est, hifce syrupus scilliticus substitui potest.

Vii.o scillitico quidam praerogatiuam singularem tribuunt, vt L. B. VAN SWIETEN (*Malad. des armées* p. 74. p. 163.), qui suum et securum et efficax pronunciat, licet modo ex Scillae recentis vncia dimidia et vini boni libris duabus per infusionem paretur. Huius mane aegro cochlear vnum exhibuit, quod si vomitum effecerit, suasisit, vt dein modo cochleare dimidium exhiberetur. Continuatio et augmentum doseos sensim placuit, donec per mictionem crebram corpus detumuisset. Merito vna digeritur aroma quoddam, cuius miscelae exempla proferunt compositis quibusdam RICHARDUS AB HAUTESIERK (*Formul. med.* p. 17.) L. B. A STÖRCK (*Ann. med.* 1. p. 162. et *Ann. med.* 2. p. 285.) multique alii. Quidni subsistamus in solo Cinnamomi additamento (V. exemplum in QUARIN *l. c.* p. 331)? Longe aegrius autem toleratur vinum ab aegris, quam pleraque
alia

alia scillitica, pluresque aegri illi adfuescere nequeunt: sed enormes vomendi conatus inde experiuntur (TISSOT *l. c.* p. 410.), imo paullo largius eodem hausto vomitus et abdominis dolores, quum contra minori copia captum vix lotium moueat. Quin qui de hisce queritur dolet, se ex numerosissimis asciticis vix vnum vel alterum curatum vino vidisse (QUARIN *l. c.* p. 165.). In hydrope pectoris pariter plurimi inde male affecti sunt, quidam perierunt, in quorum cadaueribus ventriculus et intestina inflammata exstiterunt (IDEM p. 137.).

Praeter additamenta aromatum et quorundam aliorum, de quibus passim egi, alia adhuc commemoranda sunt, quae adiuuant effectum, vel incommodis variis sub vsu obuiam eunt. Salina saepe valde proficua e. c. nitrum, tartarus tartarifatus, sal Seignette. Potens est cremoris tartari connubium: e. c. istius drachmam dimidiam, Scillae grana tria in puluere quauis tertia hora fumendo, dein rarius. Nec opus casu singulari fuit ad perfectam sanationem alio medicamine subiungendo, quam essentia ex amaris variis (V. cel. WENDT in cl. ERNST *Diff. de therapia hydropis, Erl. 1783. p. 26. sqq.*). Eiusmodi combinatio cum amaris, cortice

cortice Peruuiano, martialibus, saepe valde vtilis est, non solum ad ventriculum Scilla labefactatum roborandum et vires euacuatione deiectas erigendas, sed etiam ad solida contra nouam collectionem aquae tuenda et sanguinis crasin corrigendam. Hinc *TISSOTUS* (*l. c. p. 407.*) Chinchinam mox protinus post euacuatam Scillae aquam subiunxit, mox iunctim cum ea corticem adhibuit. Gallis quibusdam Scilla cum ptisana Iuniperi placet ad stipulante et *TISSOTO* (*p. 410.*). — Si flatus ructusque aegrum post Scillam captam grauunt, aquae Menthae cochlear post quamlibet dosin hauriatur. Camphorae insignis vis est in doloribus et conuulsionibus a stimulo eius acri tollendis (*Vid. Appar. med. vol. 4. p. 516.*). Dolores in ventriculo vel intestinis autem inde orti demulcentia requirunt, nec opium, quod contra ea gangraenam suscitare potest (*QUARIN l. c. p. 167.*).

Nolui praecepta de Scillae capiendae modo a narratione eiusdem in hydrope efficaciae diuellerere, quum quaedam ad hanc praecipue spectent, licet omnino pleraque in aliis quoque morbis applicari queant. Etenim post hydropem in affectionibus pectoris pituitosis maxime sese commendauit.

mendauit. Specificam fere vim in spiritus organa statueres, nisi in vniuersum resoluendi potestatem in pituitam, cuius fontes vberrimi in fistula spiritali et ramis eius per pulmones distributis exstant, exerceret. Ex hacce vitiose ibidem collecta vel iusto tenaciori, asthma, stertor, saepe exsurgunt, et, tam mole sua quam acrimonia admista, tussis molesta. Scilla vero egregie non solum attenuat mucum, sed blando screatu eiicit. Non latuit haecce virtus DIOSCORIDIS aciem, qui tussi vetere infestatis et suspiriosis Scillam melle coctam commendauit. Nosmet creberrime et optimo successu in eiusmodi casibus oxymelle scillitico vtimur, in quo Scillae efficaciam mellis et aceti virtus adiuuat. Ipsi Scillae hocce tamen meritum competere ex effectu egregio et aliorum illam exhibendi modorum euincitur. FR. HOFFMANNUS (*Med. syst. tom. 4. P. 3. sect. 2. cap. 2. Obs. 3. p. 343. Obs. 8. p. 354.* Praeter HOFFMANNUM ipsum in *Obs. 3.* commentatus est SCHRÖTER in *Diff. de aegroto asthmatico usu radice Scillae subleuato praef. J. H. SCHULZ* recusa in *HALL. coll. disp. praef. tom. 2. p. 141.*), qui illam in asthmate multum deprae-dicat, historias concinnauit, in quibus puluis Scillae cum radice Vincetoxici et cum vel sine nitro

nitro optimo euentu reliquis irritis datus fuerat. Simile consilium sequutus est WAGNERUS (*Obs. clin. Sect. 2. in HALL. collect. diff. cit. p. 179.*) in eodem morbo eadem fortuna, licet Vincetoxicum subinde omitteret. Vterque Scillae tantum obtulit, vt vomitus succederet, quin multum leuaminis attulit ad grana tria quatuor supraque. Plura adfuerunt in casibus istis spasticae mali indolis indicia, vnde colligere pronum est, inesse Scillae virtutem aliquam antispasmodicam. Quin idem HOFFMANNUS (*l. c. p. 357.*) subiungit expressis verbis, aliis quoque exemplis spasms et conuulsionibus, maxime catarrho suffocatiuo quandoque ipsi epilepsiae, medelam attulisse. Spectat huc supra (*p. 98.*) narratus casus de asthma ex retrogressa scabie orto, largiori autem quantitate, quae inter multa ambigua symptomata denuo illam expelleret, sanato (MUZEL *l. c.*). Ita pilulas scilliticas Edinburg., quibus pilulas ex Allio *Pharm. paup. Edinb. p. 33.* pares censet cl. MILLAR (*Observ. on the asthma and on the whooping-cough, p. 103.*) in asthma chronico efficacissimas declarat, modo excipiantur, quorum natura minus sensilis est, in quibus nimirum vires digestionis inde facile euertuntur. Nec minus pilulae istae scilliticae in frigida

gida pertinaci tussi, quae natales suos duxerat ex pituita tenaci pulmones opplente vel obstructione vel nifu ad hydropem pectoris, auxilio aliquoties insigni fuit (WEIKARD *verm. med. Schrift. P. 1. p. 35.*). Abstinendum vero est a Scilla in ea asthmatis specie, quae a veris nodis siue tuberculis glandularum conglobatarum siue lymphaticarum originem repetit, quoniam metus subest, ne ex stimulo eius inflammatio et suppuratio exsurgat (Conf. UNZER, *Arzt vol. 12. p. 157.*).

In pulmonum inflammatione merito efficacissimis remediis accensenda est tam ad ipsam stagnantem materiem discutiendam, quam ad crisin per sputa adiuuandam. Hisce finibus accommodatissimum et tutissimum est oxymel scilliticum rite in mixtura dilutum. Nec metus est etiam si largior quantitas rite diluta hauriatur nauseae vel vomitionis subsequuturæ, modo pitifana large bibatur. Datae fuere eius in mixtura vnciae tres, quin aliquando duplum intra nycthemerum (DE HAEN *Rat. med. P. 1. p. 23.*), vel tantum, quantum ferre posset aeger absque nausea vel alui purgatione (PRINGLE'S *Observat. on the diseas. of the army ed. 7. p. 143.*). Tantò magis vero hoc pro-

pro-

proficuum, quum praeter sputa crisin per lotium promoueat (Conf. SARCONE *Gesch. d. Krankh. in Neapel*, vol. 1. p. 173. *sqq.*).

Alias quoque pituita accumulata pro parte, qua stagnat, scenas ludit. In renibus nephritidis causa subinde exstat. En igitur in Scillae incidente et diuretica vi remedium. Fuit foemina inter vulgares huius morbi notas cum vrina subrufa mucum emingens, in fundo matulae instar spermatis ranarum fluctuantem et tantae tenacitatis, vt plurima pars vasi illi adhaereret, nec eo inuerso dimitteretur. At, postquam inconstans modo auxilium praeuissent aquae Sedlicenses, Scillae malum cessit (WAGNER *l. c.* p. 192.). Nec in nephritide sabulosa opem suam repudiat. Foemina nimirum, quae inter dolores dorsi et stranguriam vna cum pituita densa sabulum vel lapillos semen Milii magnitudine referentes minxerat, Scilla ingesta vomuit, simulque cum foeculento lotio copiosissime excreto calculosae materiae plurimum dimisit redeunte pristina valetudine (*l. c.* p. 195.). Similis prosperitas contigit alii foeminae doloribus renalibus afflictæ, quae post datam Scillam quotidie lapillos lentem vel cicer magnos cum lotio

Appar. medic. Vol. V. H eminxit,

eminxit, idque absque vlla molestia (*l. c. p. 196.*).
 — In nephritide inflammatoria non admittendam
 esse, quilibet sponte intelligit.

Scillae ad emesin ciendam, dum aliis scopis
 destinatur, propensio multa illam auertendi, vt
 dictum, consilia excitauit. Nec nisi rarissime
 aliorum emeticorum vices ab ea expectamus.
 Infantibus tamen aliquando oxymel scilliticum ad
 paucas drachmas aqua destillata exceptum inge-
 ritur, in quibus tanto opportunius, quando pectus
 pituita grauatur.

Multo minus autem haecenus vi antiscorbu-
 tica eminuit, licet acetum scilliticum ab HEURNIO
 et DRAWIZIO iam magni in scorbuto habitum fuerit.
 Confirmant tamen hanc Scillae laudem quidam
 recentiorum celebrati nominis. Respicio nomi-
 natim ad cel. LIND (*Treatise on the Scurvy, ed. 3.*
p. 222.) iudicium, qui ex oxymelle scillitico
 laetissimum effectum percepit, exhibita eius vncia
 vna intra viginti quatuor horas; vnde alius laxata,
 lotii secretio promota et multae molestiae
 praecipue pectoris, quibus scorbutici plerumque
 obnoxii, sublatae sunt. Illustrat eius virtutem
 exemplo

exemplo Allii et Cepae, quae pariter in hoc malo magnopere valent. Adicio WERLHOFFII (*Litt. in ENGEL. Spec. med. p. 164.*) testimonium, secundum quod Scilla, ad praecipua scorbuti antidota referenda, oris vitiis medetur et nervos (paralytice saepe affectos in hoc morbo, m.) liberat, solutosque excitat, imo inter emmenagoga et haemorrhoides pellentia insignem locum illi adiudicat, ea dosi ut ne nauseam moueret. Ipse quoque aceto scillitico plurimum tribuit, e. c. in mixtura ex aquae destillatae libra vna, aceti scillitici [uncia vna, olei tart. p. del. guttis quadraginta, syrupi cuiusdam grati unciis duabus, cuius cochlear vnum quinquies vel sexies per diem daretur.

Vermibus quoque aduersa est Scilla: saltim hactenus id de oxymelle scillitico constat, cuius quidem efficacia alias non e sola Scilla deriuari potest. Casu effectus eius sese manifestauit in iuvene, qui vermes cucurbitinos excreuerat, cui vero ob affectiones quasdam pectoris oxymel hocce cum infuso florum Sambuci exhibere e re fuit. Hisce per aliquot dies continuatis purgans quodam efficacius offerebatur, vnde taenia sex vna-

rum lati corporis fecessit (WEIKARD *verm. med. Schrift. P. 1. p. 72.*). Oxymel quoque intrat medicinam istam, qua L. B. A. STÖRCK (*Ann. med. 1. p. 103. 164.*), dum nosocomio cuidam Vindobonae praeesset medicus, vermes omnis generis, modo non alius morbus subesset, profligare valuit, scil. ℞. Sal. polychrest. pulv. rad. Jalapp. Valer. f. Phu \overline{aa} drachmam vnam, Oxymell. scill. vncias quatuor. M. Huius adultis quater per diem vncia dimidia, iunioribus drachma vna vel duae datae. Ita et lumbrici tam vomitu quam aluo redditi et taeniae insignis longitudinis excussae. Ipse recorder, ancillam Taenia Solio correptam paucis praebitis huius eclegmatis meo suasu captis vomitu reiecisse vermes cucurbitinos plures, quibus alternatim frigida calidaque aqua infusa demere vicissim et reddere vitam apparenter valui, donec tandem mortui figuram illam oblongam assumerent, qua COULETUS eosdem falso ascaridum nomine depingit. Quum oxymel scilliticum maximam copiam Störckiani remedii efficiat, verosimile est, huic plurimum virtutis ad delendos vermes inesse.

Scilla in clysmate adhibita a superioribus partibus efficaciter reuellit. Egent hocce auxilio
com-

commotiones cerebri, in quibus ex lymphâ inter tunicam arachnoideam et piam matrem collecta cerebri tenella stamina comprimuntur et funesta multa symptomata, quin ipsa mors, sequela sunt. Hanc dissipare quantocyus potissimum artis est, cui fini, post venae sectionem, fomentationes ex aqua frigida, aceto, nitro et sale ammoniaco mixta et clyfma, cui drachma vna pulueris Scillae addita, insignis praestantiae sunt (SCHMUCKER *chir. Wahrnehm.* vol. 1. p. 144. et obseruat. multae.) — Cum oleo feruente subacta aut cum resina liquefacta verrucis et pernionibus vtiliter illini legitur (VOGEL *Mat. med.* p. 214.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SCILLA PRAEPARATA *Ph. Würt.* p. 173. Est haec Scilla mitigata calore intra pastam, cui indita fuerat, clibano immisam, subsequa ficcatione squamarum disiunctarum in vmbra. Est SCILLA COCTA *Ph. Lond.* p. 22. Iudicium supra de hocce praeparationis modo tuli (p. 95.). Praefertur huic merito ob vires potentiores

SCILLA EXSICCATA *Ph. Lond.* p. 22. *Ph. Ed.* 1783. p. 77. dum Scilla in taleas transuersim

H 3

secta

fecta leni calore exsiccat. Sic vix aliae nisi partes aquosae auolant, et ficcatione ad quatuor ex quinque partibus minuitur Scillae pondus.

PULVIS SCILLAE COMPOSITUS STAHLII *Ph. W.* p. 157. Ex Scilla et radicis Vincetoxici tertia parte. STAHLII nomen ferre ideo modo meretur, quod iste crebriorem usum eius reddidit. Nam ab alio tanquam inuentore profectus videtur, nec ipse STAHLIUS in scriptis suis illum ullibi commendat, de qua re consulantur SCHULZII *Praelectiones in Dispens. Brand.* p. 264. FR. HOFFMANNI, WAGNERI, BAECKII, laudes huius miscelae supra iam dixi. Grana tria vel quatuor eius dari solent pro dosi, vbi Scilla conuenit. Additum Vincetoxicum, vt corrigeretur Scilla, qua ope non indiget ista, nec praestare illam potis est Vincetoxicum. Lubens igitur aduerso huic miscelae iudicio LUDWIGII (*l. c.* p. 707.) subscribo, nisi existimandum adiuuare illud Scillae effectum propria simili in hydrope virtute (Vid. *Appar. med.* vol. 1. p. 544. *sqq.*).

ACETUM SCILLITICUM *Ph. W.* p. 2. ex Scilla sicca et concisa, aceto macerata. *Ph. Edinb.* 1783. p. 102. et *Lond.* e. c. 1787. p. 69. addunt

dunt post colationem spiritus vini tantillum, vt diutius a foeculentia conferuetur (*Ph. Lond. cit.*). Vetustissimum praeparatum est, PYTHAGORAE tributum, et in libro, qui adscribitur GALENO περι εὐποριῶν *Lib. 3.* multis laudibus cumulatum. Errant, qui aceto infringi virus Scillae putant: est contra ea commodum modo eiusdem menstruum ad virtutes eliciendas. Vires in hydrope aliisque morbis iam excussi. Addo modo gargarismate exceptum difficultati auditus ab obstructione ductus Eustachiani mederi. Praecedit auctoritas PLINII (*Hist. nat. Lib. 23. cap. 2. ed. DALECH. p. 1070.*), qui de illa inquit "tarditatem quoque aurium gargarizatione purgat et transitum auditus aperit." Symbolum addit laudi cl. LANGE expertus (*Misc. verit. med. fasc. I. p. 66.*). Inferuit praeterea gummirefinis soluendis; e. c. Gummi ammoniaco, quod hacce ope emollitum in emplastrum egregie tumores liquat.

OXYMEL SCILLITICUM *Ph. W. p. 134.* et omn. offic. Ex aceto scillitico et melle despumato in iustam spissitudinem coctis. Laus multiplex supra passim dicta. Ad screatus adiuuandos in morbis pectoris multum confert addere Gummi

H 4

ammo-

ammoniacum et vtrumque aqua diluere: sed contra vsum in phthisi monui. Gargarismate exceptum anginam catarrhalem egregie dissipat.

ESSENTIA SCILLAE *Ph. W. p. 84.* ex aceto scillitico et sale tartari mixtis et euaporatis ad mellis spissitudinem, demum solutis in spiritu vini rectificatissimo. Pellit efficaciter lotium in hydrope, et memini cl. DARELIUM, nosocomii Stockholmiensis olim medicum, quum illud iuuenis frequentarem, huic praecipue scillitico in dictum scopum optimo successu indulgisse.

EXTRACTUM SCILLAE AQUOSUM. Tacent de eo libri pharmaceutici tantum non omnes. *Ph. Dan. p. 174.* recepit. Efficaciam supra (*p. 105.*) demonstratam dedi. LUDWIGIUS eius quoque meminit (*Advers. cit. p. 704.*), laudatque illud impense. Lentam autem et diurnam digestionem requirit, euaporationem lenissimam et inspissationem ad mellis modo crassitiem. Ast Vindobonenses bini clari nominis medici celebrius illud reddidere iique videntur extractum spissius vsurpasse.

SYRUPUS DE SCILLA *Ph. W. p. 218.* ex *Ph. Lond. vetustiori p. 82.* Iungitur acetum scill.

scill. cum aromatibus et saccharo. In *Ph. Ed.* 1783. p. 198. aromata autem omittuntur. Sic vices oxymellis scill. fert. V. supra p. 107.

PILULAE SCILLITICAE *Ph. W.* p. 140. Praecipua in compositione sunt Scilla et Gummi ammoniacum. Pharmacopoea Edinburgensis, vnde primum petita, in reliquis pro editionum diuersitate mutauit varia. Efficaces omnino, cuius rei nouum testimonium suggerit experientia cl. KECK (*Abhandl. u. Beob. a. d. prakt. Arzneiw. p. 83.*).

ELIXIR PECTORALE WEDELII *Ph. W.* p. 54.
LOCH AD ASTHMA *l. c.* p. 109. Inter multa alia et Scillam continent.

A L L I V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 265. *Gen. pl.* p. 163.

514.

Pharm. ALLII *Radix.*

Allium sativum; caule planifolio bulbifero, bulbo composito, staminibus tricuspидatis LINN. *Spec. pl.* p. 425. *Allium* staminibus alterne trifidis, foliis gramineis, capite bulbifero, radicibus in vnum bulbum congruentibus HALL. *Opusc.* p. 331. *Allium sativum* c. B. Σροροδον Graecis. Pl. perennis; secundum LINNEUM in Sicilia sponte proueniens. Colitur vero in hortis Europaeis frequentissime ob radices bulbosas.

RADIX est bulbus subrotundus, vestitus membrana communi, constans ex bulbulis pluribus fasciculatim varia serie iunctis, quolibet fasciculo propria tunica obuelato. Bulbuli (Αγλιδες Graecis, Spicae Latinis, Zehen v. Klauen Germ., Klyfta Suecis, Cloves Anglis) circiter quinque vel sex oblongi incurui ouati acuti, hinc plani inde conuexi, singuli sua membrana cincti. Parenchyma horum solidum, carnosum, album, succo featens limpido.

MILLIA

H

Odor

Odor radice specificus, grateolens, ingratus, volatilis, ita vt sponte in conclavi diffundatur. Sapor acris subdulcis. Operae pretium fuit, sollertius inquirere, quam in parte lateat odorum vel lapidum, quod toti fere generi commune est, et quibusdam aliis stirpibus, vt Eryfimo Alliariae, Petiueriae alliaceae rel. quoque competit, et tantum penetrat, vt eo non fluida modo sed et solida corporis animalis impraegnentur. Succus ex recenti radice elicitus $\frac{1}{4}$ fere ponderis constituit, isque viscidus est, alliacei odoris, quem et, post inspissationem modico igne factam, bonam partem seruat. Siccando radix etsi iacturam patitur ponderis sui dimidio maiorem, vix notabile tamen dispendium saporis vel odoris subit. Coctione cum aqua vel aceto exiit utroque, simulque et vi sua, et nonnisi extractum iners mucilaginosum remanet, vix lapidum (LEWIS *Mat. med.* p. 30.). Destillatione autem aqua recipit odorem cum sapore Allii abunde ex oleo aethereo disperso, quod ipsum quoque vna seorsim ascendit, sed parcissima copia. Etenim vix $\frac{1}{5\frac{1}{2}}$ pars modo (NEUM. *Chymie vol. 2. P. 1. p. 60.*) vel alio experimento tantum $\frac{1}{5\frac{1}{8}}$ (ex libris sex olei drachma vna: SPIELM. *M. m.* p. 39.)

p. 39.) elicita fuit. Hoc ipsum coloris citrini et spissius paullo est, aquae fundum petit et odorem spargit specificum Alliorum penetrantem saporemque habet vehementer acrem. Spiritus vini extrahit facilius et abundantius vires Allii, quam aliud liquidum, cuius ratio ex vi spiritus vini in vniuersum in olea aetherea explicari potest, vnde post macerationem inspissatus vires Allii colligit.

Condimentum ciborum plebis constituit vulgare, additurque iusculis, carnibus, quibus saepe infigitur, dum assandae sunt, item elixis, piscibus, oleribus, etiam acetariis variis. Sunt et integrae gentes, quae eo impensius delectantur, vt orientales, Russi, Hungari, Hispani, Galli, item Iudaei, prout et bulbi aliarum specierum Allii ad condiendos cibos adhibentur, vt Allii ascalonici, Porri, Cepae, item bulbuli floribus interspersi ex A. Scorodoprafo (Rockenboll), nec non folia A. Schoenoprafi, fistulosi e. s. p. Omnium autem vsitatissimum Allium satium est, etsi gratia pluribus aliis speciebus postponendum. Multorum tamen palato hoc condimenti genus in vniuersum displicet, vel ventriculo sensiliori molestum

lestum est, item corpus calefaciendo subinde nocet. Hinc et cholericis, biliosis aduersum est, et ad phthisin (CAELIUS AURELIANUS *tard. pass. l. 2. c. 14. p. 398.*) et haematuriam procliuius. Oculis quoque nocium existimatur (DIOSC.). Coctione tamen mitescit. Et in vniuersum magis conducit hominibus robustis et labori grauiori assuetis, quam aliis.

Radix Allii liberalius ingesta non halitum modo oris odore suo inquinat, sed ipsum lotium, lac, sudorem, impraegnat. Et sudoris quidem eruptionem insigniter vel cibis addita promouet. Nihil enim incredibile inuoluit, ex fomiculis aliquot horas post ingestum Allium exhalasse odorem suum (BONNET *theatr. tabid. p. 84.*), vel ex fistula humeri odorem Ceparum ingestarum fuisse perceptum (KERCKRING *Obs. anat. p. 38.*), vel Allium plantis admotum saporis sui sensum in ore creauisse (BLAIR in *Hall. Opusc. bot. p. 332.*).

Haecce omnia edocent, quanta vi Allium instruatur penetrandi per minima corporis nostri vascula. Stimuli eius acris testis non modo gustus iudicium est, sed cuti applicatum eam inflam-

inflammat, exasperat et in vesiculas attollit. Incidendi eius potentiae et sudorem lotiumque pellendi quoque non obscura vestigia praesto sunt, quae omnia in subsequens vberius confirmabuntur. Non in vno igitur morborum genere haud spernendum remedium Allium est.

Pituita in pectore collecta, si difficultatem spirandi vel tussim excitat, egregie ab Allio resoluitur, experimento a multis etiam antiquitus instituto. Frictum, dein contritum et cum melle mixtum placuit CELSO (*Lib. 4. c. 4. p. 199. ed. KRAUS.*). Crudum coctumque veterem tussim in cibo lenire obseruavit DIOSCORIDES (*M. m. l. 2. cap. 182.*). Allium siue crudum siue conditum in hunc finem commendauit MEADIUS (*Monit. et praec. med. p. 56.*). Concinnius in tussi catarrhali absque febre lac cum Allio coctum ad libram vnā mane, et vesperi potatur (ROSENSTEINS *Huf- och Refe- apot. p. 71.*), cuius efficaciam ipse casu obstinato cum extenuatione corporis iuncto cognoui. Vel prodest in asthma pituitoso bulbos tres vel quatuor Allii tenuiter concisi cum lactis libris duabus coquere, huiusque serum pauxillo aceti vini paratum in miscela tantilli

tantilli mellis sinceri calide bibere et vsum pro necessitate pluries iterare (*l. c. p. 87.*); item inscula Allio bene condita proficiunt.

In hydropo diureticam vim pluries optimo successu praestitit, vt et inter plebem haecce efficacia innotuerit. Consilium concedendi illud continuo, vtut rude videatur, pagano tamen hydropico sanitatem post copiosum lotii profluuium reddidit; aliis profuit succus per pannum expressus cum iure veruecis aut pulli potatus (*FOREST. Observ. lib. 9. obs. 27.*). Sic alius, asciticus, Allio cum lacte cocto conualuit (*BAR-THOL. Hist. anat. Cent. 2. hist. 74.*). Solo Allio missis euacuantibus ex aliorum praescripto hydropem incipientem fuisse sublatum *SYDENHAMUS* (*Oper. p. 500.*) testis est.

Inter febrifuga Allium iam collocavit anti-
quitas, nec hacce laude vel nostro tempore ex-
cidit. Ante accessionem febris sumendum Allium
curavit *CELSUS* (*p. 142. ed. KRAUS.*), cuius,
quam mente concipit, efficacia inde declaratur,
quod illud balneo calido vel calidae aquae cum
Pipere potae aequiparet. Nempe calorem exci-
tando et sudorem pellendo horrore praeuertit.

Quem

Quem finem assequi in febribus intermittentibus multis aliis auxiliis tentatum est (Vid. DE HAEN *Rat. med. P. II. p. 57. sqq.*). Adultis saepe profuisse in auerruncanda febre grauis inter recentiores testis est (ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p. 317.*). Imo quartana vexatos inde conuulsisse legimus; inceptum est ab vnico bulbulo mane et vesperi, et quotidie vnus additus, donec vna quatuor vel quinque bulbuli consumti fuerint: si febris tum disparuerit, diminui dosin suadet ad bulbulum vel duo mane et vesperi per plures hebdomades (BERG. *Mat. med. veg. p. 255.*).

Quae a multis celebrata fuit eiusdem in peste vis (Vid. auctores numerosos collectos in ZORN. *Botan. med. p. 40.*), eius sudorem pellendi potestate potissimum niti videtur: non tamen in funesto hocce morbo absque conditionum iusta libratione mouendum sudorem scite inculcauit cl. CHENOT (*de peste p. 108. sqq.*). Quae DIEMERBROECKIUS (*de peste p. 164.*) tamen contra Allii in peste vsum profert, analogia potius et peregrina auctoritate fulcrum obtinent, quam propria obseruatione.

In

In calculi lotii cruciatibus tollendis domesticum multis est; in cuius generis remediis saepe aliquid superstitionis sese admiscet: quorsum refero, quod spiritus vini cum Allii particulis tribus (bulbulos puto) quatuor vel quinque per viginti quatuor horas maceratus et in ipso novilunii momento captus, auxilium in nephritide calculosa attulerit, repetitione per singulos subsequentes menses eodem modo facta (HOYER *Ephem. nat. cur. Cent. I. p. 126.*), vel quod Allii tria capita cum spiritus vini cochleari vno sub eadem lunae phasi comesta et deglutita iuuerint (GOETZ *Art. nat. cur. vol. 2. p. 434.*). Plus fidei inest, quod ex bona portione Allii recentis contusi, mane cum aliquot vnciis lactis decrescente luna per sex dies singulis mensibus ingesta, secunda vice cum copia sabuli iunctim cum lotio eiecta mitigati fuerint dolores ex calculo vesicae, dein iterato vsu omnino siluerint (MÖHRING in *Commerc. Nor. 1735. p. 220.*). Coniectura etiam probabilis est, quod lithontripticum circumforanei PERRY nonnisi succus Allii fuerit (GUIDETTI *della nefrotomia e Litotomia in Götting. Anz. 1784. p. 608.*). Experimenta LOBBII (*de dissolv. calc. cap. 10.*) cum calculis, succo vel infuso

I

Appar. medic. Vol. V. I fuso

fuso siue decocto Porri item Ceparum inditis, nouum rei pondus addunt.

In scorbuto auertendo et subigendo prodesse, dudum cognitum est (LAUREMB. *Appar. plant. l. 1. p. 22.*). Fidem auget auctoritas viri de hoc morbo egregie meriti, qui additamentum Allii vel Ceparum in cibis (LIND *on Scurvy, p. 182. 188.*) praeferuatiui instar valde extollit, item eadem curando morbo (*l. c. p. 224.*) idonea maxime inuenit. Recentia, vel, si haec deficient, aceto condita valde proficua sunt.

Transeo ad vim Allii anthelminticam, qua ipsa per halitus suos, quos instar Assae foetidae, Camphorae, florum Sulphuris, spargit, paucis postponendum est, et vulgare inter plebem domesticum. Egregie iusculis incoquitur, vt corpus praeparetur ad specificorum vsu (ROSENST. *om Barns sjukd. p. 356.*). Sed vel solum medelam affert, si ieiuno stomacho duae vel tres eius spicae s. bulbuli deglutiuntur, vel eduntur concisae in pane butyraceo, vel lacte (*id. p. 363.*) capiuntur. Lacte coctum etiam in complicato morbo spasmodico epidemico iuuat, dum conuulsiones vermes expellendo mitigauit (TAUBE *Gesch.*

der

der Kriebel-Krankheit p. 207.). Ipsam adeo taeniam pellit verissimo DIOSCORIDIS effato; unde aetas, qua de vermifuga virtute constitit, diiudicari potest. Imo non pellit modo huncce vermem, sed vere, dum adhuc in intestinis nidulatur, necat. Mulier, ROSENSTEINII suafu vnum vel duo bulbos deglutiens quouis mane, post sex menses portionem taeniae sedecim vlnarum deiecit, cuius maxima pars mortua post experimenta comparuit, instructa capitulo suo quadriugo (*Vet. Acad. Handl. 1760. p. 186. sq.* et ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p. 385.*). Ita Allium lacte coctum multis frustra tentatis taeniam totam expulit (*BISSET's med. constit. of great Brit. p. 340.*).

Acrimonia, quae Allio inest, sub externa applicatione iis in casibus aptum medicamen facit, quibus rubefactia conducunt, scopo revellendi et vires excitandi. Vesiculae inde saepe excitantur et dolorem haud mediocrem ciēt, ita ut mica panis similaginei cum lacte cocta opus subinde sit ad illum sedandum. Ob hunc stimulum magni olim aestimatum, in variolis confluentibus adulatorum, concisum et intra linteum

plantis pedum admotum a die octauo, quo primum facies intumesceret, singulis diebus renouatum, vt vis morbi a capite reuelleretur (SYDENHAM *Oper. p. 378.*) — Contra tussim convulsiuam aliasque tussis species obstinatas in Britannia septentrionali Allium cum aequali copia axungiae porcinae contusum et bis vel ter de die plantis pedum inunctum crebro adhibetur, idque eximio successu. Praestat autem linteo inunctam hanc medicinam applicare maneque et vesperi eandem renouare, quum Allium facile vi sua orbetur. Abeffe vero debet calor et febris, quum alias aeger grauius afficiatur (BUCHAN'S *domestic Medicine p. 313.*) — Sunt qui contusum carpis imponunt ante paroxysmum febris intermittentis; vnde vero teneriores facile in animi deliquium ob nimium stimulum incidunt (LIND *on the Dis. in hot Climates p. 301.*) Alii eodem fine picem liquidam cum Allio mixtam abdomini illinunt, praecipue ferri equini forma, vnde vesiculae exsurgunt (ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p. 315.*) Quicquid enim horum stimulantium est, calorem sudoremque loco horroris excitat, modo effectus sese exferat ea periodo, qua alias horror incidat. — Acria varii generis
etiam

etiam morsum serpentum venenatorum eneruant
 vulneri applicata, vt quae virus eodem loco,
 quo intrauit, eliminant. Hottentotti succum bul-
 borum exiguorum alborum Allii cuiusdam eo
 scopo vulneri adhibent (DE LA CAILLE *Journ.
 hist. du Voyage au Cap de b. Esp. p. 274.*).
 Arabem quendam, post scarificationem vulneris
 et carnis ope nouaculae, Allium comedisse, et
 eius frusto in ore retento venenum exfuxisse le-
 gitur (NIEBUHR *Beschr. v. Arabien p. 134.*);
 pars virtutis in sectione videtur quaerenda esse. —
 Alia analogia cum aliis rubefacientibus apparet in
 vi succi herpeticum exanthema delendi, quam
 saepe exserit, dum illi illinitur (BERG. *M. m.
 p. 256.*). — Verrucas Allium contusum et cum
 axungia porcina impositum extirpat. — Surdi-
 tati autem stimulo suo vel penetrante natura me-
 deri saepe compertum est, quo sine plebs in
 Scotia bulbulum auri intrudit (DUNCAN'S *medical
 Cases, .p. 211.*). Vel gossypium succo Allii im-
 praegnatum auri repetitis vicibus per diem vni-
 cam immittitur, subsequente rubore pruritu et
 desquamatione (BERG. *l. c.*).

134 LILIACEAE. ALLIVM PORRVM.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SYRUPUS EX ALLIO *Ph. Lond. p. 78. Ph. Suec. p. 114.*

OXYMEL EX ALLIO *Ph. Lond. p. 85.* Semina aromatica addita ad corrigendum odorem et saporem Allii ingratum. Expunctum in nouissima pharmacopoea.

515.

Pharm. PORRI Radix.

Allium Porrum; caule planifolio umbellifero, staminibus tricuspидatis, radice tunicata LINN. *Sp. pl. p. 423.* Porrum commune capitatum c. B. *Allium* staminibus alterne trifidis, foliis gramineis, floribus sphaerice congestis, radice truncata cauli circumnata HALL. *Opusc. botan. p. 348.* Icon: REGNAULT *Botan. le Porreau, Ignotae patriae.*

RADIX est bulbus conicus longitudinis duorum pollicum vel ultra, tunicatus, albus, fucosus, basi fulcatus. Spirat odorem sui generis, sapore autem instruitur blandiori acri, subdulci. Vsu culinari hodie magis longe claret, quam medico,

dico, quo ipso vires Allii analogas pollicetur. Subfisto in eius calculum vrinarium soluendi virtute, qua ipsa decoctum Porri succo praestantius est; nam calculi succo immersi vltra duplum tempus digestionis calidae requirunt, antequam incipientem solutionem et emollitam superficiem produnt, quum contra in decocto trium dierum spatio soluantur, vnde concludere pronum est, cibum ex elixis Porris et potationem decocti eorundem calculosis proficuum esse (LOBB *de dissolv. calcul. Exper.* 85-94.). Infusum theaeforme pariter cedit vi decocto, licet ceteroquin non spernendum (*l. c. Exp.* 95.). Vinum vero Porris infusum nullam efficaciam in calculum exercet (*l. c. Exper.* 94.).

516.

Pharm. VICTORIALIS LONGAE Radix.

Allium Victorialis; caule planifolio umbellifero, umbella rotundata, staminibus lanceolatis corolla longioribus, foliis ellipticis LINN. *Spec. pl.* p. 424. *Victoralis longa* CLUS. *Pann.* p. 223. sq. *Allium montanum latifolium maculatum* C. B. *Allium radice oblonga reticulo obducta*, foliis ovato-lanceolatis, umbella sphaerica HALL. *Opusc. bot.* p. 375. *Hist. stirp. helv.* p. 1229.

I 4

Icon:

Icon: JACQU. FL. *Austr. tab. 216. vol. 3. p. 9.*
 Pl. perennis, in alpidibus et montibus Heluetiae et
 pratis alpidibus Austriae et aliis regionibus crescens.

RADIX epitheton suum obtinuit, ut distingueretur a radice Gladioli communis L. quae Victoralis rotunda dicta et pariter tunicis reticulatis vestita est, hodie ex officinis exul. *Longa* bulbosus est, vel simplex, vel plures parallelo situ iuncti, quorum quilibet singularem caulem profert, ex basi crassula cylindraceus, rugis annularibus vestitus, membranis pluribus crassis fuscis, quarum extimae reticulatae.

Odor alliaceus toti plantae insidet, item radici recenti, sed debilior, quam aliis speciebus. Siccata radix officinarum caret et odore et sapore; hinc sub hac ipsa conditione non meretur contra morbos adhiberi. Alpidibus in Heluetia superstitione sine radix arridet. Aduersus spasmos abdominis praecipue grauidarum non omni vi carere HALLERUS (*Opusc. cit. p. 377.*) aliquoties observasse sibi visus est, sed reticet modum. Vix credi potest in amuleto commodum hoc sine esse, licet alibi ad crampos grauidarum amuleti loco appendi significet (*Hist. stirp. l. c.*).

517.

Pharm. CEPAE Radix; vel CEPAE.

Allium Cepa; scapo nudo inferne ventricoso longiore, foliis teretibus LINN. *Spec. pl.* p. 431. Cepa vulgaris c. B. *Allium* staminibus alterne trifidis, caule ad terram ventricoso HALL. *Opusc.* p. 356. Planta perennis, patriae ignotae.

RADIX bulbis rotundus depressus est, ruber, conflatus ex membranis concentricis. Exstat et varietas alba paullo maior non depressa, quae blandior. Colitur vtraque crebro in hortis.

Sapor eiusdem acris, subdulcis, odor fragrans, alliaceus. Recens dissecta spargit vapores, oculos ad lacrymas sollicitantes. Siccatione odor saporque multum minuitur, et septem circiter partes ex octo, quae fere vnice aquosae naturae sunt, dissipantur. Oleum aethereum adeo arcte cum aquosis partibus iunctum est, ut seorsim colligi nequeat. Hinc aqua destillata fragrantissima. Aqua aequae ac spiritus vini virtutem quoad partem abripit. Ista Cepis cocta extracti mucilaginosi debilis $\frac{4}{5}$ circiter suppeditat, hic extracti $\frac{3}{4}$ saporis paullo manifestioris (NEUMANNI *Chymie*, vol. 2. P. 1. p. 431). Comparatione vero cum iis, quae de

I 5

Allio

Allio dixi (*p.* 123. *sqq.*), facta apparet, Cepis inesse partes adhuc magis volatiles. Ceterum virtutibus ab eodem non multum differt.

Crebrius condiendis cibis Cepae inferuiunt, quam medico cuidam fini assequendo. Acetarii genus constituunt haud ingratum aqua falsa maceratae dein cum aceto vini et aromatibus coctae; quod et grata embammata reddit. Nec sub cibario vsu destituuntur viribus medicis, quod et incommoda testantur, quae ex copia nimia redundant, similia iis, quae de Allio dixi, vnde et frigidis et pituitosis magis conducunt.

Cibis additae in scorbuto coërcendo eximia valent (*V.* supra de Allio *p.* 130.). In retentione lotii subinde confert succum earum expressum ad aliquot vncias cum tantillo sacchari mixtum pro eodem pellendo ingerere; auget vim applicatio externa cataplasmatibus ex Cepis in pulpam coctis et emollientibus regioni vesicae superdatis (*CHOMEL Plant. usuelles tom. I. p. 293.*). Diuretica haecce vis constitit in rustico Ferrarienti, ventre in immensum ex collecta aqua tumente pedibus item inflatis, qui vnice Cepis crudis et coctis in cibo ingestis et decocto Ceparum

parum pro potu assumto intra mensis spatium
vrina copiose emissa conualuit (LANZONI *Oper.*
tom. 2. p. 501. Obs. 207.). In foemina post
abortum ascitica, cataplasma ex Cepis albis spi-
ritu vini maceratis abdomini impositum, vnde
vrina probe fluxit et tumor subsidit; idem in
eadem foemina tumorem hydropicum pedum dis-
pulsit (*Recueil period. tom. 1. p. 416.*). — Calculum
vrinarium Cepae pariter sub experimentis externis
soluunt, succo suo meraco tamen debilius (LOBB
Exper. 96 - 99.), quam eodem aqua diluto (*l. c.*
Exper. 100.), decoctum Ceparum quosdam cal-
culos soluit, in alios autem nullum effectum edit
(*l. c. Exper. 101. 102.*). Alunt haecce experi-
menta laudem, qua Cepae distinguuntur passim
in libris instar lithontriptici.

Praeter istum, quem indicaui, vsum exter-
num memoranda egregia Ceparum efficacia in sup-
puratione promouenda, ea nominatim, quae stimulo
opus habet, quo fine et mucilagine sua et acrimo-
nia conducit. Cineribus assatae tum applicari so-
lent vna cum reliquis cataplasmati idoneis coctae.
— Contra susurrum aurium succum gossypio ex-
ceptum auri indere confert.

ASPHO-

ASPHODELVS.

LINN. *Syst. veg.* p. 272. *Gen. pl.* p. 167.

518.

Pharm. ASPHODELI *Radix.*

Asphodelus ramosus; caule nudo, foliis ensiformibus carinatis laeuibus LINN. *Sp. pl.* p. 444. MURR. in *Comm. Soc. scient. Gott.* 1776. p. 37. c. ic. tab. 7. *Asphodelus albus non ramosus* C. B. *Asphodelus albus ramosus* MAS ID. Variat spica simplici et ramosa. Pl. perennis australiorum Europae regionum, vt inferioris Galliae, Hispaniae, Siciliae, Idriae, locis montosis.

In paucissimis libris de materia medica hodiernis comparet radix, exclusa quoque a praxi nostri temporis. In pharmacopoliis Germaniae bulbus Lili Martagi eius loco plerumque feruatur, cuius forma tamen insigniter differt. Nam

RADICEM recentem veram inueni, vt et alibi descripti, fasciculatam, constantem ex tuberculis numerosis elongatis sesquipalmaribus, epidermide bruna vestitis, interne fordide luteis, carne

carne extis spongiosa, medio compactiori. Summitati eiusdem adhaerent scopae fibrarum siccarum ex foliis et squamis radicalibus marcidis.

In Gallia radices conquassatae porcis proiciuntur, materiem tamen nullam amylaceam cl. PARMENTIER inde eruere valuit (*Mem. d'agriculture de la Soc. d'Agric. de Paris* 1786. *Printems Hist. p. 9.*).

Quo in pretio et hominibus olim fuerit vel collecta a ZORNIO (*Botanol. med. p. 99.*) medicorum pristinatorum effata declarant. Describitur acris et amara; et vi aperiendi menstrua et lotium pellendi praedita olim credebatur. Purgandis quoque vlceribus fordidis par habita. Asphodelum veterum esse eundem cum hoc, vix finit credere vbertas laudum, qua illum ornarunt. Quid vere valeat, nonnisi nouis experimentis erui potest.

VERA-

V E R A T R V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 757. *Gen. pl.* p. 540.

519.

Pharm. HELLEBORI ALBI *Radix.*

Veratrum album; racemo supradecomposito, corollis erectis LINN. *Spec. pl.* p. 1479. Helleborus albus flore subviridi c. B. Icon: JO. MILL. *Illustr. syst. sex.* JACQU. *Fl. Austr. tab.* 325. GUNNER. *Flor. Norv. P. 2. tab.* 1. Pl. perennis, in locis montosis Heluetiae, Italiae, Austriae, Norvegiae, Sibiriae item in pyrenaeis, vti et in America septentrionali, crescens.

Veratrum nigrum; racemo composito, corollis patentibus LINN. *Sp. pl.* p. 1479. Helleborus albus flore atro-rubente c. B. Icon: JACQ. *Fl. Austr. tab.* 336. Planta perennis in Austria, Hungaria, Sibiria, indigena.

Perinde esse, ex quam harum specierum radix sumatur, quum ill. LORRY (*de melanch. tom. 2. p.* 289.) et ill. A LINNÉ (*Amoen. acad. vol. 9. p.* 261.) edixerint, etiam alteram praeter consuetudinem subiicio. Quae vero iam commentanda sunt vi experientiae ad priorem spectant.

Venena-

Venenatissima omnibus partibus stirps non hominibus modo, sed et brutis. Integra pasqua subinde inutilia pecoribus reddit. Oves necat, verno tempore tenellam herbam depascentes (PALLAS *Russ. Reise*, vol. 1. p. 49. KALM'S *N. Amer. Resa*, tom. 3. p. 48.). Seminibus eius inter foenum delapsis pereunt aues domesticae, prout in Norvegia ex foliorum proiectorum particulis deglutitis gallinae mox viuere desierunt (GUNNERI *Fl. Norveg.* P. 2. p. 2.). Ita et foliis necantur anseres (KALM). Fame tamen permoti equi illam in Russia subinde cum foeno deuorant, sed aliquando haud sine torminibus ventris et spuma ex ore surgente; vnde sub foenifecio sollerter auferuntur plantae fortuito admixtae (PALLAS *l. c.*). Ipsa tamen recens herba nondum florens ab esurientibus equis ibidem sub itinere depasta est, et verno tempore hi ipsi sine alio effectu illam deuorant, praeterquam quod aluum hifce aliquando soluat (PALLAS *l. c.* vol. 2. p. 190.). Solet plantis virosis vere adhuc tenellis mitior natura esse; nec videntur animalibus, labore et pabulo parco exsucco eoque multiplicis varietatis obduratis, vt equi isti aurigarum, ea tam facile nocere posse, quae aliis, vitae generi et pabulo praestan-

praestantiori assuetis, vim inferunt. Mulum insuper auide ingerere folia loco natali crescentia obseruatum (HALLER *Hist. β. Helv. n. 1204.*). Sed inhaerendum praecipue radici est.

RADIX ficca extus cinerea est, interne alba, parte medullari grisea et laxiori, reliqua compactiori et pallidiori, longitudinis vix palmaris, ex ampliori basi diametri fere pollicis, contrahitur in formam conico cylindricam apice obtuso; extus scabra est prominentiis ex vestigiis copiosissimarum fibrarum resectarum, quas recens vndique spargit. Recens odore instruitur ingrato, ficca inodora, sed saporis amaricantis, saliales fontes manifeste sollicitantis, ex obseruatione cl. GREW (*Anatomy of plants, p. 284.*) labia praecipue adurentis. Dum in puluerem redigitur, hic naribus attractus eas valde vellicat in sternutationem vsque.

Aues, in America septentrionali feminibus Zeae Mays confitis insidiantes, inebriantur iisdem ante sationem decocto huius radicis immersis; quo artificio ad terrendas alias ibidem vtuntur, inebriatae autem postea collectis viribus aufugiunt (KALM'S *Reise til N. America, tom. 3. p. 35. 48.*).

Si

Si gallinae vel anates casu haecce grana deglutiunt, valde inde afficiuntur soporeque tentantur vix vincibili. Canes subinde radicis deuoratae vim eludunt subsequente vomitu (*l. c.*). Catellus trium circiter hebdomadam, ex eius scrupulo vno cum lacte ingesto, vomitu cum alui solutione et conuulsivis motibus affectus est, intra quadrantem horae semimortuus, donec incideretur sub signis inflammati ventriculi (WEPFER *de Cicuta aquat. p. 219.*). Animalia ferro, cui succus huius radicis illitus, vulnerata mox pereunt, experimento in brutis et gallis gallinaceis a MATTHIOLO (*Comment. in DIOSC. p. 846. ed. BAUH.*) saepe repetito. Venatores in Hispania olim ad necandas feras sagittis hocce modo venenatis utebantur, absque vilo funesto effectu ab esu metuendo. Veratrum in vulnus cuniculorum, canum, felium, forma extracti immissum, effectibus veneni formidabilis Lamafensis s. Ticunafensis familia praestat (HERISSANT in *Phil. Transf. vol. 47. p. 82.*).

Multa exempla vehementiae, qua corpus humanum improvide datum afficit, quin deleteriae potentiae, exstant. CONRADUS GESNERUS (*Epist.*

Appar. medic. Vol. V.

K

medic.

medic. p. 69.) quum infusi aquosi, ex Hellebori albi drachma dimidia et aquae vncis duabus, modo drachmam dimidiam vesperi ingereret, subsequente postea coena, feruorem linguae et gutturis percepit, ardorem porro circa scapulas, tum singultum, inflationem oesophagi sub suffocationis sensu, quae tamen vomitu arte excitato siluerunt. In cel. BERGIO (*M. m. p. 819.*) infusum aquosum pro sola gustatione captum, superbibita modo aqua, ardorem faucium, cardialgiam, dolores lancinantes infimi ventris, excitauit. Liberalius capta radix praeter recensita symptomata vomitus violentissimos ciet et aluum fortiter aliquando mouet ad sanguinis reiectionem usque (*ETTMÜLLERI Oper. tom. 2. P. 2. p. 435.*). Fertur et sub applicatione ad regionem ventriculi vomitum ciere (*id. l. c. p. 478.*). Nervorum systematis et musculorum affectiones parit horrendas, scilicet anxietatem, tremores, vertiginem, animi deliquia, aphoniam, respirationem interceptam, iacturam pulsus, conuulsiones, oculorum intorsionem, item conturbationem mentis, nec non sudores frigidos cum frigore totius corporis. (Ex multis ad haec confirmanda historiis, quae afferri possent, allego modo paucas: *WEPF. de*

Cicuta

Cicuta p. 48. BORRICH. in *Act. Hafn. vol. 6. p. 145.* ALBERTI *Iurisprud. med. vol. 6. p. 718. Bresl. Samml. 1724. P. 2. p. 269. p. 537.* quorum et pertinent aliae passim hac paragrapho citatae). Sternutatio, quam excitasse naribus attractam modo dixi, subinde aliis malis sese ab interno abusu associat (*Act. Berol. Dec. 2. vol. 6. p. 74.* DE MURALTO in *Misc. nat. cur. Dec. 2. Ann. 2. p. 239.*). Nec minus strangulationis, quasi a laqueo, sensus, quem suscitatur, ad específicos effectus referendus, malum iam antiquitus notatum, nec a recentioribus praeteritum (GESNER. *l. c. Misc. nat. cur. cit. Bresl. Samml. l. c. p. 537.*). Qui ex ingestio Veratro interierunt, in hisce mors vel citius vel tardius subsequuta; post duas horas (*Act. Berol. l. c.*), sex (BENIVENIUS *de abditis ac mirandis morborum causis fol. 11. b.*), duodecim (*Misc. nat. cur. Dec. 2. l. c.*). In cadauere horum ventriculus inflammatus, vel nigris maculis notatus cum corrosione interioris eiusdem tunicae, pulmones sanguine atro repleti et inflammati comparuerunt (*Act. Berol. cit. Misc. nat. cur. cit.*).

Nec facile constitui potest dosis, sub qua hominem necet, id quod a multis quidem condi-

K 2

tionibus

tionibus dependere potest. Ipsi vomitus et alui deiectiones in minori dosi aliquando vitam seruant, vt in Studioſo isto Jenenſi, cui, quoniam aliorum cantharos cereuiſia plenos clanculum exhauserat, aliquis clam ſcrupulum dimidium Veratri hauſtui indiderat (LEDEL. in *Miſc. nat. cur. Dec. 3. Ann. 1. p. 93.*). Alius poſt ſcrupulum circiter vnum vino adulto captum, conuulſionibus licet iam correptus, periculum tamen eluctatus eſt (*l. c. p. 92.*). Singularis fuit immunitas hominis, qui ex drachma dimidia modico aquae ſumta nonniſi vomitus quatuor et vnam alui deiectionem cum epidermidis ſubſequenti deſquamatione perpeſſus fuit (SMETII *Miſc. med. p. 565.*). Qui vitam ſeruarunt diu tamen poſt ſummam debilitatem tremores, anxietatem et ſpaſticas conſtrictiones, dolores circa praecordia preſſorios ſuſtinuere (ALBERTI *l. c. Brest. Samml. l. c. p. 270. WEPF. l. c.*).

Chemica analyſis non multum lucis de natura huius radicis accendit. Aqua non aequae efficax eſt in acrimonia eius eruenda, ac ſpiritus vini, nam infuſum aquoſum ſaporis debilioris eſt, et extractum praebet, quod dimidium fere ponderis ipſius radicis conſtituit, exiguae acrimoniae.

moniae. Spirituosum autem infusum tam amarum quam haud parum acre est, ex quo si vncia vna radice experimento subiicitur, drachmae circiter sex extracti eliciuntur, quarum grana vix sedecim vera resina sunt (CARTHEUS. *Mat. med. vol. 1. p. 471.*). Quod extractum quum infuso cedat sapore: palam est et volatiles partes huic radici inesse aëre et ignis vi euandas. Acrimonia extracti vero eius naturae est, vt sensim sensimque modo sese euoluat et semel linguae impressa diu tenax illi inhaereat.

Helleborus albus (Ελληβορος λευκος) priscorum Graecorum censetur a plerisque esse eadem stirps. Dolendum maxime, argumenta probationis potius ab effectuum similitudine, qui quidem et in diuersis stirpibus possunt esse iidem, peti debere, quam a plantae descriptione, quam veteres memoriae reliquere, quae ipsa valde manca exstat. Folia a DIOSCORIDE (*M. m. lib. 4. p. 150.*) comparantur cum foliis Plantaginis (Αργολωτσον), si modo sit nostrarum aliqua latifolia (folio ouato et neruoso praedita), et radices fibrosae ex oblongo capitulo exeuntes describuntur, praeter quae momenta nihil in nostram stirpem quadrat. Veteres

de insigni praestantia Hellebori sui albi in variis morbis conuicti, omnes simul intenderunt neruos, vt noxas sub vsu oriundas arcerent. Non latuit illos, eius vomitiones vehementes et alui deiectiones, strangulationes, singultus, sternutationes, rel. excitandi vis. Metuerunt quoque plus mali, si vomitus non succederet. Hinc toti in eo occupati erant, vtne in selectu corporum peccaretur, vnde excluderunt homines pulmonibus laborantes, imbecilliores, sicuti foeminas, senes, infantes; vt dispiceretur de tempestatis et anni temporis opportunitate; vt et rite praepararent corpus et moderarentur eius potentiam iusta illum praebendi ratione, et mitigarent sub ipsa eius actione turbas facile enascturas. Praenunciabant quoque aegris et cognatis curationis ambiguum genus instare. Non curo hic superstitiosos ritus, qui antiquissimo tempore ex Aegypto in Graeciam a MELAMPO, qui prima experimenta cum eodem fecisse dicitur, translati fuerunt. Maioris momenti est memoria recolere, quod corpus antea praepararent iis, quae mobilia magisque fluxa redderent eliminanda, mellitis scilicet et diluentibus, abstinentia carnis, vini, vomitionibus per mitiora pharmaca, vt aquam oleo mixtam, pridie coenae abstinentia. Ingesto autem

autem Helleboro cauebant a nimio corporis exercitio, quum effectus quiete mitior. Promptum vomitum desiderabat HIPPOCRATES, vt vel ipsa corporis concussio auxilium ferret, qui nisi contingeret, stimulo adiuuare illum annifus est, vel quanto-cyus Helleborum eliminare studuit, vt tamen AËTIUS (*de re medica Lib. 3. cap. 127.*) disertis verbis moneat, etiamsi radix nec vomitum nec aluum sollicitet, tamen salutarem morbi, cui destinatur, medelam exstare posse. Quodsi vero nimia vehementia effectus vrgeret, inunctionibus acidis, fomentis mollissimis, cardiacis reficientibus opem attulerunt. Ipsa quoque commoda medicinam hanc dandi ratio sollicitos eos tenuit. Rarius videtur data in puluere cum lentis cremore, aqua mulsa, lacte, vino dulci, in pulte vel cum melle in catapotia redacto. De dosi, qua offeratur radix, dolendum nihil ab HIPPOCRATE, nec a GALENO vel CELSO constitui. Vna mitigandi eam ratio haec antiquorum (GALENUS. *PLINII Hist. nat. lib. 25. cap. 5.*) fuit, quod ramusculus radicis Raphanis infereretur per diem noctemque, hique radicis Hellebori vi faturi, sed isto prius extracto, ederentur. Tutius tamen GALENO visum, Raphanos vna ante vsu[m] oxymelle

macerare. Infusum quoque cum aqua factum, item decoctum eodem menstruo paratum, quod post mellis additamentum in spissitudinem mellis densatum erat, adhibebatur. Et huius mellis cochlear vnum vel lingendum offerebatur, vel ex sorbitione capiendum, et AETIO (*Lib. 3. cap. 134.*) tutissimum censebatur, quippe quod nec conuulsiones nec contractiones nec nimiam purgationem efficeret, et diuturniorem moram ad diathesin morbosam tollendam traheret. Apparet itaque, duplicem in vniuersum in radicis exhibitione finem fuisse, vel vt insignes turbas excitando partim concussibus vehementioribus fomitem morbosum subigerent, partim euacuatione fortiori excuterent, id quod intra quatuor vel septem circiter horarum spatium contingeret; vel vt lentiori et pacatiori eiusdem effectu cunctando fomitem tollerent (Conf. de Helleborismis veterum HIPPOCR. περι Ελληβορισμῶν in Oper. ed. LIND. tom. 1. p. 610. EIUSD. *Aphorism. sect. 4. Aph. 13. - 16.* JO. HENR. SCHULZII *Diff. de iis praestita Hal. 1717.* et LORRY *de melanch. vol. 2. p. 288. sq.*).

Vtebantur autem antiqui radice sui Hellebori albi in morbis curatu difficillimis chronicis, qui fortissimo

tissimo cuneo indigebant, quoties tenax quidam et rebellis tumor esset mouendus, quoties materies quaedam in caput ipsum et rationem impetum faceret, vel aqua alicubi vitiose collecta esset educenda, demum in affectionibus cutis foedis chronicis. Mania itaque et melancholia, morbus comitialis, hydrops, elephantiasis, vitiligo, lepra, rabies canina, praecipui morbi sunt, in quibus isti fidem tribuerunt. Notatum quoque, quod, qui in hisce subierant efficaces euacuationes in profundum multumque somnum inciderint et aliquando sudoribus diffluxerint.

Ast sensim in desuetudinem abiit Veratrum, vel quoniam mala ex improvido nec bene attemperato vsu enata medicos deterruerunt, vel, quoniam, quod probabilius, prout in re alia qualibet antiqua nouis locum cedere solent, ita aliis de morbis theoriis enatis, nouis denique medicaminibus pro eorum curatione inuentis, Veratrum obliuioni traditum. Non defuerunt tamen seculis proxime elapsis viri celebratoris nominis, qui similibus, quos dixi, morbis illud praecipere non dubitarunt. Extractum Veratri a granis duobus ad tria, vel per se vel in aliorum connubio vtiliter

K 5

mania-

maniacis dedit MAYERNE haud sine vehementibus euacuationibus. Tutissimum fuit mel helleboratum HEURNII ex mulla vel aqua saccharata, vel optime cum decocto Anisi (MAYERNE *Prax. med. Lib. 1. c. 7. p. 67. sq.*). Ad eandem morborum naturam, nisi dolus subfuerit (cuius quidem Helleborus quoque aptum remedium videtur), refero vexationem a daemone, qua Venetiis quidam olim tentati fuerunt, quam vero rev. Abbas ad Nicolai facrarium potione discussit ex Hellebori albi drachma una, Cinnamomi scrupulo dimidio cum vini albi vnciis quatuor infusis, addito colaturae pauxillo sacchari; sic euacuatione copiosa sursum et deorsum facta exorcismo alio non opus fuit (WELSCH. *Mi-Homim. in Misc. nat. cur. Dec. 1. Ann. 4 et 5.*). WELSCHIUS eadem medela in eodem malo profecit; et MICHAËLI successit, teste ETTMÜLLERO, Lipsiae quondam in virgine, quae a daemone obsessa credebatur, Essentia huius radice. In epilepsia radicem ad grana tria, qua dosi et vomitum et alui purgationem excitauit, robustis optimo successu exhibuit MAYERNE (*Prax. lib. 1. cap. 3. p. 15.*). Hisce Veratri praeconibus iure additur CONRADUS GESNERUS, qui tam in epistolis vario loco, quam peculiari commentatione rem eius egit.

egit. Creberrime illo utebatur non ad purgandum, sed ad referandos meatus et crassos humores attenuandos, incipiendo a parua dosi et paullatim ascendendo. Vinum parauit ex radicis huius drachmis duabus et vini Cretici vnciis sex, cuius colati drachmam dimidiam dabat, scrupulum sensim addendo, donec purgaret, quod aliquando ne ex sex vel septem scrupulis quidem contigit (EIVSD. *Epist. p. 13. b.*). Plurimum tamen tribuit Oxymeliti suo elleborato, quod et Iulianum dicitur, cuius duplex formula, farragine multa aliena facta (EIVSD. *lib. de Aconito et Oxymelite elleborato.*). Vtrumque ornat multis encomiis valde liberaliter, partim iam de Veratro recensitis, partim aliis, additis historiis prolixius expositis. Factum inde est, vt et in *Pharmacopoeam augustanam* (ZWELF. *Animadv. in Pharm. august. p. 99.*) reciperetur, et varii medici, HANNEMANNUS, QUERCETANUS, SCRETA, WEPFERUS, MVRALTO, LINDERUS, illud laudarent, item passim suis formulis reciperent (Loca citat FRICCIUS in *Paradox. de venen. p. 229. 233.*).

Sed vt et Veratri efficacia nouitate experimenterum aliquam commendationem habeat, subsistam
in

in iis, quae vel nostro tempore tentata sunt. Non multum fiduciae excitat temerarius vsus, qui in Sibiria contra varios pertinaces morbos inualuit. Ibi decoctum radice quouis mane per decem aut duodecim dies in hydropo hauriunt, vnde vomitus cietur et aluus purgatur vehementissimo impetu, quo paucis falus, plurimis mors obtingit (GME-LIN *Fl. Sibir. tom. 1. p. 75.*). Rarius ibidem in lue venerea administratur (*l. c.*). Jenifenses in vlceribus qualibuscunque praecipue apertis pedum deuorant fibram radice et capillorum vnum eorum, qui ad exortum caulis fiti sunt, et quouis quidem mane, donec vlcera munda euaserint et coaluerint, sub quo vsu saepe illis aluus mouetur et conatus vomendi incidit (*Ibid. p. 76.*). Sunt et in Russia, qui recentem radicem ad dimidium Solotnik (= gr. xxxv. circiter) cum melle mixtam ad lumbricos et taenias pellendas ingerunt (PALLAS *Reise durch Rußl. vol. 1. p. 49.*). Rustici ibidem quoque siccam radicem inspergant abscessibus, qui ex laruis oestri cuiusdam aestate in bobus enascuntur (*Ibid.*). — In Anglia haec radix, butyro in bolum redacta, contra rabiem caninam in omni stadio mali apud canes efficaciam praestitisse narratur (BLAINE in LAYARD'S *Essay on the bite of a mad dog, p. 68.*).

Prae-

Praecipuam vero ferius attentionem in se conuertit virtus, cui et antiqui plurimum tribuerunt, in mania et melancholia sananda. Inceptae quidem felici auso, sed ob taedium aegri non perfectae, curationis exemplum refert cl. LORRY (*de melanch. tom. 2. p. 312.*) scil. maniaci, qui ingesserat pomum cum Veratri radice coctum, demebatur vero haecce ante vsum eiusque in locum saccharo pomum conspergebatur; bihorio elapso metus syncopes incidit cum faucium strangulatione, stomachi et intestinorum cruciatibus vomituque multo, post somnum serenior multo mens, et licet iterare nollet experimentum, mitigatio ista delirii constantiam seruauit. Vetulus ille, qui plures insanos restituisse integritati hacce ratione asseuerauit, solebat drachmam radice vnā imo et alteram in vehementiori malo pomo indere. Differre ab hocce casu alius videtur, pariter a LORRYO notatus, licet effectibus similis, in quo drachmam vnā pulueris radice mediae parti pomi coquendi indiderat, et, radice ablata, eius in locum saccharum: vehementia effectus vero deteruit et aegrum et cognatos eius ab vltiori experimento, quod tamen completiorem successum promiserat (*Mem. de la Société R. de Medec. tom. 2. p. 183.*).

p. 183.). In hoc tamen oblationis modo facile patet, medicamen non ad exactum fatis sibi que simile semper pondus redigi posse. Evidentius igitur apparet, quid valeat Veratrum, ex mox significandis experimentis.

Plerasque memoriae proditas historias in cl. JO. ERNESTI GREDING opere posthumo (*Vermischte med. u. chirurg. Schriften, Altenb. 1781. inde a p. 30.*) legimus, et harum quidem viginti octo in nosocomio Waldheimensi concinnatae, nam de reliquis aegris, qui adfuisse videntur, nullae narrationes per partes factae sunt. Recensitarum quaedam nos de exitu ambiguos relinquunt, quum mors auctoris videatur impedimento fuisse, nec de omnibus constantia curationis evicta est. Dolendum quoque ex numerosis et ampliter quidem descriptis casibus vix alia confectaria fuisse deducta, quam quae ad doses dati Veratri spectant: meum igitur putabo hasce lacunas replere. Aegri, quorum cura gerebatur, erant mania, melancholia vel transitu mutuo vtriusque mali correpti; in quibusdam quoque epilepsia malis dictis sese associauerat. Usus in hisce fuit cortice radicum verno tempore collectarum, reiecta interna parte lignosa,
in

in miscela sacchari et quidem in puluere. Initium factum exigua dosi grani vnus intra nychthemurum, sensim augendo eam. Pauci ex vno vel altero grano nauseam et vomituritionem experti, sed modo ex maiori dosi granorum octo, quindecim, viginti et aliarum intermediarum dosium; quin grana viginti quatuor aegra quaedam tulit absque istis effectibus. Sed sunt, quibus grana sex vel septem vomitum excitarunt, qui quidem tanto certius subsequutus dosi maiori, e. c. granorum duodecim, scrupuli vnus, granorum viginti septem. Extractum quoque Störckiana arte paratum quibusdam datum est, vel in miscela pulueris Veratri vel Valerianae vel Visci querni, forma pilularum. Sed quum primi generis extractum exiguas modo euacuationes efficeret, reliqua nullas plane: subsistere in vsu pulueris visum est (GREDDING *l. c. p. 29. sq.*). Causa non vna apud singulos morborum horum mentalium fuit. Quidam ex morali occasione illos contraxerant, amore, superbia, aliorum mentem concussit terror insignis, vel depressit moeror ex rei familiaris offensa; in aliis menstruorum emanatio vel irregularis fluxus, item haemorrhoides suppressae in vitio fuere; in aliis natalitia similis labes in culpa fuit. Quibus vomitus

vomitus successit, hi reiecerunt mucum viridem, vel ipsam bilem viridem; alii quoque deiectiones plerumque crebrae, vt tamen nonnunquam et illa sub vsu torperet. Phlogosis emerfit post vsum apud multos in facie, naso, oculo, ore, lingua, item eruptiones cutaneae variae et maculae; in quibusdam pleuritica varia symptomata sese associarunt, item incaluit ita corpus cum tanta rubedine et calore faciei, vt venae sectione opus esset; fitis quoque vrsit diu et cephalalgia; exempla sunt sensus formicationis in digitis et manibus, quin remotioribus partibus (*Cas.* 11.); nec raras fuerunt spasticae vel conuulsivae affectiones; notabilia quoque crismus varia genera sunt: multi nempe insudarunt insigniter, aliis lotium copiosius fluxit, quibusdam salivae profluuium vberè inde contigit, et secretus mucosus multus, foeminis suppressionem menstruorum passis referati fontes huius excretionis, diu antea oclusi, sunt. Manifesta omnino curationis exempla extiterunt (*Cas.* 3. 11. 14. 25. 26.). Alii levamen modo inde perceperunt; sunt qui, pacatiores quidem inde facti, in blandum somnum, quo diu antea caruerant, inciderunt, sed rediit sensim tristis pristina scena. Haud pauci nullum inde commodum perceperunt,

ceperunt, licet mucum viridem euomissent. Quod quidam spe curationis exciderint, huius causa probabilis conicienda in morositate, qua continuationi obstiterunt. Quidam etiam absque fructu Daturam antea, Hyoscyamum vel Belladonnam, ingesserant. Effectus istos grauios, qui sese exseruerunt, vetat GREDINGIUS Veratro tribui, nec vnquam animaduertit spasmos tam vehementes, vt inde ineuitabilis mors consequuta fuisset (*l. c. p. 29.*). Repetitio vero huius medicinae vltra mensē, imo per plures menses facta est, et per hoc tempus semper illa capta. Si euentorum horum narrationi iudicium aliquod de ratione, qua iuuat, addendum: mihi videtur Veratrum febris praecipue vices agere, vt calor auctior, phlogoses, sitis, arguunt; sub hisce nixibus mouet stagnantia, dissipat et euerrit morbosos stimulos, et ipsum systema neruofum eiusque fontem, vel torpore languentem, vel non rite peruium, exagitat, aperit. Fateor tamen mihi displicere insignes medicaminum ambiguum doses, dum natura obnititur mediocribus, iis enim saepe mala emergunt noua, vix mitiora primario, contra quod pugnamus, quibus tandem natura succumbit.

Tutior omnino viam ingressus est meritiſſimus WENDT caſu ſingulari (deſcripto a cl. AGASSIZ in *Diff. de therapia maniae*, Erl. 1785. p. 37. et repetito quoad pleraque momenta in WENDT *Nachricht v. Kranken - Inſtit. zu Erlangen*, St. 5. u. 6. p. 38.). Aeger vir triginta trium annorum contraxerat maniam in furorem vsque increſcentem abuſu Piperis cum ſpiritu vini pro curanda febre intermittente; vnde ſenſim delirium tam ferox exortum, vt per hebdomades triginta tres vinculis muro affigere eum neceſſe eſſet. Sed reſtitutus eſt fanitati largis venaefectionibus, pediluniis tepidis, lotione capitis per aquam frigidam et applicatione glaciei circa frontem, vt et decocto ex radicis Hellebori albi drachma vna (quoniam ſcrupulus non ſuffecit) et aceti vini vnciiſ viginti, cuius initio quavis ſecunda vel tertia hora cochleare vnum, dein modo bis, tandem modo ſemel per diem captum. Poſt decoctum ſuntum quavis vice initio ſucceſſit vehemens iterataque pluries vomitio bilis tenacis profunde viridis, item copioſiſſima alui ſolutio (de hac vnice narrat cl. AGASSIZ p. 38.); deſtitit vero experientiſſimus medicus ab ulteriori praebio, vtrimum modo mucus pallide viridis euomebatur, et virium lapſus manifeſtior animaduer-

animaduertebatur, soluebantur vincula ad finem tertiae hebdomadis, nec vnquam pristinum malum rediit. Non vnice quidem curationis meritum hic quaerendum in Veratro, dabo facile: attamen, non exiguum contulisse ad eandem et dignum imitatione prae se ferre exemplum, persuadeor.

Breuibus legitur tincturam Veratri semel in delirio febris experte et omni vespera per duas vel tres horas redeunte, item alio casu in conuulsionibus hysteris cum constantia praeclaram suam virtutem declarasse; epilepticum autem, licet eius ope paroxyfmi filerent, per tempus recidiuam passum fuisse (SMYTH in *Medical communications* vol. 1. p. 207.).

Quam veteres iam notarunt Veratri in chronicis eruptionibus cutis praestantiam, haec passim recentiori experientia confirmatur. Huius loci est scabies, quam in America sanant decocto eiusdem aqua facto, quo ipso loca scabiosa lauant, vnde quidem ardoris sensus et miclio frequentior. Ibi dem et pediculos necant pectine decocto eiusmodi immisso, quo caput pectunt (KALM'S *N. Amer. Resa*, tom. 3. p. 49.). In notissimo vnguento sulphurato contra scabiem, quo cl. PRINGLE in

L 2

noso-

nosocomiis vsus fuit, receptam quoque deprehendimus Hellebori albi radicem, quod additamentum efficacius reddit vnguentum et sali ammoniaco praelat, quod tamen sub defectu radicis admitti potest (PRINGLE'S *Obs. on the diseas. of the Army* p. 342.).

Tentata et fuit radix in exanthemate herpetico, passim exulcerato et crustaceo, valde pruriente, et quidem tincturae forma. Inter tres casus a cl. SMYTH (in *Medical Communications Vol. I. p. 207. sqq.*) enucleatos, in vno sub initium modo opem tulit, in altero curationem absoluit, in tertio optimam spem similis euentus excitauit. Data fuit tinctura a guttis viginti vel triginta sensim ascendendo ad duo cochlearia pro Thea in cyatho decocti Hordei bis per diem. Ex capta hacce dosi, etiam minori guttatim sumta, donec alluesceret ei aeger, vertigo, singultus, nausea et subinde vomitio et summa debilitas subsequuta.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

MEL HELLEBORATUM *Ph. Lond. p. 84.* Decoctum radicis Veratri colatum melle coquitur in iustam spissitudinem. Rarissime clysmatibus additum.

TINCTURA

TINCTURA VERATRI *Ph. Lond. p. 74.* Ex radice cum spiritu vini tenuiori digesta. In *Ph. Edinb. 1783, p. 123.* paullo dilutior prostat, addita quinta spiritus vini parte. Efficaciae iam aliquot exempla dedi.

PILULAE POLYCHRESTAE STARCKEYI *Ph. W. p. 140.* Iam senescentis famae, quae summa olim fuit, remedium, quod, intra saepem tartareum, Helleborum vtrumque officinarum et Opium cum Glycyrrhiza comprehendit. Differt ab hac formula ista in *KLEIN. Select. med. p. 176.* omissione Veratri et adhibito extracto Hellebori nigri. Praeter anodynam vim incidens, in diathesi catarrhali, rheumatismis et febris intermittentibus, obseruata, magni olim habita, dosi granorum duorum ad sex supraque. Opium et Veratrum mutuo sese cicurare opinatur *SCHULZIUS (Prael. in Ph. Brand. p. 238.)*.

UNGUENTUM PEDICULORUM *Ph. W. p. 247.* Infunt femina Staphidisagriae, Veratrum, Mercurius viuus, vnde non vnice Veratri vis in censum trahi potest. Sed simul patet, incaute adhibitum, tam ob mercurium, quam acria, quorum pars, si

L 3

vlcuscula

ulcuscula capillitii, vt saepe fit, iunguntur, facile refoibetur, in tenella praecipue aetate nocere posse.

LOTIO EX HELLEBORO *Pharm. Lond. Spec. alt. a. 1787. p. 111.* Est radicis decoctum aqua factum, addito spiritu vini rectificato.

520.

Pharm. SABADILLI vel SABADILLAE *Semen.*

Veratrum . Ad hoc genus stirpem, vnde semen dictum, pertinere, coniectura modo probabili nititur; nemo eum botanicorum Mexicanam plantam, quae feminis mater est, recentem vel ficcam descripsit. Capsulas eius filiquosas vno fine iunctas, inter congeriem feminum reperiundas, qui cernit, facile cum Aconiti vel Delphinii fructu conuenire eas animaduertit, et multifiliquosis annumerat. At aliquando praeterea inter reliqua obtinent floris quaedam partes, scilicet stamina et pistilla, suo receptaculo inserta, vt ipse obseruauit, item petala, quae ipsa iuncta cum figura feminum stirpem Veratro propius accedere suadent. Hasce floris fructusque partes quidam perfectiores

res

res inter femina transmissa detexerunt, imo pedunculis et pedicellis suis insertas, vnde inflorescentiam racemosam vel spicatum describunt. Contigit hoc cl^{mo}. DANTOINE (in *Journ. de Medec.* 1766. tom. 25. p. 233.), qui modo errore facile condonando id calycem vocat, quod alii corollam, et multis annis serius cl. RETZIO (*Obs. bot. fasc. I. p. 29.*), qui tamen adhuc in dubio relinquit, vtrum racemus spicatus simplex, an compositus, adsit.

Ceuadilla vocatur stirps in noua Hispania Americes, teste MONARDO (*Simpl. medicament. ex nouo orbe, vers. CLUS. in exot. p. 341.*), qui omnium primus (a. circiter 1572.) eius mentionem fecit. Nomen significat idem ac Hordeolum, quo ipso respexerunt ad aliquam, quam sibi finxerant, cum Hordeo similitudinem. Vnde et ineptum nomen Hordeum causticum (C. BAUH. *Theatr. bot. cap. 26. p. 467.*). Semen hoc non confundendum est ob conuenientiam aliquam in nomine cum femine Sapotillae, quod ex Achrade Sapota petitur.

De quo hic sermo est SEMEN, non purum esse ex superioribus intelligitur. Sed sub hoc nomine

transfertur ex Mexicano regno miscela ex feminibus vel nudis vel intra capsulas suas reconditis, capsulis vel integris vel contritis, particulis floris variis et pedunculorum, proportione non semper aequali. Fructus integer tricapsularis est capsulis onato oblongis compressis, circiter semipollicaribus coloris straminei. In qualibet capsula clausa latent femina duo. Haec profunde bruna et subrugosa sunt, oblonga vno extremo obtuso, altero acuminato, latere vno subplana, altero conuexa, margine acuto, compacta; dissecta intus albida comparent. Haec omnia iunctim in usum trahi solent. Quin fraude aliquando reliquis tripulum vel quadruplum vel plus feminis Petroselinii in puluerem contusi, admiscetur, vel loco feminis Sabadillae aliquando puluis Piperis albi vel Hellebori albi venditur (GLEDITSCH in *Schrift. d. Berlin. Gesellsch. naturf. Freunde*, vol. 2. p. 84.). Haecenus non a practicis determinatum, an, quoad virtutem praerogatiua quaedam feminibus veris prae reliquis alienis partibus stirpis admixtis insit. Sed gustando vel per exiguam moram inueni capsulas modo amaricantes, vix vilo acrimoniae sensu instructas, femina ipsa autem acerrima, ingrate amara et apicem linguae cum sensu nauseosae dulcedi-

cedinis quasi per acus pungentia, labia ipsa et
gingiuas sensim afficientia, sub affluxu saliuæ co-
piofæ, quam crebrius exspuere oportuit. Et
haec quidem incommoda per plures horas dura-
runt vi sensim deferuescente. Facile dabo, alios
esse expertos similes sensus in faucibus, si diutius
gustauerint. Odore carent semina, ast puluis
eorum naribus attractus sternutationem mouet
(LOTTINGER in *Journ. de med. tom. 11. p. 468.*).
Vehemens adeo errhinum esse, perscripsit L. B. DE
ASCH (in litt. a. 1778.). Infusum aquosum valde
acre et causticum, spirituosum pariter, sed simul
prodit odorem fortem aromaticum. Extractum
aquosum primum octauam fere partem ponderis
feminum constituit, spirituosum autem fere quar-
tam (GLEDITSCH *l. c. p. 94. sqq.*). Semina in
puluerem redacta vim suam amittunt mora, vnde
opus, istum nonnisi paullo ante vsum parare (LOT-
TINGER in *Journ. de Medec. tom. 11. p. 468.* et
WILLEMET in *Nouv. Mem. de l'acad. de Dijon 1782.*
p. 202.). Cuidam tamen nec hac cautione opus
esse videtur (DANTOINE in *Journ. de Med.*
tom. 25. p. 232.).

Quod in multis libris materiem medicam
lustrantibus, quin recentioribus, frustra quaeritur,

et ante paucos modo annos externo vnice vsui, non sine quorundam metu destinabatur semen, hoc seriori tempore inclaruit insigniter, nec illud ore ingerere dubitatum est.

Gravius inde afficiuntur vel animalia, quae illud deuorant, nec modo ex insectorum vel vermium familia sed grandiora et perfectioris compagis. Feles, quae ad pugillum vnum (pincée) puluerem deuorandum cepere, spasms violentis tentatae sunt; item quum in Lotharingia eius drachma dimidia canibus lue grassante ingereretur, hi vomitum et subinde conuulsiones perpeffi sunt (WILLEMET *l. c. p. 201.*). — Cimices lectularios necat sub conuulsiuis motibus. Quo fine puluere subtili omnes rimae et fissurae suppellectilis iis inquinatae consperguntur (SEELIGER in SCHMUCKERS *vermisch. Bemerk. vol. 2. p. 272.*); vel lotionem ex aceti vini libra vna cum seminis Sabadillae vncii duabus per duos dies digesta depurantur (WILLEMET *l. c. p. 200.*).

Cathaeretica vis in gangraena et vlcerebus putridis impurisque et alia ad vermes in vlcerebus necandos, quam MONARDES (*l. c.*) praedicat, hodie non curatur. Omnium vero consensu
eminet

eminet infesta sua in pediculos potestate, comprobata saepe in militibus, nautis et pauperibus, scholis pauperum, nosocomiis, et religiosorum quibusdam ordinibus. In Gallo - prouincia, quod obtinet nomen Poudre de Capuzin, et vulgare nomen Germanicum Mexicanischer Läusefaamen, respicit hunc usum. Si caput infestat haecce pulitities, axungia exceptum inungitur (VAN DER BECK *Aët. nat. cur. vol. 1. 1727. App. p. 120.*) vel capillis antea oleo oblitis puluis inspérgitur. Vestimentis vel stragulis lecti si inhaerent pediculi, haec conspergi solent puluere, vel antequam confluantur, indi hic iisdem solet. Ita tam pereunt quam aufugiunt. Profuit in nosocomiis castrensis ad infesta ista animalcula delenda decoctio feminum Sabadillae et foliorum Tabaci concentrati per virgulam lectum vestimenta et pauimenta rigare, vnde intra nycthemerum fere perierunt (*K. Preuß. Feldlazareth, p. 374.*). Sunt, qui nihil mali ex Sabadilla in hunc scopum adhibita metuunt (VAN DER BECK *l. c.* LOTTINGER. BERG. *Mat. med. p. 822.* SCHMUCKER *vermisch. Schrift. vol. 3. p. 8.*). Interim nolo temere applicari ab hisce, qui achoribus capitis laborant, per quorum vlcuscula resorptio acerrimi pulueris facile fit.

Fuit

Fuit iuuenis, cuius capiti puluis copiose inspersus fuerat, qui vero inde insanire coepit, donec aqua frigida totum caput lauaretur (PLENK *Mat. chirurg. p. 339.*). Infans quinque vel sex mensium, cuius nutrix hocce puluere vfa in capillis suis fuerat, siue deglutierit de eo aliquid, siue resorptum eius aliquid fuerit, praeuiis conuulsionibus periit (LENTIN *Beobacht. einig. Krankheiten p. 168.*). Vtrum finistri euentus exempla aliena, an propriis oculis obseruata, illustrem Equ. A ROSENSTEIN permouerint ad suppressendam laudem huius feminis in tertia editione libri sui de morbis infantum, non dixero: certe in prioribus editionibus (*Ed. 2. p. 363.*) suavit, vt praeter munditiam infantis velamini eius semen infueretur.

Recensitae modo historiae prout suspectam horum feminum naturam demonstrant, ita et alia foeminae, quae ex confusione nominis pulueris eiusdem portionem, quae tamen non significatur, ingessit, vnde dolor ardens ventriculi, vomituritio, nausea: vomitu tamen arte excitato et decocto feminum Lini hausto vitam eius seruare contigit (LENTIN *l. c. p. 167.*).

Hi tamen funesti euentus non prohibuerunt, quin semen a quibusdam medentibus ad vermes intestinales apud homines necandos, dosibus haud exiguis, aegris ingereretur. Nec in hisce periculis diiudicari volo Sabadillae virtutem ex lubrico rationis ludibrio, sed firmiori longe experientiae fulcro, quae utique fauet, modo meminerint iuniores et inexperti in repetendis iis cautionem iustam non esse negligendam.

Cuinam anthelmintica Sabadillae vis nostro tempore primum innotuerit, certo dirimi nequit. LÖSEKIUS (*Auserl. Arzneymittel, ed. 4. p. 363.*), licet capite anthelminticorum notam adiecerit de hoc semine, efficaciam tamen hanc ne verbulo quidem commemorat. Cl. SEELIGER observatio duplex (in SCHMUCKERS *verm. chirur. Schrift. vol. 2. p. 71.*) a. 1779. primum comparuit. Suecus tamen medicus, CARGER, monet, se iam a. 1776. in narratione collegio medico Stockholmiensi de rebus in munere suo gestis oblata, mentionem fecisse efficaciae huius medicinae contra vermes per plures annos a se exploratae (*Veckoskrift för Läkare, vol. 5. p. 297.*). Quicquid horum sit, SCHMUCKERO plurima experimenta per partes

partes descripta debentur, et meritum, quod plurimorum animos primus in hocce medendi genus conuerterit. Puluis intra vitrum lumbricis terrestribus vel ascaridibus lumbricoideis inspersus hisce conuulsiones creat violentas morte pedissequa (SCHMUCKER *l. c. vol. 3. p. 15.*).

Constitit vero in singulis tribus vulgaribus vermium speciebus praestare eximia. Nec nocuit infantibus tenerioribus (SCHMUCKER *l. c. p. 12.* HAGSTRÖM in *Veckofkr. för Läk. vol. 4. p. 361.* item *vol. 5. p. 297. not.*). Duplici casu taeniam eius ope expulit cl. SEELIGER (*l. c. vol. 2. p. 271.*), data quotidie pulueris drachma dimidia, cum conferua in bolum redacta et mane cum melle capta. Vsu hocce per quatuordecim dies continuato et quolibet quinto die draffico interpolato, frustulatum fecessit vermis cum incredibili copia mucii. In vno simul melancholia, quae mali comes fuit, discussa. Aegrorum quoque meminit cl. SCHMUCKER (*l. c. Obs. 10. 11.*), quos a taenia Sabadillae ope liberauit et Nufferiano remedio tutiorem quin efficaciorum declarat (*l. c. p. 12.*), subscribente experientia cl. CARGER (*l. c. p. 297.*). Dolendum a nemine horum speciem expulsaetaeniae

taeniae fuisse definitam. Cl. HERZ (*Briefe an Aerzte 2. Samml. p. 50. cas. 3.*) tamen commemorat nominatim Taeniam Solium, cuius articuli ante figillatim ex infante fefquienni secefferant, iam vero pars longitudinem $2\frac{1}{4}$ vlnarum aequans cum exili sine post electuarii, ex feminum Sabadillae scrupulo vno et fyrupi Rhei vnciiis duabus et dimidia, cochleare exiguum pro Thea bis per diem datum breui prodiit, absque vllis aliis subfequis vermibus vestigiis, licet continuaretur medicina.

Ascarides exiguae istae, quae in intestino recto plerumque nidulantur, pariter hocce auxilio abolentur. Breuissima via hoc fit clysmate ex Sabadillae drachmis duabus cum aquae vnciiis decem ad colaturam vnciarum septem coctis et aequali copia lactis mistis, subiunctis pilulis mox dicendis ex Sabadilla et melle; vnde mortui euocantur (SCHMUCKER *l. c. p. 17.*). Suffecit et vsus internus Sabadillae vel in puluere vel in pilulis huic scopo, etiam quum in comitatu lumbricorum infestarent (SCHMUCKER *l. c. cas. 1. p. 18.* HAGSTRÖM in *Veckoskr. för Läkare, vol. 4. p. 361.* HERZ *l. c. Cas. 1. 2.*).

Sed

Sed plerique casus ad lumbricos profligandos spectant. Quomodo id tuto fiat, iam vberius est explicandum, vnde et norma capi potest, dum contra reliquos vermes adhibeatur. Ad consilium SCHMUCKERI capsulae fructus vna cum feminibus abditis in subtilem puluerem rediguntur. Pro adulto vtitur sequenti modo (*l. c. p. 14.*). Primum alius Rheo et sale mirabili Glauberi laxatur. Die post mane puluerem ex feminum Sabadillae et Elaeosacchari Foeniculi \overline{aa} drachma dimidia exhibet, et mox vnum vel duo cyathos infusi florum Chamomillae vel florum Sambuci superbibendos curat. Plerumque inde fit vomitus et vna vermes, si ventriculum occuparint, eiiciuntur, et hora post ius auenaceum tenue potatur. Die postero rursus puluerem aeger ingerit, vnde iterum vomitus. Nisi vermibus amplius in conspectum veniat, tertio mane modo dimidium pulueris fumitur et vesperi alterum dimidium. Sicque et fit quarto die. Quinto mane purgans rhabarbarinum datur (pulis ex Rhei drachma dimidia et gr. octo Resinae praeparatae). Sexto die boli tres, quorum quilibet Sabadillae grana quinque cum necessaria quantitate mellis despumati continet, capiuntur tam mane quam

quam vesperi, et sic pergitur sub alterno purgantis vsu quolibet quinto die exhibiti, donec nullus mucus amplius secedat, et aeger nihil molestiae in abdomine amplius sentiat. Subinde opus est continuare normam hanc per viginti dies, antequam mucus verminosus omnino eiectus fuerit. — Infantibus duorum ad quatuor annorum mane pulueris Sabadillae grana duo cum syrapi Rhei cochleari paruo ingeruntur, superbibito infuso Sambuci cum lacte; et vesperi eadem quantitas. Quinto die aluus hisce granis decem vel duodecim Rhei laxatur. Eadem, quae dixi antea, si adsunt indicia continuationem iniungunt. Nolo vltius perfequi doses Sabadillae et purgantis *selectum*, in quo apud maiores infantes et mercurio dulci locus est, pro aetate diuersa viri cel. suasu variandum.

Praestat Sabadillam melle mistam in bolo propinare, quam in puluere, nam hic per breue tempus vehementem ardorem in ventriculo excitat, quum nullus contra subsequatur in mellis connubio. Non nocet tamen ardor iste, sed puluis modo vomitiones aliquot biliosas et purgationes alui in vermium sodalitio excitat (HERZ

Appar. medic. Vol. V.

M

l. c.

l. c. p. 57.) Infantibus tutior est miscela ista cum melle.

Inter tot felices euentus documenta aduersum cl. BLOCH (*Preischrift v. d. Eingeweidewürmern p. 51.*) in curatione vermium iudicium restringi omnino debet, quippe qui aegros absque commodo grauitate affici innuit, et quod taeniae frustra aliquando post usum eius eliminantur, id vnice eius aluum mouendi potestati tribuit.

Indicia insuper haud obscura adsunt, quod epilepsiae et conuulsionum grauiorum aliquando remedium haud spernendum existet. Nulli omnino vermes subinde secesserunt, sed mucus modo mali moris copiosus et foetens deiectus, qui, quamdiu apparuit, in administranda Sabadilla continuatum (*SCHMUCKER l. c. p. 11. SEELIGER l. c. p. 35. item Cas. 13. p. 36.*).

C O M P O S I T A.

UNGUENTUM CONTRA PEDICULOS *Ph. Dan. p. 283.* Inter alia recipitur hoc semen.

UNGUENTUM AD PHTHIRIASIN *Ph. Austr. provinc. p. 289.* Differt praeparatio, qua et mercurius continetur.

ASPA-

A S P A R A G V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 274. *Gen. pl.* p. 168.

521.

Pharm. ASPARAGI *Turiones*; *Radix.*

Asparagus officinalis; caule herbaceo tereti erecto, foliis fetaceis, stipulis paribus LINN. *Syst. veg. l. c.* Conf. *Spec. pl.* p. 448. a) *Asparagus maritimus* crassiore folio. c. B. β) *Asparagus syluestris*, tenuissimo folio. Vtramque varietatem combinat editor *Fl. Dan. tab.* 805. *nomencl.* p. 5. γ) *atilis* LINN. *Asparagus fatiua* c. B. cuius icon exstat in REGNAULT *Botan. l'Asperge.* Planta perennis in pratis vel locis maritimis calidioris Europae, vt Hispaniae, Italiae, Valesiae, Rhaetiae, Angliae, insularum Daniae, Livoniae, Curoniae, temperatoris Sibiriae spontanea; sed ob vsum turionum tam in patria, quam frigidioribus regionibus, copiosissime colitur.

Veteribus Graecis vtrum noster *Asparagus fatius* notus fuerit nec ne, de eo in vtramque partem disputatum. Litem nouissime illustrauit FRANZIUS (*Diff. inaug. de Asparago ex scriptis ve-*

M 2

terum,

terum, *Lipf.* 1778.). HALLERUS (*Hist. stirp. Helv. n.* 1239.) DIOSCORIDEM quasi in fidem notitiae citat.

TURIONES vero, qui et proprie Asparagi dicuntur, ista pars sunt, cuius causa non sine magnis passim sumtibus stirps cultura sub dio adiuuatur: nam ex fera amariores solent emergere, attamen in calidioribus regionibus edules. Turiones ex radicibus annosioribus primo et adulescente vere mira celeritate si tempestas calidior et humidior incidit, pullulant, teretes, perpendiculares tecti squamis lato ouatis, crassitie pro foli fertilitate diuersae, ad pollicem vsque capite vel apice obtuso instructi, multo succo aquoso turgentes, hinc fragiles. Hi nisi tempestiue praecidantur in caules ramosos suis foliis vestitos explicantur. Coloris magna diuersitas, exstant enim virides, albi, item purpurei. Albi capitulo viridescente praecipue in deliciis sunt. Culturam multis describere ab hoc loco alienum est. REICHARDI (*Gartenschaz P.* 4. p. 46.), MILLERI (*Gardeners Dictionary*), auctoris libri *l'Ecole du Jardin potager* 1. p. 203.), SEIDELII (*Kurze Anweis. d. Spargel mit wenigen Kosten u. zugleich vor-*

vor-

vorzüglich schön zu bauen; ed. 3. Erlang. 1786.)
 regulae non suo successu carent. Nec compen-
 dium varium artis, item sumtibus parcens a cl.
 EHRENREICH (in *Vetensk. Acad. Handl.* 1765.
 p. 214. *sqq.*) et cl. HIRSCHFELD (*Garten-Kalender*
 1783. p. 161.) traditum, legisse pigebit. Abs-
 que fimo colere edocuit RAMMELT (*oekonom. Ab-*
handl. vol. 1. p. 57.). Arenoso solo delectatur
 Asparagus, vbi spontaneus est, quem nutum na-
 turae et ars vtiliter sequitur. Cauendum est, ne
 praecidantur turiones plantarum tribus annis iu-
 niorum, vel exiliores, nec vltra Iunium adole-
 scentem in colligendis istis pergendum, quoniam
 metus est, ne inde radix eneruetur; item danda
 cura, vt ne, dum refecantur, radici vis inferatur.
 Si differtur collectio, donec capitulum notabili
 altitudine super terra promineat, turiones inde
 tenacitatem contrahunt, hinc mane vesperique
 eorum prouentui inuigilandum. Sic per duode-
 cim pluresque annos puluini eiusmodi largam
 Asparagorum messem concedunt. Probe culti ca-
 pitulis et vicina parte quidem tenerrimi sunt,
 sed ad basin fere vsque edi possunt, quin adeo do-
 drantali longitudine praecisi. Commendabiles eos
 reddit non solum sapor dulcescens et leuiter

M 3

amari-

amaricans, sed et, quae verno tempore obtinet, aliarum plantarum culinarium egestas.

Leui modo coctione opus habent. Exilio. res turiones in frustula discissi in sculis carnis gratum saporem impertiunt. Crassiores femicocti instar acetarii in consueta olei oliarum et acetii miscela eduntur. Maxime vulgare autem est, eos in fasciculos colligatos et in aqua modice salita coctos cum butyro liquato vel embammate vario e. c. ex ouí vitello, butyro, succo Citri vel vino et saccharo edere. Taceo varia fercula magis composita, quae Asparagi intrans, in exiguas portiones discissi, prout pisces viridibus, daucis tenellis, cancrorum caudis etc. addi solent.

Non multum tamen nutrimenti hi turiones afferunt. Facile plerumque digeruntur a ventriculo, prout sub experimentis ill. PRINGLE, quum carni adderentur sub calore gr. centum, breui fermentationem subierunt eamque insignem, acorem vero eum contraxerunt, vt coagulum lacti impertirent, licet non magis constantem, quam vt intra biduum vel triduum corruptela carnis omnino subigeretur (EIVSDEM. *Dis. of the army App. p. 55. sqq.*). Noui tamen imbecillum hy-
pochon-

pochondriacorum et hysteriarum ventriculum ab eorum esu grauari et acoris sensu eos istis molestos esse. Nec negandum, homines ad quosdam morbos dispositos non sine exasperatione mali vel resuscitatione illos ferre. Ita Asparagis largius comestis haemoptysis reuertit (QUARIN *Animadvers. pract.* p. 66.). Hinc et dissuadendi phthi- sicis. In podagricis esus eorum paroxysmum ac- celerat (BOERHAAVII *Aphor.* §. 1258. VAN SWIET- TEN *Comment.* vol. 4. p. 306. et vol. 5. p. 306.). Facile et dabo iurisconsultum quendam calculosis variis symptomatibus post esum Asparagorum affe- ctum fuisse, et arenas copiose eminxisse, licet HELMONTIUS, qui haec narrat (*De lithiasi cap.* 5. §. 17.) causam effectus haud concinne explicet. Hic sine dubio repetendus a vi insigni, qua pol- lent Asparagi in lotio pellendo. Docet hancce efficaciam vberior midio post esum a quolibet facile percipienda, imo niictus cruentus qui ali- quando inde subsequutus, recrudescens plerum- que, quotiescunque nouiter illi indultum est (LANZONI in *Act. nat. cur.* vol. 1. *Obs.* 92. p. 172. SCHULZ *Diss. de inexpectato medicament. effectu,* Hal. 1739. §. 7. BERG. *Mat. med. veg.* p. 268.). Simul ingestis Asparagis etiam parua

quantitate post pauca minuta temporis prima foetore lotium imbuitur, haud ab simili me iudice illi, quem *Geranium robertianum* spargit. Primus SIMON SETHI (*de alimento*, §. 9.) huius foetoris meminit. Meretur curatius per experimenta in causam huius foetoris inquiri; nam quod eum tribuant quidam alcali volatili *Asparagorum*, duplici adhuc demonstratione opus habet, primum, eiusmodi abundantiam vere adesse, dein, si adsit, huius phaenomeni causam esse: foetorem enim lotio non alia volatilia impertire solent. Ad auertendum eum, e re est, antequam homo mingat, aquam spiritu falis ad acorem aceti vini acerrimi impraegnatam matulae infundere (MACQUER in *Gazette salulaire* 1768. n. 22.). Calculus vrinarius, succo *Asparagi frigido* immixtus, decrefcere et compressus in puluerem comminui visus est, vt inde communicare turiones cum lotio vim calculos dissoluendi probabile appareat (LOBB *de dissolv. calculum* p. 43.). Equidem tamen persuadeor, plus praestare in calculo antequam arenulae coalescant instar diurectici. Veteres comestis largius *Asparagis* infoecundas foeminas reddi, mares autem ad officium coniugale alacriores statuerunt, in quibus effectibus ad
nostros

nostros Alparagos applicatis dilucidandis argumentorum vario genere multi sunt BURCHARDUS (*Lexic. med. uniuers. A - B. p. 1152.*) et WESZPREMI (in *N. Magaz. für Aerzte 1. B. 1. St. p. 80. sqq.*). Diuretica saepe ad venerem exci- tandam valere, in foeminis autem menstrua sub- inde pellere copiosius, nouimus. Inde forsitan lumen aliquando rei tam insolitae prima conside- ratione vifae affertur. Patet ex hisce aequali fere iure inter medicamina ac inter cibos locum sibi hosce turiones vindicare.

RADICIS tamen crebrior olim in medicina fuit administratio, quae hodie fere omnino obso- leuit. Eius forma haec est, quod ex tubere *transuersim* collocato multas fibras cylindricas simplices calamum scriptorium crassas oblique emittat. Recens texturam carnosam subsuccosam habet, saporis ex leui dulcedine amaricantis. Praefertur radix ferae plantae isti, quae culturam subiit. Lotium pariter foetentem reddit, sed an- tequam turiones emerferunt. Inter aperientia diuretica olim militauit dataque in decocto vel infuso et credita hisce viribus superior esse tu- rionibus. Aperienti virtutis memoria adhuc con- seruatur nomine

M 5

RADI-

RADICUM QUINQUE APERIENTIUM MAIORUM,
quarum haec vna fuit.

SYRUPUS DE ALTHAEA FERNELII *Ph. W.*
p. 203. inter tot alia superflua et hanc radicem
continet.

B R O M E L I A.

LINN. *Syst. veg. p. 259. Gen. pl. p. 158.*

522.

Pharm. ANANAS *Fructus.*

Bromelia Ananas; foliis ciliato-spinosis mucro-
natis, spica comosa LINN. *Spec. pl. p. 408.*
Nana Brasilianis; Ananas Lusitanis PISON. *Hist.*
nat. et med. p. 194. Carduus Brasilianus, fo-
liis Aloës c. B. Ananas COMMEL. *Hort. Amstel.*
Vol. 1. p. 109. tab. 57. In icone, ceterum
optima EHRETI ed. TREW *tab. 2.* desunt folia
radicalia; huic adscribitur nomen Ananas acu-
leatus fructu ouato carne albida TOURN. Planta
perennis Americae australis, vbi primum in
Brafilia visa, insularum Indiae occidentalis,
Malabariae, item insularum plurium Asiatica-
rum Celebes, Amboinae, Moluccanarum, Phi-
lippi-

lippinarum (RUMPH. *Herb. Amb.* vol. 5. p. 228.)
 cuius spontanea. Extra patriam, si iustam per-
 fectionem attingere debet, cultura sumtuosa
 indiget in vaporariis eius praecipue in finem
 exstructis; vnde haftenus nonnisi principum
 et ditiorum hortos intravit, qui vel in hisce
 colendis speciem luxus collocant.

Allicit vero ad cultum et speciosa stirpis
 fructiferae forma, et fructus maturi gratissimus
 sapor fragrantissimusque odor. Hinc non pauci
 sunt, qui palmam reliquis omnibus fructibus
 eum praeripere contendunt. Colore, figura, magni-
 tudine, etiam saporis gratia, fructus variat multiplici
 modo; hinc brevius nomine *Ananas albi, rubri, vi-*
ridis, oliuacci, distinguitur, de quibus aliisque va-
 rietatibus, quae folia respiciunt, quae ipsa in quibus-
 dam spinis destituuntur, iuvat perillustrem o. DE
 MÜNCHHAUSEN (*Hausvater*, vol. 3. p. 483. *sqq.*)
 consulere. Praestantissima varietas est, cuius no-
 men *Tournefortianum* modo dixi, quae meretur
 reliquis praeferri ob maximos et delicatissimos
 fructus. GONÇALO HERNANDEZ DE OVIEDO (*His-
 toria general de las Indias lib. 7. cap. 13.*) primus
 est, qui fructus *Ananas* mentionem fecit. Plura
 historica

historica de eius in Europa primo tempore successu memoriae prodidit cl. BECKMANN (*Beytr. z. d. Erfind. vol. 1. P. 3. p. 434.*) Scriptorum, quae culturam eius tradiderunt, insignis seges est, quorum notanda TAYLOR's *Treatise on the Ananas, Devizes* 1769. *Hann. Mag.* 1771. n. 30. *Beste Art Ananas zu pflanzen, Stutgard* 1778. *Hausvater l. c. p. 489. sqq.* SPEECHLY's *Treatise on the culture of the pine apple, York* 1779. MAWE's et ABERCROMBIE's *Univerf. Gard. and Botanist* vnde versio in HIRSCHFELD *Gartenkalender* 1784. p. 249. *sqq.* et *Hann. Magaz.* 1784. n. 101. *sqq.*). Succedit itaque, et fructu hocce potiri, absque artificiali calore, in vaporariis, cortice coriario vel fimo repletis. Non maturefcunt in Europa femina, vnde propagatur vel coma fructui imposta, vel furculis, ex alis foliorum floralium emergentibus, vel iis, qui ex radicibus annosiorum plantarum pullulant. Ex coma optimus fructus provenit, et vno quidem anno praecocius, hinc hortulanis reddi solet. Infesta saepe plantis infecta sunt praecipue ex Cocci genere (KERNER *Naturgeschichte d. Coccus Bromeliae* 1778.), quae optime plantis aquae, in qua caules Nicotianae macerati fuerant (KERNER *l. c.*), vel aquae cum mercurio

mercurio vino digestae et saponis viridis tantillo mixtae, immerfis, vel irrigatione eiusmodi aquae mercurialis (SPEECHLY *l. c. p. 122.*) necantur.

FRUCTUS bacca est, ex pluribus acinis angulato rotundis coadunata, quibus squamae calyciniae mutatae interiacent. Haec iuncta corpus globoso oblongum constituunt succosum, magnitudine pugni vel hunc superante. Fructu hocce transuersim discisso, striae radiatim procurrentes, item loculi, conspiciuntur. Maturitas cognoscitur odore fragrante, colore cereo, et in varietate alba mollitie aliqua, qua cedit prementi digito. Ante esum neque caulis nec coma auferri debet, ne saporis odorisue iactura fiat. Immaturus acris manifestius est. Maturus crudus editur, postquam in orbiculos sectus fuerit, et extima membrana coriacea ablata, quidam saccharum illi inspergunt vel vino nominatim Hispanico antea macerant, vt acrimonia exuatur, quae subinde gingiuas et palatum erodit, et vesiculas in lingua excitat, imo os interne cruentat. Ab hac derivanda incommoda varia ex nimio vsu, quorsum inflammationes (ACOSTA *de las Drogas de las Indias orient. p. 351.*), diarrhoea et dysenteria

(BONTII

(BONTII *Hist. nat. et med. p. 145.*). Sapor gratissime ex acido dulcis siue vinosus est. Quidam eum comparant cum sapore fragorum, alii cum isto persicarum, alii compositum declarant, vt OVIEDO ex persicis, cydoniis et aromate moschatae nucis vel, vt MERIANA, ex vuis, Armeniaco, malo Sinensi, pomo et pyro, vt taceam alia imaginationis ludibria; reliqui breuius rem expedientes saporem ex qualicumque delicato fructu vnitum in hocce sentire sibi videntur. (Conf. BENGT BERGII *Tal om Läckeheter, P. 1. p. 162. sqq.*). Subinde saccharo conditus ex America et India occidentali transfertur, prout pistores dulciarii Gallici fructum in orbiculos factum saccharo condiunt. Hacce forma tamen multum gratiae perit, quae recenti fructui inest. Quum haecenus in Europa nonnisi mensae secundae superioris ordinis hominum vel ditiorum destinetur: sponte patet, vix nisi apud hosce medicaminis vicem agere posse.

Non destituitur tamen effectu medico.

Febrientibus in Noua Hispania refrigerii scopo exhibetur, hique orbiculos ore tenent sitim mitigandi causa et linguam humectandi

(HER-

(HERNANDEZ *res med. Nov. Hisp. p. 311.*). Analepticam vim exercet et vires erigit, et stomachum nauseabundum corrigit (PISO *l. c. p. 195.*). Subuenit vrinæ suppressioni et doloribus nephriticis (*l. c.*). Hasce laudes renouauit nouisque auxit cl. BALDINI (*Saggio de' Scorbetti, ed. 2. 1784. corredata di alcune Osservazioni intorno all' Ananas*), in ictero, hydrope. Nominatim meminit viri, qui paullo post partum ex infirmitate ventriculi multum laborabat successu aliorum remediorum destitutus, sed qui ingesto hoc fructu per orbiculos intra duas hebdomades perfecte conualuit (*l. c. p. 105.*). Potest in hosce scopos vel sic capi vel forma liquoris congelati, iulepi, confectiois. Nec omittenda eius in ore detergendo virtus, qua omne collutorium superare fertur (WRIGHT in *Lond. med. Journal 1787. P. 3. p. 230.*). Inter liquores congelatos is, qui succum fructus huius comprehendit, gratia fere reliquis omnibus antecellit, nec in Italia vsus eius apud magnates rarus est (BALDINI *l. c. p. 64.*). Dissuadetur vero fructus in inflammatoriis morbis, conuulsionibus, haemorrhagiis, grauiditate ob metum abortus (*l. c. p. 109.* RUMPHIUS quoque succo aliquando vti innuit

innuit mulieres praecipue Ternatenses ad foetum intempestive pellendum, haud sine proprio periculo) arbitror potius ratiocinio, quam experientia, duce, nisi de excessu sermo, qui in qualibet alia re nocet. Liquor spirituosus quoque eius additamento paratur, gratissimus quidem palato, sed simul valde calidus, unde aqua dilui debet, quae et odore et sapore specifico fructus imbuitur. In Italia quoque liquor quidam, Nanaia dictus, delicioso suo sapore valde claret (*l. c. p. 110. sq.*).

Taceo usum foliorum ficcatorum in India orientali pro filis, quae praeuia putredine, ut in Lino et Cannabi, opus habent. Miscentur cum Gossypio, ut textum inde fiat (RUMPH.).

COLCHICVM.

LINN. *Syst. veg.* p. 287. *Gen. pl.* p. 180.

523.

Pharm. COLCHICI Radix.

Colchicum autumnale; foliis planis lanceolatis erectis LINN. *Spec. pl.* p. 485. *Colchicum commune* C. B. Icon in STÖRCKII *Lib. de Colchico*, et alia in versione Germ. SCHINZII *v. d. Lichtblum*; item in REGNAULT *Botan. Le Colchique*. Confer etiam cl. HEDWIG *Comment. in Leipz. Magaz.* 1781. p. 297. *sqq.* vbi et interiores stirpis partes depinguntur, et 1782. p. 319. *sqq.* Planta perennis Europae temperatoris, vt Germaniae, Carniolae, Helvetiae, Angliae, Galliae, in pratis vdis crescens. Boreales terras, e. c. Sueciam, fugit. Floret autumnno incunte absque foliis, fructum ferens subsequente vere foliaque.

Vitiose in pratis saepe luxuriat terramque enervat, vnde querelae societatis oecon. Genevensis (*Mem. de la Société à Geneve, P. 1. p. 52.*). Κολχικόν DIOSCORIDIS (*M. m. lib. 4. cap. 84.*) creditur, qui autem bulbo dulcem et tam iucundum saporem adscribit, vt eo imperitos fallat.

Appar. medic. Vol. V. N Memo-

Memorabilis omnino inter medicamina stirps, quam initio veneni suspicio exosam reddidit, dein superstitiosae narrationes contentui tradiderunt, tandem nostro tempore inter plurima dissidia vis haud mediocris in morbis ambiguis explorata celebravit. Et haec quidem ad radicem spectant.

RADIX bulbus geminus solidus est, quorum uterque communi tegmine membranaceo, eoque duplici, externo coriaceo et profunde bruno, interno tenuiori et pallidiori, vestitur. Ratio utriusque bulbi pro anni tempore vario valde differt tam quoad compagem, quam magnitudinem. Radix si effoditur vere e. c. medio Maio: bulbus, qui praeterito anno scapum fructiferum gessit et autumnno florem protulit, marcidus et corrugatus conspicitur; alter vero, qui folia iam sustinet vna cum pericarpis succosus et infra fibris instructus cernitur, et latere opposito bulbulus sulco immersus praesto est, floribus autumnno ferendis destitutus. Annotinus emarcidus et exsuccus reiiciendus est, alter ovatus nucis iuglandis subinde magnitudinis fouea et crista laterali sursum instructus, vnice pro usu seruandus est. Hic interne albus. Quo succosior est radix, eo efficacior, hinc
ineunte

ineunte aestate colligi eam iubet ill. STÖRCK (*Contin. experim. p. 141.*).

Judicium de vi non solum sed et de sapore et odore huius radicis tantum differt, vt conciliari nequeant auctores, si vtrique veraces fuerint, nisi discrimen vel quoad locum natalem, vel quoad anni tempus, vel quoad naturam hominum, qui experimenta subierunt, accipias. MARANTA (*Meth. cogn. simpl. p. 33.* teste HALL. in *Hist. stirp. Helv. n. 1256.*) iam notauit verno tempore esse amarissimam, autumno dulcem. HALLERUS (*l. c.*) quoque autumnalem radicem omnis saporis et acrimoniae expertem reperit. Bulbos integros recentissimos in Carniola et agro Tergestino se autumno comedisse fatetur cl. KRAPP (in STÖRCK *Contin. experim. p. 233.*). Nec praeter ingratum amarorem vllum incommodum inde sensit. Ipse STÖRCKIUS (*Lib. de Colch. p. 8. 9.*) autem, qui sine dubio vsus est vernali, ex applicata recente leuiter contrita saporem acerrimum et linguam inde rigidam omnique sensu per aliquot horas destitutam deprehendit; annosae farinaceum saporem adscribit. Idem experimentum repetens cl. EHRMANN (*Diss. de Colchico, Basil. 1772. §. 5.*) ardorem in

lingua fenfit. Nec hoc valet modo de succofa radice, fed et de ficcata (IDEM §. 6.), quae mafticata punitionis fortis et ardoris fenfum in labiis cum magno affluxu falivae excitavit, item in lingua (MARGES in *Journal de Med. tom. 23. p. 32. fq.*). In taleolas fciffa, STÖRCKIO teste (*l. c. p. 25.*), acribus particulis, quas fparfit, nares, fauces ac pectus irritavit, et apices digitorum, quibus radix fecanda contraclabatur, ftupefecit. Cum hisce conueniunt, quae alius (MARGES *l. c. p. 29.*) narrat de effectu vaporum exhalantium, dum expreffio fieret aquae, in qua radix macerata fuerat: fcilicet in facie pruritus et efflorefcentiae fequuta, labia fiffuras egerunt, manus pariter pruritus moleftus fuit. Ego initio Augufti, quo iam fcribo, in recenti radice nuperrime euulfa, dum taleam refeco, odorem fenfio naufeofum, qualem in recente radice Paeoniae, manifefto vellicantem nares, etfi non ad fternutationem vfque, et linguae admota acrimoniae fenfum potius quam amaritiei ciet, mafticatione haec ipfa Inculentior, nec parum ingrata. — Mirum cl. KRATOCHVILL (*Diff. de radice Colchici, Franc. ad Moen. 1764. p. 34.*) nihil horum omnium fenfiffe, fed naufeofam modo amaritiam. — In fuperficie taleolarum diffeclarum efflo-

efflo-

efflorescit quasi farina, quam gustatam non acrem sed amaram modo deprehendi, et albidum modo ex farina immixta succum vidi. Id vere ita esse, inde elucet, quod succus expressus quieti traditus sensim clarus fit et deponit sedimentum copiosum, cuius pars inferior album amyllum refert, superior autem viscida et subflava est (KRATOCHVILL *de Colch.* p. 12.). Amyllum hoc rite lotum gelatinam praebet fuscam instar gelatinae ex granis Sagu (BERG. *Mat. med.* p. 291.). Non attinet commemorare, quae fortior ignis ex radice eruit (V. si placet KRATOCHVILL *l. c.* p. 14. MARGES *l. c.* p. 31.), nec vim quam spiritus acido dulces in eam exercuerunt (MARGES p. 29. *sqq.*). Infusum aquosum autem coloris lutei saporem creat amarum et ad nauseam vsque ingratum. Inspissatum praestat extractum mucilaginosum coloris grisei, valde amarum; eiusque vnus ex radicis vncia vna elicit scrupulos duos (KRATOCHVILL *l. c.* p. 16.), alius plus quam duplum (MARGES *l. c.* p. 28.). Infusum spirituosum coloris aurei largitur extractum subacre atque amaricans; ex radicis vncia vna extracti grana sedecim (*l. c.* p. 17.).

Brutis esse infestum, quin deleterium, Colchicum, et quoad omnes quidem plantae partes,

N 3

pluribus

pluribus obseruationibus didicimus. In pratis intacta relinquere solent folia. In stabulum vero inter alias herbas proiecta et quidem recentia necarunt ceruos Damas cicures binos, praeuio profluuio aluino cruento, et in hisce postea intestina praecipue tenuia inflammata et gangraenosa conspecta sunt (*Bresl. Samml.* 1720. p. 668.). In Carniola bobus deleterium est, minus vero nocuum autumnis, et ficutum visum est ibidem carere omni culpa; primus effectus intumescencia inguinum apud illos sese exferit; ad auertendam noxam confert ut decocto ex Nicotiana cum aceto et melle (*HACQUET in n. Samml. d. Gefells. d. Ackerbaues zu Krain P. 1. p. 1.*). Vitulus floribus saturatus abdomine tumefacto die secundo periit ventriculo turgido et inflammato (*SCOPOLI Fl. Carn. ed. 1. p. 229.*). Nec canes, quorum natura alioquin fortior, bulbi maiorem copiam impune ferunt. Binis drachmis dissectae radices cum carne ouilla a cane famelico deuoratis, hic post horam sesquialteram euomit offam, sed nihilominus paullo post artus tremuerunt, convulsam abdomen et scrobiculus cordis introrsum versus, subsequutae nouae vomitiones, vlulatus, vrinae largum profluuium, creberrimae alui deiectiones,

iectiones, ita vt intra tredecim horas quinquagesies vomeret et quadragesies aluini et vrinam dimitteret, demum misere periret. Quicquid sub finem huius scenae euomeret, loturam carnis retulit, sicuti et vltimae deiectiones multo sanguine, carunculis et frustis membranaceis, mixto exstiterunt, quin membranaceae partes per anum propenderunt; sensorii communis autem vis remanfit vsque ad mortem. Ventriculus et intestina inflammata et gangraenosa reperta, et haec quidem ita contracta, vt vix stylus penetrare possiet (STÖRCK *de Colch.* p. 17. *Exper.* 17.). Multa similia in alio cane eadem dosi enecato contigerunt (KRATOCHVILL p. 46. *Exp.* 4.). An vehementius canes afficit, quam alia animantia? quorum respicit vetus nomen Gallicum Mort au chien, Tue Chien.

Hominibus pariter radicem venenum esse, iam agnouit antiquitas. De suo Colchico conestam strangulando necare edisseruit DIOSCORIDES. Idem GALENI effatum. Sed ne de diuersa stirpe sermonem fuisse opponas, en singulares quosdam casus exitus ancipitis vel funesti, ex quibus simul cognoscitur, hominibus pariter non

N 4

vnam,

vnam, sed plures stirpis partes infestas esse. Ex Colchico in prato per lusum ingesto duo pueri misere perierunt (JO. AGRICOLA AMMONIUS *Medic. herbariae lib. 1. p. 90.*). Recente radice a rustico incaute capta, inter insignes turbas in periculum vitae vsque ille aluum egeffit (LUDOVICI *Oper. p. 63.*). Necem attulerunt flores tres vel quatuor ancillae, quae illos ex populari errore contra febrem intermittentem sumserat, postquam doloribus intestinorum aliisque ambiguis malis per triduum excruciatia fuisset (GARIDEL *Plantes d'Aix, p. 123.*). Ex feminibus, quae subdulcem saporem habent, duo infantes capsulis ludentes aegrotarunt vehementius et vomitu enormi correpti sunt, inter quem vnus animam efflauit (*Bresl. Samml. 1723. p. 679.*). Alius puer quinquennis eadem inscitia peccans nonnisi lento successu vomitum inde natum compescere et recuperare pristinam sanitatem potuit (*l. c.*). Audiamus iam, quae STÖRCKIUS ipse, in se exploraturus ambiguum radicis vim, senserit incommoda. In eo granum vnum succosae radicis intra micam panis deglutitum postea ardorem in ventriculo, initio fixum dein sede variabilem, creauit, subsequente in viis lotii pruritu et mingendi conatu cum

cum vrina pauca flammea, franguriosa et tenesmo dolentissimo, item tensione circa cordis scrobiculum magna, cephalalgia molesta et singultiendi conatu, doloribus colicis aliisque molestiis, inter quas languor superfuit per subsequos dies et franguria mucilaginoso et anodyno coërcenda (STÖRCK *l. c. p. 11. Exper. 4.*).

Similis effectus, qualem descripsi, multa vigilia vino inesse reperit, in quo radix recens maceratur, quin imo dum modo radicis succosae grana tria cum vini vnciis quatuor per horam tantum digerantur; nam inter deglutiendum acre et leuiter adstringens censebatur, laryngem titillauit et breuem inanemque tussiculam excitauit, deglutitum intra pauca minuta pr. ardorem in viis lotii creauit et paullo post vrinam copiosam et pallidam mouit (STÖRCK *de Colch. p. 9.*).

Turbæ ex ingestio vitiose Colchico, modo non multum temporis intercesserit, optime vomitoriis tolluntur; mora vero facta lactis copiose poti et clysmatum emollientium et mucilaginosorum magna vis est. STÖRCKIUS acidis multum fidit.

Hactenus recensitos effectus graues vel funestos qui legerit, mirabitur quod cl. KRATOCHVILL (*de Colch. p. 35. sq.*) asseueret, tam se quam alios, quorum nomina indicat, diuersae aetatis et sensilitatis homines et Vindobonae et Francofurti ad Viadrum non vere solum, sed et autumno Austriacam pariter ac Silesiacam et Marchicam radicem ingessisse ad vnam, duas, tres drachmas, imo horum vnum ad dimidiam fere vnciam, alium integrum bulbum, sine vlllo detrimento et citra insequentem mictionem copiosiore. Quomodo haecce, ne dicam cum Störckianis, sed et tot aliis praeuiis virus animaduersi documentis et cum effectibus oxymellis mox enarrandis combinari queant, difficile diiudicatur. Quae cl. KRAPP de bulbis autumno impune a se comestis narrat (*V. supra p. 195.*), credidi in anni tempore causam habuisse.

Quodsi vero sint, qui in deprimenda efficacia Colchici nimis laborarint: sane ex aduersa parte peccatum ab iis est, qui in eo instar amuleti adeo gestato vel suspenso egregium alexipharmacum quaesuerunt. Multus in hacce virtute extollenda fuit GE. WOLFFGANG WEDELIUS (*Comm. de Colch. veneno*

veneno

veneno et alexipharmaco, Jen. 1718. Conf. GÖRITZ in BÜCHN. *Misc. phys. med.* 1728. p. 1213.), qui in morbis epidemicis multiplicis generis, peste, dysenteria, febribus malignis, exanthematicis, demum variis acutis radicem, vel solam vel cum Plantagine in sacculo circa collum instar praeratiui gestandam suavit. CHRIST. LUD. WILHELMI (*Mittel wid. d. Pest, Leipz.* 1721.) superstitioni (nam ipse in somno sibi reuelatam artem pronunciat) spurcitiem addit, dum radicem in emplastro ano applicatam in peste laudat. Senior utroque auctor HASENEST collo appensa pectorique nudo imposita radice se aliosque medicos a febre castrensi munivisse, et inde sudores solito largiores et colore subfusco lintea tingentes in se erupisse persuasum nobis cupit (*Comm. Nor.* 1736. p. 12. 107.). Si quid in hisce effecerit radix, vix alia ratione quam animum erigendo fiducia in imbellem auxilium posita profuit. Metus enim vim in contagiis fovendis quis nesciat?

Sed verior eiusdem in morbis potentia nostris modo temporibus innotuit, ex quo L. B. A STÖRCK radicem sub incudem medicam scite et patienter reuocaret. Ille enim (*Libell. de Colchici autumnalis radice.*)

radice.) a. 1763. prima experimenta apud aegros a se capta publici iuris fecit confirmavitque dein hinc inde eadem novis. Cautionem in hisce inculcabat fensus acrimoniae in ore perceptus, item effectus vehemens, non in cane modo quem descripsi sese exferens, sed ille pariter, quem ipsemet in se ex radice vel sola vel vino macerata et ingesta expertus est, de quibus supra iam dictum, ut ne tangam, quae aliena fide explorata practicum tantae eruditionis latere non poterant. Inter varia phaenomena, quae sub ill. viri indagine sese manifestarunt, maxime notabilis eiusdem in lotio pellendo vis fuit. Mitigare autem acre, ut in tutum et efficax medicamen transmutaretur necesse erat. Hanc virtutem iste quidem aceto forti tribuit, nempe radice succosae portio eodem macerata linguae et palato affricata leue modo ardoris et constrictionis indicium praebuit (STÖRCK *de Colch.* p. 11. *Exp.* 2.). Equidem autem arbitror, acetum tantummodo penetrare potenter in compagem eius et abripere auide acres et amaras eius partes, sed blandiores linguae eas sistere ideo modo, quod dilutae fuerint. Sed si vncia vna radice in taleolas secta aceti vini libra vna per quadraginta octo horas lento igne maceratur, demum cum debili expref-

expressione colatur, remanet modo leuis vel fere nulla in radice amarities (MARGES in *Journ. de Med.* 1765. p. 31. STÖRCK *l. c.* p. 24.), acetum vero ipsum acre est, linguam vellicat, deglutitum fauces irritat easque constringit, et tussim inanem mouet (STÖRCK); simul amarum est (MARGES). Ut mitesceret magis, addidit STÖRCKIUS librae vni aceti huius mellis puri libras duas, quam miscelam in spissitudinem mellis leni igne coxit et *Oxymellis Colchici* nomine nuncupauit. Hoc leuiter modo linguam stimulat et adstringit, mucumque quo obducitur egregie abstergit; ad paruum cochleare autem captum vrinam mouet (STÖRCK *l. c.* p. 26. *sq.*). En igitur alius virtutis Colchici indicium haud ambiguum, in pituita solvenda haud parum valere. Et hacce oxymellis forma plerisque casibus radix per os exhibita est; paucissimi sequenti tempore puluere vsi sunt. Istius oxymellis vires iam per partes expendam. In duplici malo nominatim vires egregias demonstrat, in hydrope scilicet et asthma.

Praemittenda merito propria STÖRCKII in hydrope experientia. Vnica tantum voce declarauit iam antea LINNEUS Equ. (*Amoen. acad.* vol. 5. p. 159.), se notitiam huius virtutis habuisse, licet modum

modum vsurpandi radicem non exponat. Non vero vnice in simplici hydropē vel mitiori eius specie, sed complicato et grauiori, hoc oxymel profuit, et quos non sanauit omnino hisce mitius tamen reddidit malum et vitam prolongauit. Opem tulit in ascite cum hydropē anasarca iuncto (*De Colch. Caf. 1. 4. 5. 7. 8. Cont. exper. Caf. 5.*). Adfuit subinde simul difficillima et stertorosa respiratio cum tussi (*Caf. 3. 4. Cont. experim. Caf. 2. 3. 6. 7. 8.*). In quodam icterus vna afflixit (*Caf. 9.*). Leuauit malum etiamsi phthisis vlcerosa pulmonum adesset, et deuicit hydropem, etiamsi phthisin non posset (*Caf. 2. 6.*). In quibusdam ex suppressa febre intermittente hydrops enatus erat (*Caf. 1. 8.*). In alio scarlatina neglecta pro causa fuit (*Cont. exper. Caf. 1.*). Et varia alia incassum ante tentata fuere; nec diurnitas mali obstitit, vtpote quum per aliquot menses apud plures durauisset; nec aetas obicem posuit, etenim vetula nonagenaria furda, sui nescia, stertorosa cum intermittente et debili pulsu immaniter ex aqua collecta tumens, inde sanitatem recuperauit (*Caf. 13.*). Sigillatim mentio facienda est virginis, miranda magnitudine et duritie ventris femorumque tumidorum inflexilitate laborantis, sed huius virtute sanatae (*Caf.*

(*Caf. 10.*). Alia foemina ab ingenti oedemate capitis ad interna capitis prorepente eo liberabatur
(*Cont. exp. Caf. 10.*).

Eandem experti sunt efficaciam multi alii medici, non solum ii, qui vinculo arctiori cum ill. A STÖRCK iuncti erant, e. c. cll. ZACH Pestni (STÖRCK *Cont. exp. p. 160.*), KRAPP Tergestini (*l. c. p. 250.*), PLENCK (*Mat. chir. p. 345.*), COLLIN (*Obs. circa morb. acut. et chron. P. 2. cap. 1.*), qui numerosissimos casus ad quadraginta vsque fittit, sed et alii variis distitis regionibus degentes. Spectant huc per partes sollicite enarratae historiae quorundam in Gallia medicorum, cll. MARGES (in *Journ. de Med. tom. 23. p. 20. sqq.*), PLANCHON (*l. c. p. 324. sqq. et Journ. de Med. tom. 28. p. 504.* qui variorum infantum curatorum meminit), DU MONCEAU (*l. c. p. 519. sq.*), anonymi cuiusdam (in *Cazette salulaire 1768. n. 46.*). Cl. FR. CHRIST. JUNKER (*Diss. de aquarum hydropic. euacuatione prudenti, Hal. 1768.* sed mihi haecenus non obuia) efficaciam eius exploravit in homine, qui iam vndecies paracentesin abdominis ob hydropem sustinuerat. In variis nosocomiis praeterea, vt Turicensi, (SAL. SCHINZ *Versf. libri Störckiani*
Abh.

Abh. v. d. Lichtblum, 1764. Praef. p. 22.) et Argentoratensi (EHRMANN *Diff. de Colchico, §. 15.*) commodum exoptatum praestitit. In isto memorabile leuamen attulit foeminae, per quinque et dimidium annum foetu intra tubam Fallopianam latente grauidae. Bis hydropem articuli eius ope sanauit cl. PLENCK (*l. c.*), testisque est, in hydrocele vti et hydrophthalmo votis respondisse.

Tutissimum est, a parua dosi initium facere; hinc adulto oxymellis huius bis per diem drachmam vnam in vasculo decocti vel infusi cuiusdam praebere et sensim ascendere, sic vt per diem vncia vna vel sesquialtera consumatur; dum dilutum oxymel aeger ferat, omitti poterit vehiculum (STÖRCK *de Colch. p. 72.*). Metus a magna dosi tanto minus locum habet, quum adeo vnciae duae vel tres innoxiae per diem fuerint (*Cont. exper. p. 159.*). Imo propinatae sunt hydropicae pertinaci malo vnciae quatuor per diem, indeque conualuit (COLLIN *Obs. de morb. P. 2. p. 129.*). Robustis quoque et quibus sana viscera sunt, licet illico a magna dosi incipere. Quibus alius inde laxa sine leuamine fit, vnde debilitatio insignis, hisce opus est,
opiatum

opiatum vel syrupum Papaueris albi admiscere, unde ad solitas lotii vias vis conuertitur (*l. c.* item STÖRCKII *Cont. exper. Cas. 5.*). Subinde sudor erumpit, cum quo hydrops disparet (COLLIX *Obss. P. 2. p. 127.*). In quibusdā nulla notatur euacuatio, et nihilo minus hi ex oxymelle conualescunt (*l. c.*). Boni ceteroquin augurii est, vrinam vario gradu fuscā cum enaeoremate fusco nigro crasso copioso mox post vsum mitti, sed paullo post mutari in colorem dilutiorem, item primis diebus curationis sedimentum deponi mucosum granulis varii coloris mixtum (*l. c.*). Asciticis habitus strictioris citius et minori dosi medetur, quam iis, quibus laxior corporis compages est (*id.*). Concedi et potest praesente febre (*id. p. 129.*). — Sub hisce cautelis nemini nocuisse tantum non omnes vno ore confitentur. Unde inexpectato legitur, ex parua quantitate oxymellis, loco salutaris effectus, insignem ardorem viarum lotii excretionem vrinæ parciolem, respirationem difficiliorem et auctam ventris intumescētiā euasisse (DE BERGE in *Journ. de med. tom. 22. p. 526.*).

Non mirum est, multos hydropicos inde non sanari: miraculum contra esset et naturae

Appar. medic. Vol. V.

O

legibus

legibus aduersum, si omnes sanarentur. Quis enim peritior ignorat, quanta labe vasorum et viscerum hydrops coniunctus esse soleat, et quam pertinax saepe alias cuilibet medicaminum generi obsistat. Sufficit multis auxilio fuisse, et ibi aliquando proficere, vbi Scillae locus non est. Huius vires in plerisque aemulatur Colchicum, et vel ideo ius ciuitatis inter medicamina meretur, quod indigena multis in locis planta est, Scilla exotica. Multi, qui Scillam absque nausea et vomitu non ferunt, impune atque in salutem suam Colchicum assumunt (SCHINZ *l. c.* p. 20. et STOLL *de morb. chron.* p. 69.). Neque STÖRCKIUS omni hydropi sanando illud par declarauit, sed prodesse quandoque aliis remediis irritis et quandoque perperam dari (*de Colch.* p. 71. *Cont. exper.* p. 158.). Nec excludenda alia ad efficaciam augendam, vel vitia post euacuationem per lotium residua tollenda. Sic aliquando profuit ob obstruções viscerum terram foliatam tartari addere (STÖRCK *Cont. exper.* p. 148. 251.), vel Scillae extractum admiscere, item subiungere tonica, stimulantia, et solari molesta varia praesentia symptomata.

Sic componi poterunt facile quorundam exterorum querelae de inertia vel inconstantia radice
in

in hydrope. Harum quaedam adeo inter ipsas eius laudes comparent (Vid. e. c. *Journ. de Med. tom. 23. p. 331. 333. tom. 28. p. 515. 519.*). Sic Anglorum plures absque successu illud praeceperunt (*Med. Obs. and Inqu. vol. 3. praef. p. 5.*), quorum numerum quodammodo auget cl. HUTCHESON (in DON. MONRO's *Essay on dropsy, p. 108.*), qui quidem bis in hydrope anasarca longioris morae, semel in recente tumore oedematoso infantis, item semel in puella ascite ingente correpta, probo euentu illud dedit, sed sex, inter decem, casibus frustra. Mirum semper iners illud reperisse cl. PAULIZKY (*Med. Beob. 2. Samml. p. 90.*), etiamsi magna dosi datum. Asciticis frustra se illud dedisse dolet ill. QUARIN (*Animadv. pract. p. 168.*), qui tamen non in vniuersum illud deprimit. Squilla vi inferius cognouit ill. BERGIUS (*M. m. p. 291.*): anne causa fuit, quod oxymel ex radice forinfecus allata, praepararetur, quum stirps deficiat in Suecia. Nolo KRATOCHVILLII (*de Colch. p. 37. sqq.*) sinistrum iudicium de inertia huius oxymellis, quod ex peregrinis narrationibus modo hausit et animum partium studio non omnino liberum prodit, in feriem reliquorum ponere, quibus nuda vnice veritas cordi fuit.

Transeo ad oxymellis huius in asthma praestantiam considerandam, quo nomine chronicas varias affectiones pectoris complector, in quibus respiratio difficilis, stertorosa, anxiosa, aliquando suffocationem minans aegros corripuit, siue causa latuerit in muco abundantius inter pulmones collecto, siue obstructionibus compagem eorum obfidentibus. Malum hocce saepe iunctim cum ascite, anasarca et hydrope pectoris, affixit. Subinde solum aegro vim intulit. Dispersa igitur horum multa exempla comparent inter ea hydropicorum, quorum mentionem iam feci; et utriusque malo tum suppetias tulit. Mali, ab hydrope separatim urgentis, vel curati vel mitigati luculenta quaedam exempla dedit STÖRCKIUS (*De Colch. Cas. 11. 12. Cont. exper. Cas. 4. in quo accessit dein hydrops pectoris; Cas. 9.*), tum et alii praecipue inter Gallos, quos nominaui. Quae iam de dosi et cautelis monui, huius quoque loci sunt. Radicis huius vis in asthma non nouiter modo cognita est, sed puluis eiusdem iam dudum pretium singulare obtinuit cuspidatim datus, ob efficacem et velocem effectum (GÖRITZ in BÜCHN. *miscell.* 1728. p. 1213.).

Pulueris,

Pulueris, vt antasthmatici, quum mentionem faciam: memorandum est, nostro tempore quoque in hydropo puluerem virtute oxymel sui nominis aemulatum esse, etsi paucioribus exemplis. Acrimoniae in lingua indicia, quae supra recensui, augurari efficaciam iam sinunt non leuem. Hinc probabile, temporis mora vel accessu aëris enervatam insigniter fuisse radicem, quam a quatuor ad octo cochlearia exigua pro Thea per diem, licet in desperatis casibus salutem afferret, obtulerat HEUERMANNUS (*Vermischte Bemerk. u. Unters. d. Arzneiwiss. vol. 1. p. 241.*). Dosis etsi non significat cl. THEDEN (*Unterr. für die Wundärzte, P. 1. p. 176.*), nos tamen certiores reddit, desperatis hydropis casibus puluerem radicis vel solum vel cum tartaro tartarifato mixtum efficacissimum deprehendisse, et alui quidem deiectionibus crebrioribus absque vlllo alio euentu hanc medicinam auxilium attulisse.

Iunctim haecce omnia sumta docent, non in lotio vnice mouendo insigniter Colchicum valere, sed potenter etiam soluere tenaces et compactos humores, et, si pectus grauant, screatum promovendo pulmones egregie liberare.

Inter tot praestantiores effectus recensitos condonari facile posset, si omitterem, ad verrucas ani delendas alligatam fuisse radicem; coctam vero lacte necare pediculos inguinales (JO. BAUH. *Hist. pl. tom. 2. p. 650.*); flores quoque verrucis manuum affrictos easdem tollere (SCHINZ *Praef. verf. libri STÖRCK de Colch. p. 24.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ACETUM COLCHICI. Praeparationem supra (p. 204.) exposui. Receperunt hocce quoque varia dispensatoria pharmaceutica e. c. *Brunsv. p. 171. Ph. Würt. ed. 3. p. 3.* Rarissimi tamen vsus. Sed eximie externa applicatione resoluit, eoque magnus ad oculi sinistri angulum internum tumor dissipatus est (STÖRCK *Cont. exper. p. 159.*).

OXYMEL COLCHICI. V. supra p. 205. Iam illud in plerosque recentiores libros pharmaceuticos transit e. c. *Ph. Würt. p. 733. Brunsv. p. 291. Lond. 1787. p. 93.* Licet ex recenti radice vulgo paretur: sub defectu recentis tamen etiam ex sicca fieri potest, modo eadem, quoad reliqua necessaria, proportio obseruetur (PLANCHON in *Journ. de Med. tom. 28. p. 521.*). Experimenta in aegris efficaciam euincunt.

SYRUPUS

SYRUPUS COLCHICI *Ph. Ed. 1783. p. 193.*

Loco mellis saccharum sumtum fuit; ad imitationem syrapi sui scillitici. Huc trahi poterunt supra de oxymelle scillitico proposita.

524.

Pharm. HERMODACTYLI *Radix.*

Item HERMODACTYLI (In plurali).

— — — A quam stirpe haecce radix petatur, nondum certo constat. LINNEUS Equ. illam in *Materia medica* a. 1749. item in *Spec. pl. p. 28.* *Iridi tuberosae* suae adscripsit, nixus, ut dicit, auctoritate TOURNEFORTII, quam nullam aliam equidem reperio, quam quod hic (*Coroll. instit. rei herb. p. 50.*) hanc Linneanam speciem nomine Hermodactyli insigniuerit. Ipse LINNEUS tamen postea (*Diff. Obs. in Mat. med. 1772. p. 6.*) inter incognitas stirpes veram collocauit, significatque recentiores quosdam MILLERUM nec non FORSKÅHLEUM sustinere, *Colchicum illyricum* stirpem veram esse. In MILLERI Lexico ed. 8. nomen triuiale hocce non exstat, declarat autem ibidem auctor, Colchicum variegatum vel Colchicum tessulatum suum

O 4

pro

pro Hermodactylo officinarum haberi et vtramque stirpem Asiae minoris ciuem esse. Sed propria indagine ipsum TOURNEFORTIUM (*Mat. med. vers. Angl. p. 82*), vti HERMANNUM (*Cynof. mat. med. tom. 1. p. 113.*) pro specie Colchici orientali habuisse reperio, cui addit vterque synonymon: Colchicum radice ficcata alba c. B. ad quem locum TOURNEFORTII sine dubio et respexit cl. GEOFFROY (*Mat. med. Traité tom. 2. p. 137.*). Vnde cadit huic a cl. ALSTON (*M. m. vol. 1. p. 461.*) facta reprehensio.

Colchicum ipsum *Illyricum*, quod nomen neque in *Syst. veg. nec Spec. plant. L.* exstat, non fatis notum est, nec ex RAUWOLFFIO (*Reyß, pars 1. c. 9. p. 121.* vel GRONOV. *Fl. orient. p. 46.*) determinari perfecte potest. Auctor anonymus libri *Matiere medicale extraite des meilleurs auteurs, p. 139.* refert plantam ipsam se in Asia minori, Colchico vulgari nostro foliis et fructu simillimam, vidisse.

RADIX, qualem officinae feruant, figurae est fere cordatae magnitudine circiter Castaneae, altera superficie subplana, extus flauicans interne albida, saporis subuiscidi farinosi, odoris vero
expers.

expers. Affertur nobis ex Natolia et Aegypto per Turciam.

An sit haecce eadem, ac radix Hermodactyli veterum Graecorum et Arabum, diiudicari haecenus non potuit, nec operae pretium videtur noua indagine bonas horas in re ambigui euentus dilapidari, tanto minus quum virtutes a veteribus illi adscriptae nulla in re valde emineant.

Sapor radicis recentis fertur esse acerrimus; annosae autem subdulcis farinaceus, aliquantisper viscosus; odore destituitur (HERM. *Cynof. mat. med. l. c.*). ALEXANDER TRALLIANUS Graecorum primus est, qui Hermodactylum antiquis vsitatum commendat, et quidem instar purgantis in podagra, in aromatum, subinde purgantium aliorum, vario connubio (Vid. *libr. med. 11. ed. ANDERNACI p. 643. sqq.*). Item PAULLUS AEGINETA (ed. TORIN. *lib. 3. p. 237. lib. 7. p. 462.*) in articulorum doloribus laudat purgantis instar; molestum autem stomacho pronunciat, vnde ratio cognoscitur, cur veteres aromata addiderint. Ex Arabum numero produco MESUEN (*de simpl. l. 2. c. 7. p. 56. b.*), qui podagrae conferre non ore modo sumtum, sed etiam cataplasmate applicatum
 O 5 declarat.

declarat. In Aegypto mulieres Hermodactyli radices, quales in officinis prostant, modice tostas instar Castanearum deuorant, quin numero decem, dum cubitum eunt per quindecim ad viginti usque dies, vt pinguescant, nec inde aluum laxam experiuntur, vel aliud incommodum (ALPINI *med. Aegypt. p. 234. 253.*). Facile inde persuademur, Aegyptiacum Hermodactylum differre ab illo veterum, nisi forsitan vi ignis sub tostione acre dissipetur, vel ipsum Hermodactylum veterum aluum mouendi vim modo adipisci aliorum purgantium additamento. Cl^o. RUSSELL (*Oeconomy of nature in diseases of glands, p. 205.*) in vsu fuit ad imitationem mulierum Aegyptiacarum in connubio balnei tepidi Hermodactylos et aquam marinam propinare, vnde in vtroque sexu macies, corrugatio cutis, eruptiones variae cutaneae sublatae, habitusque corporis plenus glaberque euasit, et iuuentus reuixisse visa.

Sunt, qui in dubium vocant omnino vim purgantem, e. c. CASP. HOFFMANNUS (*de medicam. offic. p. 44.*), ALSTON (*M. m. tom. I. p. 463.*), DE HAEN (*Praelect. in BOERH. inst. pathol. tom. 3. p. 197.*). Vernalem radicem ad drachmas tres vel

vel quatuor SWIETENIUS absque aluo mota ingessit (DE HAEN *l. c.*).

Vix vnquam amplius hodie praecipitur a medicis, et exulauit plerisque dispensatoriis pharmaceuticis. Fidem, quam veteres Hermodactylo suo in podagra tribuerunt, in memoriam quodammodo reuocauit DECOCTUM ANTIPODAGRICUM VIENNENSE, olim insigniter commendatum a cl. BEHRENS (*Ephem. nat. curios. Cent. 1. Obs. 81. p. 151. Conf. FR. HOFFM. Medic. syst. tom. 4. p. 533.*) ex Hermodactylis, Polypodio, radice Chinae, Sarsaparilla, Guaiaco, cum aqua et vino coctis. Eiusdem naturae est decoctum quoddam in Belgio valde recentius laudatum, scil. ℞. Rad. Polypod. Hermodactyl. Bardan. Sarsaparill. \overline{aa} ℥iv. Rasur. Lign. sanct. ℥ij. Concis. add. Aquae Mens. ix. Vin. alb. ℥iij. Stent in digestionem, filtratis iterum affunde Aquae Mens. vj. Vin. ℥ij. Ebulliat ad remanent. tert. part. D. S. pro potu ordinario (FUUN in *Verhandel. door de Hollandse Maatschappij d. Wetenschappen te Harlem, vol. 2. p. 6.*). Fatendum tamen in vtroque decocto ob varietatem eorum, quae recipiunt, meritum singulorum valde euadere ambiguum.

C O M-

C O M P O S I T A.

SPECIES DECOCTI ANTIPODAGRICI VIENNENSIS

Ph. Würt. p. 181.

C R O C V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 75. *Gen. pl.* p. 25.

525.

Pharm. CROCUS.

Crocus sativus; spatha uniuersali radicali, corollae tubo longissimo LINN. *Spec. pl.* p. 50. a) *officinalis*; autumnalis foliis angustioribus margine reuolutis *Syst. l. c.* *Crocus autumnalis sativus* DOUGLAS in *Phil. Transf. vol. 32. p. 441. tom. 1. fig. 6.* DU HAMEL *Mem. de l'acad. R. de sc. de Paris* 1728. p. 100. cum *tab. 1. 2.* Le Saffran FOUGEROUX DE BONDARROY in *Mem. de l'ac. R. de sc.* p. 92. cum *fig. tab. 1. 2.* Depictum quoque reliquerunt REGNAULT *Botan. Le Safran*; MILLER's *Figures of plants, tab. 111. f. a. b.* *Κροκος* Graecorum. Zaffaran v. Zahafaran Arabum. Planta perennis, spontanea in secunda regione M. Olympi (SESTINI *Lettere o Viaggio per la Peninsula di Cizico, vol. 2. p. 97.*), in montibus Caucasi aliisque Persicis (GEORGI), in montibus et valibus

libus inde a Crimmia antiqua vsque ad Baluclavan (*Description physique de la Contrée de la Tauride*, p. 185.). Non igitur eius natale solum ignotum est, vt cl. ALSTON (*Lectures on the Mat. med.* vol. 2. p. 117.), et adeo MILLERUS (*l. c.*), quondam existimarunt. LINNEUS (*Spec. pl. Mat. med.*) alpinum facit, et Helveticas alpes quoque tanquam patriam nominat: sed aduersatur HALLERUS (*Hist. stirp. Helv.* n. 1257.), quin animo nonnihil commotior (*Gott. Anz.* 1778. p. 88.), et confudisse officinalem cum varietate verno tempore florente (Croco fatiuo β , vernali LINN.) accusat, qua in re, saltim quoad Helveticam plantam, HALLERI asserto facile subscribes. Varietas officinalis florem multo maiorem gerit verna, stigma tripartitum grandius, odorum et aromaticum.

Nullibi vero, quantum scio, spontaneus Crocus legitur, sed tam in orientalibus regionibus, quam Europaeis variis climatis temperatioris, cultu accedente perficitur, vt et ea pars stirpis, quae vnice in vsum vertitur, maior, odoratior et amarior euadat. Sic minorem et minus amarum spontaneum Crimmiae esse legimus (*Description de la Tauride*

Tauride supra cit.). Ita colitur in montibus Caucasi (GEORGI *Reise durch Rußland*, vol. 4. p. 38.), in Persia (CHARDIN *Voyage* vol. 4. p. 37.), in monte Atlas ditionis Tripolitanae, praecipue ea parte, quae Garean dicitur (ROTHMANN'S *bref, Resa til Garean* in GÖRWELLS *Adresse* 1775. n. 39.). Per Arabes probabile in Europam primum transiisse, et quidem Hispaniam, vbi hodie in La Mancha nominatim in St. Clemente copiose legitur (DILLON'S *Travels through Spain*, p. 419.). Galli in terra Gatinois (*Journ. de l'agriculture* 1766. Decembre.) olim maiori studio quam hodie fit huic rei operam dederunt; in Angoumois (MUNIER *Essai d'une methode à etendre les connoissances des voyageurs* vol. 2. p. 271.) tamen iam studiosius cultum exercent. In Anglia variis locis eum sibi commendatum habent, vt in Essex, Suffolk et Cambridgehire, nec exiguo lucro (DOUGLASS in *Phil. Transf.* n. 405. p. 566. *sqq.* MILLER'S *Gardeners Dictionary* art. Crocus; *Account of Saffron, the manner of its culture and saving for use, with the advantages it will be of to this Kingdom.* Dublin 1732. 8.). Nec negligitur adhuc hodie in Sicilia (SESTINI *Lettere* vol. 3. n. 7.), nominatim in ditione S. Filippo, Iudica, Scarpello, Torcisi, in quibus tribus posterius

rius

rius dictis locis ab eremitis curatur. In Helvetia quoque variis locis colitur (HALL. *hist. stirp. Helv. l. c.*). Nec fugit eius cultura Germaniam, sed inclaruit ibi imprimis Austriacus (JO. BERNH. ANT. RAUCH *de usu et abusu Croci austriaci, Vienn. 1732. 4.*), cui suppar perhibetur Bavaricus (*Der Wiener Safran in Baiern od. vollständiger Unterricht, wie man d. Wiener Safran in Baiern eben so gut, als in Oesterreich erziehen könne, von L. FR. WAGNER, samt 1. Kupf. München.*).

Non attinet hic in minutias culturae descendere. Requirit illa solum ficcum, elatum, montosum, arenosum, argillosum, sed fimo bene mixtum. Pulvis eo fine rite subagitur et in quolibet sulci rectilinei tres longitudinaliter fiunt. Propagatur stirps per bulbos, nam semina in culta planta non maturescunt. Minores non facile flores ferunt, qui vero formam nonnihil depressam habent plerosque suppeditant. Bulbi in foueas exiguas immittuntur, tres pollices circiter distantes (Vid. figura eiusmodi areae cum pulvinis suis depicta in SESTINI *Lettere tom. 3. p. 181.*). Parcior messis primo anno contingit, quam subsequente. Duobus annis (MUNIER *l. c.*) in Angoumois,

goumois, tribus (SESTINI) in Sicilia, quatuor vel quinque annis (DILLON) in Hispania, sex vel septem annis ad summum (GEORGI) in Caucaſo, exactis, effodiuntur bulbi et progenies multiplex noua, bulbo antiquo vel in ſummitate vel ad latera adhaerens (Egrogie in bulbi ſtructuram inquiſiuit cl. FOUGEROUX *l. c.* errorem TOURNEFORTII aliorumque redarguens), in nouas areas transfertur. Duplici morbo ſubinde bulbi tentantur. Horum vnum cl. DU HAMEL (*Mem. de l'acad. de ſc. de Paris* 1728. p. 100. ſqq.) ſub nomine *la Mort* deſcripſit. Cauſa eiudem quaerenda eſt in ſpecie Lycoperdi, quae bulbo Croci ſeſe affigit, et fibris ramoſis emiſſis et propaginibus ſ. tuberculis in via prognatis, in vicinos bulbos infeſtam ſuam vim diſpergit; inde enim non ſolum membranae externae bulbi corrugantur, marceſcunt, et in colorem ingrate brunum decolorantur, ſed et ipſe bulbus, centro excepto, quo exſuccae reliquiae eius apparent, in materiem terream nigreſcentem effoetam mutatur (*Conf. l. c. tab. 2. annexa. et Mem. de l'acad. de ſc. 1782. fig. 10*). Paraſiticam hancee ſtirpem Croco nutrimentum neceſſarium abſtuliffe in patulo eſt. — Alter Croci morbus in Gatinois *Tacon* dicitur, a cl. FOUGEROUX DE BONDAROY (in *Mem. de*

de

de l'ac. R. de sc. 1782. inde a p. 89.) curatius consideratus. In hoc integumenta bulbi primum sana apparent, sed pulpa maculis bruni coloris praegressis in pulverem nigrescentem degenerat, et ipsa integumenta tandem rubicunda fiunt. Labes vel contactu bulborum vel adsperso puluere infesto sese in sanos bulbos transfert. — Vtrumque malum et arcet et tollit optime lixiuum alcalinum cum calce, cui immerguntur bulbi per duas tresue horas, antequam plantentur, ablatis prius integumentis et detritis maculis, si adsunt.

Autumno, dum flores praesto sint, quouis die hi mane leguntur, et horum quidem manipulus vnus post alterum in corbem collocatur, vt domi per largam mensam sterni et ex hisce stigmata cum longa portione styli ipsius eximi possint. Reliquum floris vt inutile reiicitur. Sequitur iam horum exsiccatio, in quem finem fornax portatilis ex asseribus emplastica materie obductis in Anglia adhibetur. Super hac tenditur aulaeum ex fetis textum, cui superponuntur plagulae aliquot chartaceae, in quas collocant Crocum humidum ad crassitiem pollicum duorum vel trium, quem tegunt aliis plagulis, dein lodice laneo aliquoties

complicato, vel puluino stramine repleto, et, accenso per tempus foco, tabula pondere graui onerata. Ignis initio administratur fortior, dein mitior, et placenta in quem Crocus concrefcit inuertitur aliquod tempus post, ali vero per 24 horas debet ignis (MILLER). In Sicilia super charta ficcantur stigmata in latere calefacto (SESTINI); in Angoumois autem intra cribrum, super igne flammante distantia trium vel quatuor pedum (MUNIER). Optime feruatur Crocus, si intra vesicam in vas stanneum bene obturatum reponitur.

Id quod vero CROCI nomine proprie venit, sunt tria ista *Stigmata* siue lacinae trifidae, quae in pistillo ex apice styli emergunt. Cornua paullo a re alienius vocat HALLERUS. Recentia et succosa ex basi gracili lutea sensim in figuram cuneiformem coloris fului s. profunde rubri, apice truncato crenato exalbido luteo dilatantur, submembranacea, conuoluta, pollicem circiter longa (Conf. illustrationis causa TOURNEF. *Instit. rei herb. tab. 184. lit. D. DOUGLAS l. c.*). Corrugantur et contorquentur ficcando varie, ita tamen vt crebra specimina obueniant inter ficca, in quibus terna vnita summa styli parte conspiciuntur. Odorem et succosus

Crocus

Crocus spargit fragrantem, ficcus vero longe magis et largo ambitu cum sapore simul amaricante et aromatico et nonnihil acri. Quaelibet natio Crocum apud se cultum laudare solet. *Orientalis* dictus diu excellere creditus, prout CHARDIN (*l. c.*) Perfico palmam adiudicat. *Siculus* iam antiquo tempore magna in existimatione fuit, etsi minori, quam alter. *Siculus* tamen hodie non maiori copia colitur, quam ut nationi ipsi sufficiat (SESTINI). *Anglicus*, qui stigmata latiora habet, et *Austriacus*, hodie valde celebrantur. Poterit clima aliquod virium addidisse. Sed in diiudicando pretio Croci etiam ad culturae studium, integritatem bulborum, exsiccationis et conseruationis Croci sollertiam et aetatem Croci seruati, attendas; nec perinde est, vtrum lucri causa multum de stylo virium casto simul decerpatur. In Europa cultus eousque praeferi apud nos orientali meretur, quod genuinus facilius haberi potest, item recentior, nec peregrino additamento deprauatus. Nempe pondus Croci exiguum ad lucrum fraudulentum inuitat venditores perfidos. Ad vnum enim granum Croci ficci recipiuntur flores 14 vel 15, et ad vncias sedecim flores 107520 (ALSTON'S *Lectures on the Mat. med.* vol. 2. p. 118.).

P 2

Solent

Solent quidam, vt Tripolitani, oleum conseruationis causa Croco addere, sed interdum ob lucrum ex pondere plus quam opus, quin corrumpunt illum eodem fine farina (ROTHMAN *l. c.*). Hispanicum pariter oleo inquinatum esse accusant. Immiscere aliquando fibras carnis bubulae coctae in Gallia olim vsitatum fuit, vt mandato R. Henrici secundi medio seculo decimo sexto edito inter alios sophisticationis modos a Rege seuere interdictos indicatur (V. DE LA MARE *Traité de Police, tom. 4. p. 593.*), ex quo simul cognoscitur, quantae iam tum cultura Croci curae in Gallia esset. Alii addunt Carthami tinctorii flosculos. Ante aliquot annos capsulam largam chartaceam horum mihi misit L. B. AB ASCH et femina Carthami huius seorsim, adscripto nomine Croci Albanici, quos flosculos tamen, quum dignoscere eos facillimum, arbitror tinctorio tantum scopo Croco suppare habitos. Alii vendunt Croci loco flosculos Calendulae, prout Londini a Iudaeis factum (SMITH in *Lond. Magaz. 1766. p. 560.*), qui quidem flosculos hosce antea infuso Croci odoris saporisque causa immiserant: tinctura vero cum aqua ex hisce flosculis facta longe saturatior magisque rubra fuit, loco coloris grate flauo, quem erogat

erogat verus Crocus. Maxime vulgaris modus autem Crocum lucri scopo deprauandi et detectu difficilior hic est, quod paucillum modo Croci probi cum eo misceatur, qui antea plurimam partem orbatus tingente sua materie fuerat, vel alio modo vitiatum; quae quidem fraus a quibusdam in Belgio committitur. Genuinus et probus coloris rutili esse debet, nec ficus nec humidus nimis, texturae tenacioris, et in placentas firmiores compactus, quae diremtae eundem colorem in intimis ac in superficie prae se ferant. Perit etiam vis aetate, unde annua instructus praestantior, nec diu contritus ob hanc iacturam seruari debet. Difficiliter in puluerem redigitur nec nisi antea siccatus, vel in mortario calido vel ope pistilli calidi contritus.

Masticatione Croci saliuâ tingitur colore saturate flauo. Extrahit tam aqua, quam spiritus vini, tingentes odorasque eius particulas, aqua tamen magis, ut conferendo vtriusque generis tincturas quoad colorem odoremque, item extracta vtriusque generis quoad pondera, apparet. Scilicet exsiccati Croci vncia vna erogat extracti spirituosi primi drachmas quinque et scrupulum vnum, ex-

P 3

tracti

tracti aquosi primi autem drachmas sex (NEUM. *Chymie*, vol. 2. P. 2. p. 248.). Negat NEUMANUS (*l. c.* p. 245. 247.) oleum aethereum erui ex Croco posse, licet inesse dispersum non inficietur. Sed vere inest, modo copia insignior Croci pro experimento adhibeatur, et LUDWIGIUS ex Croci libra vna elicuit olei huius drachmam vnam et dimidiam (LÖSECKE *Auserl. Arzneym.* ed. 4. p. 380. not. **.), prout nuperius cl. DEHNE distillatione Croci cum aqua ex librae quadrante olei guttas quinque vel sex obtinuit, coloris aurei, saporis valde acris odorisque Croco ipso fortioris, et in aqua fundum petentis (CRELLS *chem. Journ.* P. 3. p. 11.). Quod remanet erogat extractum, laete coloratum, ingrate amarum, destitutum odore et aromate Croci specifico. Vnde olei dignitas insignis intelligitur. Repetita alcoholis infusione extrahitur omne colorans, vt Crocus modo pallidus superfit (BOERH. *Chem.* vol. 2. p. 212.).

Omnia docent, Graecorum veterum et Latinorum Crocum et nostrum ex eadem stirpe esse. Nomen tamen transtulerunt etiam in alias floris partes Croco similes, e. c. antheras Liliæ albi, vt docet memorabilis PLINII de hoc locus (*Lib.* 21. cap. 5.): "stantibus in medio Crocis."

Flauedo

Fluedo Croci in intima corporis animalis penetrabilia sese insinuat. Mulier fertur a medicamento quodam, cui Crocus inerat, duas puellas extrinsecus luteo tinctas peperisse (AMAT. LUSTAN. *curat. med. Cent. 5. f. m. 71.*). Sic in cane grauida Croco cum aliis pasta non solum colliquamentum viscerum abdominis colorem croceum exhibuit, sed et catelli variegati locis albidis flavedine tincti exstiterunt (HERTODT *Crocologia p. 279.*). Lotium Croco tingi multi perhibent, et nominatim ex saturata tinctura eius spirituosa id fieri legimus (BOERH. *l. c. p. 213.*). Sed recentiori experimento (ALEXANDER'S *experimental Essays on antiseptics, the Doses and effects of Medicines etc. ed. 2. p. 91.*) hoc ne ex scrupulis quidem Croci quatuor ingestis contigit, neque enim lintea vel chartacea segmenta tangebantur vlllo modo, prout nec indusium gestatum; verum foeces aluinae eo insigniter pictae apparuerunt. Vnde auctor experimenti concludit non ingredi Crocum sanguinem, sed absque resorptione per primas vias euacuari.

Vapores spargit sensorio communi infestos, si in arctius spatium concentrantur. Periit famulus mercatoris ex somno intra cubile capto, in quo

multum Croci seruabatur, praegressa cephalalgia et virium prostratione insigni (BORELL. *Hist. et obss. cent. 4. obs. 35. p. 303.*). Agaso adeo super duabus Croci sarcinulis dormiens eadem nocte obiit (EX LUSIT. SCHENCK *Obss. med. p. 879.*). Ita coniux aromatarii in conclauo exiguo calefacto, Croci puluerem in minutas portiones dispersiens in terram apoplectica cecidit (TRALLES *de Opio sect. 1. p. 114.*). — Nimia Croci quantitas ingesta non minus cerebro neruisque vim infert. Nam inde pallor, capitis dolor, oculorum caligo, demum infania cum laetitiae enormis indicibus (ZACUT. LUSIT. apud FRICC. *de venen. p. 394.*). Mortem attulit foeminae condimenti loco nimium ingestus (ZACUT. LUSIT. *l. c.*). Characteristici aliquid in nocendi sua efficacia videtur hoc, quod nimia copia risum morbosum et indecorum excitet (SERAPIO, ZACUT. LUSIT., BOERH. *Chem. vol. 2. p. 212.* SCHULZ *Praelect. in Dispens. Brandenb. p. 236.* ubi id infantibus ex olfactu vitri vacui, cui infuerat essentia Croci, contigisse dicitur.). Contrarius tamen hilaritati effectus ex Croco in matrona obseruatus est, vt quae ex pulueribus crocatis semper in tristitiam incidit (BERG. *M. m. p. 37.*).

Multa

Multa in effectu similia cum vino vel opio praestat, parciore scilicet dosi exhilarat, maiori caput tentat, inebriat, nervos insensiles reddit, somnum, soporem, quin mortem, ciet. Et in mitigando stimulo ad tussim, in doloribus sedandis, item in affectionibus spasticis valet. Virtutem praestare suam haud sine sanguinis celeriori motu et caloris augmento vulgo creditur; ast saltem in corpore cl. medici ALEXANDER (*Experiments cit. p. 88. sqq.*) tam scrupulus dimidius quam integer neutrum effecit: ex scrupulis duobus calor modo vno gradu thermometri auctus, arteria autem ex 72 ictibus cecidit in 66, quod vero alii accidentali causae tribuit, quum nihil ex scrupulis quatuor ingestis in se mutatum inuenerit. Quantum sentio euentus experimenti singularis in homine, ambiguis medicamentis maiori dosi capiendis assueto, non sufficit obseruationibus tot aliis contrariis refellendis, etsi facile dabo, aliis documentis suffultus, in dosi saepius formidulosos nimium fuisse medicos.

Praeter neruinam virtutem alia vulgo extollitur, emmenagoga, quam et in menstruis et lochiis et secundinis pellendis exercet. Ex nimia

P 5

dosi

dosi a muliere ad prouocandos menses capta haemorrhagia adeo vteri lethalis intra triduum subsequuta (RIVERII *Oper. ed. HORSTII p. 136.*) est. Inter domestica hoc sine vsurpatur in infuso aquoso vel lacteo. Magna tamen hoc nomine non perpetrat. Ad exanthemata quoque pellenda valet.

Antisepticum autem tam efficax sub experimentis externis deprehenditur, vt eius grana quinque magis putredinem arceant, quam grana sexaginta falsi communis (FRINGLE'S *Dis. of the army, App. p. 20.*). In serum sanguinis minorem efficaciam, quam in carnem, hac in re exferit (*l. c. p. 27.*). Nihilominus tamen in ipsis morbis putridae naturae haecenus non valde eminuit.

Rarius Crocus in puluere vel infuso aquoso vel lacteo solus ingeritur. De dosi non conueniunt. Adulto tamen scrupulus dimidius ad integrum conceditur; LINNEO auctore drachma dimidia, quam dosin perperam declarasse nimiam CRANZIUM (*Mat. med. et chirurg. 1. p. 115.*), serioribus obseruationibus edocemur. Miscetur Crocus saepe cum aliis fini congruis; item prostat varietas praeparatorum ex Croco insignis et compositorum, quae Crocum recipiunt.

Pro

Pro externo quoque vsu adiicitur facculis, cataplasmatibus, collyriis, vnguentis, emplastris variis, scopo resoluendi, abscessus maturandi, quando nimirum stimulus inflammationi addendus est, vel dolores mitigandi.

Olim odoramenti genus constituit Crocus, quo theatra, triclinia aliaque loca, quae et odore oblectare deberent, conspergebantur, et vnde tincturas parabant sub ascensum per fonticulos placituras. Iisdem quoque humectabant varias res obuias; Crocumque etiam in balsama odorifera recipiebant (Cfr. BECKMANN *Beytr. z. d. Erfind. vol. 2. p. 82.*): sed desit sensim esse narium lenocinium, prout placiti per tempus sapores, colores, formae, mores, paullo post neglectum subire, quin fastidium parere, solent. — Tinctorium vsum porro pro textis variis colorandis et vernicibus memorare conuenit. — Notissima praeterea eius administratio in cibis est, coloris potius quam saporis causa, nimirum ad panes, placentas, iuscula, carnes, embammata rel. tingenda. Prout multiplex hic eius in oeconomia vsus desuevit, ita elanguescere coepit culturae apud varias gentes studium, et lentius per commercia ex vna regione in aliam transferri.

PRAE-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

TINCTURA CROCI *Ph. Würt.* p. 226. Maceratione Croci cum spiritu vini rectificato. *Ph. Edinb.* p. 41. acquiescit spiritu vini Gallico, et *novissima* 1783. p. 108. spiritu vini tenuiori. Hocce menstruo et mucilaginosae partes eruuntur; quum contra in ESSENTIA CROCI *Ph. Brandenb.* p. 88. spiritu vini rectificatissimo paretur. Primo loco dicta ad guttas triginta supraque datur. Virtus huius et reliquorum praeparatorum ad superius propositas exigenda.

TINCTURA CROCI VINOSA *Ph. W. l. c.* rario-
ris vsus, minus calefacit. Suppar VINO CROCEO
Ph. Lond. p. 66.

SPIRITUS CROCI *Ph. W.* p. 191. Destillatione paratur praevia Croci cum menstruo duplici, spiritu vini rectif. et aqua, digestionem.

EXTRACTUM CROCI *l. c.* p. 91. Fit aquae ope. Commodus et frequens eius vsus est. Concentratam Croci vim continere vulgo existimatur, sed vereor, ne haud exigua eius pars per ignem fuerit dissipata. ALSTON gr. xij extracti assignat pro dosi, LINNEUS gr. xv.

SYRUPUS

SYRUPUS CROCI *Ph. W. p. 209.* Blandum tenellorum anodynum.

LAUDANUM LIQUIDUM SYDENHAMI *V. Appar. med. vol. 2. p. 293.* Crediderunt varii e. c. FERNELIUS (*Meth. med. l. 4. c. 7. et l. 6. c. 5.*), corrigi Opii naturam narcoticam Croco, sed ipse similis indolis est, vnde augetur potius haec Opii vis.

ELIXIRIA PROPRIETATIS. Quodlibet recipit Crocum, de quibus articulo Aloës ulterius. — Transeo alia interna.

EMPLASTRUM OXYCROCEUM *Ph. W. p. 69.* Inter tot alia excipienda, quorum gummiresinae et terebinthina magnam partem efficiunt, Crocus quoque reperitur. Vis paregorica et resoluens, sed calidae naturae.

EMPLASTRUM DE GALBANO CROCATUM *Ph. W. p. 65.* Emollit eximie, doloresque lenit.

EMPLASTRUM DIACHYLON CUM GUMMI *Ph. W. p. 63.* Tantillum Croci inest. Eximium emolliens et maturans.

ALOE.

A L O E.

LINN. *Syst. veg.* p. 278. *Gen. pl.* p. 171.

526.

Pharm. ALOE *succotrina.*
hepatica.
caballina.

Sub diuersis hisce nominibus in officinis obtinent succi inspissati colore, odore, sapore, duritie, puritatis gradu, diuersi; licet comparando species eiusdem nominis ex diuersis pharmacopoliis petitas saepe discrepantia notabilis inter easdem conspicua fit. Vndenam discrimen hocce derivandum, nondum certe constitui potest. Alii a praeparationis diuerso artificio illud deducunt, vt JO. BAUHINUS (*Hist. plant. vniuers. tom. 3. p. 697.*), SPIELMANNUS (*Mat. med. p. 626.*), alii, vt COMMELINUS (*Praelud. botan. p. 46.*), et post eum LINNEUS (*Mat. med.*) cum multis aliis, a tribus diuersis stirpibus. Et hasce quidem hic inter vnam speciem coarctauit scilicet

Aloën perfoliatum; floribus pedunculatis cernuis corymbosis subcylindricis LINN. *Spec. pl. p. 457.* cuius varietates tres in *Materia medica* notat:

α. Aloën

a. Aloën veram, foliis spinosis confertis dentatis
vaginantibus planis maculatis L. *Hort. Cliffort.*
p. 131. cui *Aloën hepaticam* tribuit.

β. Aloën Americanam, Ananae floribus suaue-
rubentibus PLUCK. *Almag.* 19. t. 240. fig. 4.,
cui *Aloën succotrinam* adscribit.

γ. Aloën guineensem caballinam, vulgari simi-
lem, totam maculatam COMMEL. *Prael.* p. 4.,
a qua *Aloën caballinam* deriuat.

In hocce de succorum diuersorum aloëtico-
rum origine iudicio nimis sequax fuit LINNEUS
coniecturae COMMELINI (*Prael. bot.* p. 46.),
quae nititur tantum conuenientia saporis et odoris
recentium succorum modo dictorum cum succis
ficcis venalibus diuersi istius nominis, vt tamen
simul fateatur hicce, colligi posse succum ama-
rum etiam ex variis aliis Aloës speciebus.

Et hoc quidem recentioribus obseruationibus
extra omne dubium ponitur. Ipse explorauit
complures Aloës species recentes, quarum suc-
cum modo amarum, modo amaritie destitutum
inueni (Vid. *Commentatio de succi Aloës amari*
initiis in *Opusc. meor.* tom. 2. p. 488. qua scri-
ptione

ptione totum hoc argumentum illustraui). Amarissima mihi visa

Aloë elongata MIHI, floribus spicatis tubuloso-tri-
quetris subringentibus oblique dependentibus,
foliis aggregatis dentato-spinosis. Descripta
amplius in MURR. *Opusc. l. c.* depicta in *Com-
ment. soc. scient. Gotting. a.* 1788. *tab. 2.* Aloë
n. IX. TREW in *Commerc. Nor.* 1744. *p.* 324.
tab. 3. fig. 18 - 21. vbi modo spica et flores
singulares repraesentantur. Aloë vulgaris
BLACKWELL *Herb. ed. TREW. Cent. 3. tab. 229.*
Aloës commun; in REGNAULT *Botan. cum fig.*
Anne haecce Aloës perfoliatae L. Varietas vera
 π . *Spec. pl. p.* 458? anne eadem, ex qua in
Jamaica (BROWNE'S *nat. Hist. of Jam. p.* 197.),
item in Barbados (HUGHES'S *nat. Hist. of Barba-
dos, p.* 145.), succum vsitatum colligunt? Pere-
grinatores scientes olim coniecturam valde pro-
babilem confirmabunt (Conf. *Opusc. mea supra
cit. p.* 481. *sqq.*). Aliae species vere vsur-
patae sunt:

Aloë spicata THUNB. floribus spicatis horizonta-
libus campanulatis, foliis caulinis planis am-
plexicaulibus dentatis LINN. *Suppl. pl. p.* 205.
Syst.

Syst. veg. ed. 14. p. 338. THUNB. *Diff. de Aloë*
p. 4. 10. Haec in promontorio bonae spei
 optimum succum Aloës hepaticum exhibet teste
 eodem, reliquae species viliorem.

Aloë linguaeformis THUNB. floribus racemosis ere-
 ctis, corollis cylindricis, foliis linguaeformibus
 distichopatulis *Syst. veg. ed. 14. p. 337.* In
 interioribus Capitis bonae spei a nonnullis in-
 colis succum ex hac Aloë collectum tanquam
 optimum et purissimum adhiberi, pariter cl.
 THUNBERG (*Diff. de med. African. p. 7.*) narrat.

Maximam tamen Aloës copiam, quae ex hocce
 Africae promontorio transfertur, parari ex
 Aloë perfoliata idem innuit. Varietatem huius
 speciei non denominat, sed in omnibus hor-
 tis botanicis obuiam pronunciat (*Physiogr.*
Sällskapets Handl. P. 1. p. 112.). Cui effato
 cl. SPARRMAN (*Resa til Goda Hopps - udden*
p. 742.) eatenus aduersus est, quod ad *Sup-*
plementum plant. LINN. respiciat, vnde illi de
 Aloë spicata THUNB. sermonem esse probabile.

Optionis igitur inter plures stirpes succum
 amarum colligentibus locus est. Nec potest non

Appar. medic. Vol. V. Q pro

pro stirpium diuersitate et integritas fucci et effi-
caciae gradus varie differre. Alia ratio discrimi-
nis in praeparationis fucci discrepante ratione
continetur, vt ex inferioribus patebit.

In tractu promontorii bonae spei montes oc-
cupant frutices aloëferi praecipue regione quin-
quaginta milliaria a promontorio ipso distante,
vbi a cacumine ad radicem montes obtegunt,
hinc ibidem plantationes superfluae. Sed in in-
fulis Jamaica et Barbados follerter hae curantur.
In Jamaicam ex infulis Bermudianis translata fuit
stirps, et sensim sponte sese propagat. Ad vbe-
riorem prouentum tamen tam ibidem quam in
Barbados colitur solo siccissimo ex furculis adul-
tiorum plantarum, qui immittuntur in foueas pla-
nas distantia sex vel duodecim pollicum (BROWNE
l. c. p. 198. MILLINGTON in *Lond. med. Journ.*
vol. 8. P. 4. p. 422.). Requiritur anni duo
vel tres post plantationem antequam succus iustam
perfectionem assequatur, et seruari possunt plantae
per duodecim annos et diutius. Folia, quae
succum suum fuderunt, per solum proiiciuntur,
vt stercoretur (MILLINGTON.).

Aloës

Aloës amarus succus in vniuersum ex foliis eruitur; nam etsi verum cognoui, quod PLINIUS (*Hist. nat. lib. 27. c. 4. ed. DALECH. p. 1194.*) notauit, caulem pariter eodem imbutum esse, vnde refert suo tempore et caulem ante maturitatem feminis succi gratia incisum: hodie tamen foliis acquiescunt. Non latet vero amarities in tota eorum compage, sed in membrana corticali tantum tenaci, quae superficie interiori amplis canalibus siue vasis instruitur, quae in recenti segmento transuersim facto punctulis quidem distinguuntur. Parallele haec vasa per longitudinem folii decurrunt, et ex hisce resectis limpidus tenuisque latex funditur. Remotiora illa deprehendi in speciebus, quae blandioris succi sunt vel amaritie omni destitutae. Reliqua pars media folii pulpam constituit albam, pellucidam, aquosam, vel viscosam, insipidam, cuius liquor aliquando in longa fila trahi potest. In caule pariter succus iste amarus nonnisi in similibus vasis velaminis corticalis latet.

Vt eruatur amarus succus ex hisce, sufficit folia ad basin, vbi crassissima sunt, praecisa vel situ erecto in dolia collocare, vt in infulis qui-

Q 2

dem

dem Barbados (HUGHES *l. c.* MILLINGTON'S *Account in Lond. med Journal, vol. 8. P. 4. p. 422. sqq.*) et Jamaica (BROWNE *l. c.*) fit, vel supra grandius folium substratum, quod receptaculi vel canalıs vices gerit situ decliui ab utroque latere ad numerum decem, duodecim et plurium, vnum supra alterum ponuntur, quod in promontorio bonae spei consuetum est (THUNBERG in *Physiogr. Sällsk. Handl. l. c.* et SPARRMANN *l. c.*). Vnde sponte exundat succus amarus viridi luteus. Quanta vbertate vero profluat succus iste, inde apparet, quod aliquando intra sex vel septem horas librae triginta sex ciuiles succi colligi possunt foliis perpendiculari situ collocatis (MILLINGTON). Solent tamen, vt quicquid succi amari superstes est proliciatur, ad finem, antequam folia reiiciantur, folia eadem per manus transigere. Alii laboris compendium in eo quaerunt, quod folia in frusta secta in dolium reponant, vt liquidum effluat, subiuncta demum pressione per manus (BROWNE *l. c. p. 198.*). Non vberiore autem prouentum succi ex concisis foliis fieri, noscunt rustici Africani. Etenim ex foliis modo ad basin praecisis succus primus exstillans alium nouum riuum post se trahit.

Succo

Succo horum alterutro modorum prolicito, proximum est, ut condensetur. Optima ratio haec est, quod intra vasa lignea plana nec alta caloris ope ad iustam crassitiem exhalet, unde et haec Aloës species in Jamaica, ubi quoque paratur, summo in pretio habetur. Sed quoniam lente succedit res (Conf. MILLINGTON *l. c.*), pro vulgari Aloë ibidem affusa aqua in aheni modo illum coquendo inspissant. In promontorio bonae spei succum elicatum absque aquae additamento coctione densant. Inspissatio continuatur, donec guttula laminae instillata solidescat, vel non amplius destillet e bacillo, sed filum inde enatum frigidum frangatur. Solet in Jamaica succus spissior primum peculiari vase refrigerare, dein cucurbitis vel exiguis doliis indi, ut pro usu feruetur. Quidam in Barbados, dum ebullitio nimia est, addunt sub coctione paucillum aquae calcis (MILLINGTON *l. c.*). Sub coctione saltim Capenses sordes in superficie haerentes despumant, sed colatione non utuntur.

Est commemoranda et alia encheiresis, a dictis diuersa, sed a cl. WRIGHT (*Account of the medicinal Plants growing in Jamaica in Lond.*

Q 3

med.

med. Journ. 1787. *vol.* 8. *P.* 3. *p.* 217.) descripta, quae, quum de ea nihil attulerit cl. BROWNE, videtur feriori tempore tantum recepta, scilicet folia in frustula dissecta immittuntur exiguis corbibus vel retibus, quae demerguntur amplis ahenis ferreis aqua repletis, coctione per decem minuta pr. temporis facta eximuntur, et noua portio suggeritur, donec liquor saturatus et niger euaserit. Colatur tum, et, foeculentum postquam subsederit in vase versus fundum sese angustante, pluries liquor per epistomium laterale (Hahn, Tapp.) detrahitur, et iterum coquitur sub continua agitatione. Denique ad consistentiam mellis redactus cucurbitis inditur, in quibus temporis mora indurescit. Ex tribus partibus succi fluidi vna solidi remanet. Hunc Jamaicenses in massis pintam vnam ad viginti ponderosis, Capenses autem ponderosioribus, plerumque trecentarum, quadringentarum vel quingentarum librarum, vendunt. Fraudulenti homines ponderis augendi causa aliena subinde Aloï admiscunt, quam fraudem DIOSCORIDES iam reprehendit, Gummi vel Acaciae miscelam speciatim denotans, prout in Belgio subinde Liquiritiae succus additur (FERBER *n.* *Beyträge zur Mineral-*

neral-

neralgeschichte, vol. 1. p. 366.). Deflectere inde non potest non Aloë a vera sua natura et virtute. Sed non minor hisce momentis diuersitas exurgit ex multiplici ista in succo praeparando varietate, quam descripsi, etiamsi ceteroquin planta eadem sit. Alia igitur est natura Aloës sponte exundantis; alia vi ex foliis dissectis et conquassatis erutae; alia si inspissationem praecedit colatura; alia si haec negligitur; alia si succus sole densatur; alia rursus, si id fit coctione, quae quo fortiori igne perficitur, tanto facilius empyreuma contrahit, dispendium odorarum partium patitur, et tanto profundiori colore tingitur; alia, si sordes coctione ascendentes auferuntur; alia si absque despumatione spissatur.

An inde discrimen dependet totum trium istarum diuersitatum succi aloëtici amari, quas in fronte indicaui, et eodem quidem ordine, quo de praestantia iudicium fertur, discuti haecenus nequit. Quis horum nominum auctor fuerit primus, non constat. HIPPOCRATES et THEOPHRASTUS ERESIUS Aloës plane non mentionem iniiciunt. CELSUS (ed. KRAUS. p. 84.) crebro eius meminit, omnibus catharticis eam misceri iubens,

sed absque vllis epithetis. DIOSCORIDES (*Mat. med. lib. 3. cap. 25.*) duplicem Aloën significat. Subtiliores fuere Arabes, qui a patria sibi nota nominatim variis Asiae regionibus species effinxerunt, quos inter AVICENNA (*Oper. ed. Venet. lib. 2. tract. 2. cap. 66. p. 105. b.*) succotrinam tanquam meliorem constituit; reticens vero cetera vulgaria nomina. Vndenam JO. BAUHINUS (*Hist. plant. tom. 3. p. 697.*) narrationem deduxerit, quod latex ex foliis elicitus sua sponte in tria liquida diuersae indolis strata totidem formantia sese disiungeret, quorum superius concha haustum exsiccatum Aloën succotrinam constitueret, alterum in medio consistens Al. hepaticam, infimum siue foeces Al. caballinam, decerni nequit. Quod si vere esset, ratio probabilis nominis huius ternarii existeret. Sed nec nostro tempore constantem significatum hisce nominibus tribui supra iam conquestus sum. Descriptiones tamen subiungendae sunt singularum specierum fucci Aloës auctoritate viri in eiusmodi rebus alias grauis (LEWIS *Mat. med. p. 31.*):

1. *Aloë succotrina*, quae iudicatur optima, infruitur colore fluído - rubro, in purpureum inclinante, sed, postquam in puluerem redacta fuerit,

fuerit, aureo, superficie splendente, friabilis est, et saporem cum amaritie aromaticum, odorem vero instar Myrrhae fere prae se fert, item non nihil pellucida est. Haec species olim quidem ex Zocotra, Zocotera vel Socotora, insula oceani orientalis translata fuit; hinc quidam Al. Socotrinam vel Zocotrinam scribi malunt: hodie vero nomen praestantiam primariam indicat, prout nomina adhuc hodie vulgaria Opii Thebaici, Terebinthinae Venetae, Croci orientalis rel. memoriam modo patriae, vnde olim petita erat optima species, conseruant. Nam cl. BROWNE teste (*l. c. p. 198.*), praestantissima, quae in Jamaica emergit Aloë, hocce nomine insignitur. Characteres iidem probitatis, quos modo recensui, competunt isti succo, quem ipse ex foliis Aloës elongatae mihi comparauit, et cum quo varia experimenta feci (*Vid. Opusc. l. c. p. 497.*).

2. *Aloë hepatica* distinguitur colore profundiori, superficie non tam splendente, compage firmiori nec ita transparente, amaritie magis nauseosa et odore fortiori magisque ingrato.

3. *Aloë caballina*, quae vilior reliquis declaratur, nec in omnibus officinis obuia, demum dignosci innuit foetore ingrattissimo; adiiciunt alii,

Q 5

vt

vt et ipse in specimine iam ante oculos versante deprehendo, colorem longe obscuriorem fere nigrum et manifesta fordium et fabuli indicia, vnde et compactior et ponderosior apparet. — Sed omnino plura discrimina in speciminibus occurrunt, ita vt ternarius iste numerus iustis limitibus ponendis non sufficiat.

Quantum scio, hodie plurimum Aloës ex Capite bonae spei, vbi commercium cum eadem societati mercatoriæ Indico - belgicæ seruatum est, item ex insulis Jamaica et Barbados, nominatim proxime dicta, in Europam transfertur.

Constat Aloë tam ex dissolubilibus partibus, scilicet resina et gummi, quam ex terra, solutionem omnem respuente. Proportio harum variat valdopere in diuersis succi speciebus: et conubium gummi cum resina tam arctum est, vt menstruo tam aquoso resina, quam spirituoso gummi, ad partem soluatur. NEUMANNUS (*Chem. vol. 2. P. 1. p. 64.*) ex Aloës (speciem non determinat) vncias sedecim eruit extracti resinosi pr. vncias fere quindecim h. e. $\frac{15}{8}$; sed ex totidem vnciis Aloës, extracti aquosi pr. vncias tredecim cum dimidia h. e. fere $\frac{7}{8}$; vnde colligitur

tur

tur paullo plus resinae quam gummi Aloï inesse. Resinam puram vero ea proportione singulis speciebus inesse edocet cl. LEWIS (*M. m. p. 33.*), vt Aloë hepatica contineat eius fere $\frac{1}{3}$, Aloë succotrina $\frac{1}{4}$, et caballina $\frac{1}{6}$. Aloë hepatica igitur plus resinae et minus gummi quam reliquae species continet. Resina insipida et inodora fere est. Sapor autem odorque manifestius longe remanet in extractis gummosis, licet haec ipsa gratia multum antistent Aloï crudae, quae valde amarum et nauseosum saporem longae durationis habet et odorem fortem. In hominum usum subtilissimus A. succotrina vel hepatica; pecoribus caballina dicatur.

Aloë aluum purgat omnium consensu. Idque non solum contingit eadem per os ingesta, sed et extrinsecus applicata. In carie hoc saepe obseruatur ex tinctura Aloës adhibita, quae re- sorptione deiectiones alui continuas excitat (*MONRO'S Works, p. 306. Conf. l. c. p. 297.*). Ita pilula ex Aloë parata et fonticulo stimuli causa immissa aluum mouit tantopere, vt auferre ideo eam opus fuerit (*Mem. de la Soc. R. de Medec. à Paris, vol. 2. p. 162.*). Eiusmodi exempla pas-
sim

sim alia leguntur de vsu improuido Aloës chirurgico. Et haec quidem purgandi vis gummosae Aloës parti praeprimis debetur. Etenim resina quocunque modo sumta vix deiectiones efficit; hinc extractum Aloës aquosum ipsam Aloën vi cathartica superat; hinc Aloë succotrina, quae plus gummi comprehendit, efficacius purgat, quam hepatica. Tardus vero hic effectus est, quin aliquando vix nisi 24 horarum spatio sese exferit (FALLOP. *de med. purg. Oper. vol. 1. p. 121.*), et succedit ille aliquando etiam ex valde exigua, vnus vel duorum granorum dosi. Ad deiectiones liquidas amplior scrupuli adeo requiritur, quae vero nonnisi torminibus comitibus sequi solent. Aloën pulcherrimum et innoxium purgans pronunciat BOERHAAVE (*Chem. vol. 2. p. 245.*). Nocet vero ob calidam naturam plethoricis, biliosis, grauidis, et ad haemorrhagias pronis.

Quid in ciendis profluuiis sanguineis valeat, elucet eius in haemorrhoidibus et menstruis pelendis insigni potestate. Quod ad haemorrhoides attinet, adeo haecce certa est, vt ex centum hominibus, qui Aloë ad aluum sollicitandum frequenter

quenter vñ sunt, nonaginta computauerit FALLOPIUS (*l. c. p. 122.*), hocce fluxu correptos. Displicet igitur mihi valde medicorum quorundam mos, qui aliis purgantibus in chronicis malis vel obstructione alui habituali, tam saepe Aloën, forsitan commoditate, qua forma guttarum vel pilularum praebetur, allecti, substituunt, vel haemorrhoidum beneficio putato decepti in iisdem excitandis intempestiue absque nutu naturae laborant. Morbum igitur suscitant nouum, qui ipse plurimum sollertiae requirit, et molimine naturae multiplici, quae eruptionem plerumque praecedit, homines haud parum grauat. Nolo quidem polyposum istud concrementum intestini recti, quod pertinacissimam alui obstructionem generauit, Aloï imputare, sed potius haemorrhoidibus consuetis non succedentibus (*V. BLOCH med. Bemerk. p. 124. sqq.*). Attamen nisi haemorrhoides suscitatae primum per Aloën fuissent, emanatio harum labem hancce ciere non potuisset. Insignis autem commodi est, in quibus, fluxui huic alias assuetis, hic morbose iam torpet.

Saepe commode a foeminis Aloë capitur, dum fluxus menstruus solito tempore non incidit,
vel

vel iusto parcius, iis scilicet diebus, quibus eruptio alias fieri solet; sed tanto minus opportuna est in foeminis, quibus ille ingrauescente aetate cessat, quo in limite ad purgantia confugi solet, nec iis exclusis, quae Aloën recipiunt, inde enim haemorrhoides, stranguria, haemorrhagia vteri, dolores renum molestissimi aliaque mala subsequuta (FOTHERGILL in *med. Obs. and Inquir.* vol. 5. p. 173. *sqq.*).

Sunt, qui huic amaro, ut aliis, vermes intestinales necandi potiore vim tribuunt. Ita ad tuendas naues contra vermes marinos utiliter variis massis Aloë admiscetur, quibus obliunt superficiem nauigii, cui fini ob resinofam naturam tanto commodior est (BROWNE'S *nat. Hist. of Jam.* p. 198.). Sed non excellit virtute anthelmintica apud homines: nam in solutione A. fuccotrinae amarissima lumbrici licet initio attoniti iacerent, per viginti horas tamen viui manserunt, et quum postea transferrentur in terram humidam, cui additus fuerat puluis Aloës, ibi per multos dies viuere perrexerant. Quum iteraretur idem experimentum cum quatuor aliis lumbricis, nonnisi quarto die extincti sunt (REDI *de animalc. viuis in anim. viuis*, p. 156. *sqq.*).

Rarif-

Rarissime Aloë cruda vsurpatur interne ob nauseosam amaritiam, quae, vtut tenaciter linguae inhaeret, aceti tamen pauxillo admoto facile tollitur. Dofin FALLOPIUS (*l. c. p. 122.*), qui studiosius de Aloë egit, assignat a drachma vna ad duas purgandi scopo. Sufficere drachmam dimidiam, ALSTON (*Lectures on the M. m. vol. 2. p. 427.*) indicat; sed minorem quoque in hunc scopum valere, supra innui.

Extrinfecus ad vlcera et fistulas purgandas, item ad cariem sistendam, Aloë solet a chirurgis vsurpari ob antiputredinosam suam et balsamicam naturam, forma praecipue tincturae: ast resorptionem saepe alui profluvia ciëre, etiam iam monui.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

Vix plura ab vllo alio medicamine praeparata et composita in medium prodierunt, quam ab Aloë, quorum praecipua modo hic recensenda sunt, ad quae in vniuersum Aloë succotrina, tanquam optima, sumenda est. Plurium fama sensim obsoleuit. In praeparatione id praecipue pro scopo fuit, vt resinosa pars, tanquam ea, quae calida sua et pellente natura plurimum incommodi pareret,

ret, separaretur, vel infringeretur. Vitio praeparationis autem saepe factum est, vt sine suo exciderint.

ALOE DEPURATA f. LOTA *Ph. W. p. 3.* Fit solutione Aloës in aqua calida et succo Citri, mora foeces cum resinosis partibus bene multis fundum petunt, quibus factis clarum defunditur, colatur et inspissatur. Basis est multarum pilularum purgantium nominatim Stahlianarum, Beccherianarum aliarumque. Grana octo ad quindecim pro aluo soluenda exhiberi possunt.

ALOE INSUCCATA *l. c. p. 3.* Loco aquae iusto prolixius succi variarum stirpium pro menstruo Aloës electi sunt. Superflua.

ALOE ROSATA ET VIOLATA *l. c.* Iudicium prius hic repeto.

EXTRACTUM ALOES GUMMOSUM *l. c. p. 89.* Soluta Aloë ope digestionis calidae in aqua post foecum separationem in extracti spissitudinem leni igne densatur. In foecibus remanet plurimum resinae. Si coctio loco digestionis adhibetur (vt in GUMMI ALOES *Ph. Lond. p. 29.*), abripitur simul multum resinae. Praestat solutionem frigide facere, vt tanto melius a resina liberetur. Ex vulgatissimis aloëticis

aloëticis est, minus longe calidum, quam Aloë cruda, quae et ingrator longe. Blande purgat ad scrupulum vnum supraque vsque datum, etfi grana pauca aequè bene laxant (SCHULZ *Praelect.* in *Ph. Brand.* p. 262.).

TINCTURA ALOES *Ph. W.* p. 222. Digestione Aloës in spiritu vini rectificato. Cautionem sub vsu externo necessariam iam commemoravi. Vix interne vsu venit.

TINCTURA SACRA *Ph. Ed.* p. 46. *Ph. Lond.* p. 67. Aroma additur Aloï in menstruo vinoso.

ELIXIRIA PROPRIETATIS. Magna varietas, quam piget enucleare, de qua vide e. c. *Ph. W.* p. 55. Omnia autem Aloën, Myrrham, Crocum, recipiunt. Sufficere poterunt tria pro menstruo diuerso varia, nisi vel haec nimia sint: ELIXIR PROPR. CUM ACIDO BOERH. *l. c.* p. 55. (cum acido); ELIXIR PROPR. SINE ACIDO BOERH. p. 56. (c. sale medio); ELIXIR PROPR. SINE ACIDO s. DULCE p. 57. (cum alcali). Fausto omine laus et vsus horum decreuit nostro tempore, qui olim in chronicis morbis multis fuit nimia, sicut in obstructionibus viscerum, putredine humorum,
Appar. medic. Vol. V. R ventri-

ventriculi debilitate, rel. — VINUM ALOETICUM
Ph. Lond. p. 65. suppar remedium; item ELIXIR
 APERITIVUM CLAUDERI *Ph. W. p. 52.*

PILULAE ALOËPHANGINAE; DE AMMONIACO;
 ANGELICAE; APERIENTES STAHLII; CACHECTICAE;
 EMANUELIS; HIERAE; MASTICHINAE; DE SUCCINO
 CRATONIS; TARTARAE rel. quarum omnium for-
 mulas *Pharmacopoea Würt.* praestat.

PILULAE POLYCHRESTAE BALSAMICAE *Ph. W.*
p. 140. Multae in pharmacopoeis exstant pilu-
 lae polychrestae, quae vel pro pilulis BECCHERI
 huius nominis iactantur, vel ad imitationem ea-
 rum compositae sunt. Vera BECCHERI, medici
 Germanici, qui pilulas suas in *Psycho sophia* com-
 mendat, compositio nos latet. In *Ph. Brand.*
p. 135. exstat formula, quae dicitur communi-
 cata cum nonnullis ab auctore. Haec differt
 in quibusdam a formula *Ph. W. cit.* Sed eo
 conveniunt omnes, quod Aloë cum gummi-
 resinis et extractis amaris iuncta. Hinc solvunt al-
 vum et simul obstructions viscerum referant.
 Inprimis inclaruerunt in menstruis et lochiis pel-
 lendis, a serupulo dimidio ad integrum iusto tem-
 pore datae. — PILULIS POLYCHRESTIS STAHLIA-

ALOES SPECIES VARIAE. 259

NIS supparens censentur. — Non multum differunt PILULAE ECPHRACTICAE TIMMERMANNI, quae et in officinis pharm. Goettingae praesto sunt. — PILULAE BALSAMICAE JO. JUNCKERI, pariter inclytæ, carent Aloë, quarum formulam publici iuris nuper fecit nepos cl. J. CHR. WILH. JUNCKER (*Allgem. Heilkunde vol. 1. p. 37.*).

SPEC. HIERAE PICRAE *Ph. W.*

SUPPOSITORIUM COMPOSITUM *Ph. W. p. 202.*
recipit Aloën in Speciebus Hierae picrae additis.

EXTRACTUM CATHOLICUM, PANCHYMAGOGUM CROLLII *Ph. W.*

UNGUENTUM ARTHANITAE *Ph. W.*

CONVALLARIA.

LINN. *Syst. veg.* p. 275. *Gen. pl.* p. 169.

527.

Pharm. LILII CONVALLII Flores; Baccae.

CONVALLARIA MAIALIS; scapo nudo LINN. *Spec. pl.* p. 451. *Lilium conuallium album* C. B. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Muguet. Planta Europaea, perennis in nemoribus et syluis montosis primo vere florens.

Flores. Odor recentium fragrans, iucundus, reficiens quidem, si libero aëre flores naribus subiiciuntur, collecti vero intra conclaue clausum praecipue per noctem grauitatem capitis, temulentiam, cephalalgiam, pariunt. Eiusmodi exemplum de medico narrat SENKENBERG (*Diff. de Lilio Conuall.* p. 11.). Odor hicce flaccescentibus floribus sensim diminuitur, ficcatione omnino perit. Amarities omnibus plantae partibus inest, quae tamen in recentibus floribus minima. Destillatione odorum istud florum recentium aqua, vino, item spiritu vini, excipi se finit; vnde haec liquida, dum feruent odorem, analeptica efficacia non destituuntur. Sed valde fugax volatile

latile hocce est. Oleo aethereo flores instrui, negant quam plurimi (e. c. LEWIS *M. m. p. 356.*): sed idem contigit Rosis ac hisce, quod exigua modo quantitate insit, igitur nonnisi ex ingente florum copia eruendum (CARTHEUS. *M. m. vol. 2. p. 508.*). Odoris partibus dispersis, remanent acres et amarae. Hinc puluere florum naribus attracto sternutatio subsequitur. Eundem effectum ex radice et baccis quoque exurgere notatum. Extractum ex floribus paratum et a scrupulo ad drachmam dimidiam captum aluum notabiliter mouet (MOSSDORF *Diff. de Lil. conv. praef. J. H. SCHULZE p. 22.* in qua scriptione in extracta Lili Conv. varii generis sollerter inquisitum est.). Siccati quoque flores conducunt extus applicati in epithematibus vel facculis ad dissipandas fugillationes et contusiones (MOSSDORF *l. c. p. 23.*).

BACCAE rarius adhuc vsu hodie veniunt, quam flores eiusque praeparata; sed non carent virtute medica ab antiquioribus quibusdam medicis, vt CARRICHTERO, POPPIO, JAC. THEODORO memorata et a SENCKENBERGIO (*Diff. de Lili Convallii eiusque inprimis baccae viribus, Gottingae 1737.*).

R 3

Pulpa

Pulpa hisce subdulcis et aliquantum amara est, femina intus latentia maiorem amaritatem habent. Depraedicantur in epilepsia idiopathica, stato tempore et nonnunquam ex ordine phasium lunae recurrente, dum, praemisso purgante, pulveris baccarum scrupulus vnus ad drachmam vnā cum aqua Lil. Conv. vinosa vel simplici datur (SENCKENBERGII, pater et filius (*l. c.* p. 29.)). In intermittentibus febribus quoque valere vifae sunt, praeparantibus scilicet praemissis drachma pulveris harum dimidia pro dosi exhibita (*l. c.* p. 32.)). Qui detrectant vti puluere, hisce conferua suadetur aliique praeparationis modi (*l. c.* p. 35.)). Nolo vero alios morbos, quorum curatio coniectura saltim nititur, ex fonte nuper memorato transcribere.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

AQUA LILII CONV. SIMPLEX *Ph. W.* p. 7.

AQUA LILII CONV. VINOSA *Ph. W.* p. 19.

Vtraque odorem florum secum vehit, et in viribus collapsis erigendis olim celebrata impensius, vinosa praecipue (Conf. MOSSDORF *Diff. cit.* p. 26.)). Quod flores Lil. Conv. in variis AQUIS APOPLECTICIS item ANTEPILEPTICIS officinarum Germani-

CONVALLARIA POLYGONATVM. 263

mianicarum compareant, iudicium saltem pristinum de virtutibus in memoriam reuocatis.

SPIRITUS LILII CONV. *Ph. W. p. 192.* De-
stillatione repetita florum cum vino et spiritu vini
rectif. fit. Exoleuit, qui olim ab HOFFMANNO
(*Clav. pharm. SCHRÖD. L. 4. sect. 1. §. 103.*),
WEDELIO (*Comp. chem. p. 49.*) aliisque magna in
existimatione habitus fuit.

CONSERVA et OLEUM INFUSUM defueuerunt.

528.

Pharm. SIGILLI SALOMONIS *Radix.*

Convallaria Polygonatum; foliis alternis am-
plexicaulibus, caule ancipiti, pedunculis axilla-
ribus subunifloris LINN. *Spec. pl. p. 451.* Poly-
gonatum floribus ex singularibus pedunculis c. B.
Icon: *Fl. Dan. tab. 377.* REGNAULT *Botan.*
Le Sceau de Salomon. Pl. Europaea, perennis,
in rupium fissuris obuia.

HALLERUS (*Hist. stirp. Helv. n. 1243.*) trans-
fert Radicem ad *Convallariam multifloram* LINN.

R 4

RADIX

264 LILIACEAE. CONVALL. POLYG.

RADIX truncum horizontalem format cylindricum, crassitie apicis digiti minimi, ex quo vndique fibrae filiformes remotae inter sese prodeunt. Color eius albidus. Sapor dulcis, subacris, amaricans, viscosus.

Pani sub annonae charitate inferuire potest (LINN. *Fl. Suec.* p. 110.). Mucilago exinde eruitur infusione vel decoctione. Ad cataplasmata emollientia igitur non male conducit. Ceterum inter tot alia efficaciora obliuioni fere tradita.

ORDO

ORDO XLVII.

E N S A T A E.

I R I S.

LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 88. Gen. pl. p. 27.*

529.

Pharm. IREOS, vel IRIDIS (quod praestat),
FLORENTINAE Radix.

Iris Florentina; corollis barbatis, caule foliis
altiore subbifloro, floribus sessilibus LINN. *Spec.*
pl. p. 55. *Iris alba florentina* C. B. Icon:
MILL. *Fig. of plants, tab. 154.* REGNAULT *Botan.*
L'iris de Florence. Pl. perennis, in Italia
crescens.

Apud DIOSCORIDEM (*M. m. lib. 1. cap. 1.*)
Iris quoque occurrit; an vero eius *ιλλυρινη*, prae-
cise Florentina sit, non dixerim. Variorum colo-
rum floris meminit, sed hi non sufficiunt ad species
discernendas.

Colitur radice causa in Florentia absque
multa opera in muris, sepibus ex humo, et ad

R 5

oras

oras camporum, vbi aliae stirpes non succedunt. Radices, quae m. Augusto et Septembri terrae mandantur, post trium annorum spatium modo in vsum effodiuntur. Depurandi et decorticandi illas officium foeminis mandatum est. Ad cuticulam auferendam culter peculiaris adhibetur, qua abiata super strato ex arundine texto solis vi siccantur (*Opuscoli interessanti l'agricoltura, p. 39. sqq.*).

RADIX ex Italia pro nostris officinis petitur sicca. Haec repraesentat frusta compacta, ponderosa, alba, compressa, lata vel oblonga, variae magnitudinis, et superficiei ex separata epidermide et ex stigmatibus fibrillarum refectarum inaequalis. Quidam, tanquam vulgare esset, indicant, colorem media parte esse obscuriorem, quod tamen in meis exemplis non inueni. Odor eius violaceus, sapor amaricans et subacris, diutius ore remanens. Facile reducitur in puluerem farinaceum albidum. Breui et a vermibus consumitur, nisi loco bene tecto feruetur.

Destillatione aqua transiens secum abripit omne odorum; id quod remanet praebet extractum amarum et leuiter acre. Oleum aethereum apparuisse, a quibusdam negatur (a NEUMANNO in
Chym.

Chym. vol. 2. P. 3. p. 188. et LEWIS M. m. p. 327.) Sed restringi potest effatum ad valde exiguam quantitatem (*KORTUM Diss. de vera indole et virtute radice Irid. Florent. praes. SCHULZE Halae, 1739. CARTHEUS. M. m. vol. 2. p. 75.*). Extractum aquosum pr. $\frac{2}{8}$ circiter constituit radice et extractum spirituosum pr. $\frac{1}{8}$ (*NEUM. l. c. p. 187.*), ut tamen memor sis connubium gummi et resinae esse tam arctum, ut utriusque pars semper simul absorbeatur. Tinctura spirituosa et extractum quoque spiritu vini factum longe acrius est, quam ea, quae extractione cum aqua resultant. Tinctura scilicet spirituosa piperis instar linguam et fauces adurit (*CARTHEUS. l. c.*), item extractum ipsum.

Vtique igitur acre inest huic radici, sed resinae irretitum. Verum longe acrior est recens, nauseam pariens, purgans cum vehementia. Hinc acquiescunt hodie radice sicca, mitiori. Praedita est haecce eximia vi attenuandi et incidendi, quae sese exferit in pituitae vitiosa in pulmonibus accumulatione, vnde dyspnoea, asthma, tussis. Ad screatus in hisce morbis mouendos ideo in pulueres linctusque cum aliis commodis recipitur. Adfunt et fiduciae documenta in praeparatis mox subiiciendis.

dis. Nec minus egregie in flatibus dissipandis valet, praecipue apud infantes tenellos, qui tormina ex hac causa facile concipiunt, quo fine iis aliquot grana pulveris praebentur. Concinne ideo in purgante isto tenellorum egregio, Electuario de Manna, occurrit. Pro dosi adulto scrupulus vnus et supra conceditur.

Pulvis naribus exceptus mucii secretionem auget, eademque aliquando ad sternutationem vsque vellicat. Idem effectus redundat, si ore tenetur in salivae com meatu augendo; vt igitur in affectionibus variis oris spem aliquam faciat. Ad cariem ossium coercendam aliquando inspergitur, item sacculis discutiendi scopo in tumoribus inflammatoriis, erysipelatosi, oedematosi, inditur. Pulveribus et electuariis dentifriciis addi solet, tam odoris causa, quam ad dentium sordes abstergendas.

Ob gratum odorem etiam additur variis rebus, quas luxus potius, quam necessitas, in vsum deduxit, vt pulveri cyprio capillis inspergi solito, globulis saponaceis, liquoribus quibusdam odoratu commendabilibus, puluinis odoris, speciebus linteo loto interferendis, pulveribus cosmeticis rel.

PRAE-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SPECIES DIAIREOS SIMPLICES *Ph. W. p. 178.*

Additur speciebus diatragacanthae radix hæc cum
 saccharo. Pituita asperam arteriam et pulmones
 grauante præcipiuntur. *Conf. Appar. med. vol. 2.*
p. 382.

BACILLI DE LIQUIRITIA; TROCHISCI BECCHICI.

Cfr. Appar. med. vol. 2. p. 378.

AQUA ASTHMATICA; ELIXIR PECTORALE WE-
 DELII; GLOBULI MOSCHATI ALBI; PULVIS COSME-
 TICUS AD MANUS; PULVIS DENTIFERICIUS; PULVE-
 RES STERNUTATORII varii. Haec et multa alia
 composita pharmacopolorum in Germania, inter
 reliquam farraginem, radicem Iridis Flor. com-
 prendunt.

530.

Pharm. IRIDIS NOSTRATIS Radix.

Iris Germanica; corollis barbatis, caule foliis
 altiori multifloro, floribus inferioribus pedun-
 culatis LINN. *Spec. pl. p. 55.* *Iris vulgaris*
Germanica f. *syluestris* c. B. Icon: REGNAULT
Botan. l'Iris ou la Flambe. Pl. perennis, sponte
 in rupestribus, montanis, ad sepes Germaniae,
 e. c.

e. c. in Silesia (MATTUSCHKA), Austria (JACQUIN), Carniola (SCOPOLI), item Galliae, nominatim circa Monspelium et alibi in inferiori Languedocia crescens. Ob elegantiam florum autem, qui vulgo coerulei sunt, in hortorum areis creberrime hospnatur.

RADIX recens horizontalis est, cylindrica, subarticulata articulis oblongis, carnosa, extus subcinerea, interne albida, fibris infra pluribus. Sicca, quae in officinis seruat, transuersim concisa deprehenditur, sed relicta cuticula pallide bruna; haec odorem pariter violaceum edit. Dum autem recens est, odore ingrato et sapore acri, nauseoso, instruitur. Aluum tum mouet vehementer. Qua via vt euacuetur aqua in hydropse collecta, succus aptissimus visus est; sed et simul in renes vis remedii vertitur. Crebro PLATERO mox simpliciori forma, mox magis composita, in vsu fuit: simplicius sic, vt succi vncias duas addito melle propinaret, qua miscela aeger et saepius minxit et deiecit, repetitione autem bis vel ter facta venter pedesque detumuerunt et aeger sanatus fuit (*Observat. p. 634.*). Aliquando adiuncta fuere alia purgantia, Manna, syrupus Rosarum
folu-

folutiuss cum Rheo, vel syrups ex succo Iridis et infuso Rhei paratus; vel macerata cum aliis partim drasticis, vnde vis incerta euasit (Vid. e. c. *loc. cit.* p. 644. 645.). Rusticus quinquagenarius, ex febre tertiana hydropes vniuersali affectus, vncis huius succi tribus cum Mannae vncia vna et dimidia ter intra septem dies captis per aluum et lotium illuuiem aquosam excreuit ventre detumescente (RIVERIUS in *Observ. cent. 4. n. 82. Oper.* p. 649.). In muliere hydropica vel vnicum cochlear succi largas alui deiectiones aquosas per sesquialterum diem durantes effecit cum insigni morbi lenimine; sic et alii foeminae res successit, dosi etsi non determinata (*Miscell. nat. cur. Dec. 2. Ann. 8. p. 160.*). Succum hunc validissime aquas mouere hydropicorum, non tamen sanguinem simul, vt RUFFUS voluit, etiam expertus est LISTERUS (*Exercit. med. cap. 1. de hydropes p. 56.*), qui non dubitauit eius vncias tres vel quatuor praebere. Leguntur quoque efficaciae similis succi huius exempla in Actis medicorum Berolinensium (*Dec. 1. vol. 10. p. 56. p. 63. Dec. 2. vol. 1. p. 97.*), quorum vnum ad hydropem saccatum, qui disparuit post vsum omnino, spectare videtur. WERLHOFIO (*de febr. p. 60.*) placuit vti succo,
 ex

ex radice Iridis nostratis recentis vncii quatuor raris et aquae Foeniculi vncii duabus maceratis, expresso cum pauco saccharo. Frangi optime vehementiam succi cremore tartari vel lapide Prunellae existimat CHOMEL (*Plantes usuelles, tom. 1. p. 25.*), hinc alterutrius vnciam dimidiam soluit in aquae ebullientis vncii sex additis succi Iridis depurati vncii duabus. Sed cautionem, quam alibi iam (*Appar. medic. vol. 4. p. 18. 23. vol. 5. p. 100.*) sub drastrictorum in hydrope administratione iniunxi, nominatim in hocce succo exhibendo non esse superfluum, ell. BAADER et QUARIN (*Animaduersf. pract. p. 185.*) obseruatione confirmamur. Queritur hic enim proprio et istius nomine, ardorem doloremque oesophagi, ventriculi et intestinorum, subsequutum, tum tormina vomitum et frequentem desidendi conatum absque notabili euacuatione alui, febre denique et inflammatione accedente plurimos inter cruciatu animam misere exhalasse. Ita iam FALLOPIUS (*De purgant. in Oper. tom. 1. p. 136.*) animaduertit in praecceptoris sui BRASAVOLAE consuetudinem succum ad vncias tres vel quatuor in hydrope exhibendi, quum, licet aquam copiose educeret, insigni tamen dolore id efficeret. Saltim nunquam negligenda

genda additamenta ea, quae ad auertenda damna valere queant, quorum exempla passim in hacce enucleatione dedi. Scite et Cinnamomi et alius aromatis tantillum additur. Item maiori violentia effectum exferit succus, si feculentae partes sub expressionem transactae adhuc superstites sunt, quam iisdem per decantationem vel colationem seiunctis. Mitior et fit succus, si leuiter inspissatur, in formam vero extracti densatus omni fere vi exiit.

Radix *ficca* subacris et subamara, acrior mihi visa gustando, quam ista Iridis Florentinae. Superficiem cultro rescissam scintillare crystallulis offeruauit, quales aliquando et in Florentina, etsi non tam manifestas, vidi. Odor pariter violaceus.

Odorum non in succo latet, sed in medullari massa, hinc et illa, quae remanet intra pannum post expressionem, odorem spargit, si cito siccat. Substitui potest radix haec, modo rite siccat, radici Iridis Florentinae (vt experimentis cl. MONTET in *Mem. de l'ac. R. des sc. de Paris* 1772. P. 1. p. 657. constitit.), duplo fere pretio vendibili. Et locis, vbi non sponte prouenit, facile propagari potest per radicum phalanges,

Appar. medic. Vol. V.

S

vt

vt in hortis experimur. Colligitur et siccatur optime aestate, qua ipsa tam odore, quam albedine, excellit. Eadem euulsa, praeciduntur fibrae omnes, et quicquid adhaereat terrae linteo abtergitur absque lotione, quum humiditas euitari debeat. Cuticula et omnis nigredo cultro refecatur, vt nihil nisi alba pars remaneat, quae in orbiculos duos ad sex lineas longos diuiditur, quae forma siccationi celeri, qua pro odore opus est, multum fauet. Siccari potest super cribro fetaceo, aulaeis, asseribus rel. modo aëris liber accessus contingat, vnde seorsim quaelibet portio collocari debet. Praestat foli ardenti vel vento septentrionali siccationem committere; substitui tamen caldarium, furnus pistorius vel fornax, potest, et quotidie situs mutari debet, et radix versus vesperam in locum, contra humiditatem aëris probe tectum, transferri. Siccatione peracta ex uncis octo radices superstites modo deprehenduntur unciae circiter tres cum drachmis duabus. Quo magis alba radix est, eo melius successisse siccatio existimatur. Puluis temporis mora odoratior fit, et hac forma vase bene clauso, vt ampulla, diu feruari potest sine virtutis iactura, prout per decem annos et diutius ipsa radix intra pyxidem.

Spiritu

Spiritu vini per duas hebdomades digesta largitur tincturam coloratam et odoram, ac Iris Florentina (MONTET).

Effectus medicos edit eosdem, ac Iris Florentina (MONTET *l. c. p. 663.*). Nec in rebus, quibus ratio odoris habetur, vt puluere cyprio, vilo modo isti postponenda.

531.

Pharm. ACORI PALVSTRIS, vel ACORI VVLGARIS, vel IRIDIS PALVSTRIS, item GLADIOLI LVTEI
Ph. Lond. *Radix.*

Iris Pseud-acorus; corollis imberbibus: petalis interioribus stigmatibus minoribus, foliis ensiformibus LINN. *Spec. pl. p. 56.* Acorus adulerinus c. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 494.* CURTIS *Fl. Lond.* Pl. perennis, ad fossarum et stagnorum oras vulgaris, placens elegantia florum flauorum.

Desierunt tempora, quibus confusio obtinebat huius cum Acoro aromatico, ad quam nomina dicta respiciunt, quae stirpes vix aliam similitudinem praeterquam foliorum et loci natalis habent; in *Pseud-acorum* nullum aroma cadit.

S 2

RADIX

RADIX recens subcylindrica, horizontalis rugis annularibus, deorsum fibrosa, subcarnosa, intus rubicunda, externe subferruginea. Neque recens neque sicca odorem habet. Recenti autem fapor inest acris, quem et effectus confirmat. Nempe drastica vi vix cedit praecedenti nisi potior fit. Casu singulari hydropis consummati, febricula delirio et insultibus epilepticis iuncti, in quo et efficacissima cathartica nihil effecerunt, succus eximie profuit; dum primum eius guttae octoginta cum tantillo syrupo Rhamni cathartici exhibebantur, omni hora vel bihorio, sensim ascendendo ad drachmas duas omni bihorio vel trihorio, vel ad cochleare vnum cum quarta parte syrupi dicti, vnde ingens copia aquae secessit; subiunctis dein roborantibus tam topicis, quam per os datis (RAMSAY in *Med. Essays and Obs. of Edimb. vol. 5. P. 1. p. 93. sqq.*). Conf. BLAIR'S *miscellaneous Observations in the practise of Physick etc. p. 78.*). Ad dolorem dentium sedandum confert dentem fricare radice vel eius tantillum masticare, sed caute (BUCHAN'S *Domestic Medicine, p. 390.*). Succus naribus attractus, etiamsi modica quantitate, excitat mox insignem ardorem in naso, ore, faucibus, et ciet copiosum salivae et mucii

muci ex ore et naso profluuium, quod aliquando per duas, tres et plures horas perdurat, vnde aliquando dolor dentium et capitis periodicus, aliis multis frustra tentatis, sublatus (ARMSTRONG'S *Account of the diseases most incident to children*, p. 146.). Inde occasio capta contra scrophulas infantum huncce succum vsurpandi, quas ipsas dissipat bis vel ter de die sollicitè inunctus, modo recentes sint, nec cutis inflammata. Quo crassior et adultior est radix, et quo obscurior succus expressus, eo plus virium praestat (ARMSTRONG *l. c.* p. 99. 146.).

Sicca vero radix austera est, et eo quidem gradu, vt infusum eius vel decoctum, ferro coti affricto in eodem, Scotis montanis vulgare atramentum exhibeat (*Phil. Transf. n. 117. p. 397.*), et in quibusdam insulis Scoticis ad pannos nigro colore imbuendos adhibeatur (LIGHTFOOT *Fl. Scot. vol. 1. p. 86.*). — In diarrhoea et dysenteria adstringendi sua vi conducere, notatum (BLAIR *l. c.*).

Vim stomachicam inesse, certe ex PULVERE STOMACHICO BIRCKMANNI *Ph. W. p. 159.* diiudicari nequit, vt qui efficaciam hanc aliis, quae continet, manifestius, quam huic, debet.

ORDO XLVIII.

ORCHIDEAE.

ORCHIS.

LINN. *Syst. veg.* p. 673. *Gen. pl.* p. 461.

532.

Pharm. Radix SALEP v. SALAP v. SALAB.

Orchis mascula; bulbis indivisis, nectarii labio quadrilobo crenulato: cornu obtuso, petalis dorsalibus reflexis LINN. *Sp. pl.* p. 1333. JACQ. *Misc. Austr.* vol. 2. p. 375. *Orchis morio mas*, foliis non maculatis c. B. etiam foliis maculatis c. B. *Orchis* radicibus subrotundis petalis lateralibus reflexis, labello trifido, segmento medio longiori bifido HALL. *Hist. stirp. Helv.* n. 1283. tab. 33. fig. 1. Depinxerunt eam quoque *Fl. Dan.* tab. 457. CURTIS *Fl. Lond.* et JACQUIN *Icon. pl. rarior.* tab. 180. Pl. perennis, in variis Europae regionibus, item Asiae, in sylvis et pratis frequens.

LINNEUS (*M. m.*) radicem Salep *Orchidi Morioni* suae, cuius iconem vide in *Fl. Dan.* tab.

tab. 253. et HALL. *l. c.* tab. 33. fig. 2. adscribit, inductus forsitan effato BUXBAUMII (*Plant. min. cogn. Cent. 3. p. 5.*); in regionibus orientalibus laetius multo quam septentrionalibus crescere. Potiori tamen iure tribui illam mihi videor *O. masculae* L. quoniam comparatione facta vtriusque apud nos haec ipsa radices manifeste maiores fert. HALLERUS (*l. c.*) etiam sub eiusdem sectione de radice Salep agit, et cl. PERCIVAL (*Essays med. and experimental, vol. 2. p. 37.*) principatum quoque huic tribuit. Praeter vtramque dictam aliae Orchides radicibus subrotundis, vt *O. militaris*, *O. coriophora* (SAM. GOTTL. GMELIN *Reise durch Russland. vol. 4. p. 108.*), item species radicibus palmatis, vt *O. latifolia* nominatim (PERCIVAL), egregium Salep subministrant. Ipse aliquoties inter radices subrotundas, quae ex Oriente prouenisse putabantur, aliquot palmatas reperi, etsi numero reliquis multo pauciores. Ita radicem Orchidis bifoliae L. substitui posse Salep Persico pronunciat (PALLAS *Reise durch Russl. vol. 1. p. 10.*). Sed non dubito, quin et ex reliquis indigenis speciebus Salep parari possit. Vnde et consilium datum (GEOFFROY *Matiere medicale, vol. 1. p. 265.*), in commodum officinarum Gallicarum radices colligendi ex qua-

licunque Orchide luberet, modo istae essent magnae, firmae et succosae. Et omnes quidem plantae dictae in Europa indigenae sunt.

Fuerunt tamen olim, qui non radicem putarunt esse Salep, sed fructum orientalis originis et quidem speciem ficuum (Vid. BUISSON in DEGNER. *hist. dysent. bil. cont.* p. 177.), quod facile refellitur praeterquam aliis argumentis rudimento nouae plantae in quouis bulbo conspicuo. Aequè erroneum est effatum Jesuitae SERICI, esse gummi quoddam (*Journ. de Med.* 1759. p. 267.). Ita dudum magnis sumtibus ex orientalibus regionibus, praecipue Persia, vbi radices magnae adhuc hodie vno ducato aureo veneunt (GMELIN *l. c.* p. 109.), emta ab Europaeis haec radix fuit, donec coniectura, esse ex speciebus Orchidis (JOSEPH. MILLER *Botan. offic.* 1722. p. 385. SEBA *rer. natural. thes.* tom. 2. p. 83. HEIST. *comp. pract.* p. 286.) nasceretur, confirmata scrutinio in loco natali exotici Salep (BUXBAUM *l. c.*); tandem tam observationes quam experimenta chemica et practica in Gallia, Suecia, Anglia facta extra dubium ponerent, etiam in nostris terris suppetere radices, neque notis externis neque interna natura nec virtutibus medicis Salep orientali secundas.

Nomen

Nomen Salep Turcis et Persis idem significat, ac apud nos Orchidis (BUXBAUM *l. c.*).

Cultura vero adiuuatur in orientalibus regionibus. Requiritque solum ficcum, nec nimis fertile. Vulgo difficile succedit transpositio plantarum orchidearum in hortos, vt tamen in horto nostro botanico laete viguerint per plures annos *Cypripedium*, *Orchides* et *Serapiades* variae, quas caute radicibus effossas reliquis stirpibus, prout ordo ferret, interferui. Germinatio feminum adhuc obstinatio est. Optimum tempus colligendi radicem illud est, dum semina sese formaerunt et caulis marcescere incipit, tum enim bulbus vnus, qui vnice in vsum trahi potest, ad summam perfectionem peruenit, altero marcescente (MOULT in *Phil. Transf. vol. 59. P. 1. p. 2.*).

Salep Perfarum nobis aduehitur radicibus multis longa serie filo albo, quantum apparet, gossypino margaritarum in modum transactis, spatio inter sese direntis, diuersae magnitudinis, quarum quaedam amygdalam superant, aliae vix femine Coffeae maiores, coloris straminei, superficiei sublacunofae et asperae, semipellucidis, figura semen Cacao vel amygdalam referentibus

S 5

pon-

ponderosis, duris fere instar cornu, vix odoris, saporis mucilaginosi. Eius naturae sunt specimina a perill. L. B. AB ASCH tanquam vere Persica mihi missa; nec differt descriptio, in libris probae notae de optimo Salep data. Scrinia autem officinarum perquirens specimina bene multa inueni ab hacce descriptione non parum discrepantia; inter semipellucida enim exempla, quae optima censenda, formae vel ouato-oblongae vel palmatae deprehendi alia multa nigricantia, opaca omnino, varie distorta, quasi ex radicibus marcidis. Quin hisce immixta vidi specimina aliquot iuglandis magnitudinis subcompressa subcordata nigricantia, odoris manifeste hircini et facilius longe cultro discernenda, quam reliqua. Integrum aliquando monile ex radicibus palmatis constans deprehendi. Quum disrumpatur facile filum, non mirum radices seiunctas vulgo in officinis offendi.

De praeparationis radicum modo, quo gentes orientales vtuntur, nihil haecenus constitit. Sed similes praestare Europaei varii tentarunt, successu non spernendo. Horum e numero primus cl. GEOFFROY (*Mem. de l'ac. R. des sciences de Paris* 1740. p. 99.) commemorandus, qui radices

dices Orchidum variarum indigenarum cuticula priuauit, dein easdem in aquam frigidam reiectas, post aliquot horarum spatium in sufficiente copia aquae coxit et, aqua postquam defluerat, filo transegit, vt aëre sicco et calido sicarentur: sic transparentes duraeque instar gummi Tragacanthae euaserunt. Eandem fere encheirisin adhibuit cl. RETZIUS (*Vet. Acad. Handl.* 1764. p. 245.) in praeparandis radicibus Orchidis Morionis, nec vllum discrimen inter hanc et Persicam radicem inuenit, praeterquam magnitudine (quae tamen et valdopere variat in Persica). Accuratius praeparationem persequitur cl. MOULT (*Philos. Transf. vol. 59. a. 1769. P. 1. p. 2.*) et breuius rem expedit, vsus pro experimento, quantum apparet, Orchide mascula, militari et latifolia L. Harum nimirum radicibus aqua lotis, cuticula externa vel ope verriculi parui vel postquam calidae aquae intinctae fuerant, ope lintei rudioris detegitur; tum radices in patina stannea dispersae in furnum pistorium per sex, octo vel decem minuta pr. transferuntur, vnde pelluciditatem quasi cornu absque decremento magnitudinis adipiscuntur, postea in aliud conclaue transferendae, vt siccescant et indurescant, vel retinendae intra calorem

calorem mitem per aliquot horas. Plurimum operæ efficit separatio cuticulæ, vnde et ideo tanto maiori pretio venditur, ea tamen relicta neque saporis neque salubritati aliquid decedere affirmatur (PERCIVAL *l. c. p. 41.*).

Ad modum cl. GEOFFROY paratæ radices a cl. CHEVREUSE in Lotharingia loco Salep Perfici venditæ sunt (BUCHOZ *Plantes de la Lorraine vol. 8. p. 155.*), prout et in Suecia pharmacopola idem fecit, nec absque solito huius effectû salutari.

In puluerem contrita radix orientalis maximam partem aqua calida in mucilaginem soluitur. Radicis vncia dimidia aquae libras duas med. tam spissas reddit, vt gelatinam referat. Hac per colum transmissa et exsiccata pondus drachmarum trium et granorum triginta quatuor emergit, et pars non solubilis intra colum remanens post exsiccationem fusca pondere grana viginti sex aequat (KEILHORN *Diff. de radicibus Senega et Salab, Franc. ad Viadr. 1765. p. 31.*). Vapores ex mucilagine surgentes et rite excepti aquam saporis et odoris nonnihil hircini exhibuere (*l. c.*). Salep ex Orchide Morione in Suecia paratum
citius

citius solui se passum est, quam Perficum, et tam tenacem mucilaginem exhibuit octo eius grana in aquae feruidae vncia vna h. e. radicem in 6oplo aquae soluendo, vt per pannum lin-teum non perfecte transigi posset, sed affundi in-super deberet aquae feruidae vncia dimidia, quo auxilio mucilago ista densitate aequauit alteram ex Salep Perfico vncia vna aquae elicitam: re-manfit vero residui ex isto Suecico Salep gra-num $1\frac{1}{2}$ et Perfico gr. j. (*Vet. Acad. Handl.* 1764. p. 245. sq.).

Aemulatur haecce mucilago illam gummi Arabici vi sese cum oleo amygdalarum combi-nandi (LUND in *Vet. Acad. Handl.* 1771. p. 316.). Si vero additur maior copia aquae, emulsio inde paratur, mora nexu suo decedit oleum, vnde ante vsum praecedat agitatio necesse est (BER-GIUS *Handl. cit.* p. 327.). Confert etiam hac radice vti pro resina subigenda (ID. *l. c.*). Re-condit saporem falsum aquae marinae vel falis communis aqua soluti (PERCIVAL *l. c.* p. 45.). Retardat quoque lactis fermentationem acidam (*l. c.* p. 46.).

Magna

Magna in existimatione Persis et Mahumedanis aliisque gentibus orientalibus haec radix habetur. Opulentiores Persae in epulis salialem in morem institutis, radices per noctem in aqua calida maceratas obsoniis miscellaneis suis addunt; item longa itinera acturi easdem secum vehunt, quo languentes vires reficiant (*Art. nat. cur. vol. 1. App. p. 14.*). Sic eam adhibent ad vires vel longo morbo vel senectute detritas restaurandas (SERICI in *Journ. de Med. vol. 11. p. 269.*). Hisce etiam crebro stimulos venereos suscitare tentant, quae vis utrum vere radici competat, an potius ab additamentis variis calidis, ut Ambra, Moscho, Zingibere, Pipere, Caryophyllis, Cinnamomo rel. deriuanda, varie disputatur. Censetur huic fini pariter esse idoneus potus ex Salep, Melle et Zingibere calide bibitus (BUXBAUM *l. c.*). Recentissima, quam vidi, formula, cui multum fidei in hunc scopum tribuunt, haec est, quod radice Salep drachma vna cum eadem quantitate Cinnamomi, Zingiberis et Caryophyllorum aromaticorum in lactis libris tribus cocta vna vice ebibatur (GMELIN *l. c.*). Rarissime nobis occurrunt radices exoticae, quae siccatae ingratum istum odorem hircinum seruant, quem
recens

recens stirps imo et recens radix orchidearum plantarum spirat, aliquando tamen, forsitan a relicta cuticula, prout in exemplo, quod coram habeo, maioris solito bulbi (V. supra p. 282.). qui ipse extus ex cuticula superfite fuscus, interne albidus apparet, simulque odorem istum ingratum manifeste spargit. Ab hocce odore posset stimulus quidam aphrodisiacus sperari, nisi coctione aufugeret. Quidni vero, etiamsi auolet, nutriente, qua pollet, Salep insigni efficacia ad venerem sollicitaret, quum secretionem feminis augeant et veneris desiderium excitent quaelibet res sub otio copiose ingestae, nutritiis particulis abundantes, vt pasta ex Cacao, Sagu, carnes succosae, oua, lac. Non arbitror igitur, Salep hacce laude posse defraudari, augeri vero vim propriam stimulo calidorum et aromatum addito censeo. Nec reiici puto hocce effatum frustraneis aliquot experimentis Europaeorum, quum vitio organismi partium, vel connato, vel excessibus in venere, affectionibus venereis, item peruersa earum curatione, acquifito, aliquando riui feminalis liquidi plane obliterentur, sensusque virilis omnino tollatur. Ita intelligendam existimo diffidentiam, quam quidam erga Salep hac in re declarant e. c. GARIDEL (*Hist.*
des

des Plantes aux environs d'Aix, p. 342.) et HALLE-
RUS (*l. c. n. 1283.*), qui principem quandam
improlem harum radicum magnam vim faccharo
conditarum absumfisse, sed frustra, narrat.

Nutriente facultate Salep plerisque reliquis
vegetabilibus antecellit, si voluminis ratio habeatur,
illustrante rem exemplo gummi Arabici (*Vid. Ap-
par. med. vol. 2. p. 410.*). Hinc in longis pere-
grinationibus maritimis, oppugnationibus urbium
diuturnis et expeditionibus protractis exercituum,
valde commendabile. Et quum hominum valed-
tudo absque animalis escae et vegetabilis connubio
vix subsistere queat: pulvis radice Salep et gela-
tina carni iusculi sicca, soluta in aqua, egregium
alimentum promittunt (*LIND'S Essay on diseases inci-
dental to Europeans in hot Climates, Append.
p. 338. sqq.*). Vncia vtriusque in duabus quartis
(quarta = uncias triginta duas) aquae feruentis
soluta gelatinam crassam constituit, et sufficit vni
viro per diem nutriendo, et vtriusque libris dua-
bus per integrum mensem ille acquiescere potest.
Praeferendus hic victus aliis vel ideo est, quod
nec longa coctione nec multa aqua eget, et vel
aquam marinam fert, quum acre falis latentis mu-
cila-

cilaginosa radice natura obuoluatur; additamento quoque aceti vini palato gratior et siti fallendae idoneus euadit.

Non multa, si commodum medicum spectetur, commemoratione digna discimus de radicibus Orchidum variarum ex ore veterum (Vid. DIOSCOR. *Orchis lib. 3. cap. 141. Orchis ἑρπυρος c. 142.*). Nec iudicium Orientalium gentium de virtute radice Salep in variis morbis, phthisi, arthritide, epilepsia, palpitatione cordis, rel. magni momenti est, quum adeo vniuersale remedium illam iactitent.

Qui totam mucilaginosam esse secum reputat, inuoluendo acre, demulcendo et incrassando humores, lubricando, emolliendo solida, nutriendo corpus, reficiendo, roborando, in bene multis morbis prodesse facile coniiciet. Sed praestat non nisi ad filum verae experientiae pedem proferre. Et eo iam eadem duce peruenimus, vt similes virtutes ab indigeno Salep ac Persico expectare queamus. De O. Morione confirmauit id cl. LUND (*l. c.*).

In dysenteria eximia praestat, quod acrimoniam inuoluit, dolores mitigat et intestina

Appar. medic. Vol. V.

T

arrosa

arrofa balsamo quasi inuestit. In dysenteria biliosa numerosissimis exemplis efficaciam suam comprobauit DEGNERO (*Hist. dysent. biliosa - contagiosae*, p. 170. *sqq.*). Id tamen vitii habet, quod protractiori exhibitione aluum adstringit (*l. c. p. 181.*), vt ad euacuanda iterum recurrere oporteat (ZIMMERMANN *v. d. Ruhr*, p. 518.). Hoc in causa fuit, vt in cholera chronica, vtut eandem leuaret initio, seponi deberet (DEGN. *l. c. p. 181.*). In diarrhoea variae naturae, nominatim dentientium, moderanda non minus prodest (LUND *l. c. p. 315.*). Sic et in colica biliosa, calculosa, gravidarum, infantum (ID. *p. 317.*). — Non minus subuenit renum et vesicae variis vitiis. — In stranguria et dysuria non cedit aliis eiusdem naturae medicaminibus (ID.). — Salubre alimentum est hominibus, calculo vel sabulo renum laborantibus (PERCIVAL *l. c. p. 49.*). — In scorbuto marino acre humorum egregie obtundit blandumque chylum reddit (PERCIVAL *l. c. p. 48.*).

Nec defraudanda sua in tabe et phthisi laude, quibus in morbis nutriendi sua efficacia absque virium concoctricium nimio molimine praecipue prospicit. Prodest nominatim in phthisi sputis stipata,

stipata, sub tussi sicca et acrimoniae signis praesentibus (FRITZE *Med. Annalen*, vol. 1. p. 111.), et diarrhoeam colliquatiuam, quantum in desperato isto morbi gradu fieri potest, coërcet; item in tabe ex profluuiis variis sanguineis profecta (LUND *l. c.* p. 316.). Non autem modo conducit in resorptione puris ex ulcere pulmonum, sed etiam ex vulneribus, ut amputationibus, dum efficaciter demulcet et resolutioni sanguinis increasandi vi resistit (PERCIVAL *l. c.* p. 48.).

In puluerem subtilem conteri sese Salep patitur, sicque subactum aqua vel lacte calido facile soluitur, ut paucillum modo in colo non solutum remaneat (V. supra). Saporis causa saccharum item aqua grate aromatica, ut florum Naphae, Rosarum, vel syrupus gratus, etiam acidiusculus, modo menstruum id ferat, Berberum, Citri rel. addi potest. Radicis huius drachmae vni si aquae calidae unciae quatuor infundantur et vtrumque leni calore super igne retinetur, post expressionem per linteum gelatina emergit, cuius, singulis duabus, tribus vel quatuor horis cochleare dimidium vel plus minusue pro necessitate ingeritur (DEGNER *l. c.* p. 169.). Gelatinae huius cochleare quoque

T 2

aqua

aqua simplici vel decocto Oryzae vel iuscule com-
mode soluitur. Coqui etiam potest vncia eius
dimidia lacte per quadrantem horae, dein com-
misceri cum pauxillo sacchari et aqua Aurantiorum,
vnde cibus emergit palato gratus et salubris omni-
bus iis affectionibus, quae lac ferunt (ROSENSTEIN
Hus- och Rese- Apot. p. 68.). In quibusdam
morbis, vt illis viarum lotii, scite mucilago huius
cum oleo amygdalarum in linctum miscetur.

533.

Pharm. SATYRII Radix.

Orchis bifolia; bulbis indiuisis nectarii labio
lanceolato integerrimo: cornu longissimo, pe-
talis patentibus LINN. *Spec. pl. p. 1331.* Or-
chis alba bifolia minor calcare oblongo c. B.
Orchis radicibus oblongis labello lineari HALL.
Hist. stirp. helv. n. 1285. tab. 35. Depicta
etiam bene sistitur in *Fl. Dan. tab. 235.* Pl.
perennis, in pascuis apricis crescens.

LINNEO (*Mat. med.*) auctore Satyrii officina-
narum radicem huic stirpi tribuo, non nescius
tamen, ab aliis quoque Orchidis speciebus passim
pharmacopolas radices sub eodem nomine colligere.

CASP.

CASP. HOFFMANNUS (*Medic. officinal. p. 558.*) iam plurium meminit, quibus vti pro electuario perinde esset. Et auctores continuationis materiae medicae cl. GEOFFROY, non solum fatentur legi promiscue radices Orchidum vicinarum praecipue bulbosas (*Suite tom. 1. p. 261.*), sed ipsi permittunt id, nec excludunt palmatas, modo integrae et fatis succosae sint. Ita radix Satyrii vulgo obuia modo ab Orchide bifolia, modo ex Morione, maculata, latifolia, sumi fertur (*LUND Vet. Acad. Handl. 1771. p. 311.*), et nominatim quae profertur in pharmacopoliis Stockholmiae venalis, ab Orchide maculata, bifolia et sambucina, quum non aliae species in vicinia metropolis spontaneae sint (*BERGIUS l. c. p. 329.*). In *Pharmacopoea Edinburg. 1783. p. 55.* adscribitur Orchidi masculae.

Quas coram habeo radices ex binis diuersis pharmacopoliis petitas, valde numerosas, vel bulbi fusiformes sunt in exile acumen desinentes, vel ouati pariter acuminati, quibus immixtae sunt paucissimae radices maiores apice vel bi- vel quadripartitae ceterum reliquis similes, ita vt si cum hisce egregiam iconem ac descriptionem radices,
 T 3
 quam

quam ill. JACQUIN (*Fl. Austr. tab. 108. p. 5.*) de *Orchide sambucina* L. praestitit, comparem, vix ex hacce petitas esse dubitem. Deficere palmatam figuram in bulbo plantae iunioris, imo adultae, in seniori autem adesse, notavit oculatissimus JACQUIN. Ceterum longe minus compacti, quam in Salep, nec pellucidi sunt hi ipsi bulbi officinarum, albidi quidem plerumque in superficie, sed ut videtur ex derasa minus follerter cuticula, hinc et striae conspiciuntur in rugis transuersales luteo-brunae, vel per ampliorem superficiem manifeste residuae cuticulae particulae; imo specimina vidi tecta adhuc integra epidermide luteo-bruna. Gustatae radices mucilaginem emittunt, sed parcio-rem longe, quam Salep, et adhaeret postea linguae sapor subacris. — Inter reliquas quoque aliquando inueni radices palmis latis ut ex *O. maculata* L. vel *latifolia* L. sed cuticula sua bruna amictas. Minor igitur longe follertia adhibita in cuticulae huius radice separatione et in ficcanda ea videtur. Addi et hoc debet, radices plerumque nonnisi vermibus arrosas in officinis seruari.

Valet de hac radice, ac de reliquis Orchidearum duplici bulbo instructarum, nonnisi ponderosum

derosum et succosum bulbum legendum esse, alterum, vtpote effoetum, reiciendum.

Non satis tuto in ista specierum, quae eliguntur, diuersitate ab aliis de notis radicis Satyrii et effectibus tradita huc trahi possunt. Gelatina radicis in pharmacopoliis Suecicis reperiunda ingratiorem odorem et saporem et colorem griseum habet, quod a relicta cuticula deriuatur (LUND *l. c.* p. 311.).

Tanto difficilius erit determinare, qualis planta *Σατυριον* veterum fuerit (Vid. *Diosc. lib. 3. cap. 143.*). Huius radix inde ab istorum aetate credita fuit in stimulis venereis excitandis singulari praerogatiua pollere, vt vel in dispensatoriis pharmaceuticis formulae adhuc nomen eiusdem in fronte gerentes suppetant. Quanta olim laude ornata fuerit hocce respectu ab auctoribus bene multis, malo ZORNII (*Botanol. med. p. 611.*) solertia, quam mea, intelligi. Memoratu dignum est, quod inter tot dubia, quae ferioribus temporibus contra aphrodisiacam vim radicis Satyrii mota fuerunt, LINNEUS (*Fl. Suec. p. 309.*) tamen notauerit, tauros tardos a Dalis in venerem radicibus Orchidis bifoliae pronocari. De eadem

quoque obseruat, (*l. c.*) tormina dysentericorum compescere.

Si quid sua sponte instar aphrodisiaci efficiat, dubito, an alia virtute, quam ea, de radice Salep a me supra (*p. 286.*) tradita. In compositis variis alia origo stimuli facile cognoscitur.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ELECTVARIVM DIASATYRIVM NICOLAI *Ph. W.*
p. 45. Praeter radicem, aromata, femina oleosa, stincum marinum cum saccharo, continet, vnde analepticam quidem vim exserere potest: sterilitatem vero tollere posse viis oblitteratis, quis iudicio sanior credet!

CONDITVM SATYRII *Pharm. Edinb. ed. Brem.*
a 1758. p. 69.

CONSERVA SATYRII *Cod. med. Paris. pag. 57.*
 — Vtrumque, vt tot alia praeparata huius radicis, sicuti *Extractum simplex et compositum, Essentia*, in obliuionem hodie damnatum.

EPIDEN-

E P I D E N D R U M.

LINN. *Syst. veg.* p. 680. *Gen. pl.* p. 464.

534.

Pharm. VANILLAE *Siliqua* vel VANILLA.

Epidendrum Vanilla; scandens, foliis ovato-oblongis nervosis sessilibus caulinis, cirrhis spirabilibus LINN. *Spec. pl.* p. 1347. Volubilis filiquosa, plantaginis folio CATESB. *nat. hist. of Carolina* vol. 3. tab. 7. Banille MERIAN. *Surin.* 25. tab. 25. sed absque flore. Conf. l'*Epidendrum-Vanille* in AUBLET *Hist. des plantes de la Guiane Françoise*, vol. 2. *App.* p. 78 *sqq.* Praeter dictas icon: REGNAULT *Botan.* La Vanille. Pl. fruticosa, scandens, parasitica, arboribus in America australi et insulis Indiae occidentalis adhaerens, locis montosis et umbrosis in Jamaica (BROWNE'S *nat. hist. of Jam.* p. 326.) crescens, vel ad littora sylvatica maris, vbi exundationes saepe fiunt, in Guiana Gallica (AUBLET). Ob lucrum ex filiquis autem copiose colitur.

Primum radicem agit in terra, sed sensim ascendendo radiculis ex caule protrusis adhaeret

T 5

truncis

truncis vicinis, et ex hisce dein nutrimentum haurit, etiamsi farmenti inferior pars destructa fuerit. Propagatio igitur facilis per farmenta in partes dissecta, probe curando, ut quaelibet pars duobus ad minimum nodis instruat, quarum binæ vel ternæ terræ immerguntur ad basin arboris, ita ut vnus nodus supra solum promineat. Cayennæ tres varietates stirpis existant, quarum vna fructum crassorem et carnosum, altera fructum longum gracilem siccum, tertia fructum breuem inodorum gerit. Singularum fructus præparatione acquirunt eundem odorem, et gracilescunt (AUBLET). Bene maturi colliguntur, tumque suspensi ad extremum in umbra siccantur, siccati oleo obliniuntur (BROWNE); vel, ut Cayennæ fit (AUBLET), filo ad posterius extremum prope pedunculum affixi ahenò aqua limpida feruida pleno immerguntur vno momento, ut albescant, dein aëri libero folique radianti exponuntur per aliquot horas et subsequente die oleo inunguntur. Dum suspensi haerent, copia liquidi viscosi per extremum oppositum effluit, quod effluuium pressione digitorum ter de die digitis oleo oblitis promovetur. Sic bruni euadunt, rugosi et semisicci et minores fiunt, oleoque iterum peruncti feruantur.

Olei

Olei administratio non vnum finem habet; eius enim ope lente ficcantur, contra infecta muniuntur, impeditur, ne ficcando dehiscant, ne cuticula ficescat, et ne aër externus penetret. Transferuntur ad nos in fasciculos colligati et lamina plumbea tenui obuoluti, cistisque ligneis inditi.

Fructus *SILIQVA* est, quae, prout in officinis deprehenditur, recta, compressa, fusco bruna, dorantalis, sesquilineam circiter lata, utroque extremo angustior, obtusa, et nonnihil incuruata praecipue versus basin, fragilis, longitudinales rugas extrinsecus agit et superficiem pinguem habet, aliquando crystallulis exiguis salinis scintillans, et intra parenchyma subcoriaceum continet copiam innumeram *feminum* minutissimorum rotundorum nigrorum splendentium. Odor eius fragrans, referens illum balsami Peruuiani vel Styracis vel Ambrae s. Fabae Tonca, et diu digitis, quibus contrectata fuit filiqua, inhaerens. Sapor vinctuosus, subacidus, blande aromaticus. Semina commansa inter dentes stridorem edunt. Praeferuntur filiquae longae et angustae. In feminibus praecipuam vim latere innuit LINNEUS (*Amoen. acad. vol. 7. p. 258.*) Aqua destillatae filiquae
illam

illam odore fragrante imbuunt, spiritu vini autem nihil abstrahitur; digestionem tamen hic et lapidum et olidum omnino extrahit (GEOFFROY *Traité de Matière medic. tom. 3. p. 183.*).

Rarissime instar medicaminis adhibetur, licet multa spondeat in systemate nervoso refocillando. Ad venerem stimulare efficaciter, omnes vno fere ore de ea deprædicant, et LINNEUS reliquis omnibus, hacce laude ornatis, palmam præripere pronunciat. Anglos ea vti ad melancholiam dispellendam, nescio qua fide perhibetur (GEOFFROY *l. c.*). Decocto eius disparuit in moniali dolor grauatius pertinax ventriculi, per vices infestans, inprimis autem sub prandium, vsu per triginta dies continuato (ZANETTI in *Nov. act. nat. cur. vol. 5. p. 149.*). Succolatae frequentissime gratiæ causa additur. Fraudulenti vero homines illi in hunc finem Styracem substituunt (DEMACHY *l'art du distillateur liquoriste p. 120.*), vel et tantillum balsami Peruvianii. In Succolata Vanilla mixta, stimulans cum nutriente efficaci iungitur, vnde facile credas venereos stimulos in largiori vsu concitari. Cauendum, ne additamento modum excedas, quum calidæ naturæ istæ filiquæ sint. Taceo liquoribus congelatis subinde ob fragrantiam et gratum saporem indi.

ORDO

ORDO XLIX.

TRIPETALOIDEAE.

CALAMVS.

LINN. *Syst. veg.* p. 279. *Gen. pl.* p. 173.

535.

Pharm. SANGVIS DRACONIS.

Calamus Rotang; LINN. *Spec. pl.* p. 463. et *Syst. veg.* p. 279. *Palmi-iuncus Draco* RUMPH. *Herb. Amb. tom. 5. p. 114. tab. 58. fig. 1.* *Dsierenang* KÄMPF. *Amoen. exot. p. 552.* *Arbor Indiae orientalis, in syluis prope fluenta crescens.*

Praeter significatam arborem sunt aliae, quarum truncus vel rami vulnerati succum rubrum resinofum fundunt, nomine sanguinis draconis venientem, scilicet:

Pterocarpus Draco; foliis pinnatis LINN. *Syst. veg.* p. 533. LÖFLING'S *Spanska Resa* p. 266. 273. *Pterocarpus officinalis* JACQU. *Stirp. Amer. Hist.* p. 283. *tab. 183. fig. 92.* vbi folium modo depingitur; nam nec florem nec fructum vidit. *Lingoum* RUMPH. *l. c. tom. 2. p. 205. tab. 70.?*

Ipse

Ipsę LINNEUS *l. c.* iam fatetur, se fere credere, orientalem et occidentalem arborem specie discrepare. Arbor alta in America australi crescens; item (modo RUMPHII arbor fit eadem) in saxosis et praeruptis littoribus et locis syluaticis Indiae orientalis, in insulis praecipue Asiae subiectis, Jaua; Sumatra.

Hanc ipsam arborem vere sanguinem sic dictum draconis stillare, testes autoptes ill. JACQUIN (*l. c.*) confirmat. Nempe subferrugineus cortex transuersim si scinditur, breui punctis plurimis sanguineis variegatur in lacrymam abituris, quae post aliquot minuta temporis pr. praecipue feruente sole indurescunt et colliguntur. Olim frequenter hic succus Carthagera in Hispaniam missus fuit, sed iam negligitur eiusdem collectio ob senescentem eiusdem in Europa famam. Cortex, lignum et folia saporem adstringentem habent. Cortex trunci et radice in bacillos palmares scissus ab incolis ad mundandos dentes adhibetur (JACQUIN).

Dracaena Draco; arborea, foliis subcarnosis apice spinoso LINN. *Syst. nat. ed. 12. a. 1767. tom. 2. p. 246. Ed. 13. p. 265.* Draco arbor CLUSII *Rar. plant. p. 1. cum icone ramosae arboris.* VAN-

DELLI

DELLI *Monographia c. ic.* 1767. Störkia et Oe-
 dera CRANZII *de duabus draconis arboribus* 1768. c.
ic. fig. 1. 2. BEHRENDI *Diff. de dracone arbore Clu-*
sii 1770. c. ic. fig. 1. 2. 3. Infulae Canatae a
 pluribus patria huius arboris assignantur.

Paucissima tantum de modo succum illum ru-
 brum ex hac eruendi traduntur. Certe profluere
 caniculae aestu; testis est CLUSIUS (*l. c.*). Ferro fau-
 ciatam arborem statim anni tempore emittere succum,
 qui aheni decoctus et defecatus sanguinis draconis
 nomen adipiscatur, ALOISIUS (apud *Eundem*) narrat.
 Id fieri perforata arbore prope radicem lato et pro-
 fundo hiatu THEVETUS (apud CLUS. *loc. cit.*).

Dalbergia monetaria LINN. *Suppl. plant. p. 317.*
 pariter instruitur succo, istum, de quo hic agi-
 tur, aemulante; nec non

Pterocarpus santolinus LINN. *Suppl. p. 318.*

Quin plurima ligna Indica rubra per rimas
 corticis trunci succum sanguineum exsulant, indu-
 rescentem in resinam rubram. Sunt et species va-
 riae Crotonis, similem succum fundentes (LINN.
Suppl. p. 319.). Omitto alias stirpes, ex quibus
 progigni hinc inde legitur, non satis definitas,
 quarum recensum praestat cel. CRANZ (*l. c. inde a*
 pag.

pag. 13.). Harum numero accensenda arbor ista in Botany bay in littore orientali noui Belgii a uiris cl. BANKS et SOLANDER a. 1770. reperta (V. HAWKESWORTH'S *collection*, vol. 3. p. 498 et 505.), Quercum referens, et lignum valde durum graeque coloris profundi habens, quae speciem sanguinis draconis exhibet. Eiusdem arboris meminerunt etiam alii ABEL JANSAN TASMAN (1642 in DALRYMPLE'S *collect.* vol. 2. p. 68.) WILHELMUS DE VLAMING (1696. in NIC. WITSEN *Noord en Oost Tartarye*, vol. 1. p. 180. ed. 2.), in nouo Belgio sed diuersis locis visae. In hac ipsa arbore peregrinatores animaduenterunt gradus quosdam, distantia trium vel quinque pedum incisos, quorum ratio detegi non potuit.

Sed, quantum capio, *Calamus Rotang* illa arbor est, ex qua maxime vulgaris collectio succi fit. An sit eadem species calami ac illa, de qua sanguinem draconis copiose in peninsula Malacca colligi cl. KÖNIG (in RETZ. *Obs. botan. fasc. 4. p. 5.*) refert, non dixerim. Ad Chinam fere omnis hic transmittitur, ubi cum lucro maximo venditur. Dubitat ille, sanguinem draconis Soccotrinensem ab eadem stirpe legi. Malaccensis saepe gummi Damar, quod Animes species est, corrumpitur.

C. Ro-

C. Rotang fructum fert in racemo ex ovato rotundum, magnitudinis nucis auellanae maioris, squamulis tenuibus phoeniceis tectum, sub quibus membrana carnosissima globulum pulposum valde adstringentem inuoluit (KÄMPF. *l. c. p. 556.*). Scatet hic ipse fructus succo isto rubro, de quo hic sermo est, quem ut eliciant nigritae Orientis, Malayi Javanique, supra vas amplum fictile, quod aquam ad sui dimidium continet, collocant; quo facto vas leuiter operculatum prunis imponunt, ut vapores aquae bullientis assurgentes emolliant fructus et succum illum euoluant. Hic tum bacillo abraditur et in folliculos reconditur ex folio arundinaceo complicatos, filo mox in moniliformem seriem ligandos, et tam diu libera aura suspendendos, donec indita resina exaruerit. Alii simplici coctione cum aqua eam eruunt, et ulterius dein reiecto fructu eam coquendo inspissantes folliculis pariter includunt (KÄMPF. *l. c. p. 553.*). Imo superficies externa maturi fructus in Palimbana plerumque obiecta resina ista cernitur. Fructus hosce colligunt ibidem eosque in sacco quodam commouent et agitant, donec exterior rubra crusta decidat, quae ad solem calefacta liquefcit, et manibus in globulos paruos formata, foliis ficcis dicto modo

Appar. medic. Vol. V.

U

recon-

reconditur. Haec sanguinis draconis species purissima est, et in ipsa India caro pretio venit. Reliqui dein fructus succo isto turgidi contunduntur, et vel ad solem vel super igne parum coquuntur. Ex supernatante substantia placentulae formantur tres quatuorue digitos latae, quae species probitate proxime venit ad priorem. Vilior vero est ista, quae ex reliqua crassiori substantia commixta emergit, dum in magnas et rotundas glebas spithamam vel pedem latas, et ultra pollicem crassas redigitur, quae ipsa vulgarem sanguinem draconis, in Europam transuehi solitum, constituit. In hisce placentis saepe fructuum laminae conspiciuntur. Imo nonnunquam aliquid pedunculorum vel ipsius stipitis admiscetur, qui pariter aliquid rubri succi continet, simulque vna cum fructu excoquitur. Fraus quoque edocuit aliena varia ponderis augendi causa admiscere, vt Oryzae furfures, lignorum ramenta aliaque (RUMPH *l. c. p. 115 sq.* Conf. cum hisce *vol. 2. p. 252.*)

Iam satis intelligitur, quam in re differat sanguis draconis *in guttis* siue *lacrymis*, h. e. inuolucris foliaceis inclusa ab isto *in placentis*; qua duplici forma et in Europaeis officinis occurrit, in quas plerum-

plerumque ex India orientali per Natoliam transfertur. Adfunt in officinis glebae magnitudinis nucis Juglandis, mox magis mox minus oblongae, folitario tegmine ex folio palmae vel arundinis indutae; aliae, Auellanam mediocrem aequantes, inter sese descripto modo iunctae. Non videntur hae differre probitatis nota. Homogeneam massam et vesiculis notatam intus constituunt, colorem obscure rubrum prae se ferunt, qui vero, si teritur succus, in cinnabarinum mutatur. Fragiles sunt, vt inter digitos conteri sese patiantur, odoris et saporis expertes. Flammae admotae flagrant et inflantur, relicta cinerum terreorum portione, sparguntque odorem styracinum. Massas praeter hasce seruant officinae grandes palmaris supraque crassitie, coloris rubicundioris, asperae superficiei, et, dum franguntur, albas particulas peregrinae miscelae repraesentantes; pretio itaque inferiores esse constat. Probus sanguis draconis vix aqua afficitur, sed spiritu vini rectificato in integrum fere soluitur. Huius magnam quantitatem imbuit rubedine saturata. Pari modo ab oleis expressis subigitur. Aqua calida eundem emollit. Sic igitur licet plurimam partem resinofus sit, tantillum tamen gummi simul continere videtur. Multiplex

U 2

adulte-

adulterandi illum ratio est per gummi Arabicum, Sorbos contufos, bolum, fanguinem animantium aliaque (Conf. JO. BAUH. *Hist. pl. tom. 1. p. 402 sq.*). In factitium modo cadit, solutum iri aqua, admodum candelae non ardere, sed cum strepitu deflagrare. An Cinnabaris DIOSCORIDIS fit, quod quidam (V. CLUSII *Hist. pl. rar. p. 2.* JO. BAUH. *l. c.*) existimarunt, vix dirimi vnquam poterit: memorabile tamen, quosdam eius tempore duplici hocce nomine (Κινναβαρι, αιμα δρακοντος) eandem rem designasse. Quoad vires, comparat Cinnabarin suam cum haematite, magisque eo adstringere et fanguinem cohibere refert (DIOSC. *lib. 5. cap. 109.*). Haec quidem in veram Cinnabarin mineralem non quadrant. Sed non tutius ad fanguinem ipsum draconis applicantur, licet auctores tantum non omnes, veterum sine dubio effatis adducti, stipticum et ad profluvia sanguinea et aluina sistenda commodum pronuncient, idque ad drachmam dimidiam maiusque pondus datum, et praeterea vlceribus siccandis et vulneribus consolidandis consecret. Potuit id aliquando adulterato adstringentibus succo contigisse. Species corruptelae quoque est, quae resina communi fit (FERBER'S *neue Beyträge zur Mineralgesch. vol. 1. p. 366.*). Ad
gingiuas

gingiuas firmandas in puluere vel electuario subinde adhuc a medicis in aliorum miscela praecipitur. Pristinās autem laudes formulae quaedam dispensatoriorum etiamnum seruant.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

PULVIS STIPTICUS *Ph. Ed. p. 74.* Ex alumine et sanguine draconis.

BALSAMUM LOCATELLI *Ph. Ed. p. 95.* EMPLASTRUM STICTICUM *Ph. Wurt. p. 72.* EMPL. PRO HERNIOSIS *l. c. p. 65.* EMPL. ROBORANS *Ph. Lond. p. 110.*

ORDO L.

CALAMARIAE.

C A R E X.

LINN. *Syst. veg.* p. 703. *Gen. pl.* p. 482.

536.

Pharm. SARSAPARILLAE GERMANICAE Radix.

Carex arenaria; spica composita spiculis androgynis: inferioribus remotioribus foliolo longiori instructis, culmo triquetro LINN. *Spec. pl.* p. 1381. *Fl. Suec.* p. 325. excluso synonymo Scheuchzeri. *Carex maritima humilis radice repente* &c. MICHELI *N. gen. plant.* p. 67. tab. 33. fig. 4. Stirps perennis in arena mobili sterilissima, quam egregie firmat, crescens, et quidem in Suecia, Dania, Anglia, Belgio, Marchia Brandenburgica, Holfatia aliisque Germaniae regionibus.

Vbi ista deest, iubentur substitui

Carex disticha; spica composita subdisticha, spiculis ouatis subimbricatis androgynis, foliolo longiori instructis, culmo triquetro HUDS. *Fl. Angl.* p. 403. Icon: LEERS *Fl. Herborn.* tab. 14. fig.

fig. 2. sub falso Caricis arenariae L. nomine p. 195. cum qua et HALLERUS (*Hist. st. Helv. n. 1362.*) perperam eam confudit. Etenim Carex arenaria L. vera Gottingae non crescit, sed C. disticha HUDS. In pratis humidis frequens, nunquam in arena sicca, perennis.

Carex hirta; spicis remotis: masculis pluribus, foemineis subpedunculatis erectis, capsulis hirtis LINN. *Spec. pl. p. 1389.* Icon: *Fl. Dan. tab. 379.* LEERS *Fl. Herborn. tab. 16. fig. 3. p. 206.* Perennat in arenosis, item ad fossas, aggeres, fepes.

Quoniam radix Sarsaparillae officinarum tam ex variis speciebus Smilacis, quam ex Aralia nudicauli L. desumitur, et praeterea saepe vetustate vel alio vitio corrupta exstat, pretio etiam eminet: in Marchia Brandenburgica anno circiter quinquagesimo huius seculi Caricis arenariae radix, quae visa fuit illi analoga, substituta est (GLE-DITSCH *Verzeichniß d. gewönl. Arzneypflanzen p. 55*); dein pharmacopolia aliarum quarundam provinciarum Germaniae intrauit; item in exercitu Regis Borussiae loco exoticae istius radice recepta est (REUSS in *Nov. act. nat. curios. tom. 7. p. 10.*). Ne vero vel radice C. arenariae locis, ubi arena mo-

bilis deest, penuria fieret, binae postorius dictae Carices instar succedanei commendatae sunt (MERZ *Diss. de Caricibus quibusdam medicinalibus Sarsaparillae succedaneis*, Erlang. 1784. p. 9 sqq.), quarum similis virtus ex odoris, saporis, formae et analyseos chemicae conuenientia probabili argumento colligitur. In Franconia tamen vere Carex disticha HUDS. vices C. arenariae, dum haec deficit, optimo successu agit.

Multum ad commendationem Caricis arenariae in re medica contulit b. GLEDITSCH, qui variis scriptis suis (praeter librum cit. v. EJUSD. *Einleit. in d. Wissensch. d. rohen u. einf. Arzneym.* tom. 2. sect. 2. p. 405 sqq. item *Mem. de l'acad. R. des sc. de Berlin* 1768. p. 29 sq.) honorificam eius mentionem fecit. Subsistam iam vnice in huius Caricis commemoratione.

RADIX eius longa est, recta, vix ramosa, articulata, extrinsecus bruna, interne alba, crassitie pennae columbinae. Odor eius recentis non fortis, sed grata et subtili acrimonia nares vellicans, quem GLEDITSCHIVS comparat cum odore Pini (*Verzeichn d. gewönl. Arzneug. l. c.*). Sapore instruitur farinaceo dulcescente, simul balsamico.

Quo

Quo profundius solo natali radix delitefcit, eo efficacior censenda (GLEDITSCH). Saporis odorisque eadem in C. disticha est ratio, vterque tantum paullo debilior. Radix vero C. hirtae inodora et insipida (MERZ *l. c.* p. 12.). Vnde equidem non adeo commode reliquis virtute aequiparari arbitror.

In analyfi chemica radicis Caricis arenariae defudarunt cll. HARTMANN (*Diff. de Carice arenaria officin. s. Sarsaparilla Germanica, Traiecti ad Viadrum, quam scriptionem non vidi*), GLEDITSCH (*Wissensch. d. Arzneyem. l. c.*), REUSS (*l. c.*) et MERZ (*l. c.*). Subsistam tamen potissimum in nouissima proxime dicti cl. viri.

Contusione et maceratione eius cum aqua frigida obtinetur amyli s. foeculae albicantis $\frac{1}{16}$. Materia saccharina, nisi omnino desit huic radici, aegre tamen separatur (MERZ § 3.4.6. *Exp. 3.*). Est qui aquam balsamici odoris et saporis non ingrati destillando eam cum aqua simplici eruit (HARTMANN *l. c.* apud GLEDITSCH), alius nihil odori vel sapidi in aqua sensit (MERZ § 5.). Vncia radicis vna extracti aquosi, dulcis, leuissime adstringentis, drachmam vnam semis et grana quindecim

cim erogat (REUSS *l. c. p. 9.*); alio experimento paulo minus elicatum, scilicet ex vnciis radicis quatuor, extracti huius drachmae sex cum dimidia (MERZ *l. c. p. 16.*). Extracti vero spirituosi primi drachma dimidia cum granis septendecim ex vncia radicis euocata (REUSS *l. c. p. 9.*); vel paulo minus, scilicet extracti huius drachmae duae et scrupulus vnus ex vnciis radicis quatuor (MERZ *l. c. p. 18.*). Extracta haecce dulcedinem cum miti adstrictionis sensu linguae imprimunt, spirituosum insuper amaritiam leuem, vtrumque autem odorem guaiacinum spirat. In comparatione cum reliquis binis Caricis speciebus, quoad extracta, non magna diuersitas (Vid. *tab. in MERZ Diff. cit. § 9.*). Non vrgeo multum Caricis arenariae conuenientiam cum Sarsaparillae radice, analyfi chemicae superstructam, in qua omnino disparitas (Conf. REUSS *l. c.*). Manifeste Sarsaparilla plus mucilaginis ac terrearum partium continet hisce Caricibus. Nec si hae ipsae natura proxime ad Guaiacum (GLEDITSCH, REUSS, MERZ.) accedere dicendae sint, cuius conuenientiae haecenus nullum aliud argumentum, quam a sapore (REUSS.) vel odore (MERZ) guaiacino extractorum petium deprehendo, apte fati Sarsaparillae aequiparari possunt.

Magis

Magis fauent virtutum cum Sarsaparilla con-
 spirationi indolis saponaceae radice Caricis are-
 nariae indicia, cuius scilicet decoctum pariter
 maculas pinguedinosas sub spuma multa eluit
 (MERZ § 10.). Reliqua nonnisi experimentis in
 aegro corpore repetitis certo euinci possunt, quo-
 rum per partes enucleata parciora hactenus extant
 quam in votis est. Laudatur nominatim C. are-
 nariae explorata vis in pituita asperam arteriam
 grauante, in affectionibus rheumaticis et arthriticis
 (MERZ *l.c.* § 15.), in purpura chronica (GLEDITSCH
Wiss. d. roh. Arzn. vol. 2. p. 409.), vt inde quidem
 inuoluendo, resoluendo, demulcendo non infimum
 locum tueri probabile. Accedit largior sudoris
 et lotii excretio, quae vsum comitari solet (GLE-
 DITSCH *l.c.*).

Commodissime in decocto ingeritur. Nec
 tamen extracta spernenda sunt.

CYPERVS.

C Y P E R V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 82. *Gen. pl.* p. 29.

537.

Pharm. CYPERI LONGI *Radix.*

Cyperus longus; culmo triquetro folioso, umbella foliosa supradecomposita, pedunculis nudis, spicis alternis LINN. *Spec. pl.* p. 67. *Cyperus odoratus radice longa* f. *Cyperus officinarum* c. B. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Sonchet. Stirps perennis, crescens in locis paludosis Angliae, Scotiae (Conf. HUDSON. *Fl. Angl.* p. 17.), item Galliae, Italiae, ex quibus duabus regionibus radices pro pharmacopoliis vulgo petuntur.

RADIX sicca est ramosa, geniculata, teres, calamum anserinum crassa, annulis inaequalis distantiae transuersim cincta, tenax cortice profunde bruno, fragili, parenchymate ligneo in fila discernendo ex flauo rufo. Odor subfragrans non ingratus, sapor amaricans et subadstringens, aromaticus, calore modico os imbuens. Destillationis ope odoraе partes aqua excipiuntur, nihil vero olei aetherei, nisi radicis magna copia adhibeatur, elicitor. Infusa tam aquosum quam spirituosum
imprae-

impraegnantur dotibus iam dictis, prout et extracta inde parata eo modo discrimine, quod spirituosum alteri antistat amaritiae et caloris sensu. Proportionem utriusque non attinet de radice iam exoleti vsus indicare.

Virtute cum subsequente Cypero in plerisque conuenit.

538.

Pharm. CYPERI ROTVNDI Radix.

Cyperus rotundus; culmo triquetro subnudo, umbella decomposita: spicis alternis linearibus
 LINN. *Spec. pl.* p. 67. *Fl. zeyl.* p. 15. *Cyperus*
 Hodveg ALPIN. *pl. Aegypti* p. 112 et 113. Perennis, in aquosis Nili, Indiae, Japoniae.

ΚΥΠΕΡΟΣ DIOSCORIDIS (*M. m. lib. 1. cap. 4.*),
 vt vulgo putatur.

RADICIS nomine seruantur tubera ouata, olivae circiter magnitudinis, annulis cincta vndique parallelis, transuersalibus, cortice pallidius bruno, tenui, parenchymate albido, friabili. Adhaeret subinde extremis tuberum fibra calami frumenti crassitie, iners, qua tubera olim iuncta fuerant. Odor subfragrans, sapor amarior et calidior, quam
 in

in praecedente et sub prima gustatione camphoraceus. Non igitur dubito, quin efficacior haec radix sit praecedente.

Extracti aquosi maius pondus huic radici inest, quam isti, ceterum nec hoc nec spirituosum differt ad iudicium sensuum multo ab extractis Cyperi longi (Conf. CARTHEUS. *M. m.* vol. 2. p. 68.).

Vsitatior Cyperus rotundus olim in praxi medica fuit longo. Pauca valde a DIOSCORIDE et ALPINO de virtutibus C. rotundi in medium prolata scrutinio castae scientiae medicae minus respondent, vixque aliud docent, quam quod in Graecia et Aegypto magna in existimatione fuerit. Rectius tribuuntur vtrique Cypero virtutes, quas amara cum aromate iuncta praestare solent, vt tamen agnoscas neutram vim esse tantam, quin superentur a multis aliis. Stomachicis iure annumerantur. Corroborandi Cyperi longi efficacia videtur adstrictionis vi augeri.

Nomino modo adhuc duo composita, quorum inter multam aliam farraginem radix C. rotundi continetur. Sunt haec

EMPLASTRUM DE BACCIS LAURI *Ph. W.* p. 60.

SPECIES CEPHALICAE PRO CUCUPHIS *l. c.* p. 182.

ORDO LI.

GRAMINA.

TRITICVM.

LINN. *Syst. veg.* p. 108. *Gen. pl.* p. 40.

539.

Pharm. TRITICVM vel TRITICI *Semen.*

Triticum hybernum; calycibus quadrifloris ventricosis laevis imbricatis submuticis LINN. *Sp. pl.* p. 126. *Triticum hybernum*, aristis carens c. B. *Triticum* β , locustis quadrifloris glabris, basi subhirsutis glumis submuticis HALL. in *Comm. soc. sc. Gotting.* 1774. p. 7. Icon: *TOURN. Instit. rei herb. tab.* 292. HALL. *l. c. tab.* 1. *fig.* 2. vbi spica modo partialis depingitur. Annuum. Procerius, perfectius. Pluribus culmis emergit floribus plerisque fertilibus.

Triticum aestiuum; calycibus quadrifloris ventricosis glabris imbricatis aristatis LINN. *Spec. pl.* p. 126. *Triticum aestiuum* c. B. *Triticum* α . locustis quadrifloris basi subhirsutis, glumis exterioribus floralibus aristatis HALL. *Comm. soc. sc. Gotting.*

Gotting. 1774. p. 5. Icon: TOURN. *Inst. rei herb.*
 tab. 293. HALL. *loc. cit.* fig. 1. vbi modo spicula.
 Annuum. Macilentum et debilius praecedente
 est. Culmos fert pauciores et flores pauciores
 perficit.

Ad HALLERI iudicium varietate modo, non specie, differt inter se vtrumque, vt ex dictis intelligitur. Nempe aristae non omni tempore, nec omni loco in spica adfunt et longitudine vario gradu discrepant. Solum macrius, negligentior cultus, et fatio feminum valde recentium prouentui aristarum fauere solet. Praeter culmorum et aristarum dictum respectum, magnitudo spicularum et granorum, color culmorum, glumarum et granorum, hirsuties spicularum rel. in Triticis varietates efformant multiplices; vnde ingens diuerforum nominum vis, a loco culturae praepremissis desumta. Ratio horum discriminum in solo et climate quaerenda videtur. De varietatum Triticis discrimine multiplici cum fructu leguntur observationes MANETTI (*Delle Specie diverse di Frumento et di Pane p. 34 sqq.*) et HALLERI (*l. c.*). Omitto alias Linneanas species, vtique hinc inde oeconomis acceptas, nec reiiciendas, dum suppetunt, ex foro medico

medico, vt Triticum turgidum, monococcum, Speltam, quae proxime dicta vna cum T. hyberno et aestiuo prae reliquis cultu et vsu frequentatur.

Accidit Tritico, quod aliis iamiam suctissimis cerealibus, imo bene multis plantis culinaribus, quod inter quotidiana, quae indulgent hominibus commoda, et propagandi perficiendi et in ampliores vsus illa transferendi molimina, originis primae siue patriae memoria interciderit. Eruere istam ex veterum monumentis sub ista nominum, quibus frumenta insigniuere, inconstantia et a nostris dissimilitudine et characterum neglectu vix certe vacat. Triticum Πρωσς Graecorum esse creditur. In Babylonia siue terra inter Tigrim et Euphratem sita Triticum et Hordeum sponte prouenire BEROSI fragmentum (EX ALEXANDRO POLYHISTORE descriptum a SYNCELLO *Chronograph. p. 28.*) memoriae prodidit, quod effatum ill. HEYNE (*Progr. de frugum et panificii initiis in Opusc. vol. 1. p. 341. 377.*) multis speciosis argumentis ornauit. DIODORUS (*l. 14.*) vtrumque cereale tanquam spontaneum ad Aegyptum longe minus probabili fulcro innixus refert. Nostro demum tempore omnium mentes mirifice perculit, quod LINNEUS (*Amoen.*

Appar. medic. Vol. V.

X

acad.

acad. vol. 7. p. 453.) ex HEINZELMANNI, tam hiftorici quam botanici, pugillaribus Florae Samaritensis narraret, istum in Sibiria australi siue campis Bafchkirrorum Triticum aestiuum et Hordeum distichum inter sponte crescentes stirpes reperisse, et quod ipse LINNEUS huic narrationi robur variis argumentis addere tentaret. Nuperrime adeo Triticum et Hordeum spontaneum in Tauria variis locis montosis praecipue inter Carassubazare et Allmetschet, item ad originem fluuii Buryltsch inuentum fertur (*Description physique de la Contrée de la Tauride*, p. 190.). Nihil vero prohibet, quin suspicemur, vtraque in terra prouenisse frumenta ista ex femine post culturam vel breuiori vel longiori interuallo antea ibidem administratam, dein vero neglectam, superstite et sponte sua postliminio sese propagante (Conf. PALLAS *n. nord. Beytr. zur — Naturg.* vol. 2. p. 357.). Nam cerealia, qualia iam comparent, sub vilioris et vulgaris graminis larua delituisse, formam autem cultus, sensim per aetates magis perfecti, adiumento mutasse verifimilitudine omni caret. Id quum de speciebus diuersis valet, tum vel maxime cadit ridicula hypothesis ante triginta et quod excedit annos recocta, fertilitate soli et coeli beneficio vilius frumentum

mentum in nobilius posse trãsmutari, e. c. Secale in Triticum, Auenam in Secale, macriori autem solo et inclementiori coelo praestantius frumentum in vilius degenerascere e. c. Secale in Hordeum, Hordeum in Lolium vel Bromum, quod si verum esset, vnum genus plantarum transmutaretur in alterum necesse foret, quae tamen quantum forma praecipue floris fructusque partim modo quo flores inferuntur, differant, quilibet attentior perspicit (Cf. LINN. *Diff. de transmut. frument. in Amoen. acad. vol. 5. p. 106.*). Ratio contra ea alienae segetis ea est, quod vel agro antea inhaeserit vel admixta frumento iam serendo exstiterit.

Triticum ex Sicilia in reliquas terras occidentales primo translatum esse, iusta suspicio est (HEYNE *l. c. p. 355.*). Colitur iam in omni Europa tam calidiori, vt Lusitania, quam frigidiori, vt Suecia, Russia. Viget quoque in Persia, terra Yemen, aliisque regionibus fertilibus, in Aegypto in Tingitanam terram vsque, Graecia, item America septentrionali et in Chili et Peruuia. Molliora grana sunt frigidiorum regionum, duriora et lapidea fere calidiorum, quae et optimum Triticum exhibent.

X 2

Saep̃

Saepe Triticum morbis quibusdam corrumpitur, in quorum natura expiscanda et praesidiis eosdem praecauendi et tollendi eruendis recentiores egregie desudarunt, praecipue cl. TILLET (*Diff. sur la cause qui corrompt les grains de bled dans les epis*) et TESSIER (*Traité des maladies des grains, p. 199 sqq.* Conf. et IDEM in *Hist. de la Soc. R. de Med. de Paris, vol. 4. p. 364 sqq.* vbi enucleatos morbos cerealium enumerat). Et horum quidem vnus puluere rubiginoso foliis, culmo et glumis infestus est, sensim in granum ipsum faeuente, Rubigo dici solet, (Gallis la Rouille, cuius effigies conspicitur in TESSIER *Traité l. c. tab. ad p. 215.*). Reliqui, scilicet Caries, quae dignoscitur granis griseis puluere nigro repletis (la Carie, *l. c. tab. ad p. 294.*), et Vstilago, quae loco granorum glebas fuliginosas cum paucis glumarum albidis reliquiis in spicis gerit (Le Charbon *l. c. tab. ad p. 299.* Conf. egregias de hac obseruationes cl. BJERKANDER in *K. Vet. Ac. Handl. 1775. p. 317 sqq.*), quibus et a cl. TILLET Rachitis addita, granum ipsum praecipue perdunt. Hinc non solum insigne decrementum lucrum ex granis et culmis Tritici patitur, sed farina panisque in valetudinis damnum vitiatur, ita vt haec mala fermentationi panis aduersa sint,

et

et vstilago cephalaeas, diarrhoeam, conuulsiones creauerit.

Sunt et varia insecta, quae Tritico cladem, dum in agris versatur, laruarum forma afferunt. Etenim quaedam depascunt virentem eius herbam, vt Tipula oleracea (BJERKANDER *Vet. Acad. Handl.* 1779. p. 161.), Elater fegetis (ID. *l. c.* p. 285.), quae et alia frumenta eodem modo destruunt; alia excauant grana Tritici, vt Ichneumon culpatorius et Phalaena Tritici (ID. *l. c.* 1778. p. 335.). Collecta vero fegetum grana saepe bonam partem Curculioni granario et Phalaenae granellae (*Faun. Suec.* p. 363.) in praedam cedunt (LINN. in *Vet. Acad. Handl.* 1750. p. 180. WILCKE *l. c.* 1776. p. 274 *sqq.*). Farina tandem consumitur Acaro farinae (MODEER in *Vet. Acad. Handl.* 1774. p. 68 *sqq.*), Tenebrione Molitore, Phalaena farinali. Quin ne panis quidem ab hisce infestis hospitibus tutus est, quippe cui idem Tenebrio, Ptinus Fur, et hinc inde Blatta orientalis insidias fruit. Hisce si addimus morbos frumentorum; errores agriculturae, qui multis locis obtinent; iniurias frumentis in agris allatas tempestatis inclementia, quadrupedum variorum, vt glirium, talparum, cricetorum, cuniculis vel voracitate, item auium, li-

X 3

macum,

macum, gryllorum subinde deprædatione; damna porro, quæ ex luxurie stirpium aduentitiarum exsurgunt, quorum pertinent Agrostema Githago, Chrysanthemum fegetum, Sinapis aruensis, Papauer Rhoeas, Conuoluulus aruensis, Melampyrum arvense, Farfara, Vicia Cracca, Lolium temulentum, Triticum repens, Bromus aruensis, Avena fatua, Equisetum aruense, rel.; iacturam granorum sub ipsa messe contingentem; rapinas glirium in granariis; communionem lucri, quam ipsi pagani, molitores, pistores fraude sibi vindicant; facilem granorum et farinae corruptelam a fitu; tributum denique principi soluendum: nae adstipendium est miræ naturæ fertilitati, quæ sub tam insigni tamque multiplicis generis iactura tamen hominibus tantum erogat, ut frumenta omnium reliquorum alimentorum valore censeantur vilissimum, eorumque ad pretium reliquarum rerum pretia plerumque sese accommodent.

SEMEN ouato oblongum est, longitudine sequilineae, fursum gibbosum, deorsum fulco longitudinali exaratum, antice cicatrice obliqua, postice villo exiguo distinctum, cortice flavescente, intra quem medulla s. farina albissima. — Colli-
gitur

gitur vt quodlibet aliud cereale; scilicet factis falce culmis et in fascies colligatis hi in horreum transferuntur, vbi, quod fuetiffimum, per flagella, vel et calcando per iumenta, vel molendini ope excutiuntur grana ex suis spicis, dein agitantur vel molis ventosis vibrantur, vt a glumis et peregrinis feminibus, vel iusto leuioribus granis liberentur.

Duplicis est naturae farina triticea, vna eius pars accedit ad indolem animale, glutinosa dicenda; altera ad vegetabilem, amylacea. Glutinosa pars collam glutinandi vi refert, aqua non soluitur, putredine correpta foetet instar casei antiqui vel cadaueris, multum alcali volatilii continet. Quod cl. BECCARII inuentum iam a. 1728. factum (Vid. *Instit. Bonon. Comment. tom. 2. P. 1. p. 122 sq.*), confirmatum ferius a multis aliis, cll. MODEL (*Fortf. fein. chym. Nebenfund. p. 62.*), KESSELMAYER (*Quorundam veget. princip. nutriens, Argent. 1759.*), PARMENTIER (*Experiences et reflexions relatives à l'analyse du Bled, p. 59 sqq.*) aliisque. Huius vnciae duae cum quinque drachmis in libris duabus farinae triticeae continentur, et obtinetur lavando farinam ope aquae tepidae, affusae per vices, donec

donec non amplius lactescat; reliquum est gluten subelasticum pallide brunum (MODEL *l.c.*). Altera pars siue amylacea post fermentationem acefcit, cum alcali efferuescit et rufat tinduram Violarum, aquam modo lacteam reddit nisi cum ea coquatur, quo ipso in pulvem viscidam abit. Facile haec a priori segregatur maceratione granorum integrorum vel rudius comminutorum in aqua ad emolli- tionem vsque. Qua facta *sacculo linteo* massa includitur et calcatione pedum intra lacum ligneum aqua repletum et infra epistomiis suis instructum et defusa affusaque per vices aqua exprimitur amy- lum, donec aqua defluens non amplius lactescat. Aqua amylo foeta et alio vase excepta intra nyct- hemerum subsidere finit amyllum et postquam clara euaserit, per laterales canaliculos demittitur, amy- lum autem ter vel quater iterum eluitur noua aqua affusa, vt odor ingratus pereat. Tandem separata superiori amyli parte, quae grisea est, reliqua vel expressione repetita linteii rudioris pluries conduplicati vel super cribri specie paullum exsiccat, vt in portiones quadratas diffecari queat, dein vltierius solis vel aëris perflantis vel conclauis calefacti vi, siccandas, tum diffringitur (Conf. *Fabrique de l'amidon* par DUHAMEL DE MON-

CEAU 1772.). Foecula fimilis ex Spelta eruitur; quam Hordeum largitur fluida est; obtinetur et ex feminibus Fagopyri, Hippocastani, stirpium leguminosarum rel. item radicibus variis, vt Ari, Bryoniae, Tritici repentis, Filipendulae, Lathyri tuberosi, Colchici, Solani tuberosi rel.

Amylum oeconomicis potius vsibus, quam medicis, inferuit. Ad lintea enim post lotionem, item texta varia ex gossypio vel lino teneriori parata, firmanda, ad conglutinandos libros et chartas lusorias, ad fercula varia culinarum et panes pistorum dulciorum, adhibetur. Contritum in tenuissimum puluerem capillis pessimo luxu inspergitur, nec sine omni valetudinis offensa, tum praecipue si variis additamentis coloris vel odoris causa factis, vt cerussa, calce, oleis odoris, corrupta fuerit (REUSS *Untersuch. der Eigenschaften und Wirkungen eines ächten und verfälschten Puders*, 1781.). Nominatim nocet iis, qui achoribus capitis laborant, vt qui intempestiue inde exsiccantur. Valgo et contra intertriginem pusionum inguinibus vel axillis applicatur; sed consuetudine haud laudanda, quum inde saepe scabies exorta fuerit (LINN. *Amoen. vol. 5. p. 95.*). Clysmate exceptum

inuoluendo diarrhoeas et dysenterias lenit. Recipiunt illud species diatragacanthae frigidae et inspergitur pasta in officinis ne modulis agglutinentur, exemplo pasta Glycyrrhizae, Althaeae. Nebulae (Oblaten) quoque inde parantur, quarum utilitas ad obfignandas litteras huius quidem non loci est, sed ista omnino, qua pulueres palato displicentes obuoluunt, quo fine non sufficit eas emollire aqua, sed ut tanto facilius bolus deglutatur, nec crepans stimulo ingratisimo offendat, gelatina vel Robe grato eam oblinire antea conuenit. — Furfures et aqua acidiuscula post praeparationem amyli residua faginandis suis et bobus valet.

In polline, in quem molendini ope grana rediguntur, reiectis furfuribus utraque modo dicta et glutinosa et amylacea pars iungitur. Huius farinae pro pane summa dignitas est. Quo autem glutinosa viscidaque pars attenuetur, haec cum altera intime sese commisceat, et utraque facile tam a ventriculo digeratur, quam humoribus nostris recipiatur et melius nutriat, nec flatulentia generetur: fermentatione praeuia farinae aqua humectata beneque subactae opus est. Hinc qui Triticum crudum auidius comedunt infarcto et tumido

tumido abdomine languent et hydropem contrahunt (VAN SWIETEN *Comment. vol. 4. p. 108.*). Panis azymus, h. e. sine fermentatione paratus, aluum adstringit. Fermentationem adiuuat fermentum, quo sine heic fex cereuifiae commoda. Succedat tempestiue, ne vltra limitem iustum resoluetur farina, coctio, sub qua panis porosus euadit. In australioribus regionibus panis triticeus vulgatissimus, in frigidioribus fecalinus. Nec rara farinae triticeae et fecalinae pro pane parando sub varia proportione miscela, pro cuius diuersitate color vel albidior vel magis griseus, qui in mere triticeo omnino albus est. Magis nutrit triticeus, quam vllus alius, ob lentorem vero, qui inest, aluum in debilioribus stipat, et acres in primis viis vel profundius haerentes stimulos blande obvoluit; hinc in profluuiis aluinis magis, quam reliquae species panis, conducit. Acidum quoque ob alcalinam naturam frangendo hypochondriacis et hystericis salubrior est pane fecalino. Panis bis coctus omni humiditate priuatus est, hinc diutius seruari absque corruptela potest, et, quoniam in arctius volumen nutrientem partem contractam continet, reliquis panis speciebus nutriendi potentia antistat. Tam vero facile concoquitur a ventriculo,

triculo, vt et infantibus recens natis nutrimentum salutare loco lactis nutricis praestet, modo bene aqua coctus per cribrum vel linteum subtile transfigatur; liquidum, quod transit, frigore in gelatinam densatur, tepore autem deliquescit, huiusque cochlearia duo vel tria cum cochleari vno lactis et tantillo sacchari mixta infanti per portiones cochleari paruo ingeritur (*Zürch. med. Magaz. ann. 2. p. 569.*). Maxime vero nocent hisce pulres istae ex farina coctae acore, in quem degenerant, glutinosa natura sua, quibus vitiiis grauant ventriculum, glandulas mesenterii obstruunt, sub intumescencia abdominis flatulenta maciem reliqui corporis cient, et rachitidi opportunitatem praebent. Ex pane biscocto iuscula quoque parantur in febribus commoda, acore et saccharo gratiora; et, dum vires refocillandae, vini tantillo permiscenda.

Pane ex frumentis etiam si quotidie vtamur, fastidium tamen non parit. Et vix aliud alimenti genus exstat, quod hocce salubritate aequet, siue animalis siue vegetabilis census fit; quicquid cl. LINGUET (in *Annales politiques civiles et litteraires du dixhuitieme Siecle, tom. 5. n. 39. p. 429.* cum qua disputatione confer responsionem cl. TISSOT, *Lettre à Mr.*

à Mr. HIRZEL sur le bled et le pain 1779) ingenii potius ludibrio, quam veri filo ductus contradixerit. Facillime bene coctus digeritur, egregie et cum stabilitate nutrit, nec nisi vitio frumenti ipsius vel panificii vel copia nimia vel calide ingestus nocet. Nec conducit eius vnice vsu acquiescere; nam solo pane vesci in connubio aquae per plures dies poenae loco esse constat. Studio deditaque opera cum pane vel solo cum aqua ingesto, vel cum parca alius cibi quantitate in semet ipse instituit multa experimenta cl. STARK (*Works consisting of clinical and anatomical Observations, Lond. 1788. cuius libri versio German. modo coram est, Klin. u. anatom. Bemerkungen nebst diätetischen Versuchen 1789.*), vt eiusdem in valetudinem vis patesceret, horumque singulis plures continuos dies infumit. Pane solo largius cum aqua capto (*l. c. p. 136 sqq.*), opus fuit integram diei destinatae quantitatem vnciarum viginti, triginta vel triginta octo, in plures portiones diuisam edere, quum alias ructus subinde, flatus, nausea, appetitus defectus incideret, opus quoque fuit copioso potu, ne fitis molesta esset. Peius res cessit iuncto sacchari largiori connubio, quod ipsum neque cibi cupiditatem sedauit, sed famem potius insignem excita-

excitauit, vlcuscula oris generauit, gingiuas inflammauit et intumescere fecit, variaque resoluti sanguinis indicia produxit (*l. c. p. 141.*). Similia varia ex melle contigerunt (*l. c. p. 208 sqq. p. 216.*). Inter prandia vtiliter iungitur panis vel interferitur ferculis pinguibus, vt cuius ope ob mucilaginosam naturam pinguedinis cum aquosis miscela adiuuatur; aromatum quoque vim frangit, et corruptelam ex victu animali nimis copioso oriundam temperat. In regionibus, quibus nostra frumenta defunt, indigentiae prouidit benefica natura aliis prouentibus vegetabilibus, Oryza, Zea, Milio, Sorgho, Artocarpus, Sagu, radicibus esculentis, Solani tuberosi, Dioscoreae, Iatrophae Manihot, Lichene Islandico &c. Quibus dirius fatum contigit vel situ regionum nimis septentrionali vel annonae charitate, hos confugere coëgit dura necessitas ad cerealium partes minus nutritias, vt id, quod post cereuisiae coctionem residuum, vel spicas granis maturis cassas vel culmos, quibus contritis admiscetur pauxillum probae farinae frumentaceae, item ad magis adhuc a nostra natura aliena, vt medullam Scirpi lacustris, semina Elymi arenarii, radices Menyanthis trifoliatae, Callae palustris, cortices varias arborum, Pini syluestris, Betulae
albae

albae &c. Saltim Fennones subinde hisce alere vitam coguntur (Vid. HELLENII *Diss. om Finska Allmogens Nödbröd, Abo 1782.*).

Non huius loci est percensere omnia panis ex Tritico vel aliis cerealibus cocti nomina ex forma, farinae subtilitate diuersa, additamento vel tractatione varia petita. Taceo quoque Italarum artificia varia, quae et in Germania nominatim Norimbergenses probe imitati sunt, tractandi farinam triticeam cum aqua subactam, vt inde pastas varias, quas Vermicelli (Nudeln), Macaroni, Taglioni, Festuciae, Andarini &c. vocant, condant; quae ipsa post exsiccationem diu seruari possunt, et ad varia fercula extemporanea commoda sunt (De hisce cf. cl. MALOUIN *Description et details des arts du Meunier du Vermicellier et du Boulanger.*).

Farinae triticeae insuper vsum multiplicem in culinis pro placentis, iusculis &c. quis ignorat? Farina rudius molae ope comminuta Alica (Germ. Gries) vocatur. Sunt et huius plures species teneriores et rudiores, optima ista, quae ex parte corculo proxima elicitor. In specie, quam coram habeo, quasdam particulas vndique albissimas, deprehendo, in aliis vestigia corticis conspiciuntur.

Farina

Farina eximia inde parari potest, item in culinis puls, iuscula, placentæ. — Supra speciei Sagu, quam Mauri ex farina Tritici parant, memini (*Appar. med. vol. 5. p. 19.*).

Vt aliae farinae haec ipsa ficcata probe extus scopo discutiendi tumoribus oedematosis et erysipelatosi applicatur. Cocta in cataplasma emollit et suppurationem ciet. Domesticum quoque est ad maturationem abscessuum accelerandam, sicut in emplastro ex farina cum melle subacta.

Mica panis triticei siue pulpa mollis, ex crusta enucleata, scite acria quaedam medicamina excipiuntur, quorum vis lente modo euolui debet. Exemplum praebent pilulae sic dictae magnae HOFFMANNI, quae mercurium sublimatum corrosivum aqua solutum comprehendunt, quod vehiculum auertit multa incommoda a solutione liquida per os capta alias emergentia; item cataplasma a CL. DUNCAN (*Medical Cases, ed. 3. p. 198.*) in tinea capitis tentatum, cui pariter inest acre istud mercuriale praeparatum. Vtatis est, micam panis lacte in cataplasma coctam maturandis abscessibus tepide applicare, quod ipsum longe praefendum emplastris ad hunc finem alias commendatis. Si
stimulo

stimulo opus est, addi isti potest Crocus, Mel, Gummi Ammoniacum, Ceba et similia. — *Deco-ctum album* SYDENHAMI, quod auctori in dysenteria (nam aliud etiam vsurpabat) placebat, vna cum cornu cerui micam panis albissimi recipiebat.

Furfures calide applicati oedemata pedum diffi-
pant. Addi solent pediluuiis calidis emolliendi
scopo. Cocti cum aqua emolliendo in clysmate
laxant.

Supereft, vt de Tritici ad cereuisiam vsu
moneam, cui multis locis indulgent. Quum vero
cereuisia hordeacea longe vulgatiore fit: aptius,
quae ad cereuisiae generalia pro instituti ratione
spectant, capite Hordei commemorabuntur. Co-
quitur ex Tritico vel solo vel in connubio Hordei
cereuisia, vel addito Lupulo vel eo omisso. Bene
quidem triticea cereuisia nutrit, sed facile fla-
tus generat magisque, quam cereuisia ex Hordeo,
in acidum inclinat, lotium pellit efficacius minus-
que calida est, quam hordeacea saltim lupulata.
In Germania inter triticeas cereuisias clarent
ista Breyhan dicta, Gosa Goslariensium, Duckstein
Brunswicensium aliaeque; Angli quoque cereuisiam
Ale inde parant.

Pharm. GRAMINIS Radix.

Triticum repens; calycibus quadrifloris subulatis acuminatis, foliis planis LINN. *Syst. veg.* p. 109. *Triticum repens*, glumis mucronatis aristatisue, aristis spicula brevioribus SCHREB. *Beschr. u. Abbild. d. Gräser*, p. 24. Gramen caninum aruense f. Gramen Dioscoridis c. B. Gramen Ioliaceum radice repente, f. gramen officinarum MONTI *Catal. stirp. Bonon. prodr.* p. 41. Mox α , muticum: MONTI icon 25. vbi sistitur modo spicula solitaria; mox β , aristatum, cuius icon in *Fl. Dan. tab.* 748. Vtrumque cum aliis multis varietatibus intermediis describit et depingit SCHREBER *l. c. tab.* 26. Gramen perenne ad sepes crebrum, pestis quoque vulgaris agrorum et hortorum, vtpote quum vicinas plantas radicum luxurie suffocet, vt fieri a stirpibus radice repente solet.

Incaute confundunt illud, nominatim muticum, cum Lolio perenni L. sed in hoc proxime dicto calyx monophyllus nec diphyllus est, et spiculae latus, non superficiem, rachi intermediae obuertunt. Non vbiuis radix Graminis officinarum

rum

rum a dicto Tritico colligitur, certe hoc fit multis Germaniae locis, item in Suecia. Alibi Panicum dactylon L. f. Panicum dactylon radice repente f. officinarum SCHEUCHZ. loco prioris in vsum vertitur; vt in Italia (teste SEGUIERO apud LINN. *Diff. Obs. mat. med.* p. 6.), in Gallia, si fides iconi cl. REGNAULT in *Botanique*, item in Marchia Brandenburgica (LÖSECKE *auserl. Arzn. ed. 4. p. 50.*). Crassior adeo et dulcior est haecce radix, quam altera (*l. c.*). Sed nec defraudanda altera suo pretio est.

RADIX subramosa, vndique sese horizontaliter dispergens, filiformis, culmum frumenti, dum recens est, crassitie aequans, longissima, glabra, geniculata, geniculis fibrosis, ex flauo alba. Sapor tam recentis quam siccae subdulcis.

Libra vna harum radieum circiter uncias quinque succi expressi erogat, qui facile fermentationem subit, qua finita liquor vinosus dulcis, non tamen palato placens emergit. Continuata fermentatione et fermento addito acescit (HOFFMANN in CRELLS *Beytr. zu den chym. Ann. vol. 3. p. 124.*). Concisa et contusa radix cocta et fermento mista spiritum vini exhibet, spiritui vini non cedens. Cereuisiae pariter species inde redundat (IDEM). —

Foecula inde emergens soluitur aqua bulliente, quae dum refrixerit gelatinosam substantiam exhibet (PARMENTIER *sur les vegetaux à suppleer en temps de disette*). Succus elicited dulcem quidem saporem prae se fert, sed in solidum saccharum non concrefcit (MARGRAF *chym. Schrift. vol. 2. p. 85.*). Acido nitri tractatus acidum sacchari suppeditat (HOFFM. *l. c. p. 126.*). Saccharinis pariter ac nutrientibus particulis instrui hancce radicem dicta declarant.

Ad alenda pecora, boues praecipue, radicem aptam esse experientia constitit, quum contra ea oeonomi incurii nonnisi comburere ex agris euulsam sciant. Abluenda scilicet radix, ficcanda, dein concisa postquam fuerit, aqua calida humectanda, vel cum stramine conciso vel furfuribus vel aliis commiscenda est. Pro pane quoque hominibus sub annonae caritate commendata radix ficcata, mola contrita et farinae pauillo combinata (LINN. *Skänfka resa p. 38.* BERGIUS *Rön om Spanmåls bristens ärsättning medelst Quickrot, Stockh. 1757. 4.*). Hinc vtut infestum gramen hoc locis alienis crescens, tam foeni causa, quod bis secari per annum potest, quam radicis, solo molliori et fertiliori

fertiliori vt cultura adiuuetur, etiam atque etiam suadendum (BENGT BERGIUS *Tal om Svenska Angskötseln*, p. 65.). Et haec concisa recente radice facile succedit (*l. c.* item BLOM in *Vet. Acad. Handl.* 1782. p. 244.).

Sed vi blande refluente, aperiente et demulcente iam dudum in re medica inclaruit. Hinc pitifana inde parata pro potu ordinario in febribus acutis familiaris, imprimis apud Gallos est. In obstructionibus viscerum referendis haud mediocre remedium est, et nominatim in ea hepatis magni eam fecit BOERHAAVIUS (HALL. in *Hist. stirp. Helv.* n. 1426.). Nec desunt recentiorum de efficacia hocce in morbo praeconia (KNIPHOF *Diff. de Gramine leuidensi et praecellentissimo*, p. 16.). In ictero periodico a calculis felleis profuit decoctum, etsi non sine aliorum commodorum connubio, feculentibus deiectionibus viridescentibus et lapillis quasi comminutis (SEIP *Diff. Sylloge Obsf.* in *TOD. Bibl. vol. 9. p. 478.*). Eundem effectum in solvendo calculo biliario expertus est LÖSECKE (*l. c.* p. 251.). Intermittentibus febribus Hafniae vigentibus egregie decoctum subuenit vi sua digestiua (TODE *Bibl. tom. 5. p. 136.*). Ita sanauit deco-

ctum sale polychresto et foliis Sennae stimulatam virum habitus mali et alui torpidae, iam per annum quartana contra corticem Peruvianum rebellam laborantem (ID. in *Bibl.* sed excidit locus). Nec minus in pituita, pulmones grauante et tussim et asthma excitante, prodest. Praeter decocti saturati formam, hodie quam maxime placet

EXTRACTVM f. MELLIGO GRAMINIS. Paratur inspissatione succi expressi. In hunc finem non conducunt vasa cuprea vel ferrea, quum inde semper aliquid soluat, sed inspissatio fieri debet in vase vitreo. Si haec continuatur ad crassitiem mellis, mel magnopere refert, et extractum in ampullis vitreis seruatum deponit post aliquot hebdomades materiam gumosam saccharinam aqua facile solubilem (HERMBSTÄDT in cl. SELLE *Beitr. z. Natur- u. Arzneuwiss.* vol. 3. p. 30 sq.).

Recipiunt porro hanc radicem RADICES QUINQUE APERIENTES MINORES, item inter tot alia SYRUPUS ALTHAEAE FERNELII.

SECALE.

S E C A L E.

LINN. *Syst. veg.* p. 107. *Gen. pl.* p. 39.

541.

Pharm. SECALE v. SECALIS *Semen.*

Secale cereale; glumarum ciliis scabris LINN. *Spec. pl.* p. 124. *α.* Secale hybernum vel maius c. B.
β. Secale vernum s. minus ID. Discrimen vtriusque varietatis in statura diuersa consistit, posterius quoque strigosius est. Icon: REGNAULT *Botan.* Le Seigle. Gramen annuum. Altissimum et firmissimum inter cerealia, vt sex ad decem pedes aliquando attingat.

Coniecturas de patria Secalis, agens de Tritico, iam in medium protuli. In Creta spontaneum esse, vno verbo in *Systemate veg.* (*l. c.*) LINNEUS adiecit. Passim, sed rarius in deserto Cumano solo pingui nec non inter fluuios Don et Wolga, vbi nunquam aratro vsi sunt, subinde Secale offenditur; sed ex raritate et situ probabile fit, emerfisse illud ex granis casu delapsis (*PALLAS N. nord. Beytrüg. z. — Naturgesch. u. Oekon. vol. 2. f. 359.*).

Y 4

Cultura

Cultura huius exercetur abundantissime regionibus praecipue Europae frigidioribus, parcius in calidioribus. Subinde mixtim cum Tritico feritur, vnde imbecilliores Tritici culmi sustinentur, et panis materies tanto praestantior messe colligitur.

Secale, cuius PLINIUS (*Hist. nat. lib. 18. cap. 16.*) meminit, videtur frumentum a nostro diuersum esse; etenim describit illud *nigrum amarum*, ad arcendam modo famem vtile et, etiamsi farre mixtum, *ventri ingratissimum*.

Praeter Rubiginem (Rouille; TESSIER *Traité des maladies des graines, p. 19.*), quam cum aliis frumentis communem habet, Secale pernicioso valde alio morbo tentatur, Clauo fecalino, Secali corniculato s. cornuto, Secali luxuriante, (Gall. Ergot, Blé cornu, Germ. Mutterkorn, Kornzapfen, Blekingis in Suecia Mjöldrufvor, aliis ibidem Mjöldryor, item Mjöldrygor, Mjölökor v. Bockhorn). In hoc excrementa vna, saepe plures ad sex vel duodecim supraque vsque, in eadem spica conspiciuntur, subteres medio nonnihil crassior, aliquantum recurvata apice mox obtuso mox acuto, solidioris frumento compagis, saepe interne cauis exiguis pertusa, extus profunde violacea, intrinse-

cus

cus alba, magnitudinis subinde minoris, quam in grano fecalino ipso, subinde vero longitudinis pollicis vnus ad sesquialterum, latitudinis vnus vel duarum linearum. Facile dignoscitur effigie (in *TESSIER l.c. tab. ad p. 188.* et alia ab eo praeflita in *Mem. de la Soc. med. de Paris, tom. i. tab. 4.*). Nonnunquam et alia gramina eodem infestantur, vt Phalaris Canariensis, Auena elatior, Festuca fluitans, Lolium temulentum, Triticum repens, Phleum pratense et alia plura, imo Hordeum et Auena, quin Triticum (*TESSIER l.c. p. 29.*), sed praecipue huic labi Secale obnoxium est. Quo humidior tempestas, eo vberior eius proventus. De eius origine insigne sententiarum diaortium. MONETA (in *TISSOTI Epistolis medico-pract. edit. 2. p. 486.*) iudice nihil est, quam luxurians granum f. giganteum. OTTONI A MÜNCHHAUSEN verosimile visum, fungi speciem seu Clauariam esse. Sunt alii, qui ex punctura infecti congestionem humorum ibidem contigisse arbitrantur, e. c. DAN. GOTTFR. SCHREBER (*Samml. öconomischer Schriften, P. 12. p. 481. P. 14. p. 354.*), TILLET, READ, vt taceam alias explicationes. Haftenus vera originis ratio nondum euicta. Numero maiori collecti hi clauī, praecipue recentes, spirant odorem virosum, imo

Y 5 ipse

ipse pulvis. Sapor modice linguam pungit. Panis coloris saturate violacei est, odoris saporisque ingrati, nec tam auide absorbet aquam farina hocce vitio inquinata, quam alia, quae eo destituitur (TESSIER). Infusione horum clauorum cum aqua superficies eius tegitur cuticula pingui odoris foetidi (TESSIER p. 56.). Pulvis aqua humectatus nihil glutinosi prodit in pasta, qua in re cl. TESSIER cum cl. MODEL (*Fortf. der chym. Nebensund. p. 56.*) in multiplici circa alia analyseos momenta dissensu conuenit. Tingens eorum pars partim aqua partim alcali fixo caustico extrahitur. Vt paucis discrimen inter clauorum secalinorum et secalis naturam pateat: sic habeto. Clauus isti nuper descripti (non alii infra dicendi) continent principium odorum valde foetidum, aërem fixum, aërem inflammabilem, magnam quantitatem olei dulcis, exiguum portionem materiae extractiuae gummosae, quae mutationi valde obnoxia est, et facile in alcali volatile degenerat, exiguum terrae; Secale autem multum mucilaginis sub analysi exhibet, pauxillum modo olei, spiritum acidum, et ad finem destillationis aperto igne factae, exiguum alcali volatilis, sed longe plus alcali fixi ex cineribus eruendi (TESSIER p. 58.).

Vitio

Vitio huic Secalis multi medici miseris istum plenum morbum, spasmodicum epidemicum, adscripserunt, quin sphacelofam labem artuum, imo nasi, epidemicam, quae posterior aliquando nullum cum priori morbo nexum habuit. Huius malignitatis clauos secalinos reos fecere SCRINCI, morbum spasmodicum in Bohemia grassantem describens (*Med. Siles. Satyr. spec. 4. Obs. 5. p. 54.*), SALERNE (*Mem. pres. à l'ac. R. d. sc. vol. 2. p. 155.*) de sphacelo illo vnice agens, TISSOTUS (*Epist. medico-pract. p. 490.*), qui vtrumque morbum ad clauos istos refert, alique. Nolo ad vetustiores iudices regredi: sed memorandum quicquid dubii serius sententiarum diuortium excitare potuerit, ex eodem fonte morbum conuulsuum epidemicum nuper adhuc deriuasse cl. LINDVALL et BERGIUM (*Veckokrift för Läkare och Naturforskare, vol. 7. p. 61. 65.*). Ad dirimendam litem, quum difficilius experimenta in hominibus ex instituto capi possint: crederet aliquis, alia in brutis facta substitui horum in locum non male posse. Sed ambiguos nos reddit diuersitas insignis euentus notati, quum sint, qui ab vtraque parte militent. Liberat ab hacce accusatione clauos secalinos cl. MODEL (*l. c. p. 54 sqq.*), quum illos cum alio frumento commistos impune columbis

columbis præiecerit, nec sub hoc connubio in panem subacti et cocti nocuerint. Cl. SCHLEGER (*Progr. clauos secalinos perperam a nonnullis venenum morbique rigidi causam nominari, Cassellis 1772.*), experimentis in muscis, canibus, gallinis, in sue, oue et carpionibus factis, item ex applicatione ad vulnus recens in digito hominis facta, innocuos declarat, etsi non negat ex masticatione sensum punctiōnis percipi, et puluerem naribus attractum easdem instar Tabaci fortis vellicare, et monet, si quid noxæ haberet, exiguam istam futuram, quum tam parua quantitate cum frumento mixta esset, plurimam enim partem vel in agro decidere vel in horreo. Cl. PARMENTIER (*Observations et additions aux Recreations chimiques de Mr. MODEL p. 425 sqq.*) experimenta in brutis quibusdam instituit, scilicet in columba, gallina, cane, quæ omnia nihil mali passa sunt ex connubio clauorum secalinorum cum aliis alimentis, vel dum contriti cum farina in panem versi fuerant. Alii nullum aliud malum accessisse animalibus ex esu experti sunt, quam constipationem alui, et inde exortam inflationem ventris. Hancce molestiam obseruauit in duobus canibus cl. SCHLEGER (*l. c.*). Quod vnicum incommodum quoque in Suecia notauit cl.

WÄHLIN

WÄHLIN (*Vet. Acad. Handl.* 1771. p. 39.) — Propius ad diiudicandam vim clauorum omnino accedit exploratio eiusdem in ipso humano corpore. Memorabile igitur, quod cl. PARMENTIER (*l. c. p.* 427.) narrat, se ipsum per hebdomadem mane ieiunum dimidiam drachmam eorum, item carnem columbae et gallinae supra dictarum impune ingeffisse. Memini quoque me legiffe (locus excidit), duos mendicos per octo dies pane clavis hisce impraegnato ea quantitate vfos esse, vt quotidie vncia vna cum tribus drachmis clauorum caperentur, idque sine damno, non excluso tamen alio cibo. Ita cl. SCHREBER (*Samml. öcon. Schriften, P. 14. p. 362.*) sine noxa pluries vitiosa haecce grana per agros inambulando deglutiuit.

Sed quam contrarii haftenus dictis ii euentus, qui aliis sub experimentis apud bruta obuiani venerunt. Cl^{mo}. SCRINCI (*l. c. p. 55.*) narrante, canis pane deuorato ex Secali corniculato cocto inter horrendos spasmos periit, quod idem accidit porcis, anseribus, gallinis ex eadem dape. Sus, quam cl. SALERNE (*l. c. p. 156.*) Hordeo cum parte tertia clauorum fecalinorum mixto faginandam curauerat, sub inflationis ventris et gangraenae

variis

variis partium internarum vestigiis, mutato etfi postea pabulo ob defectum clauorum, interiit. Ita ex peregrina communicatione pulli gallinacei duo necati et fus, praeuia iactura pedum et aurium, simili pabulo. Eadem de alia fue a cl. READ (apud TESSIER *l. c. p. 91.*) memoriae prodita, qui et decoctum saturatum melle mixtum illico muscis necem attulisse exponit. Sine dubio longe maiorem accurationem adhibuit *sub experimentis suis*, quae et reliqua numero superant et momentorum varietate, subiuncta anatome, cl. TESSIER (*l. c. p. 105 sqq.* Cfr. et *Mem. de la Soc. de Medec. de Paris, tom. 2. p. 587.* vbi recusa exstant experimenta eius, quae spectant ad damnum animalibus allatum aliaque, quae eorum taedium aduersus esum Secalis corniculati demonstrant.). Cum alio frumento commisti hi clauo anates duas, meleagridem et duas fue iuniores, gangraena praeuia extinxerunt. Alia animalia panem inde cum farina paratum omnino repudiarunt, nec fame quidem ad illum deuorandum cogi potuerunt. Vt ne vero existimaretur eam nocendi vim vnice recenti Secali corniculato competere, aliis experimentis in anatibus et gallinis ab eo captis constitit.

Difficile

Difficile valde est conciliare duo tam diuersa de clauis fecalinis potestate effata, et errores ex alterutra parte in experimentis commissos detegere. Si qua conclusio ad similem apud homines labem inde deducenda sit, fateor symptomata maligna apud animalia percepta potius aliquam de origine epidemiae istius gangraenosae lucem accendere, quam de origine morbi conuulsiui epidemici, qui sua natura differre videtur. Sed quidni credamus ipsos illos clauos alio tempore esse funestos, alio innocuos, Nempe in ditione Cellensi iis in locis, vbi morbus viguit, clauis isti interne coeruleo grisei, tenaces cum odore nauseoso mucido et sapore caustico exstiterunt; alibi vero praecedentibus annis collecti albi, farinosi, insipidi fuerunt (TAUBE *Geschichte d. Kriebel-Krankheit*, p. 163.). Et curne suspicemur, eandem deleteriam causam, quae ipsa grana Secalis cerealis vitiat, et farinam iis impertit coeruleo-griseam tenacem, odorem mucidum, saporemque acrem, eadem germinandi potentia priuat (Vid. *loc. cit.*), etiam Secali cornuto labem adspargere. Virus clauorum corruptorum additamento sani frumenti omnino infringitur, prout aqua nequitiam ipsius Mercurii sublimati, et Arsenici minuit: attamen protractiori vsu lenti veneni

veneni instar considerandum arbitror. Nec paganorum dispendium nullum hoc est, etiamsi liberes clauos hosce a veneni acris, conuulsiones excitantis, infamia, quod in spicis locum granorum fecalinorum occupent; nempe in Solonia (Sologne) Galliae aliquando quartam vel tertiam partem messis effecerunt (TESSIER *l. c. p. 179.*). Et, quum in horum miscela panis nec porosus euadat, nec ob defectum mucilaginis in Secali cornuto rite nutriat: intelligitur omnis generis clauos fecalinos cribro vel vanno esse sedulo separandos, ne valetudini vis inferatur. — Praeter clauos fecalinos, impallescentiam spicarum (Suecic Hvitat) ex defectu nutrimenti, quod intercipiunt quaedam insecta in herba, et pumilam staturam culmorum ex eodem vitio, tanquam morbos Secalis, nomino.

Insignis enim insectorum varietas Secale sub varia eius aetate deuastat, dum adhuc laruae forma vtuntur. Quaedam radicem ipsam consumunt, vt larua Scarabaei folstitialis, aliaque insecti adhuc ignoti (OSBECK in *Vet. Ac. Handl. 1776. p. 303 sq.*). — Aliae praecedunt culmum prope radicem, vel nidulantur in ipso culmo eumque erodunt, vt
Elater

Elater fegetis (BJERKANDER in *Vet. Ac. Handl.* 1779. p. 284.), Musca fecalis et calamitosa aliaeque muscae (ID. *l. c.* 1777. p. 29 sq.), Phalaena turca, Tipula oleracea et Tipula fecalis (ID. *l. c.* 1779. p. 161.). Phalaena fecalis (ROLANDER *l. c.* 1752. p. 62. BJERKANDER *l. c.* 1778. p. 289.), item Ichneumon extensor (*l. c.* p. 293.). Musca pumilionis si oua deponit in culmos, hi pumilam modo staturam assequuntur, idque tanta interdum frequentia, vt culmi huius indolis octo ad quatuordecim spatio duorum pedum quadratorum reperiuntur (BJERKANDER *l. c.* 1778. p. 240.). Noctua larua Phalaenae conspicillaris autumnno praemordet tenellum fecale (BJERKAND. *l. c.* 1783. p. 152. sq.). — Grana vero Secalis, dum adhuc spicis insunt, in agris excauat Ichneumon culpatorius, quin sensim consumit (BJERKANDER *l. c.* 1778. p. 334.); et Thrips Physapus (DE GEER *Vet. Acad. Handl.* 1744. p. 6.) in causa est, vt Secalis spicae plane saepe abortiant. — Phalaena granella (DE GEER *Vet. Acad. Handl.* 1746. p. 49 sqq.) et Curculio granarius autem in promptuariis ipsis strages suas exercent (WILCKE *l. c.* p. 283.). — Nociuis istis animalculis addi debet Limax agrestis, qui saepe Secalis herbam emergentem consumit.

Appar. medic. Vol. V.

Z

SEMEN

SEMEN ipsum Secalis est subcylindricum, vno extremo obtusum, altero, cui corculum oblique infidet, acutum, fulco vno longitudinali, cinerascens, femipellucidum.

Farina fecalina magis nigra est, quam ista Tritici et subdulcis. Facile aqua calida macerata fermentatione acefcit. Sic laminas ferreas, quae illi immerguntur, arrodit, vt stannum facilius sese adfigat (RINMAN *Järnets Historia*, vol. I. p. 40.). Farina sicca calefacta inflammationes resoluit in superficie corporis obuias; in cataplasmate emollit et maturat. Puls, ex farina hacce aqua et butyro insulso cocta, vel sola vel lacte caprino comesta mane per plures hebdomades vel menses in phthi-
seos initio iuuat, in inueterata malum mitigat (LANGE *misc. verit. med.* p. 34.). Iusculum fecalinum pariter profuit pluries, scilicet paratum ex farinae fecalis subtilioris vncia dimidia cocta cum aquae libra vna, et omni mane bibitum; subinde conduxit, mane pulte ex Musco Islandico vti, et vesperi iusculo fecalino (BANG *Prax. med.* p. 539).

Primarius autem vsus Secalis pro pane est. Panis praecipue in regionibus septentrioni propioribus placet, vt Germania, et adhuc frigidioribus. Glutinoso isto Tritici destituitur, probe tamen
alit

alit gratique saporis est. In iis, qui ad acidum primarum viarum inclinant, panis fecalinus molestam sodam et ructus acidos eïere solet, quod ipse comperi, magis autem triticeo conuenit iis, qui aluum tardam experiuntur. Non tam facile exarescit, vt panis ex alio frumento coctus. Supra iam dixi, varia proportione misceri hinc inde Secale cum Tritico pro pane, vnde albidior fit. Si furfures pastam reliquam intrant, rudior omnino euadit, nomenque panis militaris obtinet. De panificio generalius supra sub Tritico (p. 330. sq.) praecipua exposui. Sed nec hic attinet indicasse nomina panis fecalini singula, a forma, coquendi artificio, miscela, duritie varia &c. petita. Durior vt iste, quo rustici et famulitium in Suecia vtuntur, forma disci et foramine medio instructus, quo per series perticis appendi possit, bonam partem rationem in se continet albedinis dentium, qua hocce hominum genus fruitur, licet non diffitear acorem ipsum panis aliquid adhuc ad id conferre posse. Panis segmentum leuiter tostum si aquae immergitur, potulentum in acutis reficiens et salubre ob acorem subministrat, quod longe ferius taedium parit, quam reliqua fere omnia potulenta; potest illi quoque succus Citri et saccha-

rum pro arbitrio addi. Durior, quin in molliori pane secalino, crusta externa solet esse quam in alio. Calidus autem, dissectus et aqua Hungarica vel spiritu vini camphorato humectatus et abdomini impositus, sudore excitato aliquando febrem intermittentem sanat (ROSENSTEIN *om Barns Sjukd.* p. 315.). Spargit quoque panis calidus praecipue fecalinus halitus analepticos, naribus subiectus, exemplo notissimo DEMOCRITI, qui senex decrepitus et morti proximus vitam per aliquot dies ad celebrandas nuptias dilectae sororis sustentavit, olfaciendo continuo panem calidum vino humectatum. Idem tamen halitus panis, intra conclave arctum abundantius noctu praecipue retenti, instar fermentescentis musti vel vini in cella clausa necem afferunt. Mica panis nigri recentis, digitis tractata et applicata, dolores in clavis pedum tollit, et eosdem extirpat, experimento monachorum Franciscanorum et Capucinatorum (SINGEISEN *Diff. de ophthalmia, Erlang.* 1786. p. 25.). Mica contrita in connubio falis vesci et feminum Carui contusorum cephalalgiam capiti per linteum applicata leuat. Furfures tosti, donec colorem Coffeae contritae adfiscant et linteo inuoluti sponte ignem concipiunt (*Zürch. med. Magaz.* 1773. p. 238.).

Secale

Secale quoque ad SPIRITUM FRUMENTI obtinendum impenditur. Quin in Germania et septentrionalibus regionibus praecipuum eius fontem constituit. Saepe tamen illi aliud frumentum, ut Hordeum vel Triticum, vel utrumque varia portione admiscetur. Et in hunc finem vel germinatione praegressa, vel ea omissa, rudius contusum frumentum maceratur rite aqua calida, dein fece cerevisiae adiecta fermentatio suscitatur, qua ad finem tendente massa in vasa destillationi accommodata transfertur et destillatio post aliquam moram incipitur, et continuatur quam diu liquor spirituosam naturam et saporem feruat. Quoniam autem transiens liquidum nimis debile est et ingratum, iterata destillatione fortius redditur. Alcohol adeo, pulverem pyrium accendens, inde parari potest (quomodo, declarat cl. LICHTENSTEIN in CRELLS *Annal.* 1786. P. 2. p. 306.). Non huius loci est omnes encheireses exponere, ad spiritum frumenti elicendum idoneas (Practica momenta bene persequutus est CHRIST in *Regeln vom Fruchtbrandwein-Brennen*, 1785. 8.). Studio quoque praetereo artificia varia, quibus empyreumatico odore, turbido habitu aliisque vitiis, priuatur. A spiritu vini probae notae requiritur, ut pellucidus

dus omnino fit, nec odore nec sapore aduentitio displiceat, accensus paucum modo aquae relinquat, bullulas agitatus generet, oleum expressum, si infunditur, ad fundum vasis transmittat. Exploratur quoque virtus experimentis hydrostaticis (V. FAGGOT in *Vet. Acad. Handl.* 1766. p. 249. Compara instrumentum a cl. PAULIN propositum in *Hist. de la Soc. à Montpellier*, vol. 2. p. 485. sq.). Gravior et fortior est spiritus vini frumentaceo. Ingratus fapor spiritus frumenti dependet ab oleo, quod destillatione simul elicitur. Nam si hoc, hiemali frigore instar sedimenti albi fundum in spiritu isto petens, in cochleari liquatur, pinguedinem refert, et spiritu vini gallico solutum, istum eodem ingrato sapore impertit (SCHEELE in *CRELLS Annal.* 1785. P. I. p. 61.). Crebro tamen pro extractionibus, essentiis, tincturis &c. adhibetur. Quae de vsu diaetetico inflammabilium spirituum sectione de spiritu vini egi (*Appar. med.* vol. 1. p. 320.), transferri ad hunc quoque possunt. Quod remanet post destillationem faginandis et pinguefaciendis pecoribus conducit.

Nec silentio plane praeterire hic licet Secalis tosti, loco Coffeae, vsum (Vid. *Appar. med.* vol. 1. p. 393.).

p. 393.). Non proximis modo hisce annis huic fini par visum est, sed iam a. 1714. DILLENIUS (*Ephem. nat. curios. cent. 3. 4. Obs. 150. p. 345.*) istum potum commendavit, et, ne oleosum Coffeae deficeret, addidit pro tostione amygdalarum portionem. Secale tostum vero eam spem iniecit, ut ne, sicut a Coffea vera, aestus, perurgilium, tremor subsequerentur, tum demum pecuniae pro merce exotica parcendum esse crediderunt. Sed praestaret omnino abstinere a potu, qui inter multa bona verae Coffeae, quae isti desunt, id mali semper secum vehit, quod calide potetur, et ob vile pretium ad potandum tanto avidius pauperiores inuitet.

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

Ad huncce articulum refero *AQUAM PANIS Ph. W. p. 21.* cuius vis analeptica potius a vino et aromatibus additis repetenda; item et *EMPLASTRUM DE CRUSTA PANIS Ph. W. p. 61.* ad cuius stomachicam vim panis vix aliquid confert, sed gummi resinae et aromatica, quae intrans. Hinc nec panis genus, ex quo crusta desumpta in formulis memoratur. Vtrumque hodie exolevit.

H O R D E V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 107. *Gen. pl.* p. 39.

542.

Pharm. HORDEVUM f. HORDEI *Semen.*

Hordeum vulgare; flosculis omnibus hermaphroditis aristatis, ordinibus duobus erectioribus LINN. *Spec. pl.* p. 125. *Hordeum polystichon hybernum* c. B. *Hordeum* (polystichon) flosculis omnibus fertilibus, ordinibus indistinctis HALLER in *Comm. soc. sc. Gotting.* 1775. p. 5. *tab. 2. fig. 18.* Wintergerste Germanis. *Icon: REGNAULT Botan.* L'Orge. Gramen annuum ignotae patriae. Varietas eius exstat β , *Hordeum coeleste*, feminibus decorticatis, h. e. gluma florali exteriori, quae in altera varietate firmiter adhaeret, denudatis; vnde nackte Gerste a Germanis vocatur; ipsa maturitate aristas perdit. — Haec species vulgo versus hiemem feritur, rarius vere; vnde nomen Germanicum dictum.

Hordeum distichon; flosculis lateralibus masculis muticis, feminibus angularibus imbricatis LINN. *Spec. pl.* p. 125. *Hordeum distichon* c. B. *Hordeum* (aestivum) spicis explanatis, flosculorum duobus ordi-

ordinibus fertilibus, intermediis quaternis sterilibus HALL. in *Comm. soc. sc. Gotting.* 1775. p. 6. *tab. 3. fig. 24.* Gramen annuum, de cuius patria LINNEUS in *Syst. veg. ed. 13. p. 107.* scripsit, habitare ad Samaram Tatariae fluvium; circa quod argumentum ponderanda ea, quae alibi (supra p. 321.) dicta sunt. Et huius varietas exstat β , *Hordeum nudum*, feminibus decorticatis. — Haec species tempore verno feritur et exeunte aestate maturefcit; vnde Sommergerste Germanis.

Hifce duabus speciebus Hordei vulgo acquiesci solet, etfi hinc inde et *Hordeum hexastichon* L. quae ditissimae messis spem excitat, item *Hordeum zeocriton* L. quoque feritur. Praerogatiua tamen tribuitur *Hordeo vulgari* L. quod H. *hexasticho* simillimum est. Granum minus tenerum praebet disticho.

Hordeum, Κριθή , antiquissimum omnium frumentorum habetur et Atticum solum tanquam patria conceditur, licet ars colendi illud aliunde accessisse videatur (HEYNE *Opusc. vol. 1. pag. 353.*). Spontaneum vna cum *Auena* in Sicilia crescere et copiosissime quidem circa Marzamemi sibi cum fiducia persuadet ill. RIEDESEL (*Reise durch Sicilien u.*

Großgriechenland, p. 79.). In regionibus orientali-
bus quoque colitur. Per totam Europam ad Lap-
poniam vsque familiare, septentrionalibus gentibus
praecipue placet, quum intra breue tempus matu-
rescat, Hordeum aestiuum adeo intra 55 vel 58
dies, et minus reliquis cerealibus frigoris impatiens
sit messemque vberiore[m] suppeditet. Saepe iunctim
cum alio frumento, Avena adeo, feritur sub spe
maioris lucri.

Vstilagine (Orge charbonné, Vid. TESSIER
Traité des maladies des grains, tab. ad pag. 305. fig. 2.
3. 4.) saepe infestatur, quae gluma abdi solet, su-
perstitibus aristis, vnde non tam facile vento et
pluuia dispergitur. Causa videtur in ipsa radice
quaerenda, nempe nunquam culmi ex eadem ra-
dice emergentes spicas fanas aliasque vstilagine vi-
tias producant, et vix nisi duae modo spicae
emergunt. Profundior iusto fatio accusari solet.

Inter insecta, quae vim Hordeo inferunt,
praecipue memoranda sunt Tipula oleracea, quae
praecidit culmum prope terrae superficiem, et
Musca Frit LINN. in *Vet. Acad. Handl.* 1750. p. 184.
Faun. Suec. p. 456.), quae, licet modo pulicis
magnitudine, granum decimum quoduis destruit,
et

et eius atrophiam facit (Svecis Slökorn). Aliquando et accedit Chryfomela Polygoni instar infesti hospitiis.

SEMEN Hordei (cortice instructi) oblongum, medio crassius, vtrinque attenuatum, glabrum, coloris straminei, apice terminatum arista lineari faepe diffracta, ventre longitudinaliter per medium sulcato, dorso et lateribus angulatis, medulla farinacea farctum.

Semen integrum, prout ex horreo colligitur, *Hordeum crudum* vocari solet; quod cortice autem per molendinam exutum est, *mundatum* (Gallis Orge grué); et quod mola in formam sphaericam redactum est, *perlatum* (Svec. Perlgryn, Germ. Perlengraupen) dicitur.

Hordeum antiquis tam cibi varia genera, quam potulenta varia suppeditabat accepta. Potentam (Αλφιστον) nominabant Hordeum aqua per noctem perfusum, siccatum frixum, dein commolitum. Ex hac aqua, lacte, vino, vel melle subacta panis speciem parabant, Maza ab iis nuncupatam. Cortice priuato Hordeo Ptifanae nomen indiderunt, quod tamen et tribuebant decocto ex hocce parato, vulgari in morbis acutis HIPPOCRATIS tempore

tempore potulento; unde et ptifanae nomen ad alia decocta medicata transit. Cremor (Πτιισανης χυλος, Gerstenschleim Germ.) aqua ex Hordeo viscida dictus.

Nosmet, imitantes veteres in potu per febres acutas eligendo, hordeacea ptifana eaque tenuiori et tepida pariter creberrime utimur. Pro pauperioribus sufficit coquere Hordei crudi e. c. uncias octo cum aqua pura, donec crepet, ut mensurae quatuor supersint; mensurae cuilibet mellis uncia una vel duae adduntur, et aegris valde aestuantibus sub siccitate vel tarditate alui cremoris tartari vel nitri drachma una vel duae; huius potus mensura una ad tres supraque per diem ingeritur (DE HAEN *Rat. med. P. 1. p. 6.*). Ditiorebus confert decoctum ex Hordeo perlato tam tenue, ut lactescentem modo colorem prae se ferat, cui quidem succo Citri et saccharo, vel Robis variis speciebus acidiusculis, ut Berberum, Rubi idaei, Ceraforum, gratia et refrigerans vis impertitur. Ita mucilagine abdita longior mora conceditur aquae in corpore nostro, colluies primarum viarum emollitur et mobilis fit, acre, quod ibidem ad nauseam vomitum vel diarrhoeam vellicat, inuoluitur
et

et diluitur, ipse sanguis attenuatur et demulcetur, vasa flexiliora euadunt, secretiones et excretionos quaelibet melius succedunt, fitis leuatur, aestus temperatur.

Loco Auenae in Hispania aliisque calidis regionibus Hordeum equis proiicitur.

Hordeum aqua frigida in tabulatis, vel quod praestat receptaculis commodis emollitum, dein per strata loco, quem aer bene perflat, distributum, speciem fermentationis subit et germina utrinque protrudit; quod ne ultra iustam limitem fiat, mox siccatur aere (Luftmalz Germ.), vel torretur (Darmmalz Germ.) super furnis commodis. Aërius *Bovyn* appellauit; MALTUM (Malz Germ.) hoc recentiores vocant, *Hordeum tostum* non omnino recte dicitur. Scopus huius germinationis est, ut lentor farinae vincatur, et oleosum cum acido in perfectam dulcedinem combinetur, quo aqua illam cum attenuata farinosa parte recipere queat. Proximum est, ut in rudiores partes mola frangatur (Malzschrot Germ.). Et haec quidem prima cereuisiae initia sunt, cui potissimum parandae haecce encheiresis destinabatur. — Sed nostra aetate infusum s. mustum Malti Hordei (Wort, vel Infusion of Malt

Malt Anglis) medicina magni nominis euasit, quod ipsum extemporaneo labore, mox exponendo, paratur. Cl. DAVIDIS MACBRIDE (*Experimental Essays*, p. 172 sq.) meritum est, quod illud primus attentioni et experientiae medicorum commendauerit. Etenim perpendens curationem scorbuti marini plurimam partem a fermentescente vi plantarum recentium dependere, ingeniose coniecit, ad eundem scopum posse perueniri alio vegetabili licet non recenti huic tamen mutationi opportuno; et iam optio Malti facta est. Haec dum scriberet, neque ex propria experientia nec aliena virtutem confirmare potuit. Quam vere autem rem coniectauerit, satis postea fida et pluries instituta eius in scorbuto dicto et putridis febribus administratione constitit. Consilium vero eius hoc fuit, vt Malti librae duae ciuiles ruditer comminutae triplo aquae feruentis perfundantur, et post sollicitam motitationem per tres vel quatuor horas vase probe clauso digerantur, subsequa decantatione. Renouare autem conuenit hocce potulentum quotidie. Quam praedixerat antiscorbuticam efficaciam ille, huius paucos annos post capto in duplici nauis experimento tam eius frater quam chirurgi ex longis itineribus maritimis reduces fidem fecerunt,

runt, datis infusi Malti duabus vel tribus imo sex libris per diem; quibusdam tamen diarrhoeam creavit, vt sedare illam aliis commodis oporteret (MACBRIDE'S *historical account of a new method of treating the Scurvy at Sea*, 1767. 8. item *Appendix ad auctoris Introduction to the theory and practice of Physic*, 1772. p. 639. *sqq.*). Sed iusto lentius in re noua maximi ponderis experimentis trutinanda processerunt ii, quibus in profectioibus maritimis longis maxima opportunitas suppetebat, chirurgi nimirum in regiis classibus merentes, etiamsi collegium rei nauali regiae praefectum (Lords of the Admiralty) id fieri iuberet. Quin HUXHAMI aduersum iudicium initio obstitit, classiariorum in portu querelis inanibus aberrans. Defuit in breuiori itinere occasio iusta, et in longiori verum inuestigandi studium. Tandem plures chirurgi Anglici in Indiam orientalem diuersis nauibus profecti optimo successu hocce infusum tentarunt, horumque obseruata publici iuris facta (a cl. BADENOCH in *Med. Observutions and Inquir.* vol. 5. p. 61. *sqq.*). Vix vero euidentius vllum documentum praeclarae eius in scorbuto praecauendo et curando efficaciae desiderari potest, quam hoc, quod in itinere celeberrimi nauigatoris COOK circa orbem terrarum in comitatu centum

et

et nouendecim hominum facto praestitit, quorum vnus modo ante itineris initium vita decessit, reliqui omnes huius infusi potissimum auxilio, quod pro medicina fuit, seruati; vt tamen et reliquorum praesidiorum sagacissimi viri sua stet dignitas (Cfr. *Appar. med. vol. 2. p. 332.*). Adeo vero efficax in arcendo morbo in hoc itinere fuit, vt rarior occasio adesset tentandi, quid sanando iam praesente valeret. Sed nec praesentibus manifestis symptomatibus scorbuti iners fuit (Vid. de hisce PRINGLE'S *Discourse upon some late improvements of the means for preserving the health of mariners*, recuf. in opere posthumo: *Six Discourses*, p. 163. *sqq.*). Infusum vero in hoc itinere paratum est ex Malti comminuti pinta vna et aquae feruentis pintis duabus vel tribus, cuius qui sibi de scorbutico metuebant quotidie pintam vnā ad duas calide duabus vel tribus horis ante et post pastum biberunt, magis infestati quartas tres pluresue (FORSTER'S *Observations made in a voyage round the world*, p. 633.). Aliud simile maxime memorabile exemplum virtutis existit in expeditione nuperrima ad Botany bay, in qua ex ducentis et duodecim hominibus stipendia merentibus vnus modo, ex septingentis septuaginta quinque autem, delicti causa ex Anglia illuc translatis, viginti

viginti quatuor modo, in itinere a Portu magno (Portsmouth) per triginta sex hebdomades, perierunt, reliquis contra scorbutum nonnisi infuso isto, etfi parcius subministrato, seruat (TENCH'S *Narrative of expedition to Botany bay*, p.46.). Si per linteum colatur liquidum, colorem pallidum dulcescentem et gratum obtinet, per viginti quatuor horas sub calore gr. 74 Fahrenh. seruat suam integritatem; sed intra horas triginta sex vappidum fit, acescit et spumam emittit in superficiem. Maltum coctum liquorem praebet saturatiorem, grauiorem, viscosum, nec tam cito fermentescentem (BADENOCH in MACBRIDE'S *Append. l. c. p. 651.*). Coqui etiam potest infusum hocce cum pane bis cocto, et saccharo edulari, quod pariter cl. MACBRIDE commendauit. Scite coniungitur externa infusi et granorum calidorum post infusionem remanentium applicatio ad loca affecta (*Med. Obs. and Inquir. vol. 5. p. 67. FORSTER l. c.*). Epithemata ex infuso Malti etiam depraedicat cl. LIND (in HUNCZOVSKY *Beob. p. 58.*). Ratio virtutis facile cognoscitur ex simili effectu, quem alia frumenta praestant, fermentationem dum fubeunt, vt placentae ex comminuto Malto Hordei et farina secalina coctae et aqua calida perfusae, vnde fermentatione intra 24 horas potus, Russis

Appar. medic. Vol. V. A a visita-

vſitatus, *Quas* emergit; ex vſu ſalutari pomacei, cereuiſiae aliorumque liquorum vinoſo acidulorum, fruſtum horaeorum et recentium vegetabilium cuiuſcunq; generis, quae omnia aëris fixi euolutione putridam diatheſin, quae cauſa ſcorbuti eſt, corrigunt. Ne quis vero credat in auertendo ſcorbuto modo valere, memorandi ſunt aegri, quorum gingivae ſpongioſae, tumidae, doloroſae, ſanguinem fundentes, halitus oris foetidus, femora vel crura tumida, cutis maculis exanthematibus vel vlceribus foedata, reſpiratio difficilis, artus dolentes, habitus corporis leucophlegmaticus, diarrhoea continua, lotium foetidum (Conf. caſus in MACBRIDE's *Appendix in Method. introduction et Med. Obſ. and Inquir. l. c.* FORSTER's *Obſerv. cit.*). Effeſtus inſuper mirifice celer eſt, vt ſint qui intra triduum vel quatrimum doloribus ſcorbuticis et eruptionibus cutaneis liberantur. Solutio aluina ſub vſu adiuuat efficaciam (Conf. MACBRIDE *l. c. p. 650. 659.* GAIRDNER in *Med. Obſ. et Inquir. l. c. p. 64.*).

Non facile ſub tanta teſtium varietate conuelli haecce inſuſi Malti laus aduerſo cl. CLARK (*Obſervations on the Diſeaſes in long voyages to hot countries, p. 182 ſq.*) effato poteſt, qui eo neque tollere

tollere malum, neque incrementum eius cohibere valuit. Perdere Maltum queritur post aliquot hebdomadam moram in mari saporem suum saccharinum, licet facile fermentescat, et addito saccharo aemuletur mustum Hordei recens. Sed aliorum obseruatione per duodecim menses (*Med. Observ. et Inquir. l. c. p. 65.*) Maltum suam integritatem seruauit, imo per duos annos (COOK apud PRINGLE *Discourse l. c. p. 173.*); tertio quidem licet manifeste labem contraxisset: infusum tamen virtute sua non cassum exstitit, modo plus solito Malti fumeretur (*Chir. PATTEN apud PRINGLE l. c.*). Limitat quoque cel. AASKOW (in *Soc. med. Havn. collectan. vol. 1. p. 60.*) praestantiam eius in scorbuto, sub initium morbi quidem iuuisse narrans praefertim accedente diarrhoea, et augmentum coërcuisse, in consummato autem scorbuto aliuum profluuium auxisse, solo infuso nullum conualuisse; cereuisiae autem probae manifestius auxilium tribuit: ast dolendum non facile suppetere illam in nauigiis per longius iter. — Mota et alibi querela est, quod in quibusdam nautis scorbuticis inde vehementes alui deiectiones subsequutae fuerint (*DESBOUT in Hist. de la Société R. de Medecine, tom. 6. p. 273.*).

Aa 2

Dicta

Dicta haec ad vim antiscorbuticam infusi Malti spectant, quam vero confirmans novis exemplis cl. COLLIN, eandem (*Observ. circa morbos, P. 4. p. 133.*) simul ad febrem putridam biliosam variasque biliosas affectiones, vomitione vel diarrhoea stipatas, item exulcerationes extendit, et ex centenis casibus, quorum viginti nobiscum communicavit, colligit, ut propria eius verba ferunt, infusum hoc esse egregium antemeticum, anti-putredinosum, antiscorbuticum, digestionem ciborum iuvare et corrigere, sitim cito sedare et bonum nutrimentum afferre. Iste vero Malti Hordei uncias sex cum aquae mensura una per quadrantem horae coctas commiscuit cum feminum Foeniculi scrupulis quatuor, Glycyrrhizae drachmis duabus vel tribus, et post digestionem per quatuor horas, liquidum colandum curavit; huiusque librae duae vel tres quotidie per diem exhibitae sunt (*loc. cit. p. 173.*). — In ulceribus obstinatis aliis, praeterquam scorbuticis, quoque in Anglia suppetias sub interno usu tulit, quorsum spectat casus foeminae, quae infectione venerea eiusmodi contraxerat Mercurium eludentia, aliusque foeminae, post puerperium ulcere super osse ileo rebeli afflictae (*RUSH in Med. Observ. and Inquir. vol. 4. p. 367.*). — Et
 clari

clari nominis vir (PERCIVAL in suis *Essays med. and experim. vol. 2. p. 79.*) in serophulosis affectionibus aliisque mialis, in quibus acrimonia vniuersalis obtinet et morbosa sanguinis tenuitas, ab eo praestans auxilium expectat, ipseque vibices intra paucos dies eo disparuisse expertus est.

Idem Hordeum post germinationem leuiorem tostum vel ficcatum demum pinsitum, f. Maltum ruditer comminutum, *Cereuisiae* materies est maxime vulgaris. Inter multa alia nomina huic potentulo antiquitus tributa, quorsum *Zυθος*, *Βρυτον*, *Κουρμι*, *Πυρος*, eminet ob scitam rei diiudicationem *Ουρος ηριθως* (vinum hordeaceum) ATHENAEI (*Deipnosoph. lib. 10. cap. 13 ad fin.*). Potus ex hoc aliisue frumentis pro fiti fallenda paratus nec Graecos nec Aegyptios olim latuit, antiquis quoque Germanis notus satis fuit (docente TACITO *de morib. German. ed. GRONOV. p. 407.*), etsi omnino confitendum, variare hodie artem cereuisiam coquendi, granorum praeparatione, fermentatione, additamento vario. Maltum hodie in hunc finem sub variis vasorum mutationibus et infusionibus aquae coquitur, et coctio tam diu continuatur, donec decoctum saturate dulce et clarum obtineatur (Mu-

stum Hordei, Wört Svec., Würze Germ.). Ad-
ditur tum Lupulus, vel, quod praestat, aqua antea
decoctus, vel cum multo decoquendus, idque fit
tam ad mitigandam dulcedinem quam ad auerten-
dum acorem. Quibus factis fermentationi liqui-
dum committitur, accelerandae fermento adiecto
sive fece cerevisiae, et ante fermentationem omni-
no cessantem in dolia transfertur, quo ibidem ab-
solui omnino possit. Inter innumera scripta, quae
de arte cerevisiaria prodierunt, notanda HAGENS
Abhandl. chem. u. phys. Inhalts, n. 3. 1778. Königsb.
SIMONS *Kunst d. Bierbrauens nach richtigen Grundsätzen*
d. Chymie u. Oeconomie, Dresd. 1781. RICHARDSON'S
Hints on an improved practice of brewing malt liquors
1781. Ad hydrostatica autem experimenta, quae
virtutem cerevisiae determinant, spectant RICHARD-
SON'S *statical estimate of the materials of brewing* 1784
et BAVERSTOCK'S *hydrometrical Observations and Ex-*
periments in the brewery, Lond. 1786. Sunt et cere-
visiae vel pauxillo modo Lupuli impraegnatae, vel
illo omnino destitutae: *albae* hae posteriores vo-
cantur, licet tamen et albedo a Malto, aëre tan-
tum ficcato vel leniter tosto, vel Tritico ad partem
vel omnino adhibito deriuanda, prout et *brunae*
colorem vel tostoni maiori vel Lupulo colorem de-
bent.

Ita

Ita euoluuntur partim coctione, partim fermentatione duplici, spiritus et mucilaginosae partes, quae Hordeo insunt, et quum haec multis aquis diluta in cereuisia existant, facile per corporis humani vasa distribuuntur. Difficile quatuor ista bonae cereuisiae requisita, Maltum, Lupulus, fermentum et aqua, in summa sua integritate combinantur, nec ars coquendi illam et tractandi, postquam domum translata fuerit, vbiuis aequali notitia exercetur. Non mirum igitur cereuisiam pluribus vitiis multis in locis laborare. Secundaria cereuisia (Cofent) tenuis ista est, quae obtinetur noua portione aquae Malto iam excocto superinfusa, et cum residuo Lupuli cocta. Quicquid vel hocce liquido effuso remanet, faginandis pecoribus ob nutritias particulas superflites inferuit. Praeter Triticum et Hordeum, quibusdam in locis ex Avena item ex Secale, cereuisia coquitur, in Indiis ex Oryza, in America ex Zea Mays. Impraegnatur et subinde ista variis aromaticis sub ipsa fermentatione vel coctione admixtis vel in sacculo suspensis. Quae in America septentrionali ex ramulis foliiferis concisis Pini Canadensis LINN. (White Spruce Fir) et alius speciei Pini, quae Abies Mariana, foliis linearibus acutis, conis minimis MILL.

(Black Spruce Fir) paratur cereuisia, vix hocce nomen meretur, quum modo ex decocto ramulorum cum aqua fermentatione ope fecis fuscitata paratur, addito ad bituminosum saporem vincendum saccharo, licet et subinde tantillum frumenti in nigredinem tosti, vel et placentulae ex frumento, vt et nutriendi vim habeat, addantur. Eiusdem naturae est cereuisia e baccis Juniperi in Suecia parata (Vid. *Appar. med. vol. 1. p. 36.*). De cereuisia Gill-ale Anglorum alibi dixi (*Appar. med. vol. 2. p. 175.*). Vituperanda quaelibet additamenta, quae inebriant et caput obnubilant, vt amara olim varia, sub defectu Lupuli vsitata, aliaque, Absynthium, Gale, Millefolium. Cereuisia hordeacea iis praecipue locis, in quibus vinum deficit, in deliciis est. Bonae notae cereuisia esse debet non acida, sed amarescens, spumam modice agens dum effunditur, sine qua aërem fixum au fugisse iudicatur. Nocet vero ista, cuius fermentatio suppressa, quae non solum ampullas displo- dit, sed colicam flatulentam, stranguriam, inflam- mationes ventriculi et intestinorum creat; nocet et male cocta, vel nimis recens, vel fece inquinata, flatus torminaque excitando. Displicet, quae vel ex defectu necessarii fermentationis gradus vel
accessu

accessu aëris ad vasa, quibus seruatur, Gas suo destituitur, et inde vappidum saporem contrahit. Salubrem ceteroquin cereuisia potum constituit, vt qui sanguinem diluit, probe nutrit, praecipue fortior (Doppeltbier), amaritie ventriculum roborat, neruos refocillat, sitim fedat, aëre fixo, quem continet, nisum ad putredinem humorum infringit (V. supra p. 337.), lotio praesertim sabulum eliminat. Cereuisia probae notae ob fixum aërem, quem continet, calculi vrinarii praeseruatiuum habetur, imo leuare eos, qui vere calculi molestias sentiunt, creditur. Inter 1400 homines, in quibus CYPRIANUS, vir olim clarus, lithotomiam exercuit, plures vino delectati fuerant, verum ne vnus quidem cereuisiae deditus (ALLEN *Synops. med. pract. Ed. Francof. p. 270.*). Limitat tamen cl. DOBSON (*Med. Comment. on fixed air, p. 136.*) hanc a cereuisia sperandam immunitatem a calculo. Prout ipsa cereuisia scorbuti haud mediocri remedium est: ita et in hunc morbum tanto magis valet, si stirpes aliquot antiscorbuticae eodem dolio excipiuntur (V. *Appar. med. vol. 2. p. 245.*).

Cereuisia bruna ex libra vna in vncias duas
coctione concentrata, ita vt syrupum referat, cor-

- Aa 5

pora

pora resinosa gummosa efficaciter trituratione solvit (BUCHHOLZ in *Nov. act. nat. curios. tom. 5. p. 46.*), vt Gummi ammoniacum (*Exper. 7.*), Bdellium (*Exp. 13.*), Myrrham quoad partem (*Exp. 34.*), Opopanacem (*Exp. 38.*).

Extrinfecus pudendis muliebribus, post partum difficiliorem inflammatis et tumidis, commode cereuisia cum Saluia cocta et butyro non salito mixta applicatur; nec minus cereuisia, in qua butyrum liquatum, egregie dissipat tumores mammarum ex lacte coagulato (PLENCK *Mat. Chir. p. 541.*).

Iuscula culinari arte varia parantur ex cereuisia, quae exponere huius loci non est. Sed serum lactis ex lacte, cui sub coctionem cereuisia additur (öhloftvassa Svecis), memorari hic debet, quum vulgarem gratum et salubrem in febribus acutis potum in Suecia suppeditet, qui taedium non tam facile parit ac alia potulenta. Dilui postea potest aqua calida addita, vt sitim tanto melius fallat. Sanis in Suecia caseosae lactis partes, Cinnamomo conspersae, vna cum sero isto saturatori gratum ferulum existunt.

Ex insigni isto numero cereuisiarum hordeacearum ob medicatam vim speciatim *Munna Brun-*
suicensis

fuicentis dicenda est. Haec clara est, spissitudinem syrapi habet, coloris saturatius bruni et saporis grate dulcis. Transfertur in Indiam orientalem vsque illaesa, quin uestione per mare praestantior fit. Medicamenti vero potius loco est, quam potui vulgari idonea; imbecilli enim ventriculo subuenit, nervos refocillat, et eximie nutrit. Rachiticis vnciam vnam Mummae cum pane bis cocto ter de die propinare confert (SWIETEN *Comment. vol. 5. p. 618.*). — Ad foetorem vlcerum cancrorum tollendum valet praecipue Mumma in spissitudinem vnguenti densata, nimirum linteo illita et applicata; suppuratio inde promouetur vixque cuti adhaeret, nec dolorem relinquit (*Bemerk. üb. Gegenstände der Wundarzn. P. 2. p. 97.*).

Acetum cereuisiae obtinetur si, omisso Lupulo, liquidum cereuisiae destinatum limitem spirituosae fermentationis transgreditur, et in alteram siue acidam transit. Promouetur haec calore conclausi et addito fermento, cuius magna varietas artificibus placet. Rarius ex cereuisia iam parata acetum produci solet (Conf. WALLERII *Chem. phys. vol. 1. p. 273 sqq.*). Generaliora momenta circa acetorum originem alibi dicta sunt, quum sermo de aceto vini
inci-

incideret (*Appar. med. vol. 1. p. 321.*). Pellucidum esse decet, et acore insigni, quem et olfactus percipit, distingui. Debilius longe est aceto vini, attamen non spernendum vsu culinari et medico, quo ipso pauperioribus in febribus ad sitim extinguendam, febrem moderandam, putredinem refruandam, subuenimus (*Conf. Appar. med. l. c.*).

Fex cereuisiae in pilulas redacta aluum mouet (ROSENSTEIN *om Barns sjukd. p. 68.*).

Hordeum amyllum exhibet albido cinerascens, quod aqua coctum in gelatinam transit eiusdem coloris, tenacem. Ex vnciis tribus Hordei eruitur Amyli vncia vna cum drachmis sex (SCHEELE in BERG. *Mat. med. p. 57.*). Nihil vero glutinosi calefcentis inest. — Cataplasma aqua coctum inde paratur, ad suppurationem mouendam commodum.

Panis hordeaceus subniger et grati saporis est, breui vero siccescit. Poenae loco Romani militibus delinquentibus in officio illum praebebant. Attamen rustici in Suecia eodem crebro vescuntur, prout olim alpicolis in Heluetia familiaris fuit (HALL. *l. c. p. 9.*).

Ex

Ex *Aristis* in fasciculum colligatis xystra sua fecit de WOOLHOUSEN, quibus in ophthalmia anteriorem palpebrarum tunicam radebat, sanguinis ex fauciatis vasis effluuium tepida aqua et vaporibus aquae calidae alens (PLATNERI *Chirurg.* § 298, qui quidem ex glumis Secalis xystra ista facta indicat). Sed haecce ophthalmoxysis id vitii habet, quod spinae laterales aristae diuulsae facile palpebris infigantur.

Hordeum viride pluries defecari se patitur, vt pabulum pecori gratum suppetat.

P R A E P A R A T A.

SACCHARUM HORDEATVM *Ph. Brunsv. p. 312.*

Ex saccharo albo soluto in decocto Hordei et in iustam densitatem inspissato, addito Croci tantillo; massa tandem, dum adhuc calet, discissa in bacillos contorquetur vel in tabulas formatur. In *Ph. Dan. p. 224.* et *SPIELM. Pharm. gener. p. 285.* omititur Crocus. Additur pulueribus salinis ad saporem corrigendum; item pro mitiganda tussi adhibetur.

SYRUPUS HORDEATUS *Cod. med. Paris. p. 35.*

Ex Amygdalis vtiusque generis contusis cum decocto

382 GRAMINA. HORDEVM VVLGARE REL.

cocto Hordei, addito saccharo et post inspissationem aqua Naphae. Vi non multum differt a SYRUPO AMYGDALINO *Ph. Dan. p. 251.* vel, vt vulgo vocatur, EMULSIVO, sed menstruum diuersum. Gratum additamentum mixturarum, ex quibus acidum exulat. Vis ceteroquin a natura Amygdalarum diiudicanda.

AQUA HORDEATA *Pharm. Lond. 1761. p. 60.*
DECOCTVM HORDEI *Ph. Lond. Specim. 2. p. 64.* Ex Hordeo perlato cum aqua cocto, post abiectam primam aquam additur noua et iteratur coctio. Ptifana in morbis acutis eximia.

AVENA

A V E N A.

LINN. *Syst. veg.* p. 104. *Gen. pl.* p. 37.

543.

Pharm. AVENA f. AVENAE Semen.

Avena sativa; paniculata, calycibus dispermis, feminibus laevibus, altero aristato LINN. *Syst. veg.* l. c. α . Avena nigra; β . Avena alba c. B. Avena panicula vndiquaque sparfa, calycibus flore maioribus, gluma maiori cartilaginea HALLER in *Comm. soc. scient.* tom. 6. p. 16. Βρώμος, Graecis. Icon: MILL. *Illustr. Syst. sex.* REGNAULT *Botan.* L'Avoine. Gramen annuum. In insula Juan Fernandez sponte procrefcere ANSON innuit, item in Sicilia idque in Marzamemi ill. DE RIEDESEL (*Reise durch Sicilien*, p. 79.); an a feminibus casu delapsis?

Varietatibus et haecce ludit pluribus, spiculis unifloris, bifloris, trifloris, floribus mox omnino mox ad partem modo aristatis, mox muticis &c. Color quoque feminum pallide luteus vel niger vel albus vel fusco-fuluus est (Vid. HALL. l. c.). Tanquam peculiarem speciem merito proponit HAL-
LERUS Auenam panicula *heteromalla*, calyce flore
maiori,

maiori, locustis bifloris, gluma maiori cartilaginea (l. c. p. 181. tab. 4.), quae est *Avena orientalis* SCHREB. *Spicileg. flor. Lipsf. p. 52*, cuius duplicem varietatem hortus botanicus alit, proceriorem et humiliorem, proportione reliquarum partium eadem. Quae species quibusdam lucrosior censetur et sola Rupe, dum HALLERUS ibidem degebat, fata, item in Germania (SCHREB.). Etiam *Avena nuda* LINN. cuius femina decorticata decidunt hinc inde feritur e. c. in Suecia in montosis. Praefertur ex *Avena fatiua* Var. alba vel pallide lutea nigrae. Omnibus vero praestantissimum est *Avena alba* Anglicana dicta, quum granum maximum et farina repletissimum item ponderosissimum contineat. Haec et autumnno feri potest et hiemem fert, unde et Winterhaber Germanis dicitur, licet non diffitendum, Auenam fatiuam sem. nigro, fero autumnno et paullo profundius fatam, hiemem quoque tolerare; culmis praeterea instruitur maioribus et crassioribus et numerosioribus. Vt igitur ruricolis lucrosissimum sit. Seritur *Avena* copiose per totam Europam ob insigne commodum et oeconomicum et medicum, locisque montosis et macilentioribus bene viget.

Vtilita-

Vřilagine Charbon. Vid. *Fig. in TESSIER Traité des maladies des grains, ad p. 336.*) Avena prae omnibus frumentis maxime infestatur. Non in sola panicula latere causam, sed profundius, ex lento culmorum incremento et gracilitate et paucorum numero, item culmorum maculis nigro brunis, perspicitur. Pulvis iste nigricans non aufugit ante messem, sed adhaerens paniculis ad partem in horreum transfertur. Animalium valetudini vim tamen inferre non videtur, ast non parum aduersus est lucro vberiori Avenae, et ipsum stramen sic vitiatum Avenae pecori displicet (TESSIER, BJERKANDER in *Vet. Acad. Handl. 1775. p. 319.*).

Quas Tritici et Secalis grana in agris exedere larvas Ichneumonis culpatorii dixi, hae Avenae grana etiam consumunt misere (BJERKANDER in *Vet. Acad. Handl. 1778. p. 334.*). Musca Avenae autem culmos eius praecidit, unde paniculae marcescunt, et albedinem contrahunt (BJERKANDER *l. c. 1781. p. 171.*). Taceo reliqua insecta Avenae insidiantia.

Ingrata Avenae fatuae hospes Avena fatua L. (Vid. SCHREB. *v. d. Gräsern, tab. 15.*) est, agrum eneruans, maiorem adhuc noxam allatura connu-

bio granorum, nisi ista citius grana maturans, quam A. fatiua, eadem plerumque in ipsum agrum dimitteret.

SEMEN oblongum, vtrique extenuatum, altero extremo latiori, sulco vno medio longitudinali distinctum, cortice subangulato, nucleo villoso.

Amylum, quod Auenae inest, dimidiam eius partem constituit (SCHEELE in BERG. *Mat. med.* p. 58.), cinerascens coloris. Aqua coctum in gelatinam commutatur cineream bene compingentem. Gluten nullum in ea detegitur (KESSELMEIER *Dissert. quorundam vegetabilium principium nutriens*, p. 23.).

Auenae vsus iam antiquiori tempore cognitus. Nam PLINIUS (*Hist. natur. lib. 18. cap. 17.*) notat Germaniae populos eam serere, neque alia pulvere viuere. Praemittit, vitium frumenti esse et Hordeum in eam degenerare. Non deest igitur errori nostro tempore de frumentorum transmutatione intonanti auctoritas, modo error adeo exueretur sua labe, quod multi et maiores adeo nostri eum colant.

Multis in locis equorum vnice causa colitur. Stramen vero concisum Auenae addere conuenit,
quo

quo eam dentibus comminuant, quum alias indigesta plurimam partem alio exoneretur. Eundem finem assequimur Avena ruditer commolita, vel eiusdem farina cum fecalina mixta et in panem cocta, quod parsimoniae quoque valde gratificatur. Anserum et suum quoque faginam Avena constituit.

Sed hominibus ipsis quoque in multa emolumenta cedit. Grana integra, cum aqua ad crepaturam vsque cocta, potum in acutis idoneum, prout de Hordeo supra dictum est, suggerunt. Et haec quidem etiam intrant celebratissimum olim potum auenaceum LOWERI, de quo paullo post vberius.

Quibusdam in locis cereuisia ex Avena coquitur, quo sine confert praeprimis Avena alba Anglicana uti. Amara est haec cereuisia sponte, ut parci possit Lupuli quantitati (WILLEMOT in *Vet. Acad. Handl.* 1751. p. 233.).

Avena excorticata s. *Grutum*, pro cibo sanorum vulgaris est ad iuscula spissiora, aqua vel lacte, additis passulis paneque cum butyro affato, parata, item ad pultes lacte vel vino comedendas. Bene et salubriter nutrit. Hinc et febricitantibus pro cibo

conceditur. Cocta cum copiosiori aqua potus consueti loco in febribus esse potest, coniungens ea beneficia, quae supra de ptisana (*Appar. med. vol. 5. p. 364.*) exposui. Ob multum mucilaginis clysmatis instar domestici est sub vulgari olei vnguinosi et falis communis connubio. Puls aqua facta et tepide applicata ad emolliendos et maturandos tumores egregie valet, e. c. in tumoribus mammarum a lacte coagulato, quae ipsa efficacius et tutius secretionem lactis apud puerperas promouet, quam solitae istae antliae.

Farina vasi ligneo indita et aqua calida perfusa, donec acescat, h. e. fermentationem subeat, potum suppeditat in scorbuto coercendo proficuum. Nempe aqua decantatur et ad spissitatem gelatinae densatur, quae saccharo et vino gratior fit (*Conf. PRINGLE'S Discourses, p. 170.*). Ratio efficaciae ex dictis supra de Malto Hordei explicari potest. — Farina tosta in erysipelatosi aliisque mitioribus tumoribus aliquando discutiendi sine applicatur.

Panis auenaceus nigricantem colorem habet et amaricantem saporem. A pauperioribus ruricolis in iis prouinciis Sueciae, in quibus non bene succedunt alia frumenta, editur, item in Noruegia. Ita

Ita quoque fit in montanis Freyburgi et Annaebergi a fodinarum operariis (SCHREBER *Sammlung*, P. 5. p. 138.).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SPECIES PRO DECOCTO AVENAE s. BROMIO *Ph. W.* p. 182. continet Auenam, Lignum Santalum rubrum et radicem Cichorei, quibus rite cum aqua coctis post colationem Nitrum antimoniatum et Saccharum additur. Inuentum RICHARDI LOWER, qui singulari libro *Bromographia Amstel.* 1669. illud commendauit. Serius inclaruit FRANCI, qui librum Germanice vertit, praeconio; praecipue autem FRIDERICI HÖFFMANNI (*Diff. de cura auenacea*; item *Med. rat. system.* tom. 4. P. 1. sect. 2. cap. 13. p. 568. variaque alia loca, item passim in *EJUSD. Medic. consultatoria*) applausu. In febribus lentis et hecticis praecipue placuit. Quum praeterea arthritidem, nephritidem, malum hypochondriacum, scorbutum multasque alias lases sanare perhiberetur, expertus est hic potus fatum, quod tot alia, ultra modum laudata, vt contentui et obliuioni traderetur. Libra vero eius dimidia ad integram quotidie per aliquot hebdomades bis ingerenda erat.

SACCHARVM.

LINN. *Syst. veg. p. 88. Gen. pl. p. 32.*

544.

Pharm. SACCHARVM; TAFFIA.

Saccharum officinarum; floribus paniculatis, foliis planis LINN. *Syst. veg. l. c.* CONF. SLOANE'S *Nat. Hist. of Jam. tom. 1. p. 108. tab. 66.*, quae vero paniculam modo sinit; RUMPH. *Herb. Amb. tom. 5. p. 186. tab. 74. fig. 1.* HUGHES'S *Nat. Hist. of Barbados, p. 244. tab. 23. fig. 1.* *Saccharum geniculatum* et succulentum panicula spatiosa BROWNE'S *nat. Hist. of Jam. p. 129.* Depingitur quoque in REGNAULT *Botan. Le Sucre et a cl. CAZAUD in Philos. Transf. vol. 69. P. 1. tab. 3.* vbi praeter integram stirpem furculi variae aetatis repraesentantur. Gramen perenne, sponte in Africa et Asiae inferiori parte, vt India orientali et Arabia felici, crescens. Quod ad Americam attinet, sunt, qui ante Europaeorum aduentum negant ibi fuisse spontaneum. Ast hodie maioris lucri causa plantationes sedulo ibidem praecipue fiunt inter circulos tropicos, vt in noua Hispania, Brasilia, Guadelupa, Martinica, Domingo et

et omnibus fere terris fitus commodi, quae in possessione Europaeorum sunt. Pro cultu solum plerumque aquosum et fertile et calida fatis statio eligitur, sed subinde in siccis quoque, imo arena, laete crefeit (AUBLET). Europaeorum clima non fert: in Gallia frustranea experimenta pro eo sub dio alendo facta sunt, feliciora in Hispania et Lusitania, sed non in usum oeconomicum continuata.

Non probabile est, Saccharum nostrum in Graecorum et Latinorum cognitionem venisse. Nominē *Σακχαρον*, *σακχαρ*, *σακχαρι* (DIOSC. lib. 2. cap. 104. GALEN. de simpl. med. facult. lib. 7. cap. 9. ed. CHART. vol. 13. p. 207.), vel Saccaron (PLIN. Hist. nat. lib. 12. cap. 8. p. 565. ed. DALECH.), vtuntur, sed eo intelligebant concrementum quoddam, ob dulcedinem cum melle ab istis comparatum, fali quoad aspectum simile, item fragile, in arundine quadam vel circa eius culmos sponte collectum, non eiusmodi, quod nos arte varia elicimus, nec nisi ad scopum medicum suum Saccharum adhibebant. Melle autem cibis suis dulcedinem impertierunt, imo et medicamentis, quibus nosmet saccharum destinamus. Recentiorum nemo

est fide dignior, qui Saccharum in Arundine saccharifera notissima dicto modo concreuisse animaduertit, quod tamen sub climate calidiori vel aetate maiori fieri forsitan potest. De Arundine Bambo L. autem constat, succum stolonum iuniorum dulcem esse, adultiorem vero stirpem liquorem exsudare, qui iuxta internodia vi solis concrevit et instar pumicis albi indurescit, quod dum fit, nativa sua suauitate exui fertur; quo leuius albidius et glabrius hoc concrementum est, eo praestantius censetur, quo magis inaequale atque cinereum, eo vilius; Saccar Mambu indigenae vocant, apud scriptores Arabes Tabaxir, quae vox Persicae originis, s. Tabarzac nomine venit (Cfr. PISON, *Man. aromat.* p. 186. et GARCIAE AB HORTO *aromat. Hist.* in CLUS. *Exot.* p. 164.). Memorabile, GALENUM suum Saccharum mellis quidem speciem vocare, sed minus certe dulce vulgari vel, ut eius voce utar, "nostrate." Eo refelli poterit dubitatio, ne ex Arundine Bambo prouenerit, quod concrementum hocce dulcedine esset inferius. Attamen lubens dabo pluribus adhuc argumentis opus esse ad euincendam hanc Sacchari veterum originem.

Iisdem tenebris obnubilamur, in Arundinis sacchariferae verae prima initia inquisituri. Sunt,
qui

qui primum in insulis Canariis procreuisse existimant, sed diu Europaeis ignotum fuisse, donec Hispani et Lusitani circa littora Africae commercia alere inciperent, et ad hasce inprimis insulas appellerent. Vnde stirpem primum in Hispaniam et Lusitaniam reportarunt et ibidem non minus quam peregrinis suis regionibus coluerunt. Parcus tamen ex hisce aliisque locis, vt insula Madera, Scti Thomae, prouentus in vsum Europaeorum fuit, donec America detegeretur, vbi studiosissime inde ab isto tempore locis supra iam a me significatis stirps culta fuit. Parem quoque solertiam in littoribus Indiae et Africae adhibuisse creduntur (BROWNE *l. c. p. 130.*). Alii ex Asia ad Cyprum indeque ad Siciliam tum denique ad insulas Canarias et Maderam transmigrasse arbitrantur.

Ex radice nodosa culmus enascitur indiuisus, sed foliatus, octo, decem, duodecim pedum, rarius octodecim supraque; ad binos pollices crassus, articulatus, articulis ad summum 46, diuersae longitudinis (CAZAUD in *Philos. Transf. l. c. p. 252.*), terminans sese in apicem longum enodem, attenuatum, panicula coronatum.

Propagatio stirpis fit ope culmorum foliis denudatorum, qui ipsi in partes quindecim vel octodecim pollices longas, dissecti terrae molli leui, postquam sulci sex vel septem pollices profundi in ea facti fuerint, distantia aliquot pedum immittuntur. Singulis vero sulcis duo culmorum segmenta prout descripsi, oblique infiguntur, vt pars ad extrema sulci promineat. Ex gemmis articulorum tum erumpunt stolones, qui quatuordecim, sedecim vel octodecim, mensium spatium pro maturatione, quae ipsa cognoscitur colore luteo, requirunt. Non vltra hocce tempus differri messis debet, ne culmus siccescat et indurescat, et succum deterioris notae, qui concretionem respuit, exhibeat. In colendi stirpem modo explicando euagari latius hic non vacat: curatius eundem persequuti sunt PISO (*Ind. vtriusque res natur. et med. p. 108 sqq.*), LABAT (*Nouv. Voyage aux Isles de l'Amérique. tom. 1. p. 224 sqq.*), BROWNE (*l. c.*), HUGHES, CAZAUD (*lcc. ctt.*).

Magnas strages in plantationibus excitat Formica sacchariuora (LINN. *Syst. veg. p. 963.*), nidos suos in culmis ipsis parans. Consumit succum et marcorem in culmis efficit. Migrationibus longis ex

vna

vna terra in aliam sese transferunt hae formicae; in Martinica autem triste nequitiae humanae exemplum exstitit, quum in vindictam aliquis mercaturae prohibitaе conuictus in plantationem iudicis sui, Galli, transferret formicas hasce intra ampullam collectas, hic vero hospites hosce nociuos detegens fundum astute mercatoribus duobus Londinensibus venderet (MAC INTOSH'S *Travels in Europa Asia and Africa*, vol. 1. p. 286.). Aliud insecti genus quoque memoratur, nondum satis determinatum, morbum excitans, quem Angli Yellow Blast vocant, destruens folia tenella, vnde stirps marcescit peritque. Generantur et in morbosae stirpis foliis tubercula vermiculis albis repleta et maculae subbruni coloris (HUGHES *l. c.* p. 245.). Ipsae vulgatissimae formicae appetitu mirabili in saccharum quo vtimur, feruntur (De quo leg. narratio cl. GENTIL in *Voyage dans les mers de l'Inde*, tom. 1. p. 679. sq. ingeniose ornata in *Götting. Taschenal.* 1786. p. 180.).

Culmis Arundinis sacchariferae iustam maturitatem assequutis, hi ipsi prope soli superficiem praeceduntur, trunci cum radice adnatae parte auferuntur, vt ex reliquiis radice noua post annum circiter culmorum messis fieri queat. Perennat vero stirps per viginti pluresque annos.

Folia

Folia tum vna cum panicula separantur et culmi in fasciculos vinciuntur. Hi ipsi mox in molen-
dinum transferuntur, vt circumactis per equos,
boues, ventum vel vi illabentis aquae, cylindris
ferreis, per quorum interstitia transiguntur, con-
quassentur, et succum effundant (Le vessou Gall.),
qui cisterna colligitur, vel, quod frequentius, mox
per canalem in ahenum deriuatur. Coquitur hic
addita calce viua vel eius aqua vel lixiuio sapo-
nariorum vel cineribus puris et despumatur. Ho-
rum aliquo opus est, vt superfluum acidum eo
combinetur et saccharum in solidam compagem
redigi possit. Transfertur postea succus in alia
ahena, vnum post alterum, numero quatuor, sen-
sim minora pro varia spissitudine et claritate, sub-
iuncta in quolibet noua despumatione et addita-
mento nouo dictorum, donec inter digitos rece-
ptus illos quasi conglutinet, tumque refrigescat in
vasis magnis (Canots) ligneis non admodum pro-
fundis. Vna huius pars siccescit, altera liquida
manet. Hinc opus indere vtramque vna vasis (Ba-
riques) infra duabus vel tribus aperturis perfora-
tis, primum infra stupa clausis, dein aperiendis,
vt per foramina in cisternas suppositas defluere
syrupus possit, qui *Melassus* dicitur. Altera pars
ficca

ficca arenam refert, magnisque doliis nominatim ex infulis Americanis transfertur in Europam sub nomine *Sacchari crudi, thomaei, rubri* (*Ph. Lond.*), vel Moscouade (*Courfe Sugar Anglis, Sucre brut Gallis*). Optimum hoc est, quod constat ex maioribus granis iisque claris et albidis, et ficcum beneque a syrupo liberatum est; destitui et debet acore et empyreumatico odore. Ex eiusmodi Saccharo crudo Sacchari albi $\frac{2}{3}$ parari possunt (DU HAMEL). Hinc cognoscitur crudum istud, quod transfertur, mox peioris mox melioris notae esse pro depurationis vario labore; saepe arenam rubram refert, qui color vilioris naturae esse indicat.

Depurandi illud in varios gradus artificium s. Rafinationem ample discutere hic non licet, ne prolixitate nimia peccetur, tanto minus, quum defectu terminorum aptorum, quo laborat Latinum idioma, obscuritatem remansuram praeuideam. Ad vltiorem cognitionem suppetias praeprimis attulit cl. DU HAMEL (*Art de rafiner le Sucre, Paris 1764. fol.*). Libram vero pro determinando inspissationis gradu commodam cl. DE MORVEAU descripsit in *Nouv. Mem. de l'acad. de Dijon; sec. sem. 1783. p. 52 sqq.* Depuratum hocce Saccharum

varias

varias formas habet, quarum vero vſitatiffima conica eſt, vnde *Saccharum pyramidale* dicitur; in hac primum perfequenda commorabor. Coquitur nimirum Saccharum crudum ahenò cupreo in connubio aquae calcis, quo acidum nudum Sacchari abſorbeat, vel in connubio ſanguinis bovilli vel albuminis ouorum, quo oleoſis et mucilaginoſis partibus exuatur, ſub continua motitatione et deſpumatione. Transmittitur tum per pannum laneum intra corbem et poſt nouam coctionem transfertur in refrigeratorium vas, et ex hoc poſt refrigerationem in modulos argillaceos non vitreatos conicos apice perforato deorſum verſo, primum linteo conuoluto et aqua humectato obturando, dein, vt ſyrupo exitus paretur, aperiendo. Iactura per ſyrupi effluxum refarcitur Saccharo contuſo. Quo vero omni colore alieno Saccharum priuetur, oportet operire illud ad baſin conici argilla macra pura aqua humectata, quod iteratur ad albedinem Sacchari iuſtam. Invertitur tandem conus, ſeparantur fordes cultris et verriculo, et ſiccatur ope caloris omnino in hypocausto probe calefacto, quibus factis obuoluitur charta craſſiori alba vel coerulea et funiculis obligatur. Multa nomina ſortiuntur panes iſti conici inter

commer-

commercia pro gradu depurationis vario, quorum vulgatissima secundum puritatis ordinem haec sunt: *Cassonade*, quod Saccharum impurum adhuc manifeste est, *Melis*, *Refinade*, Saccharum Canariense, quod fere idem est, ac finissimum (*Sucre Royal*). In medicum usum Canariense praecipimus. Quo durius compactius magisque album est Saccharum, eo purius; solui quoque probae notae Saccharum omnino in aqua debet, nec mutare colorem et pelluciditatem solutionis aquosae mercurii sublimati, nec tritum sale ammoniaco odorem volatilem spargere.

Alia depurati Sacchari species est *tabulatum*, quod incrustat athena, quibus saccharum coquitur. — Alia *Saccharum candum* vel *canti*. — *Saccharum farinaceum* (Puderzucker) venale vel est crudum illud follertius loco natali depuratum, vel saccharum antea solidum rudius contusum.

Saccharum candum obtinetur, dum saccharum depuratum sed non nimis inspissatum vasis cupreis ad latera perforatis, ut fila tensa transigi possint, dein papyro extus ad claudenda foramina vestitis, inditur. Haecce dum hypocausto primum frigido dein valde calefacto retinentur, circa fila crystalli
gene-

generantur, quarum color variat pro diuerfa puritate, ita vt Saccharum candum album et vario gradu brunum profert. Piftores dulciarii loco florum fubinde bacillis ex Cinnamomo aliisque vtuntur et Saccharum ornatus caufa variis coloribus imbuunt.

Syrupus, qui fub varia depuratione Sacchari ex modulis defluxit, gradu pariter puritatis differt, et nominibus diuerfis diffinguitur.

Saccharina materie infigni liberalitate natura hominibus profpexit, vt quae per regnum vegetabile ample diftribuitur. Eam ex Boraffo flabeliformi colligunt Jauani, ex Coco nucifera Indoftani. Magno cum lucro in hunc finem fuccus Aceris faccharini elicitur terebrando in America feptentrionali, nempe librae huius viginti libram vnā Sacchari bonae notae fuggerunt (Vid. praeter cl. KALM in *Kongl. Vet. Acad. Handl.* 1751. p. 147. A WANGENHEIM *Beytrag zur Forftwiffenfchaft*, p. 26. *Mem. d'agriculture de Paris* 1787. *Printems* p. 49. SCHÖPF *Reife durch N. Amerika*, vol. 1. p. 417. LOSKIEL *Gefchichte d. Miffion der evangel. Brüder unter d. Indianern in Nordamerika*, p. 92.), prout et aliae Aceris fpecies Saccharum etfi altero peius fuppeditant.

Clarent

Clarent vel hoc nomine quaedam Juglandes et Betulae. Nouae Hispaniae incolae ex Aloës cuiusdam specie, sine dubio Agaue americana, Saccharum parant. Eidem scopo inferuit succus florum Asclepiadis Syriacae Canadensibus; item Zeae Mays. Imo nec boreales gentes destitui hocce oblectamento voluit benefica natura; docet id Heracleum Sphondylium, Kamschadalenfibus gratum, et Fucus faccharinus, Islandorum delictium. Passim iam in hoc ipso libro commemoratae sunt radices Saccharo foetae, vt Betae rubrae, Ciclae, Sifari; item fructus multi, vt Caricae, Passulae, Pruna, Juiubae, Siliqua dulcis, Dactyli; nec non Manna, vt taceam alia exempla vegetabilium, quae alibi (*Opusc. med. vol. 1. p. 160 sqq.*) cum ampliori recensitorum expositione proposui, et hic describendi negotium fugiens repetere dubito. Sacchari praesentia in regno animali in melle et lacte sese manifestat, nisi et hic vegetabilem originem arguas, vt morbosas opportunitates non attingam, prout in diabete. Addo, olea vnguinosa, butyrum, axungiam porcinam adeo, Sacchari speciem continere, sed variis notis a Saccharo Arundinis nostrae et melle diuersam (*SCHEELE in Vet. Acad. Handl. 1783. p. 324. sqq.*).

Ast maximo lucro Saccharum ex Arundine saccharifera elicetur illudque praestantissimum. Eo quoque inuento mellis, qui antea increbuerat, usus, mirifice tam in oeconomia quam in medicina decreuit. Reliquis stirpibus vel multo parcius inest Saccharum, vel aliis partibus nimis irretitum.

Saccharum illud purum, quod panis conici forma venditur, sal essenziale est, albi coloris, durum, sed friabile, dulcissimi saporis. Particulae micantes, in fragmentis comparentes, crystalli sunt; apertius harum figura conspicitur in Saccharo cando, ut quae tetraëdrae lateribus parallelis duobus oppositis latioribus, utroque extremo cuneatis. Soluitur cito aqua, praecipue tepida vel calida; difficiliter autem et tardius spiritu vini, et sponte post aliquot dies in eo in crystallos iterum frigore coit. Igne liquatur, accensum carbone candente autem ardet flamma coerulea, fumum haud ingratum spargente, intumescit, spumam agit relictis carbonibus. Iungit quaedam corpora alias non miscibilia, ut oleum destillatum cum aqua, et coagulum lactis impedit. Fermentationem vinosam item acidam aqua solutum calore adiuuante vel fermento facile subit.

Per

Per se in vase retorto vitreo capaci destillatum leni sub initium igne, dein aucto, primo phlegma pallide flauescens odoris imbecillis et nullius fere saporis, parum aut nihil aciduli, edit; quod excipit spiritus flauus ex oleo admixto, dein flauo rubicundus, acidus mobilissimus, qui olfactus instar Armoraciae nares pungit et lacrymas proritat; sequitur pauxillum olei bruno nigricantis; remanente in vase retorto massa nigra inerte (NEUMANN'S *Chymie* ed. KESSEL vol. 2. P. 4. p. 143. sq. CARTHEUS. *Mat. med.* tom. 1. p. 413. SCHRICKEL *Diss. cit.* §. 19-25.). Haec calcareae terrae pauxillum includit (V. SCHRICKEL *de salibus saccharinis*, p. 30. et praecipue HJELM in *Vet. Acad. Handl.* 1783. p. 227.). Quo impurius Saccharum, eo plus calcareae terrae continet (HJELM).

Acidi praesentia non obscure ex pluribus haecenus recensitis indiciis elucescit, ast combinatum adeo ante est cum aliis partibus, praecipue oleoso s. pingui, vt vera eius natura inde cognosci nequeat. Diuellendi acidum a reliquis compedibus artem edocuit ill. BERGMAN (*Diss. de acido sacchari* 1776. recuf. in *Opusc. phys. et chem.* vol. 1. p. 251 sqq. *Act. nov. Vpsal.* vol. 2. p. 211.). Ad pingue,

Cc 2

quo

quo copulatur, destruendum, acido nitri opus est. Coquuntur nimirum leniter acidi nitri fortis sex ad octo partes cum Sacchari albi in puluerem redacti parte vna in vase retorto vitreo. Dum acidum nitri aggreditur phlogiston Sacchari, erumpunt vapores rubri, quibus euanescentibus liquidum superstes in vas aliud amplum transfusum crystallos prismaticas quadrilateras graciles acidissimas refrigeratione format. Lixiuio si iterum duae ad quatuor partes acidi nitrosi adfunduntur, nouae crystallos generantur. Et hoc iterum artificium repeti potest ad nouum acidi Sacchari prouentum. Crystallos hae iterata solutione et crystallifatione depurantur, quod praecipue in crystallos ferioris collectionis fieri necesse est. Valde vero parca quantitate eliciuntur, ita vt, ad comparandam vnam partem salis huius, requirantur Sacchari tres et acidi nitri fortis triginta partes. Inest hisce sapor acerrimus, adeo vt earum grana viginti integrum aquae congiuum notabili acore instruant, grato tamen linguae, modo diluatur. Habet hoc acidum multa cum aliis acidis communia, multa tamen etiam diuersa, quae huius loci non est exponere. Addo modo illud calcem prae omnibus aliis corporibus appetere, vnde necessitas aquae calcis in depurando

Saccha-

Saccharo cognoscitur. Hinc et nihil efficacius est ad detegendam calcem aquis solutam acido sacchari, nam soluti eius vel minima portiuncula mox in calcem reconditam fertur, et haec puluerem album indissolubilem cum eo efficiens fundum petit (BERGMAN *Diff. de analysi aquarum in Opusc. chem. et phys. tom. 1. p. 98.*).

Sacchari acidum, quod cl. SCHRICKEL sicca destillatione prouocat, subiuncta rectificatione per argillam et concentratione per frigus, vt tenuior pars in glaciem vertatur (V. SCHRICKEL *Diff. cit.*), multis notis differt a priori, nam hoc posterius, quod fluidum est, syrupum Violarum non rufat, cum alcali volatili in crystallos non redigitur, praeter alia. Dubitari nequit hoc longe plus olei superfuitis continere. Eo tamen aurum soluere ope caloris valuit (*l. c. §. 31.*). Phlogisto magis depuratur, si digeritur hocce acidum carbonibus antea bene ignitis per aliquot temporis minuta pr. (PIEPENBRING in CRELLS *Chem. Ann. 1787. vol. 1. p. 157.*). — Obiectioni acidum Sacchari Bergmanianum nihil esse, nisi acidum nitri phlogisto mutatum, iam obuiam iuit cl. BERGMAN (*Opusc. cit. p. 274.*). Argumenta, quibus nihilominus tamen eandem defendit cl. WIEGLEB (in

CRELLS *chem. Annal.* 1784. B. 2. p. 12. *sqq.* p. 100. *sqq.*) obtudit cl. WESTRUMB (*Kleine physikal. chem. Abhandl. vol. 1. p. 1. sqq.*).

Idem acidum praeterquam saccharo multis aliis vegetabilibus partibus inest, vt succo citri, ribesiorum, berberum, ceraforum, aceto, tamarinidis, acido tartari, oleis vnguinosis, item variis aethereis, spiritui vini, radici Salep, Taraxaci, amylo, gummi variis &c. Quin ex multis animalibus partibus elici potest, vt serico, lana, pilis, cute, tendinibus, albumine ouorum, sanguine coagulato, item etfi minori quantitate ex fibris muscularibus, glutine, fero coagulato, vitello oui, ichthyocolla, pinguedine, saccharo lactis rel. (BERTHOLLET in *Mem. de l'acad. R. des sc. de Paris* 1780. p. 120. *sqq.* SCHEELE in *Vet. Acad. Handl.* 1785. p. 23. *sqq.* item p. 26. *sqq.*). Occurrit et in calculo vrinario (BERGMAN. *Opusc. vol. 1. p. 254.* SCOPOLI in CRELLS *Beytrüg. zu d. Annal. vol. 2. p. 261.*). Ex acido aceti, aëre puro et phlogisto conflare probabile visum est (WESTRUMB *l. c. p. 48.*). Nec differt acidum Sacchari ab acido Acetosellae (SCHEELE in *Vet. Acad. Handl.* 1784. p. 186. item WESTRUMB *l. c. p. 51.*). Quin coniectura enascitur, hocce acidum quasi
funda-

SACCHARVM OFFICINALE. 407

fundamentale totius regni vegetabilis esse, a quo reliqua maiori tantum quantitate phlogisti admixti differrent (WESTRUMB in *Chem. Annal.* 1785. vol. 2. p. 520. *sqq.*).

Praeter acidum dictum Saccharo haud parum olei inest. Destillatione et separatione a reliquis partibus ex Sacchari vncii sedecim olei drachmas decem cum aliquot granis obtinuit cl. SCHRICKEL (*l. c.* § 24.), vt tamen agnoscendum, aliquam olei partem spiritui adhuc inhaerere. Ad eius praesentiam demonstrandam hoc quoque facit, quod Saccharum igne ardet, item igne funditur, et spumescit sub strepitu, multis erumpentibus halitibus empyreumaticis et relicto carbone, et quod detonationem cum nitro super igne liquefacto subit.

Hisce oleosis partibus vna cum mucilaginosi quae combustae terram inspidam relinquunt, acidum ita obuoluitur, vt dignosci gustatu nequeat, sed in hocce connubio dulcedinis sensum linguae imprimat, prout acidissimum vitrioli oleum spiritu vini iunctum dulcescit.

Dulcedini subinde mucilago vel oleum crassius, gummi, resina, item multum aquae vel terrae in

corporibus istis, quae illa instructa sunt, supraque recensui, admistum est. Hinc effectus subinde sub eorum usu emergunt, quorum ratio non a solo, quod inest saccharo, deriuari potest. Non itaque perinde est, utrum Caricis, Glycyrrhiza, Melle, Saccharo lactis, an Saccharo ex Arundine saccharifera utaris. Quoniam tamen in hisce sapor dulcis per omnem reliquam miscelam dominatur et acidum Sacchari oleumque, quae in dulcibus primaria sunt, ubiuis praesto sunt, utique communio quaedam virium obtinet. Hic vero instituti ratio in Sacchari vulgaris vnice virtutibus considerandis subsistere me iubet. Cuius non illud modo pretium est, quod vel solum efficax medicina existat, vel multis medicaminibus conseruationis, gratiae, virtutis, causa adiiciatur, sed vulgare ciborum et potulentorum bene multorum condimentum constituat.

Quod ad diaeteticum usum attinet, vix opus est, illud instar gulae irritamenti, dum solum capitur, vel cibis potulentisque cupediisque additur, commendare. Placet dulcedo infantili aetati praecipue, item senili plerumque. Foeminae vulgo magis ea delectantur viris. Ceterum consuetudo cum aliis linguam fortius afficientibus, ut Tabaco, spiri-

spirituosis, taedium quoddam aduersus Saccharum parere solet, prout Saccharo facile assuescitur, Suecorum exemplo, qui vel optimo vino Rhenano Saccharum addunt. Saccharum sicut in mortario cum oleo tritum illud cum aqua combinat: ita et istud cibos pinguiores subigit; hinc non saporis vnice causa, sed et in praesidium sanitatis placentis pinguioribus inspergitur, et vel acore, quem secum vehit, bilis corruptelam, quam pingua facile excitant, auertit. Mitigat quoque in mensis acrimoniam quorundam condimentorum, vt Armoraciae, vel Sinapi. — Nutriendi potentiam, quam multi Saccharo adscribere, fateor me non exspectare a Saccharo, quo vtimur, depurato. Facile quidem persuadeor, in insulis Americanis mancipiis reliquias, quae a secunda Sacchari fucci ebullitione remansere, in victum cedere, eaque inde et pecora, quae crassioribus Sacchari foecibus faginantur, pinguescere: sed hisce reiectaneis multum adhuc nutritiae materiae inhaeret, quod vltiori depuratione consumitur. Pugnat cum hac facultate Sacchari vis relaxans, resoluens, saponacea, et quae acida continent, corpus potius emaciant, quam replent. Hinc et BOERHAAVIUS (*Elem. chem. vol. 2. p. 138.*) inter multas laudes,

Cc 5

quas

quas iure Saccharo tribuit, maciem illud inducere excessu, et vt iste quidem putat, olea nimis solvendo, innuit. Miror ideo, quod adhuc nuper cl. JO. HUNTER (*Treatise on the venereal Disease, p. 354. sq.*) Saccharum tanquam optimum restaurans in hominibus diuturno ieiunio debilitatis vel mercurii usu emaciatis proposuerit, et illud vel mel omnibus cibis potibusque tum addere iniunxerit.

Sunt, qui ex quotidiano isto Sacchari usu detrimentum redundare in valetudinem insigne sustinuerunt, partim argumentis speciosis, partim experimentis incautius ad corpus humanum applicatis suffulti. Ad horum numerum refero HELMONTIUM (*Ort. med. p. 463.*); RAIUM (*Hist. plant. tom. 2. p. 1279.*); DOLAEUM (*Encycl. med. theor. pract. p. 271.*); LEONARDUM DE CAPOA (*Ragionamenti sopra incertezza delle medicina, pag. 500.*), auctorem quendam anonymum (in *Raccolta d'opuscoli scientifici e filologici, tom. 6. p. 441. sqq.*). Pars culpaе coniecta in calcem, cuius vestigia, siue ab Arundine ipsa repetenda, siue a praeparationis modo, inesse, negari quidem nequit, sed tam exigua quantitate, nisi casu fortuito vel arte male docta accesserit, vt nocere nullo modo queat. Obstat et timori
salubri-

salubritas, quam in variis morbis a calce exstincta vel aqua calcis experimur. Id agnoscendum, tanto plus calcis inesse saccharo, quo ruidius est. — Alii acidum acre et erodens accusarunt, quod quidem quam difficile ex Saccharo euoluatur, ex superioribus patet. Non igitur huic potestati sufficiunt primarum viarum vires. Ridiculum vero plane est, fermentationem arguere, spirituosum extricantem, vnde sanguis commoueretur et incalesceret, ventriculi inflammationes enascerentur &c. (V. de hac accusatione *Raccolta d' Opuscoli scientifici l. c. p. 459.*) — Experimenta vermium varii generis, sc. Lumbricorum terrestrium, Scolopendrarum marinarum, Sanguifugarum (REDI *Obss. de animalcul. viuis in corp. viv. p. 166 sqq.*), necatorum Saccharo insperfo vel immersione in aquam saccharatam, qui in ignominiam Sacchari citant, non meminerunt, quam diuersa hisce a nostra natura competat. Experimenta similis euentus cum ranis Saccharo conspersis, columba et duabus anatibus, quibus frustum Sacchari intrusum, suspecta ore anonymi (*Raccolta p. 467.*) essent, nisi repetitione haud ita pridem publici iuris facta a viro grauissimo, cl. CARMINATI (*Opusc. therapeut. vol. 1.*), et adiectis nouis experimentis robur obtinerent. Ita ranae ex puluere

drachmae

drachmae vnius Sacchari, quo conspergebantur, stupore correptae ex vniuerso corpore humorem limpidum emiserunt, crura protruserunt et in soporem delapsae quadraginta horarum circiter spatium occubuerunt, ponderis quinta parte amissa (*l. c. p. 111.*). Ex viginti granis Sacchari frustulatim ranae per os intrusis continuo sopor, irritabilitas deleta, et intra horam mors (*l. c. p. 113.*). Lacertis vulgaribus Saccharum adhuc nocentius sese exhibuit, ex paucis enim granis interne datis post soporem conuulsiones, intra quadrantem horae mors (*p. 114.*). Deleterium vtrique animalium generi existit Saccharum intra cutem intrusum (*l. c.*). Columbibus Saccharum vel ficcum vel aqua solutum per os ad quinque scrupulos inditum, tumorem ingluuiei et post eius compressionem effluuium subflauo humoris per os, stuporem, contractionem crurum, conuulsiones et intra horam necem attulit. Gallinis autem ad vnciam aut sesquiunciam datum pepercit, nec nisi aluum liquidum reddidit, excepta vna, quae nouem drachmis deuoratis reiecto mucositate ex ore et conuulsionibus accedentibus periit. Passeribus nullam vim intulit. Inter quadrupedia se lectus factus est ovis, cui sex vnciae Sacchari per os datae nonnisi alui fluxum excita-

excitarunt, et canum, qui semilibram ieiuno stomacho sine vlla noxa deglutierunt. — Sic itaque quo magis accederent animalia, quae experimenta subierunt, ad nostram naturam, eo minus vel nihil noxae ex Saccharo redundauit.

Nolo tamen ex hisce eam fiduciam concipi, quae metum omnis ex abufu poenae sufflamina-
ret. Nocet copia, vel mala opportunitate, ob insignem, qua pollet, attenuandi et soluendi liquida et fibras relaxandi potentiam, item ob acidi euoluti, etsi ad partem modo, irritandi neruos et musculos vim, quam debilitas insignis subsequitur. Fidem rei faciunt, inter alia documenta, experimenta nouissima cl. STARK (*Clinical and anatomical Observations with Experiments diaetetical and statical. Verf. Germ. p. 141 sqq.*) in illo ipso facta, qui per plures dies Saccharum ab vncis quatuor ad octo, decem, sedecim, quin viginti cum aqua et pane ingessit, vnde qualibet vice paullo post fames, nausea, flatus, vlcuscula oris interni, gingivae rubrae et tumidae, pressione sanguinem fundentes, alius liquida, dolor et rubedo naris dextrae, stil-lae aliquot sanguinis ex nare eadem, striae fatu-rate rubrae in scapula dextra. Fuit puer decem
anno-

annorum, natura mobilissimus et infirmitate stomachi et acido primarum viarum laborans, qui ex pyxide plura Sacchari albissimi frustula furtim ablata intra exiguum temporis spatium auide deuorauit, sed eo effectu, vt paullo post aegre se habens, dormitum quum sese contulisset, sequenti die mortuus in lecto reperiretur: corde maculis ruberrimis distincto et sanguine soluto (REZIA in CARMINATI *l. c. p. 129. not.*). Probabilis saltim mortis causa, sub ista corporis conditione existit. In gelatinosam sanguinis partem haec ipsa resolutio sese praecipue exferere videtur, nam sub experimentis cum carne varia, cui Saccharum inspersum, diffluit ferum in notabile ponderis carnis residuae dispendium, ita vt sicca inde et dura euaderet (*Raccolta l. c. p. 471.*). Huc et spectat iactura ponderis quorundam minorum animalium, cum crassioris liquidi excretionem (V. supra *p. 412.*). Et quum sanguini vena effuso adderetur Saccharum, feri multum ex cruore secessit, et liquidior ille apparuit alio sanguine, qui istud additamentum non expertus fuerat (CARMINATI *loc. cit. p. 130.*). Nutritionem adeo turbari et emaciationem corporis succedere excessu obseruatur, qui effectus tamen quoad partem haud immerito quaeritur in vi Sacchari

chari

chari tonum ventriculi pulmonum et reliqui corporis relaxandi. Etenim abusus dulcium iam dudum inter causas phthiferos pulmonalis locum obtinuit, nec minus euctum, male consuli aegris tussi conuulsiva vel alia obstinata correptis, ob debilitandi noxam, dulcium, sicuti et oleosorum et mucilaginosorum, protracta nimis exhibitione. Saccharo Theae vel Coffeae largius addito, noua debilitandi corpus causa hisce potulentis accedit. Alias molestias fermentatione in primis viis enata, qua flatus excitantur, creat; alias acore suo, qui licet non in acido puro Sacchari, sed reliquis Sacchari partibus laxius sociato, consistat, sensum tamen ingratum et ructus acidus, dentium adeo stuporem inducentes ciet, bilis vim in chylo praeparando eneruat, et sanguinem ipsum inquinat. Infestum igitur est virginibus chloroticis, infantibus rachiticis, hominibus hysteriis et hypochondriacis, in quibus acidum iam antea dominatur et Saccharo nouum pabulum adipiscitur. Cariosi quoque inde fiunt dentes nigrique, praecipue si rimas egit tegmen eorum vitreum calidis ingestis vel Saccharo duro inter dentes comminuto.

Noxae tamen, quas suscitatur Saccharum abundantius ingestum, a corporum praepremis habitu

et

et natura deriuandae sunt. Documenta enim exstant varia hominum, qui etiam si liberius Saccharo indulgentes grandaeuam tamen eamque vegetam senectutem attigerunt. Qui libram fere Sacchari quotidie per quadraginta circiter annos ingesserat DUX DE BEAUFORT, septuagenarius tamen mortuus sine vlla vel viscerum vel dentium labe (SLARE'S *Observations upon Bezoar-Stones with a vindication of Sugars, p. 59.*). Ultra nonagesimi anni limitem peruenit COSTERUS, iurisconsultus Batauus celebris, licet tantum Sacchari consumeret, vt quinque vel sex aliis hominibus sufficeret. Similia exempla suis nominibus reliquerunt FRIDER. HOFFMANNUS, BERGERUS, Prof. Witteb., LEYSERUS (TRILL. *Thef. medic. tom. 1. p. 204.*), largiter et cibos et potus quosuis Saccharo edulcantes.

Iam vero pedem ad morbos transfero, quibus Saccharum haud mediocrem inter medicamina locum tueri patet. Saponacea eius natura in resoluendis spissis humoribus et coagulis quibusdam liquandis sese manifestat. Illustrat eandem impedimentum, quod lacti coagulum subito ponit, item facilis cum oleosis, viscidis, miscela, nec non efficacia in fero dissolueno nuper (p. 414.) proposita.

SACCHARVM OFFICINALE. 417

fita. In acutis febribus, et nominatim inflammatoriis, tenacem et stagnantem in minimis vasis sanguinem attenuat et liquat, quo scopo Saccharum in substantia, vel robis, fyrupi, trochiscorum, variaeque alia forma, mixturis, ptisanis, pulueribus admisceri solet. Sicque vices mellis, alias in hisce morbis frequentioris, agit apud hos, quibus eius sapor displicet, vel illud flatibus et torminibus molestum est. Acor vero, quem Saccharum recondit, tanto aptius illud febribus reddit, vt quo ipso calorem mitigat. Eadem soluendi praestantia pituitam, in tussi et asthmae vias aëreas grauantem, subigit et ad secreta disponit. Ratio tamen simul tam in inflammatoriis morbis, quam in hisce proxime dictis chronicis pectoris, habenda relaxantis Sacchari virtutis, qua impacta tenacius ipsa vasorum aucta flexilitate liberantur.

Ad causas diminuendas et remouendas, ex quibus calculus et podagra originem trahunt, par Saccharum iudicat LOBBIUS (*de dissolv. calc. p. 275.*). Nec errare mihi videor, si in hac re mellis vires in illud transferam. Calculus vrinarius aquae mellitae immixtus bullas ei aculat, mollescit et ponderis iacturam patitur. Ita calculis vel renum fa-

Appar. medic. Vol. V.

Dd

bulo

bulo affictos libra circiter vna cum quadrante quavis hebdomade sub longa continuatione fuma egregie solatur (PRINGLE in PERCIVAL's *phil. medical and experimental Essays*, Lond. 1776. p.232.). An acfcente fua natura, an fermentefcibili, quae aërem fixum euoluit, Saccharum vel mel calculum vincit? Pofterius fuadet fucceffus experientorum cll. PRIESTLEY, PERCIVAL, HULME, aliorum, felix cum aqua aëre fixo impraegnata, et eidem malo oppofita.

Mirifice etiam Saccharum valet in putredine et arcenda et fuperanda. De hacce eius potentia experienta extra corpus humanum capta egregie cum iis in morbis confpirant. Integrae nefrendes cum Saccharo liquido fub coctione intinctae et quafi in momento extractae ita penetrari obferuatum, vt nunquam amplius putrefcerent; et carnem ceruinam Saccharo ita condiri, vt fumma aestate putredini refiftat (BECCHERI *Phyf. fubterr. lib. i. feët. 4. cap. i. p. 143.*). Ita caro vitulina et alia vice cor veruecinum puluere Sacchari confperfum fub infigni ponderis difpendio immune a putredine manfit et exficcatum (ANON. in *Raccolta d' Opufcoli fcient. tom. 6. p. 471. fqq.*). Eadem immunitas contigit vitello oui (MESNY in cl. TARGIONI *Raccolta di Opufcoli*

Opuscoli medico-pratici, vol. 3. p. 32.) item sanguini recenti solutioni Sacchari indito (*l. c. p. 36.*). Exigua quidem Sacchari quantitas carni bubulae addita non sufficit auertendae putredini, fermentatione autem orta vincitur (PRINGLE *on the Diseases of the army, App. p. XL.* Auct. anon. libri *Essay pour servir à l'histoire de la putrefaction, p. 98.*). Iam mente facile concipitur, cur Babylonii, HERODOTO teste, cadauera sua humana melle sepeliuerint. — Scite iam dudum notatum, Indos, quibus copia Sacchari suppetit, nunquam scorbuto corripi (BECCHER *l. c.*). Istius beneficio et tribuit cl. PRINGLE (*l. c. Append. item p. 334.*), quod hodie longe rarius leprae species vt ista Arabum, scorbutus putridus, dysenteria, febres pestilenciales et similes putridae indolis morbi compareant, quam olim, dum modum in victu animali, praecipue salito, excedebant. Suasum ideo sagaci consilio ad scorbutum in peregrinationibus maritimis auertendum, vt nautis quotidie aliquid Sacchari exhiberetur (MACBRIDE's *experimental Essays, p. 181.*). Vere postea explorata praeclara eius vis antiscorbutica sub interno vsu est, prout gingiuis hoc morbo correptis externa eius applicatio medellam attulit (DE LONNES in *Bibliotheca fisica d'Europa, tom. 1. n. 7.*). Lucem accendit aliorum quorundam

Dd 2

celebra-

celebrationum nostro tempore contra hoc malum vis, vt Malti infusi, Brassicae acescentis rel. quae singula persuadent antiputredinosam Sacchari potentiam praecipue subtilissimo illo liquido acidulo debere, quod sub fermentatione Sacchari extricatur.

In vlceribus internis detergendis et consolidandis praeterea valet. Egregium eius exemplum praebet vis conseruae Rosarum in phthisi pulmonum exulcerata, de qua, quum alibi iam dixerim abundanter (*Appar. med. vol. 3. p. 167.*), nolo heic plura subiicere. Illustrant rem quae similibus in vitiis externis comperimus.

Populari fere errore reprehenditur Saccharum, tanquam res vermium intestinalium generationi apud infantes fauens, vnde admoneri solent, vt ab eo abstineant. Alia docent experimenta cum lumbricis terrestribus instituta, qui ipsi aquae saccharo impregnatae immerfi, ad experimenta cl. REDI (*Obff. de animalculis viv. in animal. viv. p. 166. 168.*), intra vnam vel duas horas interierunt, teste cl. CARMINATI (*l. c. p. 122.*) autem, qui videtur adhibuisse lumbricos humanos, modo intra sex vel septem horas; quum tamen lumbrici terrestres in decocto

Abfyn-

Abfynthii a 20 ad 30 horas, et in folutione Aloës 24 horas viuere pergerent (REDI). Suppar fuit mellis aqua diluti efficacia. Idem deleterius effectus in lumbricis ex humano corpore deiectis feſe exferuit intra pauca minuta pr. ex Saccharo inſperſo (CARMINATI *l. c. p. 121.*). In applicatione tamen horum euentuum ad fimiles in corpore humano reminifcendum eſt, humoribus primarum viarum, qui feſe admifcent, non poſſe non eneruari vim Sacchari, nec poſſe puluerem Sacchari, qui aqua ſaccharata potentior eſt, ad ſedes remotas, ybi vermes haerent, pertingere, item Saccharum, ſi ea copia aſſumeretur, vt ipſos vermes breui necaret, ipſi hominis vermiſi valetudini vim inferre. Confirmatur id eo, quod nec vncia vna Sacchari aegro ingeſti vermes eiiceret, nec moleſtias eorum manifeſte leuaret. Quicquid ſit, ne defraudetur Saccharum virtute anthelmintica vel in corpore humano feſe manifeſtante, en exemplum pueri, qui confeſtione ſaccharata abundanter ingeſta copiam vermium aluo deiecit (ANDRY *Generation des vers, p. 164.*); et aliud fimilis euentus ex Saccharo roſato, copioſius ſumto, conſequuti. Apte igitur et Saccharum vel mel commiſcetur cum alia quauis medicina necandis vel expellendis vermibus dicata,

D d 3

quod

quod, dum palato infantili gratificatur, simul ver-
mibus exitium parat.

Externa Sacchari applicatio variis quoque in
vitiis eximiae efficaciae est, quippe quum sub ista
abstergendi, discutendi, consolidandi, item leuiter
stimulandi vim exercent.

In aphthis dulcia quaevis penicillo affricata,
vel linctus siue collutionis instar adhibita, profunt
ad easdem separandas, mundandas et consolidandas.
Vulgo hocce sine mellita, praecipue mel Rosarum,
vsurpantur. Abstergit et aqua saccharata, fyinga
auribus iniecta, foetidum earum profluuium mu-
cosum et subpurulentum. Fissurae papillarum
mammarum saepe vel Saccharo cando vnice insperfo-
sanantur. Idem praestat applicatio Sacchari candae
flamma liquati et in cella deliquium passi (LAN-
GE *Misc. verit. med.* p. 24.). Conducit quoque et
papiillas Saccharo in spiritu vini soluto humectare
(FIELITZ *Erinner. Wundärzte zu bilden*, p. 63.).

Tentatur et in cicatriculis vel maculis corneae
delendis Saccharum candum, per calamum scripto-
rium exiguis portiunculis inflatum. Eius ope dis-
paruit macula in sinistro oculo post variolas super-
stes

stes (FR. HOFFM. *Diff. Sacchari historia*, p. 39.). Vi eius blande cathaereticae, quae duris et asperis Sacchari candi particulis debetur, sub applicatione exiguae durationis, quum a confluentibus lacrymis paullo post deliquescat, associat sese soluens et dissipans efficacia, quae pluris me iudice in hisce visus obstaculis facienda. Vtrumque scopum sibi praefixum habent, qui puluerem quendam terreum cum Saccharo miscent. Aufert et aliquando carnem vlcera fungosam inspersus et antiseptica vi eadem emendat. Coryzam infantum discutere quoque solet puluis eius naribus inflatus.

Rarius alui stimulantiae causa Saccharum clysmatibus adiicitur, crebrius longe mel. Placet tamen quibusdam additamentum Sacchari thomaei ad vnam vel alteram vnciam. In globulis saccharinis ad mechanicam per pondus pressionem simul respiciendum est.

Corrigit aërem corruptum Saccharum carbonibus candentibus inspersum, hinc et pulueres fumales ruditer conquassatum ingredi solet.

Nec omittenda hic sunt commoda ista insignia, quae Saccharum in subigendis vel excipiendis quibusdam

busdam medicamentis, item in gratia iis concilianda vel integritate conferuanda praestat. Ita radicis Jalappae puluis follerti tritura cum Saccharo indiget, quo resinofae partes rite subigantur, quod nisi fiat, molesta saepe tormina suscitatur. Item camphora, quae sola in puluerem sese conteri non patitur, Saccharo adiuuanti facile obsequitur. — Sunt remedia, quae nonnisi vno vel altero grano subministrare opportunum est, vt *Kermes minerale*, flores *Zinci*, *Vitriolum martis*, *Ipecacuanha*: additamento igitur innoxio opus est, ne iactura fiat tam exigui ponderis, dum sicca forma exhibentur, quo quidem sine Saccharum commode eligitur. Imo casus incidit, vt medicamenta quaedam sicca, e. c. *Opium*, *Tartarus emeticus*, *Ipecacuanha*, minori quantitate ingerantur, quam cui definiendae vulgaria pondera sufficiunt, vt ad $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ vel $\frac{1}{16}$ vel minorem adhuc grani partem: pro partitione aequali igitur Saccharo vtimur, quod connubium praestantius omnino est illo cum conchis praeparatis vel alio quodam absorbente. — Admixto Saccharo omnino quaedam remedia a delicatulis facilius feruntur, quae sola ob saporem repudiant; sed cavendum, ne gustui blandientes liberaliori dulcium vsu medicinam eneruemus vel vitiis ex abusu nasci solitis,

folitis, debilitatione, acore &c. (V. supra) nouas noxas afferamus.

Insignis insuper cohors in pharmacopoliis praesto est praeparatorum et compositorum, quae Saccharum vel gratiae, vel virtutis, vel conseruationis causa recipiunt, quorsum Conseruae, Rotulae, Trochisci, Bacilli, Confectiones, Condita, Morfili, Rob, Syrupi &c. quorum nomina dispensatoria pharmaceutica designant. Heic modo subsistendum est in recensione aliquot praeparatorum, quae Sacchari nomen in fronte gerunt, quae antequam enucleantur, de Tassia primum dicendum est.

Consilium quidem datum est, ex Arundine saccharifera, octo vel decem diebus seruata, expressione succi praeuia, fermentationis ope speciem vini parandi (V. DUTRONE-LA COUTURE IN ROZIER *Journ. de Physique*, vol. 31. *Septemb.* p. 179.). Sed vix vltra consilium haecenus res processit. Quidni vero fieret cum lucro, quum fermentationem spirituosam facile hic succus intret. In insula Owaihi cereuisiae sapidae speciem ex Arundine hacce infusione parauit inclytus iste nauigator COOK, item Lupulo conduuit: sed nautae bibere illam recusarunt (V. iter EJ. tertium, vers. Germ. FORSTERI

vol. 2. p. 195.) Ast serius longe commodum redundat ex liquido spirituosus partibus longe magis foeto, ab Anglis RUM, a Gallis TAFFIA dicto; tanto magis aestimando, quum ex reiectaneis variis Arundinis Sacchari partibus elici queat. Vulgo spuma sub coctione ascendens, aqua, qua athena abluta fuerunt, et fermentum clarum fermentationi committuntur, quae si initium ceperit syrupi melassi quantitas per partes additur, et fermentatione intra quatuor vel quinque dies continuata destillatio instituitur. Alii praeferunt syrupum melassum cum duplo aquae dilutum et fermenti eadem quantitate, qua syrupus, mixtum, unde lentior quidem fermentatio, sed destillatione egregius spiritus emergit, cui iterata destillatione plus virium impertiunt (*BROWNE'S nat. Hist. of Jam p. 132.*). Plurima huius spiritus pars in insulis Indiae occidentalis paratur. Prout spiritus frumenti, item uvarum, multis modis discrepare potest: ita et hicce ex Arundine saccharifera, colore, sapore, odore, virtute. Quae diuersitas multas inanes disceptationes proximis hisce annis, dum Gi. Guaiaci Taffia solutum commendabatur, suscitauit (*Vid. Appar. med. vol. 3. p. 422.*). Hinc SPIELMANNUS (*Pharm. gener. P. 1. p. 203.*) adeo discrimen facit inter Rum et Taffiam.

Taffiam. Multo plus follertiae in eo rite confi-
ciendo Angli adhibent, quam Galli. Gallis obiici-
tur, eos negligere follicitam vasis destillatorii post
encheiresin purgationem, aquam non satis puram
et limpidam eligere, instrumenta eorum variis vi-
tiis laborare, e. c. alembicum eiusque orificia non
satis ampla esse, ductus quoque angustos nimis
esse, nec satis circumuolui (*Essai sur les Rumeries*
par MICHEL SOLEIROL. Conf. Nouvelles de la Republi-
que des lettres et des arts 1787. n. 37 et 40.). In in-
fulis Canariis licet prouentus Sacchari largus sit,
spiritus tamen ibi paratus nonnisi ingratum sapo-
rem odoremque prae se fert (*TENCH'S Narrative of*
the expedit. to Botany bay, p. 25.). SPIELMANNO (*l. c.*)
eius vnciae viginti sex spiritus rectificati vncias septen-
decim, et hae Alcoholis octo dederunt. Spiritus
hicce omnes colligit probi spiritus vinosi vires, et
in itineribus praecipue marinis nautis ad scorbuti
insidias arcendas et neruos refocillandos propina-
tur. Quod pro menstruo Gummi Guaiaci electus
fuerit, opportunitate loci primum videtur esse fa-
ctum; nihil enim in eo reperio, quod symbolam
ad curationem arthritidis afferre posset. Praestare
menstruum aquosum alibi monui (*V. Appar. med.*
l. c.).

PRAEPA-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SACCHARUM HORDEATUM *Ph. Brunsv. p. 312.*
Supra de eo iam egi (sub Hord. p. 381.).

SACCHARUM PENIDIUM *Ph. Brand. p. 156. Ph. Brunsv. p. 313.* Ex Saccharo ad iustam densitatem cocto, dein in tabulam marmoream oleo Amygdalarum perunctam effuso. Hoc tum, postquam induruit nonnihil, vna suspenditur et repetitis vicibus manibus amylo conspersis in longitudinem extenditur. Dein in bacillos contortos crassitie fere apicis digiti minimi redigitur, hinc inde conuolucndos. Amylum, quod sub eius tractatione Saccharo impingitur, nutritiam aliquam facultatem illi impertit. Infantibus recens natis aqua emollium intra linteum tenue fugendum praebetur.

SACCHARUM ROSATUM TABULATUM *Ph. Wirt. p. 165.* Saccharum aqua Rosarum solutum et ad spissitudinem crassiozem coctum miscetur cum pulvere Rosarum rubrarum. Saporis causa pulueribus salinis adiicitur. Commendatur et in phthisi a MONTANO, VALERIOLA, FORESTO, RIVERIO (*Oper. med. cap. 7. de phthisi p. 317.*), quae laus vero iustius conserua Rosarum sibi vindicat.

SACCHA-

SACCHARVM OFFICINALE. 429

SACCHARUM PERLATUM f. ROTULAE MANUS
CHRISTI *Ph. Würt. p. 164.* Mater perlarum exci-
pitur Saccharo in aqua Rosarum soluto. Super-
fluum et obsoletum.

SACCHARUM VIOLATUM CANDISATUM *Ph. Brand.*
p. 156. Succus Violarum Saccharo exceptus. Idem
valet iudicium.

GLOBULI MOSCHATI ALBI *Pharm. Würt. p. 99.*
Parantur Saccharum, Amylum et radicem Ireos
Florent. ope Gummi Tragacanthae in rotundam
figuram compingendo. Odoris causa, Moschi et
Zibethi tantillum additur, qua de causa, ignoro;
etenim suppositorio tantum destinantur, vnde pro
diuersitate aetatis globulus vel maior vel minor
desideratur oleo obliniendus. Pondere potius
quam stimulo peculiari receptorum aluum mouere
existimo.

GLOBULI MOSCHATI RUBRI *Ph. W. l. c.* Dicta
tinguntur lacca pictoria addita. Sic ridiculum,
quod globulis albis odoris gratia allitum fuit, in
rubris coloris studio augetur.

PANICVM.

P A N I C V M.

LINN. *Syst. veg. p. 89. Gen. pl. p. 32.*

545.

Pharm. MILII Semen.

Panicum miliaceum; panicula laxa flaccida, foliorum vaginis hirtis, glumis mucronatis nervosis LINN. *Syst. veg. l. c.* Milium femine luteo et albo c. B. ICON: REGNAULT *Botan. Le Millet. Annum, Indicae originis.*

Panicum Italicum; spica composita, spiculis glomeratis fetis immixtis, pedunculis hirsutis LINN. *Spec. pl. p. 83.* Panicum italicum f. panicula maiore c. B. ICON: RUMPH. *Herb. Amb. p. 202. tab. 75. fig. 2.* Annum, crescens in Indiis.

Vtraque stirps in Germania quoque in agris bene stercoretis crebro colitur, e. c. in vicinia urbis nostrae, nec, nisi frigidior aestas incidat, maturationem feminum respuit. Cultura fit feminum causa, quae hodie rarissime instar medicamenti praecipuntur.

Milium creditur Graecorum (THEOPHRASTI et DIOSCORIDIS) Κερχος fuisse.

SEMEN

SEMEN *P. miliacei* ouatum, subcompressum, nitidum, lineam dimidiam circiter longum, corticis vel nigricanti brunū vel albi vel flavescentis, intra quem farina alba subdulcis. Eligitur semen pallidius, alterum enim durius est. SEMEN *P. italici* subrotundum et minus est, extus flavescentis. — Antequam ingeratur, mōlæ ope decorticatur tumque granula refert rotunda subpellucida. Omitto studio mentionem vsus cibarii apud priscas et a nobis remotiores gentes, vtpote non satis certi. Apud Italos, Gallos, Hispanos, item hinc inde in Germania, non infrequens est, forma praecipue pultis aqua vel lacte coctae. Nam bene nutrit, nec saporis ingrati, infantibus adeo placentis. Butyrum superfusum vel liquatum item additamentum vini gratius hoc ferculum reddit. Syluani, qui carbones parant et arbores fecant in agro Tridentino sola pulte se aluerunt cum lacte illa vescentes, nec alio alimento se posse perdurare edixerunt (MATTHIOL. in DIOSCOR. ed. c. B. p. 328.). Panis quoque in Italia inde coquitur, qui vero vnus diei aetatem habens aridus ingratus, difficilis digestu, pauci alimenti, describitur, Lombardis vsitatus (CRANZ *Mat. med. et chirurg. vol. I. p. 5.*). Calidus magis aridet: ita per plateas in Italia circum-

circumfertur, exclamando: Pan di miglio, caldo, caldo (MATTHIOL.).

Olim frequentius ptifanae materiem medicis praebuit aqua coctum, quando demulcendum fuit praesertim, si quod urinae vitium vel alui fluxus adfuit. In dysenteria ideo tepide et copiose potum prodest (*Comm. Nor.* 1733. p. 43.). Nec caruit applausu WERLHOFFII (*l. c.* p. 133.), qui sibi et aliis medicis Hannoueranis familiare decoctum pro ptifana fuisse indicat. Dubito, an praerogativam quandam prae Hordeo vel Auena habeat. Mucilaginosum, quod inest, blande simul aluum constipat.

ORYZA.

O R Y Z A.

LINN. *Syst. veg.* p. 283. *Gen. pl.* p. 177.

546.

Pharm. ORYZAE Semen.

Oryza sativa; LINN. *Spec. pl.* p. 475. CATESBY'S *nat. Hist. of Carol.* vol. 1. p. 14. tab. 14. Melius depictam eam sistunt JO. MILL. in *Illustr. Syst. sex.* et REGNAULT *Botan.* Le Riz. Stirps annua, cuius patriam subdubitanter LINNEUS Aethiopiam assignat. Colitur in India orientali, in primis circa Cantonum et in Japonia copiosissime; nec minus in Americis Carolina australi. Ibi a. 1696. exigua eius portio, ex itinere ex Madagascar residua, fata lucrum summi momenti incolis attulit PENNANT'S *arctic Zoology.* vol. 2. p. 361.). Succedit quoque cultura egregie in Hispania, item per multas aetates circa Veronam in ducatu Mantuano (*Lettres ecrites de Suisse d'Italie &c.* vol. 1. pag. 306.), ditione Abruzzo regni Neapolitani (DELFICO *memoria sulla coltivazione del riso nella provincia di Terano.* p. 14.) nec non in Hungaria (BRUZ *Diff. de Gramine Mannae* p. 10.).

Appar. medic. Vol. V.

Ee

Dele-

Delectatur locis inundatis, unde feri vulgo solo depresso paludoso, vel, quando aquae spontaneus commeatus deficit, haec arte illuc aliunde deriuari solet. Quam necessitatem quidam principes in lucrum suum verterunt, adeo ut sumtus pro aqua sibi instar redditus publici Oryzae erogandos cultoribus iniunxerint, exemplo Ducis Mantuani et Regis Neapolitani. Ita et documentum exstat, quod solum Oryzae destinatum maiori pretio censetur, quam aliud (e. c. in Mantua). Attamen iam dudum compertum, bene quoque vigere Oryzam in campis, qui in altis et montosis locis fiti sunt. In Jaua aliisque locis, ubi flumina commodum inundationis non praebent, eiusmodi stationes eligi iam edocuit RUMPHIUS (*Herb. Amboin. vol. 5. p. 198.*). Idem in Japonia fit (THUNB. *Fl. Jap. p. 147.*). In Cochinchina quoque Oryza in montibus crescit, nec irrigatione eget, quae ipsa in insulam Franciae (Isle de France) translata et simili modo tractata optime ibidem viguit, donec ex oscitantia instar alius, quae aquosa loca desiderat, coleretur, indeque omnino periret (*Notice sur la vie de Mr. POIVRE; item AUBLET Hist. des plant. de la Guiane Franc. tom. 1. p. 320.*). Possent inde concludi duas diuersas Oryzae varietates primarias obti-

obti-

obtinere, alteram humido solo, alteram ficco destinata, nisi et exemplis aliis constaret, quasdam stirpes amphibiam quasi vitam vitam degere, v. c. Valerianam officinalem, Sifymbrium amphibium rel. Vtique Oryzae, vt reliquorum cerealium, plures exstant varietates, quae ipsae vero neglectae a tantum non omnibus, qui in regionibus, vbi culturam eius exercere clima permittit, peregrinati sunt. Vberimus in iis recensendis RUMPHIUS (*l. c.*) est, adeo conspicuis, vt et indigenis nominibus diuersis distinguantur. Alia praecox est, alia ferotina. Est quae culmum gerit humana statura maiorem, nec ante nonum vel decimum mensem maturescit. Differunt et magnitudine aristarum, colore aristarum et glumarum, qui in quibusdam fuscus vel nigricans cum granis duris et gracilibus est. Granum quoque mox maius, mox minus est.

Maxime autem vulgare, Oryzam locis inundatis colere. Solet primum feri locis eleuationibus, dein, postquam ad magnitudinem circiter pedis creuerit, effoditur, et in series solo bene stercoato disponitur iis in locis, quae fluxui et refluxui maris obnoxia sunt. Agris a mari remotio-

Ee 2

ribus

ribus vel eleuationibus aqua prospicitur vel fossis illam illuc deducuntibus cum aggeribus, qui aquam stagnantem retinent, vel machinis peculiaribus, quae eam attollant vel amphoris, quarum agitatione aqua contenta diffunditur. Solent et fossae circa agrorum oras fieri, quas cymbis suis transmeant, et in quas Oryzam iusto tempore resectam transferunt. Ita contingit, ut idem solum, quod cereale egregium fert, simul commodum piscium domicilium euadat, quibus messorum, tempore messis, degunt. Maturatione feminum facta culmi praescinduntur, et in exiguos fasciculos colligantur. Quo autem grana a suis paniculis separentur, calcantur fasciculi ab hominibus, vel, ubi occasio fert, vris, et ut glumis suis grana exuantur, ea ligneis tignis imposta contundunt (Conf. de hisce RUMPH. *l. c.* item OSBECKS *Ostindiska Resa*, p. 218. et TORÉN'S *Resa* in libro eod. p. 352.). Sunt qui recens collecta femina aqua feruida persundunt et iterum ad solem exsiccant, unde Oryza indurascit, et diutius seruari potest, sed fusca simul euadit et saporem ingratiorem adsciscit, prout in Coromandeliana fit. Omnibus praefertur Japonica, quae altissimae staturae magna et rotunda grana complectitur, pinguis contactu, dum coquantur.

Tenta-

Tentatur Oryza aliquando morbo, ab Italis Carolo dicto, qui aliquando stirpem tenellam corripit, et in hac foliis iusto grandioribus et obscuris sensim flavescentibus et arescentibus distinguitur, in adulta autem paniculam ipsam afficit, ita ut glumae vel vacuae vel exigua modo substantiae parte instructae conspiciantur. Ratio coniecturis modo haecenus nititur (Conf. *Nuovo Giornale d'Italia*, tom. 3. p. 73. sqq.). — Alius Oryzae cultoribus hostis est *Emberiza oryziuora* L., quae in insula Cuba deaestat grana, quum adhuc lactescunt, indeque ita pinguescunt, ut vix volatus exercere possint, et sclopero tactae saepe crepent sub ipso lapsu. Hacce strage facta avis ista in Carolinam per tres hebdomades transmigrat, sed foemina vnice (Vid. PENNANT'S *arctic Zoology*, vol. 2. p. 360.).

Nobis in usum cibarium afferuntur Oryzae nomine SEMINA, gluma sua flavescente exuta, oblonga, compresso conuexa, vtrinque obtusa, duas circiter lineas longa, alba, semipellucida, corculo ad latus baseos instructa, subfulcata. Sapore et odore omni destituuntur. Masticata subdura quidem initio, sed facile dentibus confringuntur. Coctione cum aqua mollescunt in pultem, et aqua lactescit et mucilaginosam euadit.

Ee 3

Per

Per totam Indiam orientalem, praecipue regnum Sinense, Persiam, Japoniam, cibum ficit maxime vsitatum. Pani inde pinfendo Oryza non apta est, nam vix intumescit pasta etiamsi fermento addito, et cocta panem modo duriusculum, ore difficulter solubilem, praebet. Vicibus tamen panis fungitur locis, vbi colitur, dum nimirum exigua aquae parte, circiter dupla, coquitur in pul-
 tem, quae tam tenax euadit, vt digitis, vel, vt Sinenses faciunt, bacillis teretibus arripi possit; quae ipsa inter reliquos cibos loco panis editur. In Carolina similiter in pul-
 tem tenacem cocta instar panis est (SCHÖPF *Reise durch einige Nordamer. Staaten, vol. 2. p. 246.*). Nigritae, qui colendae Oryzae operam dant, ea fere tanquam vnico alimento vtuntur, et ruricolis anterioris Carolinae praecipuum est. Parant ibidem quoque vel ex Oryza sola vel eadem cum Zea commixta placen-
 tas tenues (*l. c.*). Et sponte intelligitur, addita-
 mento vel praeparatione varia gratiora inde et vel varietate sua placencia fercula a gentibus, quibus Oryza in deliciis, excogitari. Credi inde posset, nutrimentum esse maxime commodum. Attamen compertum illam nonnisi debilem subire fermenta-
 tionem, si modico calore cum aqua retinetur

(PERCI-

(PERCIVAL'S *Essays medical and experim. vol. 2. p. 42. sqq.*, nec non *Philos. med. and experimental Essays, p. 180. sqq.*), item non arcerē putredinem carni admistam, imo ipsam Oryzam diuturniori mora putrescere, vt ex foetore declaratur. Accusatur et difficilioris in stomacho concoctionis, et nigritae, qui in insulis Indiae occidentalis eiusdem plantatione occupantur, sub eiusdem esu extenuari et minus habiles operae euadere feruntur (PERCIVAL *l. c.*). In comparatione eiusdem cum radice Salep vel dupla quantitate minus ista nutrit, quam haec, et in itineribus maritimis postponenda huic ideo, quod pabuli ignis plus requirit, diuturniorem coctionem et aquam dulcem (LIND *on Diseases in hot Climates, p. 338. sqq.*). Coecitatis adeo causam Oryzae eiusque calidae esum arguerunt frequentiore in India (BONT. *Hist. nat. et med. Indiae orient. p. 7. 31.*), a qua vero culpa iure liberatur. Vapores ex pulte Oryzae furgentes, si alluerent oculos constantius et repetito, accusari omnino possent: sed quidni eiusdem vitii rea faceremus quaeuis fercula calida, quae quotidie tamen inter prandia mensis impune imponuntur. Nocentiores visui reputandi vapores ex vernice acri, qua Sineses vtuntur, ex fimo humano, ex suffimento ligno-

rum in honorem deorum accensorum, excessus demum in venere. Plerisque tamen in regno Sinenfi coecis malum hocce connatum est, vnde vel alia causa, nos haecenus latens, sectanda est (Vid. OSBECKS *Resa*, p. 200. 359.).

Ex *Oryza* quoque cereuisiae species parari potest, caput pariter inebrians (BONT. *l. c.* p. 8.). Japonenses illam Sacki vocant, et eam inter prandia calide bibunt. Recens alba est, sed cadis feruata bruna euadit. Temulentia, quam excitat, breui disparet, ast non absque cephalalgia relicta (THUNB. *Tal om Japanska nationen*, p. 27. sq.). — Spiritum inflammabilem, Arrack dictum, ex *Oryza* destillari, vulgo quidem existimatur, verum falli eos, hoc vel haud exiguo argumento est, quod Sineses, qui hocce cereali abundant, illum non praeparant. Transfertur contra ad illos vel ex Goa vel Batavia Jauae metropoli. Quomodo ibidem fiat, haecenus latet. Nec extra dubium omne positum est, ex *Oryza*, Arundine saccharifera et nucibus Cocos parari. Ita quidem cl. OSBECK (*l. c.* p. 98.) ex incolae Bataviensis narratione. Arrack Goënsæ albidius est et debilius, Bataviense faturatus, sed mox fortius mox debilius, vnde
valor

valor valde variat. Inclaudit inprimis potulento
notissimo Punch, de quo iam alibi iudicium tuli
(Vid. *Appar. med.* vol. 3. p. 277.).

Etsi non quotidianum apud Europaeos, ut
apud Indos, ferculum Oryza efficiat, nec nos, ut
in China fit, mendicantibus loco oboli vel frusti
panis cochleare coctae Oryzae praebemus: ad vul-
gatiorem tamen alimenta in Europa pertinet. Iu-
scula enim multiplicis generis inde fiunt, dum
aqua vel lacte coquitur, item carnis aliorumue ad-
ditamentum recipit, vel in pulvem emollitur, vel
placentae, farcimina rel. varia arte inde emergunt.
In farinam contrita nouam concedit ferculorum
varietatem, forma vel solidiori vel fluidiori instru-
ctam, in qua eminent species pulpae (Creme), ex
hacce farina, succo Ceraforum, Cinnamomo et Sac-
charo coctae (Vid. si placet exempla horum omnium
in *Hjelpreda i hushällningen*). Adeo vero de salu-
britate Oryzae pro vsu cibario conuicti sunt ple-
rique, ut non dubitent, ipsis aegris istam pro
vulgari cibo offerre, et in nosocomiis tantum non
omnibus in tabula receptorum ciborum existet.
Scrupulos tamen contra hanc praerogatiuam mo-
uent incommoda varia, quorum supra memini.

A mucilaginoſa eius natura iure exſpectes, ptifa-
 nae vel alia forma conducere obuoluendo et al-
 vum nonnihil conſtipando in diarrhoea et dyſen-
 teria, demulcere acres humores, refarcire diſpen-
 dium glutinis naturalis in cauiſ, defectum nutri-
 tionis adiuuare in tabidis. Diffido fateor vi anti-
 ſcorbuticae, quam illi enucleatius tribuit cl. BIS-
 SET (*Treatiſe on the Scurvy, p. 81. ſqq.*), quum Sac-
 chari nautis quotidie exhibiti, vini Malagenſis,
 aquae dulcis elixirio vitrioli acidulatae, ſimul-
 mentio fiat, de quibus omnibus viſ in ſcorbuto
 ſubigendo euicta eſt.

ANDRO-

ANDROPOGON.

LINN. *Syst. veg.* p. 758. *Gen. pl.* p. 540.

547.

Pharm. SCHOENANTHI f. SQVINANTHI f.
JVNCI ODORATI *Pharm. Lond. Herba.*

Andropogon Schoenanthus; paniculae spicis coniugatis ovato-oblongis rachi pubescente, flosculis sessilibus arista tortuosa LINN. *Spec. pl.* p. 1481. *Juncus odoratus aromaticus* c. B. Comachee pillee BROWNE in *Phil. Transact.* vol. 23. p. 1251. Kodipullu RHEED. *Hort. Malab.* vol. 12. p. 107. tab. 27. PLUKENET *Almag.* tab. 119. fig. 2 et tab. 190. fig. 1. *Schoenanthum amboinicum* RUMPH. *Herb. Amb.* vol. 3. p. 181. tab. 72. fig. 2. Perenne. Incola Indiae orientalis, Arabiae, Zeylonae, insularum Moluccanarum. Copiose crescit in desertis vtriusque Arabiae; circa Limbo Arabiae petraeae portum pro translatione in Aegyptum colligitur.

Nolo disquirere, an sit ΣΧΟΙΝΟΣ DIOSCORIDIS et GALENI, ΣΧΟΙΝΟΝ ἁγίου HIPPOCRATIS, *Juncus odoratus* PLINII, Adhar et Adhir ARABUM, Squinanthum

VARRO-

VARRONIS, tanto minus, quum exoleuerit eius existimatio feriori praxi.

HERBAE nomine seruantur in officinis fasciculi circiter pedales diametri duorum pollicum ex culmis teretibus substriatis, flauis, quibus folia aliquot vaginantia canaliculata alternatim adhaerent, medulla fungosa farts et subinde paniculas vna ferentibus, vinculo iunctis. Sapor illi inest amaricans aromaticus, odor fragrans. Ex Natolia Massiliam transferri solet. Aqua destillata pauxillum olei essentialis flauescens, fragrantis et valde acris, fuggerit; quod remanet acerbum amaricans et subacre decoctum praebet (LEWIS *Mat. med.* p. 329.). Extractum spirituolum grate aromaticum et amaricans est. Sic quidem plura indicia suppetunt, efficacia sua non destitui: at in obliuionem incidit apud nos ob copiam multorum virtute similibus. Arabibus ob gratiam odoris hodie magni fit, et existimatur inter herbas pretiosas aromaticas et suaueolentes a regina Arabiae Salomoni dono datas haec vna fuisse (HASSELQUIST'S *Resa* p. 535.). In insulis Amboina et adiacentibus magis aromatis intar pro condiendis cibis quam medico scopo adhibetur, et inferior quidem herbae pars ventricosa

et

ANDROPOGON SCHOENANTHVS. 445

et radici vicina. Piscibus ea coctis gratum odorem impertit simulque ab ea vis stomachica expectatur (RUMPH.). Lotium sudorem et menstrua pellere in non assuetis, in aliis nonnisi maiori copia legitur (*l. c.*). Decocta cum radice gargarisma vtile praestat in odontalgia et tumore tonsillarum ex refrigerio concepto (IBID.). Ad coercendum et delendum fungum cerebri ex vulneratione inspersus pulvis commendatur (MARCHETTIS in *Obs. et Act. Berolin. Decas 2. vol. 1. p. 103.*). Hodie vix nisi pro additamento THERIACAE ET MITHRIDATII in officinis praesto est.

548.

Pharm. SPICAE INDICAE f. NARDI *Radix* vel
NARDVS INDICA f. SPICA NARDI.

Andropogon Nardus; paniculae ramis supradecompositis proliferis LINN. *Spec. pl. p. 1482.* Cf. EJUSD. *Flor. Zeyl.* sub Laguro *p. 18.* Calamus odoratus Matthioli c. b. Stirps crescens in India orientali, nominatim Zeylona.

Sub nomine praefixo coram est fasciculus digitum circiter longus, constans partim ex filis tenuissimis, pallide brunis sursumque versis, quorum
quaedam

quaedam varie irretita, vt pristina functio vix cognosci possit, alia tamen ita disposita, vt culmorum et baseos foliorum vel vaginarum reliquias esse appareat; partim ex fibris variis radicalibus, multipliciter flexis, ferrugineis. Prouenisse hasce ex capite trunci radicalis crassioris probabile est, cuius situm fouea filamentosae massae impressa indicat; digiti crassitiem huic trunco adscribit, post POMETUM (*Hist. generale des Drogues, p. 187. Cfr. Fig.*), BERGIUS (*M. m. veg. p. 324.*). Rarissime autem relinquitur. Subinde plures eiusmodi fasciculi s. capita iuncta sunt.

Odor huius graueolens, vix meo iudicio gratus, sapor amaricans subausterus. Gratiior est odor herbae adnascentis, quam fibrarum radicalium. Deferuit omnino hodiernam praxin, dum olim (V. e. c. GALENUS *de compos. medic. per loca lib. 8.*) bene multis praeparatis addita exstitit, et in magna varietate morborum diuersae plane naturae adhibita fuit instar stomachici, nephritici, emmenagogi rel. de quibus nihil certi constat. Plus quam duae tertiae Spicae Indicae ex indissolubilibus partibus constat, reliquum tam resinosae quam gummosae naturae est cum pauxillo olei aetherei, a quo odor depen-

dependet. Antiquitus et oleis et vnguentis ob gratum odorem admixta Spica Indica fuit, quorum tam sacra historia quam profana mentionem facit. Saltim ad multorum sententiam oleum siue vnguentum nardinum nomen petiisse ab hacce stirpe creditur. Spectant huc loca HORATII "cur non — Assyria Nardo potamus vncti"? (HORAT. *Carm. l. 2. n. 11. ed. BENTL. p. 115.*); "Perfundi Nardo iuuat et fide Cyllenen leuare duris pectora sollicitudinibus" (ID. *ibid. 13. p. 326.*); "Nardo perunctum, quale non perfectius meae laborarint manus" (ID. *Epodon. 5. p. 307.*). — TIBULLUS autem ita canit "Illius puro destillent tempora Nardo" (*Lib. 2. Eleg. 2. p. 230. edit. WETTSTEIN.*); "Iam dudum Syrio madefactus tempora Nardo" (*l. c. p. 348.*). Sed vereor, ne a quibusdam reprehendar, si diutius in hisce viretis commorer. Fuit vnguentum hocce consistentiae fere fluidae (DIOSC. *M. m. lib. 1. cap. 75.*); idque apud veteres duplex, vnum incompletum, paratum ex oleo omphacino (h. e. oleo expresso ex oliuis iunioribus), Junco odorato, Calamo, Costo atque Nardo; alterum completum cum vel sine foliis Malabathri, ex oleo omphacino, Junco odorato, Nardo, Amomo, Myrrha, Opobalsamo (Conf. DIOSC. *l. c.* et PLINIUS *lib. 13. cap. 1.*),

quod

quod igitur ob additamentum Opobalsami non potuit non valde charum esse, et vix nisi magnatum reficere nares. Apud orientales populos pariter Nardus summa in existimatione fuit (Vid. SALOMONIS *Cantic. cap. 4. vers. 13. 14.*). Fuitque vnguentum nardinum, quo vel se ipsos vel hospites et conuiuas perungebant. Hunc imitata morem MARIA, Marthae et Lazari soror, pedes Christi (e. c. JOANNIS *Euang. cap. 12. vers. 13.*) vnguento pretioso perunxit (Conf. LUC. *cap. 7. v. 38.*). Subfuit in hocce vnguento saepius fraus, ita vt viliora vnguenta eius nomine vendita fuerint, pro vt GALENUS queritur Neapoli paratum nomine modo conuenire cum eo, quod in Asia suo tempore confectum (Vid. GALEN. *method. med. lib. 11. cap. 16. p. 418. ed. RICCI; item DIOSC. l. c.*).

C. ACOTY-

C. ACOTYLEDONES * f.
CRYPTANTHERAE.

ORDO LII.

F I L I C E S.

P O L Y P O D I V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 785. *Gen. pl.* p. 560.

549.

Pharm. POLYPODII *Radix.*

Polypodium vulgare; frondibus pinnatifidis, pin-
nis oblongis subferratis obtusis, radice squamata

LINN. *Spec. pl.* p. 1544. BOLTON *Filic. Brit.* p. 32.

tab.

* Quibus displicet hocce nomen, iis alterum adiunctum ma-
gis satisfaciet. Olim synonyma habita: sed quum serius
in muscis cotyledon vna, duae vel tres, item in variis
filicibus, nominatim Polypodio cristato, Filice Mare et
Foemina, cotyledon vera vna in singulis exemplis de-
tectâ fuerit, praestat auctoritatem, quam verum de-
ferere. Seruat tamen adhuc Acotyledonum nomen
vel ANT. LAURENT. DE JUSSIEU (*Genera plant. secundum
ordines naturales*, Paris. 1789. p. 1. Conf. *praef.* p. 45.

Appar. medic. Vol. V.

Ff

tab. 18. Polypodium vulgare c. v. Πολυποδιον
 DIOSC. Ob icones cito REGNAULT *Bot. Le Polypode*
 et CURTIS *Fl. Lond.* Perenne, in fissuris petrarum
 et muris vetustis crescens, item in arborum an-
 nosarum e. c. Quercuum rimis.

RADIX cylindrica, calamus scriptorium crassa,
 distincta tuberculis remotis truncatis, item promi-
 nentiis spinulosis, et vestita epidermide bruno ni-
 gricante, intra quam parenchyma flavo rubescens.
 Fibrae numerosae abscinduntur ante exsiccationem.
 Sapor eius initio dulcis, dein nauseose amarus et
 subadstringens. Aqua plus extrahit spiritu vini,
 fere dimidium (Conf. NEUM. *Chym. vol. 2. P. 4. p.*
48. et CARTHEUS, *M. m. vol. 1. p. 419.* item CAR.
 CHRIST. GMELIN *Dissert. Consideratio generalis filicum,*
Erlang. 1784. p. 38.), vbi pariter proportio vtrius-
 que differt. Extractum aqua factum dulce et pa-
 rum adstringens et amaricans est, spirituosum in-
 super subacre, sed parum modo dulce, quum ta-
 men infusum spirituosum dulce valde et dulcius
 aquoso. (E viridescente luteum saporis amari sub-
 dulcis describit GMELIN *l. c.*) Nihil dicam de destil-
 latione sicca (quam instituit WEDELIUS vel eius resp.
 LÖV in *Diss. de Polypodio 1721. p. 18.*), quae nihil
 verae

verae lucis accendit. Nullum verum Saccharum inde educi potuit; nam infusum spiritu vini rectificatissimo factum per moram aliquot hebdomadam crystallos genuit, sed harum loco in fundo vitri materia tremula mucilaginosa virescens reperta est (GMELIN *l. c. p. 39.*).

Istis radicibus, quae in Quercubus crescunt, quidam praerogativam adseripserunt, ut MESUE et, ut apparet, recentius PONTEDEIRA (*Compend. tab. bot. p. 18.*), vnde *Polypodium quercinum* requisitum, sed perperam. Hodie vero, qualicumque loco prouenerit radix, plurimum existimationis perdidit, certe eam, qua olim praecipue celebrata fuit. Nempe veteres, HIPPOCRATES, THEOPHRASTUS, DIOSCORIDES, CELSUS, PAULLUS AEGINETA aliique crebro illam alui subducendae causa exhibuerunt, bilem praecipue et pituitam expellere arbitrati: sed cognitum est, nonnisi dosi maiori id efficere, nisi stimulus peregrinus accedat. Pro decocto eius in hunc scopum adeo vncia vna vel duae requiruntur. Melancholico homini ne vnciae quidem quatuor in infuso (nam de infuso ipso sermo esse nequit, ut quod mox debilius, mox fortius est) aluum mouerunt (SCOFOLI *El. Carn. ed. 1. p. 167.*). Verior eius vis est leni-

ter resoluens et demulcens. In affectionibus pectoris, quibus tollendis succus Liquiritiae alias par est, illi non cedere Polypodii succum (existimo extractum aquosum) recentius exploratum est (*Vecko-skrift för Läkare, vol. 8. p. 115.*). In arthritide vaga olim pariter claruit (V. DODONAEI *Pempt. p. 465.*). Contra maniam in Gallia profecit. Sua-dente cl. POISSONIER hoc sine decoctum ex radicis Polypodii querni vnciis duabus, coctis in tribus pintis Gallicis aquae (h. e. libris sex ciuil.), donec superessent duae, propinatum est, quod ipsum nisi intra duas hebdomades rite purgauerit aluum, quovis die ante primum praebium pulueris radicis drachma vna cum nitri depurati granis viginti quatuor data. Cl. MALOUIN vero maniacis radicem coctam in iusculo gallinaceo cum foliis Betae et Maluae (sine dubio ad imitationem DIOSCORIDIS *l. c.*) per longum tempus egregio successu exhibuit, non neglecto tamen emetico, clymate et decocto Boraginis Buglossique (*Mem. de l'acad. R. des sciences de Paris 1751. p. 160.*). Liquida plerumque forma adhibetur. Cauendum vero, ne nimis protrahatur coctio, vt ne displiceat amaritie; hinc multi infuso acquieuerunt.

PRAEPA-

POLYPODIUM VVLGARE. 453

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ELECTUARIUM CATHOLICUM *Ph. Würt. p. 45.*
Inter multa alia purgantia Polypodium comparet.

ELECTUARIUM LENITIVUM FLORENZOLAE *l. c.*
p. 47. Concinnior formula in Pharmacopoeis Ang-
licanis, in quibus hoc ipsum exulat.

SYRUPUS DE MANNA SOLUTIVUS *l. c. p. 213.*
Terret farrago.

550.

Pharm. FILICIS MARIS Radix; Herba.

Polypodium Filix mas; frondibus bipinnatis, pin-
nis obtusis crenulatis, stipite paleaceo LINN. *Spec.*
plant. p. 1551. BOLTON *Filic. Brit. p. 44. tab. 24.*
Filix mas non ramosa dentata c. B. Creditur
esse Πτερίς DIOSC. et THEOPHR. Fougere male in
Traité contre le Tenia tab. 3. fig. A—P. Stirps
perennis, copiosa in syluis Europaeis, etiam ma-
xime septentrionalibus.

RADIX oblonga est, digitum circiter crassa,
obfessa vndique bulbis oblongo ouatis incuruatis,
approximatis, nigricantibus, item squamis emarci-
dis ferrugineis. Quicquid fibrosi est rescinditur

Ff 3

ante

ante vsum. Color pallide viridis recentis radicis ficcatione mutatur in albidum subrubescens. Sapor ficcae radicis adstringens subamarus dulcescens cum acrimoniae debilibus vestigiis, odor nauseosus nonnihil.

Ex radicis ficcae vncii sex decoctione extracti aquosi primi, saporis subdulcis leniter adstringentis tandem amaricantis, obtinentur vnciae duae, et drachmae sex cum scrupulis duobus; et ex eadem quantitate radicis extracti resinosi primi vncia una, et drachmae septem cum scrupulo vno, magis adstringentis et amari (CAR. CHRIST. GMELIN *Dissert. confid. general. filicum*, p. 34.).

Praecipue ob vim vermes, nominatim taeniam, necandi celebratur. Quae ipsa efficacia non nouiter detecta, sed, modo veteres vere nostram stirpem intellexerint, per multa retro secula iam cognita fuit. In veterum effatis trutinandis primum cauendum, ne confusio inter duas diuersas species fiat, scil. Polypodium Filicem marem et aliam, de qua subseque articulo dicendum, quam Filicem foeminam vocarunt. THEOPHRASTUS ERESIUS (*Hist. plant. lib. 9. cap. 22.*) lumbricum latum, vt olim dici solebat, Pteride sua expelli paucis verbis notat.

tat. Taeniam excuti radicis Filicis maris drachmis quatuor ex aqua mulsa (meliorato) sumtis, efficacius autem in connubio Scammonii et Hellebori nigri, et Allii esu praemisso innuit DIOSCORIDES (*M. m. lib. 4. cap. 186.*). GALENUS (*de simpl. med. lib. 8. ed. RICCI*) pariter in eundem finem radicis drachmas quatuor eodem mellis vehiculo ebibendas suadet. PLINIUS (*Lib. 28. cap. 9.*) praeconio pari utramque filicem complectitur, et taenias radice cum melle pelli, ceteros vermes intestinales eadem ex vino dulci triduum potata affirmat. Potuit ex hisce fontibus prima persuasio virtutis anthelminticae Filicis maris enata fuisse. Sed quae sequentes auctores de ea narrant, si recentissimos quosdam excipiam, tam breuiter dicta sunt, tam parum ad usum practicum accommodata, ut non multum referat horum nomina hic recensuisse; id ad minimum docent, non intercidisse tum temporis rumorem de hac stirpis efficacia. Illuc refero derivationem vocis Germanicae Farenkraut (Filicis) a lumbricis latis intestinalibus, Faren olim dictis, quam VALERIUS CORDUS (in DIOSCOR. *lib. 4. c. 156. edit. Paris. p. 344.*) facit cum specificae huius facultatis commemoratione. Praesentissimam pestem taeniarum et lumbricorum vocat SIMON PAULLI (*Qua-*

dripart. bot. ed. FICK p. 333.) Filicis maris radicem et ab agyrtis inter secretissima arcana aduersus hosce hospites offerri, et sufficere dosin drachmae vnius edocet. SENNERTUS (*Pract. med. lib. 3. pag. 214.*) non videtur ex proprio experimento pondus rei addere, radicis autem Filicis (qualem non dicit) drachmas tres adulto, infantibus minorem quantitatem ex aqua Galegae, concedit. Sine dubio, vt de vera huius radicis virtute constet, oportet eam solam dare, nec subiungere ea, quae vel ipsa necandi vermes vim possident, vel hacce radicem Filicis superant. Illius simplicitatis plura haecenus exempla proposui, sed plura iam subsequantur. Sufficit nempe ad experimentum cel. WENDT (*GMELIN Diff. cit. p. 50. WENDT Nachricht vom clin. Institut zu Erlangen, Pensf. 5 et 6. p. 44. 46.*) pluries radicem solam ad drachmas duas s. tres in vehiculo congruo, optime in aqua sola, dare. Iuveni septendecim annorum tribus drachmis radicis mane captis hora elapsa pars taeniae quatuordecim vinas longa, capitulo praedita secessit (*Diff. cit. p. 51. Cas. 1. WENDT l. c. p. 46.*). Ex vnico praebio radicis ad tres drachmas simul viginti et tres cubiti Taeniae in foemina expulsi (*Diff. cit. p. 52. Cas. 2.*). Infanti autem sesquienni decoctum ex drach-

drachmis duabus radicis et quatuor vnciis aquae percolatum et edulcatum, ad dimidium cochleare ante meridiem quolibet bihorio datum, post quatuor dies plura taeniae frustra perlonga excussit (*l. c. p. 53. Cas. 3. WENDT l. c. p. 45.*). Est qui inertem pronunciat, si diu ante usum radix in pulverem redacta fuerit, hinc efficacissimam declarat in recenti pulvere (*Veckofkrift för Läkare, vol. 6. p. 172.*): vix vero ab odoribus, quae nares non valde afficiunt, vis dependet, quum et in decocto valeat.

Ast non omnibus arrisit haecce simplicitas, sed multi contra Taeniam eam tentantes vel purgantia cum illa commiscuerunt vel illi subiunxerunt, vel et praemiserunt varia corpus praeparandi causa. Exemplum eius supra ex DIOSCORIDE adfuit. Passim drastica resinosa, ut Scammonium, Gummi guttae, passim mercurialia placuerunt, vel alia, simul.

Eius quoque ratio est in specifico cel. HERRENSCHWAND, ut vel cognoscitur medendi norma, quam ipse tandem, post tot antea conceptas coniecturas vel diuersas narrationes ab ipso aliis factas, haud ita pridem publici iuris fecit. Differt

Ff 5

ista

illa mirifice ab exemplis istis, quae alibi (*Appar. med. vol. 4. p. 122.*) recensui, et coniungit remedia, quae nostris praecipue temporibus celebritatem insignem contra vermes nacta sunt. Ex quibus omnibus inter sese comparatis colligere proum est, modo excipiatur Gummi guttae, quod in omnibus praeeptionibus praesto est, mutasse eum sua consilia pro temporum serie, donec tandem lumina feriora aliorum petita coniungere in aegrorum salutem disceret. Ipse vero in experimentis (*Traité des principales et des plus frequentes maladies externes et internes 1788. p. 444. et Ordonnances p. 105.*) subsequentes regulas subministrat. Per bidduum, si ventriculo iustum robur competit, mane ieiuno stomacho et bihorium post modicam coenam, aqua, vel intra nebulam, capitur drachma vna pulueris radicis Filicis maris, vel sub eius defectu Filicis foeminae. Tertio die mane puluis ingeritur hicce: ℞ Gummi guttae gr. xij Sal. Absynth. neutr. gr. xxx Sapon. Starckey gr. ij. Misce intime D. ad chartam; fiant doses tales seorsim numero requisito. Hic puluis spatio duarum vel trium horarum plerumque vomitionem vnam vel alteram blandam, totidemque deiectiones aluinas ciet. Euacuationes hae leuantur bibendo post quam-

quamlibet poculum (gobelet) aquae tepidae vel duos cyathos infusi Theae; tres horas post capitur in cyatho iuseculi carnei vncia vna olei Ricini. Hora post haustus olei iteratur, et, nisi vermis non fecedat, tertius haustus bihorio post secundum capitur. Hunc excipit mitis alui deiection, et paullo post vermis in fellam perforatam deponitur. Si vero iter detrectat, applicatur vesperam versus clyfma ex partibus aequalibus aquae et lactis additis olei Ricini vncis tribus, et plerumque hoc vermem integrum cum suo filamento excutere solet. Haec ille, aliis licet verbis. Addo eum hancce medendi normam duplici taeniarum speciei parem reperisse et Solio et T. latae L., et quum vna subinde lumbrici fecerint, elucet, vel hocce eadem subigi posse.

Proximum est de Specifico sic dicto Nufferriano contra Taeniam dicere, quod cum Herrenschwandiano saltim ex descriptione, quae de hoc nouissime in vulgus prodiit, multum similitudinis habet. Vidua scilicet Chirurgi NUFFER (vel vt Galli scribere malunt Nouffer), degens in oppido Murten (Morat Gallis) pagi Bernensis, per viginti pluresque retro annos ex praecipis et exemplo
 mariti

mariti vita functi administrauerat arcanum remedium contra taeniam, quo non solum Heluetos multos, sed et peregrinos profapiae excelsioris et remotissimae patriae ad suas aedes allexerat. Fuit inter hosce Princeps BARANTINSKI ex Russia oriundus, qui die post suum aduentum ad foeminam illam integram Taeniam euacuauit. Redux autem Parisios nouam postquam taeniam dimidium annum post fenserat, eam ad se proficisci curauerat; nec iteratum experimentum inane tum fuit, sed intra quindecim horas taenia expulsa fuit, aliisque aegris, qui ibidem eius opem desiderauerant, idem successus contigit. Rumor efficaciae quum ad ipsas Regis Galliae aures perueniret, ecce post plura fausta in taenia laborantibus experimenta dedito studio instituta, et testimonio fauente ab experientissimis viris LASSONE, MACQUER, DE LA MOTTE, DE JUSSIEU, CARBURI et CADET lato, 18000 libris Gallicis solutis Rex sibi arcanum vindicauit, et euulgari permisit, vnde enata scriptio, quae rem totam declarat (*Precis du Traitement contre les Taenias ou Vers solitaires pratiqué à Morat en Suisse examiné et approuvé à Paris. Publié par ordre du Roi; à Paris 1775.* Recusa exstat haec commentatio in *Journ. de Medecine, tom. 44. p. 222. sqq.* ex quo fonte nominatim

natim subsequencia hausi. Versio eius Anglicana prodiit in SIMMONS's *Account of the Tenia and method of treating it. Ed. 2. Lond 1778*; Germanica Erlangae; item conf. *Beschreibung d. Bandwurms nebst den Mitteln wid. denselben, Kempten 1776.*). Initium curationis totius fit iusculo ex pane et multo butyro vesperi sorbillato, et, si aluo strictiori tentetur, subiungitur clystina ex foliis Maluae aut Althaeae mixtum pauxillo salis et oleo Oliuarum. Postridie summo mane specificus sic dictus puluis capitur, nimirum radicis Filicis maris drachmae tres in aquae destillatae Filicis vel florum Tiliae vel aquae communis vncis quatuor vel sex. Ad auertendam nauseam exinde nascituram, e re est corticem Citri conditum vel simile gratum masticare vel os eluere grato quodam liquore, vel olfacere acetum. Quodsi autem vere puluerem vomitu reiiiceret, post sedatum fastidium nouam dosin sumere oportet. Exactis postea duabus horis bolus purgans requiritur, cuius formula sequens: \mathfrak{R} Panaceae mercurialis Resinae Scammonii \widehat{aa} gr. xij. Gummi guttae gr. v. M. F. puluis subtiliss. et cum Confectionis de Hyacintho q. f. in bolum mediae consistentiae redigendus. In hominibus robustioribus et strictioris alui augetur quantitas singulorum

rum

rum medicaminum, in debilioribus et fenfilioribus diminuitur illa vel omittitur Gummi guttae vel bolus diuiditur in minores portiones partitim capiendas. Huic bolo mox superbibitur vasculum vnum vel duo infusi Theae viridis tenuis; dum vero bolus vim suam exferit, forbillat aeger per vices vasculum vnum vel alterum, donec vermis exclusus fuerit, quo facto iusculum carneum exhibere conuenit. Quodsi autem bolus aluum non sufficienter moueat, post quadrihorium drachmas duas ad octo falis Sedlicensis vel cathartici amari aqua calida solutas capere opus est. Vermis vel coaceruatim vel in longitudinem extensus secedit: posterius si fit, mora protracta in fella perforata et copiosus potus Theae debilis calidae commendandus, vel, nisi hoc sufficiat, iterata dosis falis purgantis absque variato situ, donec vermis omnino aliquando excutiatur, sed rarius modo post prandium deiicitur. Imo contingit subinde, vt abutum suum differat in subsequenter usque diem, quod si fit, primum iteratur puluis et horas duas post falis purgantis drachmae sex vel octo. Subinde puluis specificus solus, ante captum bolum purgantem, vermem euerrit, quod si fit, duabus tertiis modo boli vel eius loco sale vnice acquiescitur.

scitur. — Contra taeniam latam L. praecipue valere compertum (NUFFERIA; PALLAS in *neuen nord. Beytr.* vol. 1. P. 1. p. 55.). WAGLERUS (in GÖTZE *Naturgesch. d. Eingeweidewürm.* p. 276.) adeo ex inertia Nufferiani remedii coniecit Taeniam Solium subesse. Anne ideo minus potestatis exferit in Taeniam Solium LINNEI s. cucurbitinam PALLASII h. e. eam longis et angustioribus articulis sponte sese diiungentibus instructam, quod haec proboscide armata fruitur, ista autem proboscidem inermem gerit. NUFFERIA tamen suadet, vt tentamina in Solio L. iterentur; et hanc quoque ipsam vere expulsum experimentis constitit (*Precis du traitement &c. Cas. 2. 3.* SIMMONS *l. c. Append. Cas. 2. p. 61. Cas. 4. pag. 69.*). — Negari nequit praeter successum felicem, qua NUFFERIA et Murtoni et Parisiis gauisa est, alios quoque medentes spe sua non excidisse. Fauent huic medelae experimenta Parisiis pro exploratione remedii facta (V. *Precis cit.*), casus duo a cl. ESPAUD descripti (in *Journ. de Medecine, tom. 47. p. 139.*), casus alius in Anglia cl^{mo} SIMMONS (*l. c. pref. p. 17.*) obuius, aliique quatuor cum isto a cl. BLACKBURNE communicati (*l. c. p. 57. sqq.*), casus a cl. SEIP (*Diss. Sylloge obseruat. praef. KRATZENSTEIN, Hafn. 1782. in TOD.*

Bibl.

Bibl. vol. 9. p. 479.) commemoratus, alius recensitus a cl. SCHMALZ (*Chir. u. med. Vorfälle, p. 200.*). In Suecia non minus voto satisfecit pluries (Vid. *Veckoskrift för Läkare, vol. 4. p. 253.* BERG. *Mat. m. p. 849.*). Quod quidam ibidem (*Veckoskrift, vol. 5. p. 297.* et *vol. 7. p. 177.*), prout quoque cl. WEIKARD (*Verm. med. Schrift. P. 1. p. 71 sqq.*), qui tamen aliquando praestantiam eius expertus est, aliique, de inertia querantur, tanto minus mirum est, quum ipsa NUFFERIA illam subinde admittat. Vtinam medici semper addiderint contra quamnam speciem taeniae valuerit, nec ne. Verendum quoque, ne subinde ob cognationem malorum ex Taenia cum aliis morbis eius praesentiam suspicati fuerint, quando culpa caruit.

Trutinando tranquilla mente singula conamina et remedia in hoc curationis genere adhibita virtutis meritum inter plura diuisum deprehendo. Sunt, e. c. cl. SIMMONS (*l. c. Preface p. 7.*), qui bolo purganti totam vim adscribunt, vt qui plura comprehendit iunctim, quae singula alias vermes necare didicimus. Ast non sua laude esse exuendam ipsam radicem Filicis, constat ex efficacia, quam vel solam exercere supra indicaui, et experimentis

rimentis, quod aliquando iam ante bolum datum taenia fecefferit. Credi posset, mechanico modo radicem hanc vermibus infestam esse, intercipiendo adhaesionem siccitate sua ad latera intestinorum sub magna ista eius quantitate, qua veteres vsi sunt, item NUFFERIA: ast in decocto quoque valuit (V. supra p. 457.). Sufficit scire, quid efficiat, etiamsi modus nos lateat.

Non taeniam modo expellit Nufferiana curatio, sed et lumbricos intestinales. Ita puella decennis rustica, hisce hospitibus vnice tentata (Vid. DE MAN in *Nov. Act. nat. curios. vol. 7. p. 143.*), expulsis ad sexaginta sex vsque vermibus sanitatem absque conspicuis turbis recuperavit; ab eo tempore non dubitavit medicus in pertinaciori casu ad horum potissimum medelam confugere: tam parum sibi a ferocia effectus, quem alii reformidant, metuit. Difficilius tamen eliminari lumbricum taenia hac curatione, est qui innuit (ROSENBLAD *Diss. de taenia, resp. ACHARIO, Lund. p. 34. not. o.*). — In larvis muscae meteoricae expellendis, vnde multa incommoda exorta, casu viri singulari profecit (SPARRMAN in *Vet. Acad. Handl. 1778. p. 65*); contra hasce autem videtur plus potestatis inesse

Appar. medic. Vol. V.

Gg

bolo

bolo purganti quam radici Filicis, nam puluere eius licet larvae obiectae supra horam fuissent, feruarunt tamen pristinam alacritatem. — Maiori simplicitate vero ipsa radix lumbricos puellae quinquennis excussit, scilicet in electuario cum melle, data mane et vesperi radicis drachma vna (GMELIN *Diff. cit. p. 54.*).

Tam ante detectam Nufferianam medelam, quam postea a variis medicis similia remedia variato ordine et delectu tentata sunt, quorum commemorationem addere operae pretium duco. Cl. RENAUD (in *Hist. de la Societè R. de Medec. 1776. p. 279.*), antequam ista innotescerent, praecipere solitus fuit vesperi clyisma ex sapone aqua soluto, et sequentibus quinque diebus ieiuno stomacho radicis Filicis maris drachmam vnam ex aqua Portulacae, subiunctis tum bolis ex Aquila alba, Jalappa, Rheo et Melle; pro potu fuit decoctum radicis Mori. Hisce auxiliis expulsa a iuvene taenia Solium; et successit res casibus, quibus non successerunt Nufferiana. Ex mente cl. RUD. AUG. VOGEL (*Praelect. de cogn. et curand. praec. C. H. affect. p. 652.*) nihil valentius taenias eliminat, quam puluis ex radicis Filicis scrupulo dimidio et Gummi guttae granis tribus

tribus circiter, mane et vesperi per aliquot dies adhibitus. Hoc eodem cl. ALIX (*Obs. chirurg. fasc. 2. p. 127.*) taeniam Solium cum ducentis vermibus cucurbitinis excussit. Cl. DUNCAN (*Med. Cases and Observ. p. 409.*), praemissa mane radicis Filicis drachma vna, aliquot horas post electuarium ex Calomelano, Gummi Guttae et Cremore tartari cum syrupo simplici dedit repetitis eodem die vicibus, et casu singulari eandem taeniam emolitus est. Successus idem contigit in taenia cl^{mo}. OGILVY OF TORFAR datis Filicis drachmis duabus mane et aliquot horas post Jalappae vna drachma cum Calomelanos granis decem, dum medela fecunda vice exhiberetur (*SIMMONS l. c. p. 76.*).

Ista a praeceptis NUFFERIAE deuiatio partim pro scopo habuit turbas insignes varias, quae passim a stimulo boli purgantis enatae fuerant, euitare; quidam enim eum mox euomunt, alii tormina postea atrocia cum tenesmo sentiunt, eaque diuturna, deiectionem virium experiuntur, sudorem in facie erumpentem, subinde sanguinis tantillum per aluum excernitur, vel symptomata febrilia sese associant; nec aetati et temperiei singulorum congruus est, ita vt aliquando remedium ipso morbo

Gg 2

peius

peius extiterit. Nihilominus tamen ad reliquias eneruatae per Filicem taeniae emolindas, vel ad adiuuandum effectum, purgante vix carere possumus: quidni vero eligatur mitius, quod repetita dosi eundem effectum praestet, ac alterum fortius vno praebio captum. Eius generis est non cum simplici purgante comparandum oleum Ricini. Itaque ingestio puluere radice Filicis dosi a Nufferia praescripta, duas horas post olei huius vncia dimidia forbetur cum cyatho infusi Theae vel iusculi carnei debilis, et hic haustus iteratur omni femihora, donec aeger uncias duas et dimidiam vel tres uncias olei ingesserit. Ipsum hocce oleum solum taeniam subigere aliquando, alibi iam dixi (*Appar. medic. vol. 4. p. 219.*). Quam utile autem connubium eiusdem cum radice sit, quod cl. DUNANT (*Journ. de M. t. 49. p. 47. sq.*) iniunxit fretus sua experientia, vltius confirmat cl. BLACKBURNE (in SIMMONS *l. c. p. 71.*), qui hocce oleum vitello oui subactum cum aqua Hordei dedit. Aliquando sufficit duas horas post captum puluerem radice Jalappae grana viginti quatuor exhibere (WENDT *l. c. p. 45.*).

Reliquae virtutes medicae commemoratae de hac radice saltem hodie non multum mirationis faciunt.

ciunt. Laudata quidem passim instar roborantis, emmenagogi, vulnerarii, sed vbiuis dubia haecenus fide. Tam huic quam subsequenti speciei sterilitatem foeminis inducendi et abortum viui foetus et expulsionem mortui ciendi vis tributa a veteribus, THEOPHRASTO, DIOSCORIDE, GALENO, PLINIO aliisque. Recentius cum Filicis maris radice experimentum fecit, quod mirum, cl. OLIVER (V. *Journ. de Medec. tom. 12. p. 129.*) in foemina foetum mortuum vtero gerente decocto Filicis, eumque excussit mense sexto. Liberat eam ab hocce opprobrio SPIGELIUS (*Oper. tom. 2. p. 106.*) argumentis haud infirmis, et sane male ageretur cum iis gentibus, quae panem inde conficiunt. In cereuisia coctam incolae insulae Feroe eam contra calculum adhibent (SIM. PAULLI *Quadripart. p. 334.*). Qui in Britannia Gallica, item Normandia, ex radice Pteridis aquilinae sub annonae charitate panis paratur, sed malae indolis ad iudicium TOURNEFORTII (*Hist. de plant. des environs de Paris, vol. 2. p. 351.*), hunc iustius parari ex radice Filicis maris, vtpote frequentioris, arbitratur GUNNERUS (*Fl. Norveg. vol. 1. p. 5.*) non sine praeuiis aliquot exemplis. Radix et frons tam huius quam aliarum quarundam filicum densandis coriis ouillis et caprinis inferuit

(GLEDITSCH *verm. Abhandl. tom. 1. p. 24.*). Molestum ceteroquin, vt aliae proceriores filices, paucis et syluis vitium ob radices late diffusas, quibus suffocantur aliae stirpes et disseminationi arborum et fruticum impedimentum ponitur, vix arte extirpandum.

HERBA. Longe minori in pretio in re medica est. Ex libris tribus recentis linteo immixtis prelo eruuntur succi viscidi e luteo fusci amaricantis adstringentis vnciae sedecim. Aqua destillata fragrantem odorem habet. Herbae siccatae libra dimidia erogat extracti aquosi primi vncias duas drachmas sex et scrupulos duos, eiusque subdulcis leniter adstringentis tandem amaricantis. Eadem quantitas autem herbae offert extracti resinosi primi vnciam vnā et drachmas septem cum scrupulo vno (GMELIN *Diff. cit. p. 34.*). Multum salis alcali fixi contineri in ea, iam dudum cognitum. Sed curatius determinanda proportio: librae nouem cum dimidia siccae herbae combustione dederunt cinerum vncias decem cum dimidia. Inde erutae salis alcali fixi vnciae duae cum drachmis duabus, sed simul cinerum dictae quantitati inesse comperit tartari vitriolati tantillum et sal digestiuum
Syluii

Syluii ultra quadruplum, reliquum est terra calcarea et filicea item exiguum terrae metallicaeferrae (GMELIN *Diff. cit. p. 37.*). In Anglia huius et subsequenter filicis cineres lotricibus loco saponis vel lixiuii accepti sunt (RAII *Hist. pl. T. 1. p. 149.*). — Herba pecoribus prostrata in Noruegia penuriae foeni subuenit (GUNNER *Flora Norveg. P. 1. p. 5.*).

Anglis conferua turionum huius speciei, vel aliarum quarundam filicum olim in rachitide placuit (BOWLES apud RAIUM *l. c. p. 151.*). Ipse GLISSONIUS non spernit gemmas huius stirpis contra rachitidem, in formulis vel magis vel minus compositis (Vid. EJUSD. liber *de rachitide e. c. p. 380. sq.*). Conducunt et folia sicca huius aliarumque filicum ad puluina et culcitra, quibus rachitici incumbunt, quo plumarum loco leui pressione laxam cutem corroborant (V. SWIETEN *Comment. vol. 5. p. 619.*).

P T E R I S.

LINN. *Syst. veg.* p. 782. *Gen. pl.* p. 559.

551.

Pharm. FILICIS FOEMINAE *Radix.*

Pteris aquilina; frondibus supradecompositis, foliolis pinnatis pinnis lanceolatis, infimis pinnatifidis, superioribus minoribus LINN. *Spec. plant.* p. 1533. item BOLTON *Filic. Brit.* p. 16. tab. 10. *Filix ramosa maior* pinnulis obtusis non dentata C. B. *Filix foemina* FUCHS. *Hist. stirp.* pag. 569. Depicta quoque in BLACKWELL'S *Herbal* tab. 325. Perennat. Crescit in sylvis sterilibus et dumetis asperis.

Existimatur esse *Θελοπτερις* THEOPHR. et DIOSC.

Et haec quidem est *Filix foemina*, cuius practici libri crebro meminerunt, non *Polypodium Filix foemina* LINN.

RADIX longa, digitum crassa, solitaria, extus nigra, interne maculata, saporis visceris amarican-
tis et magis nauseosi, quam in *Filice mare*. Li-
brae eius tres erogant succi expressi uncias sex
tenacitate mellis instructi (CAR. CHRIST. GMELIN *Diff.*

de

de Filicibus, p. 28.) Ex radicis ficcae aqua decoctae libra vna pond. med. obtinetur extracti aquosi primi magna quantitas, scilicet vnciae nouem saporis amaricantis subadstringentis; extracti spirituosii primi autem emergunt ex eodem pondere radicis modo drachmae quatuordecim cum scrupulis duobus.

In laude contra taeniam apud multos pari passu cum Filice mare ambulat, quin quidam hanc Pteridem seorsim memorant, vel alteri praeferunt. Ita HALLERUS (*Hist. stirp. Heluet. n. 1688.*) virtutem anthelminticam ad hanc restringit; ALSTON'S (*Lectures on the Mat. m. vol. 1. p. 446.*) potiorrem huic inesse significat. Est haec (Fougere femelle) praecise, quam ANDRY (*Generation des vers dans le corps de l'homme, p. 170. sqq.*) tantopere celebrat: nolo formulam largae farraginis citare, sed potius probo praebium simplex istud ex radicis huius drachmis duabus cum melle vel radicis drachmis tribus cum vino albo; cuius vero remedii repetendi ter vel quater per interuallum vnus diei, quo laxans praebetur, incidit necessitas. Iphis infantibus, qui mammis inhiant, conducit mane data ad drachmam dimidiam in duas portiones

Gg 5 diuisam

474 FILICES. PTERIS AQUILINA.

diuisam cum pauxillo lactis, subiuncto purgante postero die (*l. c. p. 172.*). An haec radix intraverit arcanum illud olim celebratum Eau de Fougères cl. ANDRY, non dixerim: numerosa alia recipere post mortem eius gener DIONIS, qui in lucri communionem transferat, edixit (*Conf. VAN SWIETEN Comment. tom. 4. p. 729.*).

Lumbricis haec quoque radix aduersa est. Puer triennis quum pulueris eius drachma dimidia cum melle in electuarium redacta mane et vesperiteretur, post secundam iam dosin lumbricos eiecit, aliosque post tertiam, vnde symptomata febrilia aliaque mala ex vermibus cessarunt (*GMELIN Diff. cit. p. 55.*).

Nolo ornare hanc stirpem aliis virtutibus illi adscriptis, quum non multa sed certa pro scopo habeam.

ADIANTVM.

A D I A N T V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 790. *Gen. pl.* p. 560.

552.

Pharm. CAPILLORVM VENERIS vulgo,
ADIANTI Ph. Paris. *Herba.*

Adiantum Capillus veneris; frondibus decompositis, foliolis alternis pinnis cuneiformibus lobatis pedicellatis LINN. *Spec. pl.* p. 1558. JACQU. *Misc. Austr.* vol. 2. p. 77. tab. 7. BOLTON *Filic. Brit.* p. 54. tab. 29. *Adiantum foliis Coriandri* C. B. Perennat locis vdis, in muris, petris, ad oram puteorum Europae calidioris, vt Galliae australis, Italiae. Repertum et in Heluetia transalpina (HALL.), in insula Scotica Arron (LIGHT-FOOT), Vergesti (SCOPOLI), Goritiae (JACQU.).

Substituuntur huic passim aliae species. Nimirum *Adiantum pedatum* L. depictum in CORNUTI *Canadens. pl.* tab. 6., quod nomine *Adianti Canadensis* vel *CAPILLI VENERIS CANADENSIS* in *Ph. Paris.* venit, et ob odoris fragrantiam a quibusdam praefertur (GEOFFROY *Mat. medicale*, tom. 5. p. 54. LEWIS *M. m.* p. 19. WITTEWER *Diff. idea dispensatorii nostris temporibus accommodati*, p. 20.), tam in Galliae, quam

quam feriori tempore in Angliae officinis vsitatum. Ex barbaris Americae septentrionalis vrbici in malis variis pectoris illud adhibere didicerunt; indeque factum est, vt quotannis in Galliam magna copia transmittatur (KALM *N. amer. Resa*, vol. 3. p. 338.). Ab aliis (BEAUMÉ *Elem. de Pharmacie*, tom. 2. p. 197.) praefixo aequiparatur. Porro *Adiantum aethiopicum* L. in Capite bonae spei (THUNB. *Diff. de medicina Africana*. p. 4.) eligitur. In REGNAULT *Botanique* sub nomine Le Capilaire commun depingitur *Asplenium Adiantum nigrum* L. (Cfr. *Fl. Dan.* tab. 250. BOLTON *Filic. Brit.* p. 30. tab. 17.), vt vera stirps, quam et pro syrupo Capillorum veneris adhiberi nec carere virtutibus medicis, iam TOURNEFORTIUS declarauit (*Hist. des Pl. des envir. de Paris*, vol. 2. p. 346.).

HERBAE praefixae speciei sapor subdulcis sub-austerus, odor fragrans etsi debilis, qui ipse infusa aqua feruida praecipue percipitur. Infusio vel decoctio cum aqua vestigia mucilaginis prodit. Plus eius extrahit aqua, quam spiritus vini. Dudum in morbis pectoris, vt tussi, repletionem pulmonum pituitosa, raucitate, apud multos in existimatione fuit, ridentibus aliis credulitatem. Nemo prudentior efficacioribus illam medicaminibus annumerabit.

ADIANTVM CAPILLVS VENER. 477

bit. Inertem vero omnino pronunciare eam dicta non fiunt. Optimum efflet in infuso theaeformi illam capere, ope facchari edulcando, qua forma etiam parceretur iacturae partium odorarum. Sed praeprimis virtutem SYRUPO excipere placet.

Hic in Gallo-prouincia abunde paratur, indeque in alias regiones transmittitur. Ad fragrantiam herbae feruandam e re est, post coctionem fyrupi illum adhuc calidum superinfundere herbae ruditer concisae, et moram illi concedere, donec refrixerit, dein colare. Odor gratior illi impertitur, si post colaturam, antequam omnino refrixerit, aquae florum Naphae tantillo impraegnatur. Venalis saepe a fraudulentis hominibus male effingitur, omittendo herbam et contra ea soluendo mucilaginem Gummi Arabici vel aliam aqua saccharata; quin quidam merum saccharum aqua solutum eius nomine vendunt. In leuioribus pectoris affectionibus ex dictorum numero ferendus, dum vel ad exigua cochlearia ingeritur, vel loco sacchari infuso Theae admiscetur vel in linctibus mixturisque cum aliis capitur.

PRAEPA-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SYRUPUS CAPILLORUM VENERIS SIMPLEX *Ph. Würt. p. 205.* Consueto in syrupis more paratur, addita aqua Rosarum vel florum Naphae. De virtute iam dictum. Saepe vices fyrupi sacchari simplicis in formulis agit.

SYRUPUS CAPILLORUM VENERIS COMPOSITUS *l. c.* Ultra rem additamentis variis pectoralibus auctus. Inusitatus.

ASPLENIVM.

LINN. *Syst. veg. p. 784. Gen. pl. p. 560.*

553.

Pharm. LINGVAE CERVINAE f. SCOLOPENDRII *Herba.*

Asplenium Scolopendrium; frondibus simplicibus cordato-lingulatis integerrimis, stipitibus hirsutis
 LINN. *Spec. pl. p. 1537. BOLTON Filic. Brit. p. 18. tab. 11.* Var. *a.* Lingua ceruina officinarum c.B.
 Icon: CURTIS *Flor. Lond.* REGNAULT *Botaniq. La Langue de Cerf.* Perenne in rupibus et umbrosis locis Europae australioris.

Haec

ASPLENIVM SCOLOPENDRIVM. 479

Haec et subsequentes tres species vna cum Adianto aureo offic. olim HERBARUM QUINQUE CAPILLARIUM in pharmacopoliis venerunt, singulisque suppare vires tributae. Hodie neque figillatim neque iunctim magno in pretio sunt. Adstringere omnes leniter et sapore et colore fusco nigricante, quem solutioni vitrioli martis conciliant, cognoscitur. In roborandis visceribus, profuuiis aluinis et haemorrhagiis coërcendis, sabulo pellendo, obstructionibus lenioribus praecipue lienis referendis, valere olim iusto maiori fiducia creditum. Non suppetit haecenus, vera et enucleata experientia priuas herbarum harum vires excutere. Differre in quibusdam, et odoris et saporis praeter dictum diuersitas iam significat.

HERBA Scolopendrii, dum recens, fricta odorem subnauseosum spargit, qui autem siccando eam perit. Intrat SPECIES VULNERARIAS Heluetis nomine FALLTRANK notas. Infusum theaeforme aptissimum.

Pharm. CETERACH Herba.

Asplenium Ceterach; frondibus pinnatifidis, lobis alternis confluentibus obtusis LINN. *Syst. veg.* p. 784. BOLTON *Filic. Brit.* p. 20. *Ceterach officinarum* C. B. ICON: REGNAULT *Botanique Le Ceterac.* Perennè in rupibus et muris Europae australioris.

HERBAE huic praeter subausterum saporem mucilaginosus competit. Hinc forsitan pectoralis habita. Sabulum renum mouisse in infuso data illustri exemplo legitur, quo praegresso auide in Gallia eam tentarunt (LEWIS *Mat. med.* p. 203.).

555.

Pharm. TRICHOMANES *Herba.*

Asplenium Trichomanoides; frondibus pinnatis, pinnis subrotundis crenatis LINN. *Syst. veg. ed.* 12. p. 690. *Asplen. Trichomanes* BOLTON *Filic. Brit.* p. 22. *tab.* 13. In isto libro LINNEUS primo epitheton *Trichomanes* antea (*Spec. plant. p.* 1540.) vſitatum, mutavit in alterum, confuſionis cum aliis quibusdam ſpeciebus congeneribus euitandi cauſa. *Var. a.* *Trichomanes* ſ. *Polytrichum officinarum* C. B. *Icon: Fl. Dan. tab.* 119. REGNAULT *Botan. Le Politric.* Perennat in muris et rupium ſiſſuris.

HERBA ſaporis mucilaginofi, aliquantum dulcis cum auſteritate. Hinc in raucitate et tuſſi ex pituita collecta olim non ſpreta, et Capillo Veneris ſuppar iudicata. Etiamnum in tam rigoroſo ſelectu recipit herbam *Pharmacopoea Edinb. a.* 1783. p. 63. et *Pharm. Lond. Spec. 2. p.* 15. Et diu intravit SYRUPUM DE ALTHAEA *Ph. Ed.* 1758. p. 59.

Pharm. RVTAE MVRARIAE Herba.

Asplenium Ruta muraria; frondibus alternatim decompositis, foliolis cuneiformibus crenulatis
 LINN. *Spec. pl.* p. 1541. BOLTON *Filic. Brit.* p. 28. tab. 16. *Ruta muraria* C. B. Var. I. HALLER. *Hist. stirp. Helv.* n. 1691. Icon: *Fl. Dan.* tab. 190. REGNAULT *Botan.* Rue de Murailles. Perenne, in muris vulgare.

Defueuit HERBA, vt ceterae capillares dictae. Becchica praecipue praedicatur, et CHOMELIUS putat, se pitifana ex eadem, saccharo edulcata, vlcus pulmonum ex pleuritide praegressa enatum euacuasse et sanasse (*Usuell. tom. I. p. 116.*). Rara felicitas ex remediis, nisi vires, aetas, integritas humorum et sedes commoda, obsecudent.

EQVISE-

EQUISETVM.

LINN. *Syst. veg.* p. 778. *Gen. pl.* p. 559.

557.

Pharm. EQUISETI *Herba.*

Equisetum aruense; scapo fructificante nudo; sterili frondoso LINN. *Spec. pl.* p. 1516. *Equisetum aruense*, longioribus setis c. B. Icon: CURTIS *Fl. Lond.* Perenne, vulgare agrorum vitium. Floret vere, scapo florifero autem euanido frons emergit, tota aestate vigens.

Praefixi hanc speciem auctore LINNEO in *Materia medica*. HALLERUS autem (*Hist. stirp. Helv. n.* 1677.) ad *Equisetum palustre* et *limosum*, quae in vnam speciem coniungit, virtutes medicas refert. ALSTONUS (*Lectures on the Mat. med. pag.* 133.) et *Equisetum fluuiatile* et *aruense* admittit; cl. BERGIUS (*Mat. med. p.* 841.) iterum *Equif. hyemale* sub EQUISETI MAIORIS offic. nomine, tribuens EQUISETI MINORIS offic. nomen *Equiseto aruensi* L.

Itaque hae stirpes prout genere iunguntur ita et viribus conueniant, saltim in plerisque. Aliqua tamen dissidentia exoritur in recensu virium vel

Hh 2

nocen-

nocentium vel proficuarum dum vnice saepe Equifeti nomini inhiandum est. Parce valde in vniuersum vsurpatur.

HERBA adstringens omnium fere iudicio est. Negatur id ad minimum de Equifeto aruensi, vt cuius infusum non nigrescit per vitriolum martis. A bobus Equif. aruense intactum relinquitur, praeterquam peregrinis vel fame coactis, qui ex hocce pabulo tabescunt (LINN. *Flor. Suec.* p. 367.). Ex Equifeto copioso inter pauca gramina crescente demesso et in horreum illato, quo vaccae et oues per hiemem faginatae, paucissimae absque abortu euaserunt (JO. HEINR. SCHULZE in *Atf. nat. curios.* vol. 1. p. 521.). Similia de E. hyemali narrantur, vaccas praeterea inde iacturam dentium pati (GOTTSCHED *Fl. Pruff.* p. 66.). Diarrhoea in vaccis enascitur, quin immedicabilis, vt HALLERUS (*l. c.*) casu singulari obseruauit. In armentis mictum cruentum quoque creat (*Holl. Mäatschapp.* tom. 8. p. 159.).

Inde iam ad vim lotii pellendi, quae hinc inde notatur (LINN. *Mat. med.* HALL.) concludi quodammodo potest. Sed et profuit Equifetum aqua decoctum ac calide extrinsecus pūbis regioni impositum, eiusque fomentum in connubio decocti
pro

pro potu (RIEDLINUS in HEUCH. *Oper. pag. 253.*).
 Cum quibus haud facile comparari potest aliorum
 laus in mictu cruento sedando (*Comm. Nor. 1733.*
p. 286.). In nephritide calculosa decoctum herbae
 Equiseti ex cereuisia alba adiecto butyro et melle
 tanquam domesticum, sed non spernendum reme-
 dium proponitur (HOFFM. *Med. syst. tom. 4. P. 2.*
p. 386.). Dum dissuadet in calculo HOYERUS (*Ac.*
nat. curios. Cent. 1. 2. p. 127.) ex casu vnico Equi-
 setum, non de eo solo, sed combinato cum baccis
 Juniperi in puluere loquitur. Dissensus hi tanto
 nocentiores esse possent, nisi in hodierna praxi me-
 dica rarissimum esset Equiseti nomen.

ORDO LII.

M V S C I.

LYCOPODIUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 793. *Gen. pl.* p. 561.

558.

Pharm. LYCOPODII f. MVSCI CLAVATI
Semen; Herba.

Lycopodium clavatum; foliis sparsis filamentosis, spicis teretibus pedunculatis geminis LINN. *Spec. plant.* p. 1564. Muscus terrestris clavatus c. B. *Lycopodium vulgare pilosum amfragosum et repens* DILLEN. *Hist. musc.* p. 441. *tab. 58. fig. 1.* Depictum quoque sistunt *Flor. Dan. tab. 126.* et REGNAULT *Botan. Le Pie de Loup.* Perennat in fyluis abiegnis item in torfaceis, ericetis, inuiis arenosis.

SEMEN f. PULVIS, POLLEN, SULPHUR f. FARINA (vt hodie Suecis) Lycopodii latet forma pulueris pallide flauis in spicae binaluibus et reniformibus capsulis, vt DILLENIIUS HALLERUSQUE illas vocant, vel antheris, vt LINNEUS nominat. Hic ipse prout
pro

pro vero antherarum polline, non femine, istum puluerem habet, ita et HALLERUS (*Hist. stirp. Helv. P. 3. p. 19.*). Erumpit sponte capsulis dehiscen-
tibus; pro usu autem muscus refecatur, antequam squamae spicarum pateant, et ficcato eo dein domi-
conquassatione spicarum puluis excutitur. Maturatio contingit Augusto mense vel Septembri. Cri-
bratione facta seruatur vasis probe clausis.

Puluis hic omni odore et sapore destituitur. Aquae iniectus superficiem seruat, diuturna tamen agitatione pars fundum petit. Constat ex globulis minutissimis. Contrectatus digitis mollitiei sensum excitat et potius pinguedinis quam ficitatis, et adhaeret digitis. Insperfus flammae candelae vel alius ardentis corporis accenditur cum fulguratione et strepitu, non autem candenti carboni impositus, super quo ipso fumans lente consumitur.

Aqua valde exiguum extrahit, scilicet ex pul-
veris vncia vna grana modo octo; spiritus vini au-
tem octauam totius partem, quae ipsa vel extra-
ctum resinofum vel oleum est, vtrumque nauseosi
saporis (NEUMAN. *Chym. vol. 2. P. 3. p. 263. sq.*).
Plures quoque igne aperto naturam eius rimati
sunt (WEDEL. *Diss. de musco terrestri clauato, p. 19.*

NEUM. *l. c.* p. 262. BERG. *Mat. med.* p. 852.). omnesque copiam olei empyreumatici obtinuerunt, e. g. NEUMANNUS, qui ex quatuor vncias pulueris huius supra duas cum dimidia vncias eius elicuit. Paullo minus cel. BERGIUS, qui et curatius in diuersam transgressorum naturam inquisiuit; etenim eadem quantitas pulueris erogauit phlegmatis aciduli lutei drachmas sex, olei liquidi nigricantis totidem et olei butyracei collo vasis retorti adhaerentis fusco lutei drachmas duas, remanente in fundo carbone atro fragili. Sic igitur eadem redundant ex hoc puluere, ac ex cera, quam apes ex polline antherarum effingunt. Puluis quoque Lycopodii proxime dicto pollini e. c. ex Abiete, Typha, Lupulo rel. specie et colore simillimus est.

Sane omni attentione dignus iste in medicina est, si vel vnice contra intertriginem infantum tenellorum valeret. In hac vero et efficacissimus est, et tutior longe cerussa, quae saepe eclampsiam suscitatur, et puluere cyprio insperfo, qui scabiei saepe causa existit. In omnibus familiis, certe in Suecia hoc sine notissimus (Conf. ROSENSTEIN *om Barns Sjukd.* p. 25.). Simplex insperfo per flocculum Gossypii sufficit ad excoriationem arcendam et, vt ipse

ipse vidi, amplam profundamque superandam. Casu difficiliori, quo iam pus contrahi coepit, fidum reperi Vnguentum, a ROSENSTEINIO (*loc. cit.*) commendatum ex Vnguenti rosati (non cerati, vt iste innuit, quoniam hoc iusto durius est) vncia dimidia, Florum Zinci, Farinae Lycopodii drachma vna. Extensa etiam pulueris Lycopodii applicatio ad vlcera manantia serpiginosa, vlcera crurum (HELWICH in *Ephem. nat. cur. Cent. 9 et 10. p. 316.*). — Vulgaris est pro pilulis conspergendis ne cohaereant mutuo, et quo sapor ingratus paullisper celetur.

Non aequae certa sunt, quae de vsu interno sequuntur, quibus tamen fides olim habita haud mediocris. Vrinae difficultati subuenire perhibetur, cuius retentio in infante quum causa existeret epilepsiae, vtrumque malum puluere sublatum fertur (WEDEL. in *Misc. nat. curios. Dec. 1. Ann. 3. Obs. 15.*). Nominatim in difficultate vrinae infantum laudatur (WEDEL. *Diss. cit. p. 26.* LENTIL. in *Miscell. nat. cur. Dec. 3. App. ad ann. 5 et 6. p. 98.*). Nephriticis (WEDEL. *Dissert. l. c.*), imo calculosis (CONR. GESN. *Epist. p. 92. b.*), prodesse pariter creditus. Infantibus laborantibus cardialgia et torminibus

Hh 5

ventris

ventris flatulentis a mulierculis Misnensibus, certe non conspicua auctoritate, olim propinatus (GARMANN. in *Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 1. Obs. 17. p. 198.*). Vt taceam alia, vix credibilia a WEDELIO (*Diff. cit.*) vbertim propofita.

Fulguratio, quam dixi puluere flammae in-
 sperfo conspici, ignibus artificialibus idoneum
 eundem reddidit. Quo fine et Persae illum in
 Russia copiose coemtum item Russi adhibent (OLEA-
 RII *Reisebeschreibung nach Musfkau und Persien, lib. 4.
 cap. 24. p. 342.*). Serius innotuit substitui huic
 eodem scopo posse pollen Typhae latifoliae L. quod
 commodius colligitur (NITSCHMANN in *Beschäftig.
 Berl. naturf. Freunde, vol. 3. p. 437.*).

HERBA. Rarius longe praecipitur. Vomitum
 in quibusdam decoctum ciet (WELSCH in *Mischomim.
 infert. Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 31.
 VICAT Memoire sur la Plique Polonoise, p. 58.*). In
 plica Polonica testimonio non vno eximia praestat,
 indeque stirps haec Plicaria dicta. Eo fine deco-
 ctum tam interne, quam ad lotionem capitis ad-
 hibere visum est, item linimento herbam excipere;
 in comparatione cum aliis medicaminibus adeo
 omnem paginam absoluerre expertus quidam affir-
 mat

mat (*Breslauer Samml.* 1720. p. 403.). Quibusdam placet herba Lycopodii et Brancae vrsinae iunctim coquere et fermento addito acidiusculum potum parare, sicque pro consueto potu et ad iuscula fumere; non neglecta tamen lotione ope decocti saturati (A BERNIZ in *Miscell. nat. cur.* Dec. 1. Ann. 2. p. 94. sqq.). Suffecit subinde sola decocti cum aqua vel cereuisia parati fomentatio calida vel tepida per lintea bis vel ter de die, vnde dolores ac spasma sopiti, cutis rigida et arida emollita, pori ac meatus obstructi et contracti referati sunt (ERNDETEL *Warsavia physice illustr.* cap. 6. p. 210.). Magni quoque facienda est hac in re experientia cl. VICAT (*l. c.* p. 58.), qui semper salutarem effectum sibi attulisse in aegris huius generis asserat, continuans usum decocti, quamdiu absque vomitionibus illud ferre valuerunt.

Integritatem restituere vino pendulo seu fluctuanti, quod iam lentorem contraxit, Lycopodium in dolio suspensum legitur (SCHWENCKFELD *Catal. stirp. et fossil. Siles.* p. 141.). Imitatione dignum est, storeas (Matten) palmaris circiter crassitie parare ex recenti huius vel Lycopodii annotini herba apte contexta, pro calceis ante introitum perianuas

ianuas conclauium detergendis, prout vulgare in Suecia est; ita et munditiei conclauium consulitur et oculi grata virescunt.

559.

Pharm. MVSCI ERECTI Herba.

Lycopodium Selago; foliis sparsis octofariis, caule dichotomo erecto fastigiato, floribus sparsis LINN. *Spec. pl. p. 1565.* Selago vulgaris Abietis rubrae facie DILLEN. *Hist. musc. p. 435. tab. 56. fig. 1.* Muscus erectus ramosus saturate viridis c. B. Selago tertia Thalii JAC. BREYN. in *Miscell. nat. cur. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 183. c. fig.* Depictum porro vide in *Flor. Dan. tab. 104.* Perenne in rimis faxorum, fyluis acerosis, iuniperetis sterilissimis Europae borealis; nobis in Bruçtero.

Rusticis loco natali hinc inde domesticum; in reliqua praxi medica desuevit.

HERBAE fapor non amarus nec acris, attamen gustui aduersus. Vomitum ciet vehementem (BREYN. *l. c. p. 184.*); item aluum fortiter purgat. Decocto in hunc finem vtuntur in Ingria (GORTER *Fl. Ingr. p. 66.*); infuso in Smolandia (LINN. *Amoen.*

Amoen. vol. 7. p. 305.), vbi in dosi saepe peccant, quae hactenus non satis definita est. Meretrices foetum ea pellere aliquando tentarunt, vnde olim ex officinis suspectis hominibus non vendita (*BREYN. l. c.*). Rustici Suecici narratur exemplum, qui se ipse coniugem et familiam siphilitide laborantes decocto sanauit (*LINN. l. c. p. 382.*). Lotione decocto facta rustici in Suecia equos, vaccas, sues aliaque pecora a pediculis liberant (*l. c.*). Anceps vero est periculum in hominibus contra haec infecta, caput enim inde turbari maxime, cognitum (*BREYN. l. c.*). Sugillationes ex lapsu in fomentatione discutit plurimum consensu.

POLYTRI-

POLYTRICHUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 795. *Gen. pl.* p. 563.

560.

Pharm. ADIANTHI AVREI *Herba.*

Polytrichum commune; caule simplici, anthera parallelepipedata. Var. *a.* LINN. *Spec. pl.* p. 1573. *Polytrichum aureum maius* C. B. *Polytrichum quadrangulare vulgare*, Jaceae foliis ferratis DILL. *Hist. musc.* p. 420. tab. 54. fig. 1. Imaginem quoque sistit *Fl. Dan.* tab. 295. item REGNAULT *Botan.* La Percemouffe. In locis vliginosis et humidis crebrum.

HERBAE vsus euiluit et quae passim de ea recensentur vires fidem fere superant et superstitionem redolent. Capillarium vna, sicque communi cum reliquis laude sreatui pituitae in pulmonibus collectae promouendo apta iudicata, aequae ambigua auctoritate. Decoctum capillorum radices firmare, et caluitiem tollere creditur. Adstringit certe aliquantum, hinc sine dubio salus in calculosis et obstructione viscerum percepta (Conf. FUCHS. *Hist. stirp.* p. 629.).

Sunt

Sunt et oeconomica quaedam commoda, quae ruri inde petuntur. Ita aspergilli loco est haec stirps ad panes vel alias res eodem rigandas. Ob bibulam naturam spongiae vicibus fungitur pro absorbenda aqua. Scopas quoque inde Westrogothi conficiunt, quibus furnos euerrunt. Huic vsui accommodatior mihi videtur, quam pro verriculis vestium puluere conspurcatarum, quae inde Belgae parare feruntur (JO. BAUH. *Hist. stirp. tom. 3. p. 753.*). Vrsi lectum inde sibi parant hiemationi intenti (CONF. LINN. *Amoen. acad. vol. 7. p. 379. 380.*). Ea Lappones sese obtegunt sub dio pernocantes frigida nocte (*l. c.*). Hisce vsibus tanto magis idonea est, quum aliquando ad longitudinem cubitalem perueniat. Et pro stragulis excinditur cespes quadrangularis trium vlnarum latitudine et longitudine, nimirum ex Polytricho pro foeminino habito, et quatitur nonnihil, vt folia acerosa, si qua immerfa, et terra adhaerens separentur. Corpori autem contigua est modo pars a solo auersa; sic sanus mollisque lectus obtinet. Lectu digna sunt, quae disertis verbis flore aetatis de hac re memoriae prodidit diuus LINNEUS (*Fl. Lapp. p. 312.*).

 ORDO

ORDO LIV.

A L G A E.

L I C H E N.

LINN. *Syst. veg.* p. 805. *Gen. pl.* p. 566.

561.

Pharm. VSNEAE f. MVSCI CRANII HVMANI
Herba.

Lichen saxatilis; imbricatus foliolis finuatis scabris lacunosis, scutellis folio concoloribus LINN. *Spec. plant.* p. 1609. — — scutellis badiis *Syst. veg. ed.* 13. p. 806. HOFFM. *Enumer. lichen.* p. 84. tab. 16. fig. 1. Lichenoides vulgatissimum cinereo glaucum lacunosum et cirrosum DILL. *Hist. musc.* pag. 188. tab. 24. fig. 83. Lichen opere phrygio ornatus VAILL. *Botan. Paris.* tab. 21. fig. 1. Lichen laciniatus, β arboreus WEISS. *Pl. crypt. Gott.* p. 56. Sermo hic est praeunte LINNEO in *Mat. med.* non de illa Varietate, quae rupibus adhaeret, sed de arborea, in arborum corticibus vulgari, nec in sepibus et aliis lignis vetustis rara.

Triste

Triste monumentum struit credulitatis et superstitutionis, quum olim praestantiam singularem a lichenibus vel muscis expectarent, qui craniis humanis innascerentur, cuius humanae imbecillitatis memoriam seruant multi vetustiores libri practici et de materia medica conscripti (Exempla vide, si placet, in ZORN. *Botanol. med.* p. 447.). Aditus aëris liber ad harum stirpium generationem quum requiratur, in craniis hominum violenta morte abreptorum et sub dio iacentium quoque procrefcere posse palam est. Non vna autem nomine *Vfneae* selecta: sed quaedam *villosae* dictae ex *Hypni* genere (Conf. DILLEN. *l. c.* p. 190. VOGLER *Diff. de muscis et algis valetud. seruiantibus*, p. 15.); aliae autem *crustaceae*, scilicet *Lichen puluerulentus* SCHREB., *saxatilis* et *omphalodes* L. Eminent praeiudicio *Lichen saxatilis*. Si quid vere in haemorrhagiis, dysenteria et vulneribus valuerit, id foli licheni, non cranio humano, deberi hodie quilibet agnoscat. Nec ab hocce quispiam derivabit amplius vim antepilepticam, quae in ipso lichene magis quam dubia est.

Longe dignior hic lichen est, qui notetur ob vtilitatem in arte tinctoria, in qua serioribus

Appar. medic. Vol. V. Ii tempo-

temporibus lichenum pretium curatius stabilitum est, LINNEO, ni fallor, facem praefereute; (qua de re consuli possunt cll. GEO. FRANC. HOFFMANN *Diss. de vario lichenum usu*, Sect. I. Erlang. 1786. et *Commentatio* EJ. ab acad. Lugdunensi Gall. *praemio distincta*; AMOREUX *Recherches et experiences sur les divers Lichens* 1787; item WILLEMET *Lichenographie economique* 1787.). Nec rustici modo in Oelandia et Gothlandia colore bruno s. purpurascete fila lanca eo tingunt (LINN. *Oländska och Gothländska resa*, p. 30. 101. 209.), sed et praestantioris ordinis homines in Noruegia eo lanam pro suis vestibus imbuunt. Et Leithae in Scotia officina prostat, in qua ducenti homines occupantur hocce lichene colligendo, qui in pulverem redactus et aqua maceratus colorem pulchrum et constantem chermesinum erogat (FERBER *N. Beyträge zur Mineralgeschichte*, vol. I. p. 455.). Pro additamento vario alii quoque inde colores emergunt (V. HOFFM. *l. c.* p. 27.).

562.

Pharm. MVSCI ISLANDICI Herba.

Lichen Islandicus; foliaceus adscendens laciniatus, marginibus eleuatis ciliatis LINN. *Spec. pl.* p. 1611.
 Var. α . CRAMER *Diff. de Lichene Islandico, Erlang.* 1780. *Lichenoides rigidum*, eryngii folia ferens DILL. *Hist. musc.* p. 209. *tab.* 28. *fig.* 111.
Lichenoides islandicum HOFFM. *Pl. lichenof. vol.* 1. *fasc.* 2. *tab.* 9. *fig.* 1. p. 41. Conf. icon in *Flor. Dan.* *tab.* 155. Crescit in septentrionalium regionum fyluis acerosis sterilibus super terra, item locis alpinis et montanis. Nec fugit australiores regiones, vt Italiam superiorem, Galliam meridionalem, Heluetiam, Auftriam. Copiosus in Islandia prouentus et vsus nomen dedit. Nobis creberrimus in fyluis Hercynicis et monte Bruçtero.

Princeps lichenum, quin totius algarum familiae est, si vsum spectes, vt qui tam corpori salubriter alendo sufficit, quam morbis variis alias deuictu difficilibus arcendis, auerruncandis. Inter praestantissima igitur hodie medicamina splendet, qui ante aliquot annos in enumeratione horum

Id 2

vel

vel omiffus exffitit e. c. in cll. LEWIS, ALSTON, SPIELMANN libris de *Mat. med.*, vel breui modo difquifitione diftinctus.

In colligendi eum tempore Iflandorum more merito imitamur, qui illum pro vfu cibario nonnifi aëre humido inualefcente vel pluua incidente congerunt, quoniam ficca tempeftate vel fole fplendente a mufcis vel faxis, quibus inhaeret, aegrius diuellitur, facile frangitur et manus cufpidibus marginis lacerat. Arbitrantes triennium requiri ad perfectionem acquirendam, tertio tantum anno eundem locum petunt (OLAFSEN *Reife durch Island*, vol. 1. p. 85.).

Nihil in odore memorabile hic lichen habet, praeter algarum et fungorum folitum; decoctum vero eius aqua factum nonnihil fragrans fentitur, lacteum vix ita. Maflicatione amarus fapor mox euoluitur, qui tamen nihil ingrati admixtum habet, licet fatis intenfus. Aqua coctione recipit eum, fed adeo tamen tenax inhaeret licheni, vt decoctum vigefimum adhuc manifefta amaritiei veftigia prodat (EBELING *Diff. de Quaffia et Lichene Iflandico*, p. 40.). Lac fi fubftituitur, ob oleofas fuas partes amaritiam aliquantifper temperat. Penetrat ama-

rities

rities stirpis in ipsum lac nutricis, ita vt illud sugere infans detrectet (KÖLPIN casu singulari in PALLAS *N. nord. Beytrüg. vol. 2. p. 343.*). Decoctum aqua factum colorem luteum prae se fert, affusa autem solutione vitrioli martis colorem induit rubrum (EBELING *l. c. p. 40.*); et alio experimento infusum aquosum induit hocce additamento colorem e rubro badium, magis tamen rubrum, quam badium (CRAMER *l. c. p. 21.*). Lacte coctus hoc per triduum et ultra contra coagulum tuetur (MYGIND in SCOPOLI *Ann. hist. nat. 2. p. 113.*).

Complures exstant, qui chemicis experimentis in naturam eius abditam inquirere tentarunt, et horum quidam a vehementiori ignis gradu adhibito lucem quoque exspectarunt, prouti HIÄRNE in *Vet. Acad. Handl. 1744. p. 176. sqq.*) et cl. FUCHS (in CRELLS *chemisch. Annal. 1787. vol. 1. pag. 144.*). Equidem praecipue subsistam in iis experimentis recensendis, ex quibus aliquod in re medica commodum peti potest. Ex lichenis vnciiis quatuor, cum aqua repetito affusa coctis, mucilaginis e rubicundo cinereae albicantis subamarae vnciae fedecim cuidam rem exploranti emerferunt (TROMSDORFF *Diff. de lich. Island. p. 12.*). Alius (EBELING

l. c. p. 42.) fere duplo plus, quam iste, mucilaginis amarae rubicundae obtinuit eiusdem fere consistentiae, ac Gummi Arabicum triplo aquae solutum. Lichenis vnciae quatuor cum libris circiter viginti quatuor aquae per sex fere horas, donec librae circiter duae supersint, coctae post colationem et refrigerium gelatinam erogant amaricantem, quae in extractum densata pendet vncias duas et drachmam vnam, et hoc quidem omni fere amaritiae destituitur (CRAMER *l. c. p. 15.*). Est (EBELING *l. c. p. 44.*), qui paullo plus elicit (Conf. HERZ *Briefe an Aerzte, 2. Samml. p. 91.* PAULIZKY *medic. pract. Beob. 1. Samml. p. 30.*). Extracti spirituosi autem primi ex tinctura oliuacea nonnisi drachmas duas et scrupulos duo ex lichenis vnciis quatuor lucramur, quod tamen cedit amaritiae extracto spirituoso secundo, ut quod ipsum amaricans subadstringens et nauseosum est (CRAMER *Diff. cit. p. 17.* Conf. EBELING *p. 44.*, qui paullo minus elicit HERZ *l. c.* PAULIZKY *l. c.*). Longe plus itaque extracti aquosi, quam spirituosi, licheni huic inest. Mucilago eam tenacitatem habet, ut chartam leniter conglutinet (EBELING *loc. cit. p. 42.*). Vncia istius dimidia cum olei amygdalarum aequali quantitate trita illud aquae vnciis sex miscibile reddit;

item

item oleum Ricini et Terebinthinae cum aqua combinat, ita tamen, vt haec olea post aliquot horas superficiem aquae petant; concussione subsequente iterum coniungenda. Subigit quoque camphoram, eiusque prout olei Terebinthinae saporem vrentem et olei Ricini amarum mitigat (EBELING *l. c. p. 42.*). Nullae vero partes amylicae nec glutinosae euolui possunt, quae in farina feminum variorum tamen latent (CRAMER *l. c. p. 14.*). Destillatione cum aqua prodit liquidum debilissime acidulum et subacre (EBELING *l. c. p. 43.* CRAMER *l. c. p. 22.*). Ex iis, quae vehementiori igne eruta, hic nominatim terra martialis, quae exigua quantitate combustione comparet, commemoranda (CRAMER *l. c. p. 25.*); paucillum modo salis alcalini fixi inest; taceo indissolubiles partes (CRAMER *l. c.*).

Ex hisce igitur colligitur, lichenem Islandicum fere ad dimidium pondus mucilaginosas et pauciores partes resinosas continere, quae ipsae vna cum mucilagine aqua suspensae haerent, admistas quoque esse amaras et blande adstringentes. Vnde tam nutriendi vi, quam roborandi et antiseptica excellere iam hariolando patet, id quod vterius experientia confirmat.

Ii 4

Carnem

Carnem bubulam infusum lichenis huius vt alia adstringentia contra putredinem per tempus tuetur (EBELING *loc. cit.* p. 41.) ad 70 horas vsque (CRAMER *l. c.* p. 26.), itaque paullo debilius quam cortex Peruvianus. Alia experimenta cum sanguine et bile putrida docent eiusdem vim antisepticam; quin intra bihorium bilis putrida omnino integritatem suam recuperavit (HERZ *Briefe an Aerzte*, 2. *Samml.* p. 94.).

Alimenti nomine dignum esse, vsu apud Islandos quotidiano abunde condocemur. Paucis modo verbis eundem significauit BORRICHIUS (in *Act. med. et phil. Hafn.* 1673. *vol.* 1. p. 126.). Iam vero nouimus, eam gentem cateruatim cum equis tentoriis et reliquis ad vitam necessariis per vnam vel duas hebdomades sese conferre ad loca, vbi crescit, lichenem hunc colligendi causa, quem in faccis equorum dorso impositis reportant. Seruatur plerumque pro vsu intra facculum confusus, dein vltius in farinam conterendus; alii vero eundem aqua prius ablutum in particulas tenues concidunt (TROILS *Resa til Island*, p. 79.). Eius tonnae duae aequiparantur tonnae vni farinae frumentaceae vi nutriente. Pultem Islandi plerumque

que

que inde parant praegressa emollitione in aqua per diem, qua ipse exiit amaritie, quae inest. Haecce puls coquitur in sero lactis, donec in gelatinam transeat, deinceps vel calide cum lacte vel frigide cum sero lactis editur; alii post emollitionem in aqua lichenem concidunt, vel siccant illum igne vel sole, quo indurescat et fragilis fiat, tumque intra saccum contusum lacte coquunt: ita ferculum gratum et facilis digestionis beneque nutriens emergit (OLAFSEN *Reise durch Island*, vol. 1. p. 86. Conf. de sapore et salubritate iudicium cl. HORREBOW *tilforladelige Eslerretninger om Island*, p. 88. et HJÄRNE in *Vet. Acad. Handl. l. c. p. 172.*). Norrlandi (teste HENR. BENZELIO in HARMENS *Diss. de med. Lapponum* inserta HALLER. *Coll. pract. dissert. vol. 6. p. 723.*) pulmenta sic inde parant, quod lichenem bene purgatum aquae calidae iniiciant, quam post unam alteramue ebullitionem abiiciunt, superinfusa dein frigida aliquoties lauent, tum minutissime concisum lacte decoquant, addito sub finem pauxillo salis et, si placet, Cinnamomi. Farinae tantillo addito cum fermento in panem conuerti potest, quo tamen Islandi non vtuntur (OLAFSEN *l. c.*), et ob amaritiam, siue simplex maceratio in aqua praecedat nec ne, ingratus est et

nigredine quoque displicet (CRAMER *l. c. p. 54.*). Ferri tamen potest, si lichen quater antea coctus parua farinae triticeae quantitate miscetur, sed tum ultra dimidium ponderis lichenis coctione perit (EBELING *l. c. p. 47.*). Tam bene autem lichen more solito paratus nutrit, vt et operariis satisfaciat (OLAFSEN *l. c. p. 86.*). Memorabile nutriendi eius virtutis exemplum existit in nouissimo itinere aliquot botanicorum Suecicorum, qui per aestatem a. 1788. Laponiam adierant. Hi annonae calamitate per Angermanniam septentrionalem et Bothniam occidentalem fere oppressi, famem per quatuordecim dies hoc fere vnice lichene, abundanter ibidem crescente, fatiarunt, ita nimirum, vt per noctem aqua praecipue calida maceraretur, et aqua defusa lacte in pultem tenuem coqueretur (*Allmänna tidningar* 1789. *P. 2. n. 43.*). In Carniola faginantur eodem fues, vt vix alio cibo magis pinguescant; et equi bouesque macri in ea loca aguntur, vbi solus ille copiose prouenit, vnde intra tres vel quatuor hebdomades pingues euadunt et amissas vires denuo recuperant (SCOPOLI *Ann. hist. natur. 2. p. 111.*).

Habent cum hoc lichene alii quidam hoc commune, quod nutritiis particulis scatent, et
vel

vel vere hominibus vel brutis in escam cedunt. Vescuntur scilicet Islandi deficiente prima Varietate hactenus dicta α .) etiam Varietate β .) LINN. Lichenis Islandici — foliis tenuioribus et crispioribus DILL. *Hist. musc.* p. 212. tab. 28. fig. 112; et Var. γ . EJUSD. *tenuissimo* LINN. f. Lichene aculeato SCHREB. *Spicil.* p. 125. Coralloide tenuissimo nigricante DILL. *l. c.* p. 113. tab. 17. fig. 32.; porro Lichene niuali L. Lichene proboscideo L. In campis Russiæ Asiaticæ australis populi vitam nomadicam degentes Lichene esculento (PALLAS *Reise d. Rußl. t. 3.* p. 760. tab. II. fig. 4.) vitam aliis deficientibus sustentant. Et cui non in mentem veniet, Tarandis per longam hiemem primarium pabulum esse Lichenem rangiferinum L., quem, exsuccum licet, ingerunt tam salubriter, vt inde pinguescant. Loco tot aliorum, quæ annonæ charitate infestante egestati subuenire creduntur, maior, quam vulgo fieri solet, lichenum ratio merito haberetur.

Videtur cum salubritate cibaria lichenis Islandici pugnare, quod quidam alui deiectiones inde cieri contendunt. Huius effati BORRICHIVS (*l. c.*), quantum sentio, auctor est, qui narrat incolas Islandiæ primo vere eundem adhibere ad humores
corpo-

corporis noxios euerrendos, vim autem hanc expirare sensim eo tempore, quo in victum adhibeatur s. aestiuo. De recente videtur loquutus fuisse, adeo de purgante vi conuictus, vt lichenem hunc *Muscum catharticum* vocauerit. Ita collocavit TH. BARTHOLINUS decoctum aqua factum inter purgantia (*Med. Dan. domest.* Locum in libro non in serie dicendorum rigoroso non inueni, sed HALLERUS bis id citat in *Bibl. bot. vol. 1. p. 506.* et *Bibl. pract. vol. 2. p. 658.*) LINNEUS (*Fl. Suec. p. 413.*) primum aquam, qua infunditur, reiici iubet, ne aluum moueat. Solent amara in vniuersum eam blande soluere, vt non mirum, si id quoque a lichene hoc contingeret. Quod id vero sub esu vulgari apud Islandos non obseruetur, vel a praegressa decoctione et decantatione aquae vsurpatae deriuari potest, vel ab additamento lactis, vel etiam a consuetudine, sub qua corpus facile contra vires medicamentosas obduratur. Non vnice, quantum apparet, tenello et verno licheni haec cathartica vis competit, an fortior sit in hoc, experimentis nondum constitit; nec Islandi eo fine vnquam lichene hoc hodie vtuntur. Blandam alui laxationem in se expertus est cel. HÄRNE (*l. c.*), quum experimenti causa puluem tenuem ingereret.

reret. Nec nisi aequalem aluum et facilem sub
 sub vsu quotidiano Islandi sentiunt (OLAFSEN *l. c.*
p. 86.). Sub vsu medico a se praecepto in qui-
 busdam aluum duxisse monet cl. MYGIND (SCOPOLI
Ann. med. hist. nat. 2. p. 112.); id quod ipsemet co-
 gnoui. Quod cl. SCHÖNHEYDER (*Collect. Havn. vol. I.*
p. 129.) apud infantes quosdam, qui antea morbillis
 laborauerant, post haustum decoctum diarrhoeam
 obseruauerit, potest syrupo scillitico addito forsitam
 tribui. Contra ea in compescendis adeo alui pro-
 fluiuis hic lichen valet, vt postea pluribus indicabi-
 tur. Sane non minimum argumentum commendandi
 eum in morbis hoc est, quod aluum non sistit, sed
 apertam mollemque seruat, qua in re aliis mucilagi-
 nosis, vt Gummi Arabico, radici Salep, quae multis
 eam obstipant, haud parum praeferendus.

Ab Islandis primam virtutis medicae notitiam
 profectam esse probabile est, qui ipsi in phthisi
 aliisque quibusdam pectoris morbis lichenem magni
 faciunt (OLAFSEN *l. c. p. 86.*); sicuti in Grönlandia
 Lichen Grönlandicus (*Flor. Dan. fasc. 8. p. 8. tab.*
466.) edulis multis in haemoptysi opem fert.
 BORRICHIVS (*l. c.*) iam suo tempore pharmacopolis
 Danicis notum fuisse fatetur. Aliquot annos post
 scilicet

scilicet circa a. 1683. cel. HJÄRNE (in *Act. Laborat. chym. tentam.* 6. quod abbreviatum fistitur in *K. Vet. Acad. Handl.* 1744. p. 170. *sqq.*) in haemoptysi et phthisi vlcerosa pulmonum, addidit et scorbutum, optimo successu tentavit, aliosque ad idem beneficium arripiendum excitavit. Iamque a. 1737. (quo edebatur *Flora Lappon.* vid. p. 340.) notavit optimus LINNEUS, qui tantis nixibus applicationi rei herbariae in vitam communem operam dabat, plures phthysicos iusculo ex hoc lichene costo se per longum tempus sustentasse absque incommodo et fere absque manifesto laxationis alui effectu. Sed nescio, quae obliuio vel torpor practicoꝝ mentes tanta annorum intercapedine obsederit, vt medelam morbi, in quo nihil probabilis vsus intentatum relinqui debet, non curarent, forsitan vana purgantis fortioris ignominia absterriti. Resuscitavit tandem memoriam eius meritissimus multiplici nomine SCOPOLI (*Ann. hist. nat.* 1. 1769. p. 112. et *Ann.* 2. p. 141.), euulgato tam a cl. MYGIND, quam a se ipso, in morbis quibusdam successu notato. Iam vero nemo facile medicorum in nostra Europa existit, cui non praestantiam eius explorandi occasio suppetisset.

Celebrem

Celebrem potissimum eum reddidit praeconium in phthisi eaque pulmonum, nec modo efficaciam suam prodit sub minis variis phthiseos subsequuturæ, sed et vera exscreatione vel pituitæ vberioris vel puris contingente. Phthiseos quidem origo non ab omnibus medicis, qui casus peculiare memoriae prodiderunt, declarata existat; attamen a non paucis. Aliquando sputa purulenta hæmoptyseos prægressæ fuerunt sequela, attamen omnino sanata (SCOPOLI *Ann.* 1. p. 115. 116. PAULIZKY 2. *Samml.* p. 104.). Hinc deucta hæmoptysi ad roborandos pulmões egregie lichen confert, ut vel ipse aliquoties expertus sum; imo eadem phthisin comitante (HERZ *Briefe an Aerzte*, vol. 2. p. 98.). Quin in hæmoptysi magis ab atonia pulmonum, quam diathesi inflammatoria (quæ si præsto est, plethora et febris antiphlogisticis prius minui debet) dependente, egregius (HERZ *l. c.* CRAMER p. 38. *Cas.* 4. 5.). Aliquando fomes venereus in phthisi subest, quo casu connubium lichenis Islandici cum mercurio dulci obicem malo ponit (TODE in *Collect. soc. Havn.* vol. 1. p. 174.): saltem solatium huius generis phthificis lichen affert vitamque prolongat (TROMSDORFF *Diff. cit.* p. 14.). Quidni vero in qualibet alia acrimonia metastatice ad pectus conuersa

conuerfa et ad phthifin vellicante, vt arthritica, fcorbutica, obtundendo acre et corroborando pulmonum per tuffim relaxatas fibras, prodeffet. Ita quae morbillis absque praeuia pulmonum inflammatione fufficit tuffis cum exfcreatione purulenta et reliquo phthificorum fymptomatum fatellitio hocce auxilio apud plures infantes deuicta (SCHÖNHEYDER *l. c. p. 128.*). Notiffima funt fubdola et specie lenitatis fallentia phthifeos initia, quibus tamen tempeftiue obuiam ire omni cura fagacior quilibet enititur. Prodromorum fignorum confuetiffimum, tuffis pertinacior, et haud raro caufa antecedens erupturi mali, felici aufu faepe lichene hocce tollitur, etiamfi inueterata (SCOPOLI *p. 116. fq. Obf. 10. 11. 12. CRAMER Diff. p. 35. Caf. tres.*). Confenfuali aliquando ex ventriculi vitio enafeitur inquilinum pulmonum; quodfi prius infefitari arguitur, nonnifi repurgato antea ventriculo ad lichenem cum fuffeffu proceditur (STOLL *Rat. med. P. 2. p. 324.*). Sputa aliquando comitantur tuffim foetida, viridia et fubpurulenta, attamen inde conuicit (HERZ *loc. cit. p. 73. fq. Caf. 7. 8. 9.*). Sic et tuffim poft morbillos fuperfitem confopiuit (HERZ *l. c. p. 79.*). Non minus catarrhus inueteratus, qui faepe in phthifin tranfit, eo difcutitur (TROMS-

DORFF

DORFF *loc. cit.* p. 16. EBELING *l. c.* p. 52.). Phthisi ulcerosa affectos plures longe lenimen inde et tolerabiliorem vitam lucrari, quam perfectam sanationem, quis mirabitur? in incipiente plus ab eo auxilii sperari potest (CRAMER *l. c.* p. 39. 42. WENDT *Nachricht v. Erlang. Instit. clin.* 5. 6. p. 56.). Subinde aegri oscitantia vel vitium curationem ambiguan reddidit (CRAMER p. 47. 49. *Obs.* 10. PAULIZKY *l. c.* p. 26.). Sed aequè verum est, aliquos suppuratos liberaliori et protractiori eius usu omnino sanari (CRAMER *l. c.* p. 49. *sq.* *Obs.* 11. 12. PAULIZKY *l. c.* p. 26. *sq.* 28.).

Ast considerandum iam pretium eius singulare in phthisi pituitosa conspicuum. Progignitur illa subinde ex praegressa febre bilioso pituitosa, quo casu lichen hic egregiam opem fert (STOLL *Rat. med. P. 2.* p. 301. PAULIZKY 2. *Samml. Cas.* p. 98.). In vniuersum laxitati et imbecillitati pulmonum egregie medetur, et inundationi eorum ex serosa colluue (STOLL *l. c. P. 1.* p. 209. PAULIZKY 2. *Samml.* p. 94. et casus adiecti p. 95.). Idem in spuria phthisi, quam sanat equitatio, vires exercet non mediocres, prout saepe pleuritidem aut peripneumoniam spuriam serosam et pituitosam

Appar. medic. Vol. 7. Kk

(STOLL

(STOLL *l. c.*) sanat, nunquam veram. Culpatur etiam in pleuritide inflammatoria chronica, in qua sputa cocta non purulenta sed puriformia reiiciuntur, qualia in catarrho concocto, nempe ex lichene materia in hoc morbo screatu reiicienda supprimitur et pectoris molestiae augentur (ID. *l. c. p.* 117.). — Depraedicandus praeterea in phthisi a suppressione fluxus menstrui emergente et in scorbutica (HERZ *l. c. p.* 98.).

In hisce dictis morbis mitigat tussim, respirationem liberiores reddit, lenit febrem, sputa corrigit, cibi appetitum auget, digestionis praesidia restaurat et vires totius corporis erigit, sudores et diarrhoeam colliquatiuam coërcet, et nutritiis particulis ita corpus replet, vt loco maciei pristinae pinguem habitum induat. Qui non sanantur mali vehementia, horum tamen conditionem tolerabiliorem reddit, et vitam protrahit. Tubercula tenacia si pulmones obfident, nulla spes auxilii a lichene capi potest, attamen non nocet (PAULIZKY *l. c. p.* 32. item 2. *Samml. p.* 108.).

Fuit quoque hic lichen in aliis viscerum exulcerationibus tentatus, nimirum in ulcere renum (QUARIN *Method. med. inflammat. p.* 209.), item in
ulcere

ulcere vteri (MOHRENHEIM *Beob. chir. Vorf. vol. 2. p. 132.*); sed hactenus casibus singularibus, nec sine aliorum iuncto auxilio.

Peculiarem commendationem in diarrhoea meretur. Virtus lichenis hoc in profluvio nec in Islandia ignota est, nam mulier ibidem diarrhoeae obnoxia quotannis, quum eadem afficeretur, eandem cum euphoria instar cibi ingestit (OLAFSEN *l. c. p. 87.*). Successit in diarrhoea epidemica, qua infantes corripiebantur, praemissa alui purgatione (TROMSDORFF *loc. cit. p. 17.*). Iuvat in diarrhoea diuturna, quae ex relaxatione intestinorum proficiscitur (PAULIZKY *Beobacht. 2. Samml. pag. 94.*); etiam aliis frustra adhibitis (HOFFM. *Dissert. de lichen. usu, Sect. 1. p. 33.*).

Dysenterias quoque compefcit. Eius rei experimenta capta in dysenteria epidemica post praeivium euacuantium usum, longeque plus praestitit, quam gummi Arabicum (TROMSDORFF *l. c. p. 17.*). Conducit autem in hoc malo, siue deiectiones alvinae cruentae siue mucosae tantum existant, ut suffecerit euacuatis prius sordibus lichenem hunc adhibere, mistum aliquando pro rei conditione mox cum opio mox cum tinctura Rhei (HERZ *l. c.*

a p. 81 ad 91.). Adfunt quoque exempla, in dyfenterii purulentis eum valuisse, fed abfuerunt tum febris hectica et figna metaftafeos ad pectus (PAULIZKY 2. *Samml.* p. 94.).

Deiiclis febribus ad roborandum et refarciendum corpus ieiunio, euacuantibus et ipfa febris confumente vi emaciatum, vix aptior, praecipue fi pulmones laborauerint, videtur alia medela lichene Islandico. — Ita in tabe qualicunque fine febré vel atrophiiis plurimum potest nutriente et tonica fua vi (HERZ *l. c.* p. 99.). Veneris igniculos eo ingeflo accenfos in torpidis, bina exempla memorantur (CRAMER *Diff.* p. 52.).

Efficacia eius in fcorbuto (HJÄRNE), rachitide (MYGIND apud SCOPOLI *Ann.* 1. p. 113.), diabete (HERZ *l. c.* p. 100. PAULIZKY *l. c.* 2. *Samml.* p. 98.), fracturis (BREYN. in *Misc. nat. cur. Dec.* 1. *Ann.* 3. p. 439.), nondum fatis confirmata.

Duplici modo aegris vulgo folet praecipi lichen Islandicus, fcilicet in decocto, parato vel aqua vel lacte. Lac praeferendum quidam duxerunt, vt amarities nonnihil reconderetur; forfitan et ipfo menftruo lichenem morbo confentaneum tanto
magis

magis arbitrati sunt. CIL. MYGIND, SCOPOLI (*Ann. 2. Casus varii et p. 118.*), FRITZE (*Med. Annal. tom. 1. p. 210.*) pluresque alii lacte vfi sunt. Tenacitate vero sua molestum euadit decoctum lacteum, et granat ventriculum, nec tam facile videtur vasa lactea transire (SAGAR *Syst. morb. symptom. p. 135.*), nisi longior coctio vitetur (PAULIZKY I. p. 33.), vel dilutius praebeatur. Placet vncia vna lichenis cum tanta copia lactis cocta, vt in colatura supersint vnciae sedecim. Aptius decocto aquoso pauxillum lactis pro corrigendo sapore adiicitur (WENDT *instit. clin. 5. 6. p. 55.*), licet et fit, qui connubium ingratus decocto solo aquoso putet (PAULIZKY I. p. 33.). Non diu tamen decoctio cum aqua protrahenda, nam eo perit amarities et vappidum decoctum euadit, et ob abundantiozem, quae tum contingit, mucilaginis euolutionem difficilium in minora vasa transmeat (QUARIN *Animaduers. pract. p. 82.*). Facilius fertur decoctum tenuius e. c. ex lichenis Island. vncia vna et aquae vnciiis sedecim, donec remanserint duodecim, coctis, addita post colationem absque violenta expressione dulcedine quadam, vt melle, vel saccharo, vel syrupo quodam, e. c. amygdalino. Si non tam amaritiei, quam mucilaginis ratio habeatur, possit dimidia

quantitas lichenis sufficere, modo expressio fortior accedat. Alia formula est haec: ex lichenis Islandici vncia vna per dimidiam horam cocta in aqua communi, radicis Liquiritiae drachmis tribus per $\frac{1}{8}$ horae partem infusis, quorum colatura vnciarum quatuordecim exhibeatur (QUARIN *loc. cit.* p. 332.). Sapidus quoque redditur decoctum tantillo Succolatae addito (HOFFM. *Dissert. l. c.* p. 33.). Facile adsuescunt aegri amaritiei primis diebus ingratae, tanto magis, quum robor ventriculi et totius corporis inde restaurari sentiant; quin placari breui palatum pauxillo sacchari capto deprehendi. Etiam decoctio lichenis in fero lactis dulci, in iufculo pulli gallinacei vel vitulino, non valde ingrata est (PAULIZKY 2. p. 111.). Saepe per diem vnciam vnam vel sesquialteram lichenis consumere opus est. Omni bihorio cyathus vnus vel dimidius decocti lactei vel aquosi ingeratur. Et continuatio per plures hebdomades vel in inueterato malo menses requiritur. Sed plerumque breui post lenimen sentitur. Sunt qui pultis instar, cum lacte coctae, illum capiunt, et vel sic, etiam si alia vomitu reiicerentur, eum probe tulerunt (BERG *M. m.* p. 858.). In puluere captus taedium parit. Raro extractum eius aquosum aqua solutum datur (Vid.

CRAMER

CRAMER *l. c.* p. 41.), quod ventriculo molestum pronuntiatur (PAULIZKY 2. p. 111.); vel et extractum spirituofum (CRAMER *l. c.*). Infusum non magnam vim possidet.

Nimum desideraretur ab hocce remedio si quolibet casu ab eodem vno salus expectaretur. Interpolanda contra ea vel miscenda subinde alia efficacia. Commoda resoluentia saepe vna requiruntur. Saepe connubium cum radice Polygalae in phthisi opportunum (COLLIN *Obs. circa morbos*, P. 2. p. 169. STOLL *Rat. med.* P. 2. p. 324.). Item multis miscela lichenis cum cortice Peruuiano proficit (QUARIN *Animadv. pract.* p. 81.). Praefuit aliquando, iungere illum cum herba Hyperici et Tussilaginis in decocto aquoso (FRITZE *l. c.*). In morbo diurno saepe opus est, mutare formulas ad taedium ex longo medicaminis vsu fallendum.

Ad historiam huius lichenis completiorem reddendam addo paucis illo pannum laneum colore profunde luteo tingi, si hic fragmentis lichenis confusus in cortina ferrea coquitur; Islandorum experimento (OLAFSEN *l. c.* p. 87.). Color ruber inde hactenus non potuit parari (CRAMER p. 56.); attamen addita solutione stanni armeniaco

Kk 4

ceruinus

ceruinus (HOFFM. *Diff. cit.* p. 35.). Extractum aquosum pigmenti bruni non spernendi loco ad colorandam chartam rudiorem esse potest.

563.

Pharm. PVLMONARIAE ARBOREAE s. MVSCI
PVLMONARII QVERCINI *Herba.*

Lichen pulmonarius; foliaceus laciniatus obtusus glaber, supra lacunofus subtus tomentosus LINN. *Syst. veget.* p. 1612. Lichenoides pulmoneum reticulatum vulgare DILL. *Hist. musc.* p. 212. tab. 29. fig. 113. Pulmonaria reticulata HOFFM. *pl. lichenof.* vol. 1. fasc. 1. tab. 1. p. 4. Depicta etiam exstat in REGNAULT *Botan.* La Pulmonaire de Chêne. Innascitur truncis arborum aetate prouectarum inprimis Quercuum et Fagorum. In Sibiria et in Abietibus prouenit (GMELIN *Reise durch Sibirien*, tom. 3. p. 426.). Qui vulgaris in pharmacopoliis est, Quercui inhaerescere consuevit, vnde forsitan pars virtutis deriuanda.

Integer lichen vsurpatur. Sapor mucidus subadstringens, et nonnihil acris, masticatione mollescens. Sibiricus amarus. Ex lichenis huius viciis

ciis quatuor extractum aquosum primum euoluitur quantitate drachmarum sex cum serupulis duobus, subamarum et subacre. Ex eodem lichenis pondere autem obtinetur extracti resinosi primi, altero paullo magis amari, vncia dimidia (CRAMER *Diff. de lichene Island. p. 10.* Conf. et GEORGI in *Act. acad. sc. Petropol. 1779. P. 2. p. 282. sqq.* vbi plura experimenta chemica). Coctione emergit iusculum mucilaginosum. Mucilaginis plus inest licheni Islandico, quam huic. Solutio vitrioli martis colore badio vel pallide liuido infusum eius tingit (CRAMER *l. c. p. 21.*).

Tanta amarities inest licheni pulmonario Sibirico, vt condiendae cereuisiae in patria loco Lupuli inferuiat (GMELIN *l. c.*). Iam quum praeter amaritiam simul mucilaginem complectatur, is saltim propius ad Lichenem Islandicum L. virtutibus accedere videtur. Noster omnino tam ob parciorem mucilaginem quam ob amaritiam minus manifestam efficacia inferior est Islandico dicto. Attamen a multis olim suppres illi vires tributae, nominatim in pulmonum affectionibus variis, haemoptoë, exulceratione pulmonum, tussi sicca, tabe (MATTHIOLI *Comment. in DIOSC. ed. C. BAUH. p. 732.*

CAESALP. *de plant. p. 602.*) Contra tussim peccidum vehementiorem rustici saepe nec sine successu eum adhibent (LINN. *Amoen. acad. vol. 7. p. 383.*), praecipue in tussi ouium. Forma commodissima est ista decocti, sed placuit et puluis, quo ad drachmam vnam quater de die capto haemoptylis post plethoram imminutam conticuit teste SCOPOLI (*Fl. Carn. ed. 1. p. 102.*), cui saepius profuit. Idem puluis, dosi drachmae vnius in forti infusione lichenis saccharo cando edulcata per duas vel tres hebdomades mane et vesperi captus, pluries tussim inueteratam dissipauit recentiori experimento (WILLEMET *Lichenographie econ. Sect. 1. p. 18.*).

In ictero eximiam vim saepe exseruit (LINN. *l. c.* WILLEMET *l. c.*), cuius exemplum notabile existit foeminae per biennium ictericae, sed decocto eius cum cereuisia secundaria facto sanatae (BREYN. in *Misc. nat. curios. Dec. 1. ann. 3. p. 441.*).

Rarior utique in re medica hodie, quam meretur.

In Angliae ditione Herefordshire tibialia lanea eius ope tinguntur colore fusco, idque fit solum decoctione eorum lichene farctorum in aqua (DILL. *Hist.*

Hist. musc. p. 213.) Alii addunt decocto in hunc finem vitriolum viride; ope autem ligni Campefcani color brunus, decocto lichenis huius et vitrioli viridis filis laneis impertitus in nigrum mutatur (CARTHEUS. *Wahrnehm. z. Nutz. versch. Künste u. Fabr. p. 98.*)

564.

Pharm. MVSCI CVMATILIS *Herba.*

Lichen apthosus; coriaceus repens lobatus obtusus planus, verrucis sparsis, pelta marginali ascendente LINN. *Spec. pl. p. 1616.* Lichenoides digitatum laete virens verrucis nigris notatum DILL. *Hist. musc. p. 207. tab. 28. fig. 106.* Peltigera apthosa HOFFM. *pl. lich. vol. 1. fasc. 1. tab. 6. fig. 1. p. 28.* Cfr. et icon *Fl. Dan. tab. 767. fig. 1.* Alga terrestris in fyluis sterilibus acerofis habitans.

Hodie vix vllibi pharmacopolium occupat. Ad LINNEI (*Mat. med.*) mentem odor illi teter mephiticus competit. Insigni vehementia aluum purgat (ID. in *Amoen. acad. vol. 7. p. 384.*). Quae vis nominatim infuso aquoso adscribitur (*Fl. Suec. p. 418.*). Decocto eius a vetula per aliquot dies oblato expulfae sunt vomitione in ancilla rustica, torminibus, dolore ventriculi, vomitu rel. excruciat,

ciata, aliquot laruae muscae tenacis L. (LINN. *Am. acad. vol. 2. p. 62.*). Alibi id cum magna vi larvarum phalaenae pinguinalis L. vomitu cum alui purgatione iuncto contigisse legitur (*Amoen. ac. vol. 7. p. 304. Syst. nat. vol. 1. p. 882.*). Nouissimis experimentis vis anthelmintica confirmatur, quum pulveris eius grana duodecim vesperi et mane per sex vel octo dies infantibus exhiberentur, raroque spem hic lichen fefellit (WILLEMET *Lichenographie econ. Mem. I. p. 22.*).

Infusum eius lacte paratum a ruricolis Vplandiae infantibus, qui aphthis laborant, praebetur bono euentu (*Fl. Suec. l. c.*).

565.

Pharm. MVSCI CANINI *Herba* vel LICHEN
CINEREVS TERRESTRIS Ph. Edinb. Lond.

Lichen caninus; coriaceus repens lobatus obtusus planus, subtus venosus villosus, pelta marginali adscendente LINN. *Spec. pl. p. 1616.* Lichenoides digitatum cinereum, lactucae foliis sinuosis DILL. *Hist. musc. p. 200. tab. 27. fig. 102.* Depictus praeterea in *Fl. Dan. tab. 767. fig. 2.* Terrestris inter muscos.

Recens

Recens fitum redolet, nec exiuitur hocce odore etiamfi siccatus. Sapor mucidus et lenissime acris. Extractum aquosum octauam modo ponderis partem constituit, odorem fungosum spirat et fere insipidum est, ad explorationem cl. LEWIS (*M. med. p. 351.*). Sed cl. CARTHEUSER (*Diss. de lichene cinereo terrestri, p. 8.*) dimidium ponderis obtinuit, illudque Vulnariam olens, saporis initio dulcis, dein autem amaricantis atque acris, piperis fere in modum. Vterque conuenit in eo, quod spirituosum extractum longe parcius insit; alter tamen $\frac{1}{37}$ modo totius ponderis computat, et insipidum fere pronunciat (LEWIS), alter $\frac{1}{12}$, cui saporem modice acrem et leniter amaricantem tribuit (CARTHEUSER). Quae fortiori igne euocantur nihil de natura eius illustrent, a cl. MEAD (*Oper. medic. ed. Gott. tom. 2. p. 126.*) tamen proposita.

In rabie canina et hydrophobia arcenda instar specifici in Anglia olim celebratus. Successisse feruntur experimenta in canibus bene multis Ducis Eboracensis ex alio rabido commorsis (ROBERT MORAY in BIRCH's *Hist. of the R. Society, vol. 2. p. 492. et vol. 3. p. 19.*). Sed et transit res ad homines. Ad diiudicandum eius pretium oportuit solo hocce
lichene

lichene uti, sed alia varia simul in auxilium capta: quae iuncta utinam constanter opem commorsis ferrent! Placuit connubium huius lichenis cum pipere, pulueris antilyffi nomine, cuius ab auunculo inuenti usum cum reliqua curationis ratione GEORGIUS DAMPIER descripsit primus, prout in hominibus aequae ac canibus et pecoribus adhibenda est, prolixius in litteris ad fratrem GUILIELMUM DAMPIER, navigatorem celebrem a. 1697. exaratis, (quae insertae auctoritate cl. HANS SLOANE, tum secretarii Soc., extant in *Phil. Transf. vol. 20. p. 49.*). Aequale DAMPIERUS pondus utriusque adhibuit teste SLOANEO, dosi integra scrupulorum quatuor (*l. c. p. 52.*). MEADII suasu locum obtinuit in *Pharmacopoea Lond. a. 1721*; quin ipse tantum eius efficaciae tribuit, ut profiteretur publice per plus quam triginta annos millies eo usum fuisse, nec in alio quodam morbo aequae certum remedium sibi constare, modo ante hydrophobiam exhiberetur (*l. c. p. 119.*). An toties ipse malum scrutatus medelam illi attulit? ane potius alii faepius euentum faustum illi narrauerunt? an contra numerum aegrorum certum pro incerto ad practicorum bene multorum non satis laudabilem morem, significauit? nonne subinde vulnus veneno caruit,

caruit, quod pro venenato habitum fuit? nonne subinde sociata plurium administratio praestitit, quod pulvis antilyssus solus praestare non valuit? Id saltem concludi ex eius effato poterit, pluries voto suo illum respondisse. Iste curam aliquando vulneris habuit, illud apertum diu seruando mercurio praecipitato rubro cum unguento Basilici mixto, aliquando illam neglexit, non opus esse eiusmodi feueritate arbitratus. Vena in brachio secta puluerem administrauit ex drachma vna lichenis huius et drachma dimidia piperis nigri quatuor continuis diebus mane cum dimidia mensura lactis vaccini. Adiunxit balneum frigidum fontis vel fluuii omni mane per mensem, dein per alios quatuordecim dies ter quauis hebdomade. Pellendo lotium praecipue vim suam exercere iudicauit. En eiusdem methodum; de cuius praestantia ciuium eiusdem sententia valde variat. JO. FULLER subscribit liberaliter pulueris efficaciae ex propria aliorumque experientia (*Phil. Transf. vol. 4. p. 272.*). Multos frustra eundem ingessisse queritur cl. JAMES (*Treatise on canine madness, p. 227.*), alios tamen sibi obuios recuperasse inde salutem asserit, ita vt inconstantiae tantummodo eum arguat. Multum quoque tribuit illi cl. LAYARD (*on the*

the

the Bite of a mad dog, p. 73. sq.), sed si in historias concinnatas inquiras, alia commoda non fuisse exclusa deprehendes. Fauet illi casus, a cl. BÖNNECKEN (in *Fränk. Samml. vol. 1. p. 494.*) de infante in manu commorso recensitus. Item in quinque hominibus se tentasse ex voto exponit puluerem dosi scrupulorum quatuor cl. WILLEMET (*Lichenogr. p. 24.*). Ast aduersatur praeconio puer, qui per quadraginta dies mane et vesperi pulueris drachmam ingesserat, et decies maris balneo sese immerferat, sed nihilominus tamen post novendecim menses hydrophobus periit (*Med. Essays of Edinb. tom. 5. P. 2. p. 984.*) Ita destituit WERLHOFFIUM (WICHMANN *Diff. de venenis, p. 33.*) euentus, licet, vt facile a tanto viro praesumi potest, follertiae nihil abfuerit. Et in Anglia iam fere omnem fidem hoc remedium amisit (*Chirurg Pharmacy, p. 86. 165.*).

Omissus igitur PULVIS ANTILYSSUS ex nouissimis Pharmacopoeis Britannicis, qui olim *Ph. Lond. p. 86.* et *Ph. Edinb. p. 71.* locum obtinuerat. Memoriam rei adhuc seruat *Ph. Wurt. p. 145.*

566.

Pharm. MVSCI PYXIDATI Herba.

Lichen cocciferus; scyphifer simplex integerrimus, stipite cylindrico, tuberculis coccineis LINN. *Spec. pl.* p. 1618. Coralloides scyphiforme tuberculis coccineis JO. JAC. DILLEN. *Hist. musc.* p. 82. tab. 14. fig. 7. JO. BAPT. JOS. DILLEN. *Dissert. de lichene pyxid.* fig. 3. In fyluis sterilibus et in truncis putrescentibus arborum.

Lichen pyxidatus; a. *simplex* WEISS *Pl. crypt. Gott.* p. 84. Lichen coralloides caule simplici pyxidato nudo, marginibus integerrimis scop. *Flor. Carn.* p. 86. n. 5. A LINNEO non notatus. Icon: JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. de lich. pyxid.* fig. 1. (in qua tamen margo non integerrimus, sed crenulatus). Statio eadem.

Lichen pyxidatus; scyphifer simplex crenulatus tuberculis fuscis LINN. *Spec. pl.* p. 1619. Lichen pyxidatus b. *tuberculatus* WEISS *l. c.* p. 83. Coralloides scyphiforme, tuberculis fuscis DILL. *Hist. musc.* p. 79. tab. 14. fig. 6. Statio eadem.

Auctore LINNEO (*Mat. med.*) priorem speciem praeposui. Alii officinis destinant reliquas. Est
Appar. medic. Vol. V. LI qui

quī Licheni fimbriato L. (DILL. *Hist. musc. pag. 84. tab. 14. fig. 8. 9.* JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. de lich. pyxid. fig. 2.*) virtutem medicam praecipue tribui narrat (VOGLER *Diss. de musc. et alg. p. 31.*), nescio, qua auctoritate. Tanta inter hosce et reliquos lichenes scyphiferos affinitas obtinet, vt pro varietatibus quidam habuerint, quos DILLENIIUS et LINNEUS species faciunt, quin in vno eodemque indiuiduo formae scyphorum obseruatae, alias diuersis speciebus tribui solitae (HAGEN *Hist. lich. p. 115.*). Tanto igitur minus vitium committi potest substituendo alterum alteri dictorum lichenum pro vsu.

Titubantem Musci pyxidati officinarum in medicina famam sustinent noua aliquot experimenta; vnde non dubito eius in hoc medicaminum recensu mentionem facere. Sub HERBA praeter scyphos, floris vices agentes, intelliguntur foliola suberecta approximata glauco viridia speciem cespitis formantia.

Sapor initio herbaceus, dein manifeste amarus, odor aliquantum ingratus. Silentio transiens quae destillatione sicca elicitur (JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. cit. p. 24.*), commemoro modò, aquam destillatam ingratum odorem instar lichenis ipsius prae se ferre, saporem

saporem autem amaricantem; decoctum mucilaginem delicere saporis amarescentis (*l. c.*), lichenis pyxidati vncias quatuor extracti aquosi primi largiri drachmas tres; tincturam spirituofam esse valde amarā; ex vnciis lichenis quatuor extracti spirituosi pr. modo drachmam vnam emergere; vncias lichenis quatuor largiri cinerum vnciam dimidiam cum drachmis duabus; vitrioli martis solutione infusum eius fuscari; adstrictionis vim in carnem exferere cortice Salicis efficaciorē, sed debiliorem Thea bohea (*Diff. cit.*). Mucilage, quae inest, nutriendi vim, et amaritiae et adstrictione roborandi efficaciam exferere, facile ex dictis cognoscitur.

Ast in tussi conuulsiva specificam aliquam potestatem exercere, non nisi practicis experimentis euinci potest. In Anglia primum hocce nomine inclaruit. WILLISII (*de medicamentor. operationibus, p. 62.*) tempore familiare in dicto morbo ibidem remedium fuit. Commendat illum ipse in puluere, ita vt musci pyxidati drachma vna cum sacchari scrupulo vno mixta bis de die caperetur, item decoctum eius vel lacte vel aqua factum ad drachmam vnam pro vna dosi; syrupum quoque depraedicat ex decocto eius saturato paratum. Quibus-

dam cereuisia tenuis pro menſtruo placuit ficque vel alio vehiculo catarrhum pertinacem leniri vel fanari legitur (RAU *Hiſt. pl. tom. 1. p. 113.*). HUXHAMUS (*Oper. ed. REICHEL. vol. 1. p. 100.*) vero, ſi quid valeat, id praeflare arbitratur vi adſtringente adeoque corroborante, qua in re cum WILLISII iudicio congruit. Non plane ſpernit vim ſpecificam in tuſſi conuulſiua cl. THEOD. FORBES (*Diſſ. de tuſſi conuulſ. Edinb. 1755. in Gött. Anz. 1756. p. 31.*). Noſtro vero tempore praepriis in experimentis de hac virtute capiendis follers cl. VAN WOENSEL fuit, cuius curae Petropoli quadraginta pueri quinque vel ſeptem annorum commiſſi erant, tuſſi conuulſiua dira correpti; iſte reliquis fruſtra tentatis decoctum lichenis huius ſyrupo Menthae mixtum doſi duarum vnciarum exhibuit. Mitius affecti intra hebdomadem, grauius nonniſi poſt duas hebdomades conualuerunt; nec niſi vnus tabe periit (*Hiſt. de la Soc. R. de Medecine, vol. 2. pag 295.*). Pari fortuna foemina honoratior, tuſſi ſicca cum pituitoſo ſereatu diu tentata, lichenem ingeſſit (*l. c.*). Moguntiae decoctum eius tam cl. JO. BAPT. JOS. DILLENIIUS quam ill. STRACK in tuſſi pertinaci phthiſique egregio ſucceſſu exhibuerunt, de quo hiſtoriae per partes enucleatae exſtant (DILL. *Diſſ. cit. Caſ.*

LICHEN ROCCELLA. 533

Caf. 1-4. p. 39. fq.) Quindecim vitraque casibus laetatur cl. WILLEMET (*Lichenographie Mem. 1. p. 27.*), se decocto, edulcato Erysimi syrupo, et ad tres uncias dato, tussim inueteratam sedasse, qui et in tussi hysterica laudat. — En igitur vires istis lichenis Islandici analogas.

567.

Pharm. ROCCELLAE Herba.

Lichen Roccella; fruticulofus folidus aphyllus subramofus, tuberculis alternis LINN. *Spec. pl. p. 1622.* Fucus marinus Roccella tinctorum C. B. Coralloides corniculatum fasciculare tinctorium fuci teretis facie DILL. *Hist. musc. p. 120. tab. 17. fig. 39.* Alia imago: REGNAULT *Botan. Orseille*, in eadem tabula, quae repraesentat La Coralline de Corfe, *d. e.* Innascitur copiosissime rupibus insularum quarundam Archipelagi (TOURN. *Voyage du Levant, vol. 1. p. 89.*), cui dicitur Lichen Graecus Polypoides tinctorius; item insularum Africae nonnullarum occidentalium, praecipue Canariarum et Capitis viridis. Crescit et in insula Magdalaenae, Senegaliae proxima, in litore Mauritaniae, Sicilia, insula Elba.

L1 3

Vt

Vt fidem supra (*Vol. 4. p. 144.*) datam liberem, quaedam de hoc lichene subiungere oportet ob colorem coeruleum, Lacmus, et medicis notatu dignissimo. Ποικίλον φυκος THEOPHRASTI (*Hist. plant. lib. 4. c. 7. ed. STAPEL. p. 403.*), Φυκος θαλασσιον DIOSCORIDIS (*lib. 4. c. 95.*), Phycos thalassion PLINII (*Lib. 26. c. 10. L. 32. c. 27.*). Saepe huic Lichen fuciformis LINN., praecipue in Canariis reperiendus admiscetur (*DILL. l. c. pag. 169.*). Non latuit veteres vsus tinctorius, in commune autem commodum in Europa, quantum apparet, modo Florentinorum sollertia ineunte seculo decimo quarto tractus, postquam eius primam cognitionem vna cum lichene ipso ex Oriente hauserant. Dein detectis insulis Canariis commodius visum, ex istis Roccellam petere. In iis, qui potestati regis Hispaniae subsunt, ad reditus regio pertinet. Item hodie largus eius com meatus ex insulis Capitis viridis fit. Mercatores tamen nec hodie omnino negligunt alias terras, in quibus prouenire supra indicaui. Tinctorum lichenem non integrum coemunt, sed in pastam subactum (*Orseille en pate Gallis*), quae si sicca est terram obscure violaceam refert, sparsim maculis albidis distinctam. Quomodo haec pasta paretur, IMPE-

RATI

RATI (*Hist. nat. lib. 27. cap. 9.*) et MICHELI (*Nov. plant. gen. p. 78.*) indicarunt, scilicet maceratione pulveris Roccellae in lotio, addita Soda. Hac tinctura sericum et lana imbuuntur ad colorem purpureum obtinendum. Sed et alii praeparationis modi exstant (Conf. WILLEMET *Lichenograph. econ. p. 31.*).

Quae de praeparatione pigmenti coerulei Lacmus ope huius lichenis innotuerunt, supra iam (*Appar. med. vol. 4. p. 144.*) exposui.

Pharm. MUSCI ARBOREI Herba.

Lichen plicatus; filamentosus pendulus ramis implexis, scutellis radiatis LINN. *Spec. pl. p. 1622.* Muscus arboreus, Vinea officinarum c. B. Vinea vulgaris loris longis implexis DILL. *Hist. musc. p. 56. tab. 11. fig. 1.* Dependet ex arboribus fyluarum densiorum, praesertim fagetorum ramis.

Possit sine magno damno ex recensu hocce abesse, nam exoleuit omnino, nec tanti sunt, quae praestare illum hactenus constitit. Lappones partibus longo itinere pedestri excoriatis eum imponunt (LINN. *Fl. Lapp. p. 348.*). Sic haemorrhagias externas fisti puluere insperfo legimus; vix crediderim alias quam leuiore, adiuncta compressione. Exsiccante et leuiter adstringente vi videtur suppetias hasce ferre. Pulueri cyprio praeterea idoneus habitus.

F V C V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 811. *Gen. pl.* p. 567.

569.

Pharm. QUERCUS MARINA.

Fucus vesiculosus; fronde plana dichotoma costata integerrima, vesiculis axillaribus geminis, terminalibus tuberculatis LINN. *Syst. veg. ed.* 14. p. 966. GMELIN *Hist. suc.* p. 60. *Fucus marinus* s. *Quercus maritima* vesiculas habens C. B. *Fucus quercus marina* dictus BASTERI *Opusc. subsec. tom.* 2. tab. 11. fig. 1. 2. Depictus etiam cernitur in cl. RUSSELL *de tabe glandulari Dissert.* tab. 7. fig. 1. Ad littora Balthici maris et Oceani creberrimus, ubi rupibus adhaeret, item lapidibus, qui, dum fucum hunc aliosque ibidem reperiundos undae alluunt, repetitis continuo agitationibus sensim sensimque ad littora appelluntur et fundi maris profunditatem in detrimentum nauium et munitamentorum imminuunt.

In locis maritimis fimum ad stercorendos agros impertit haud spernendum, dum in acervos collectus computruit (LINN. *öländska och Gothländska Resa*, p. 95. 201. *Skånska Resa*, p. 320.). Tegun-

Ll 5

tur

tur eo tuguria, vbi loci opportunitas id concedit, et cum argilla compactus isti maiorem tenacitatem in parietum vsu conciliat, ita cunis in vices straminis immittitur et coaceruatim congestus se-
pimenti instar est (EJUSD. *öl. och Gothl. Refa*, p. 69. *Skånska Refa*, p. 211.). Siccatus pro ligno com-
buritur, sed foetore valde molestus est (EJUSD. *Sk. Refa*, p. 216.). Adpersa farina suum pabulum
constituit (KALM in LINN. *Fl. Succ.* p. 430). Aliud
commodum oeconomicum alibi iam commemoravi
(*Appar. med.* vol. 4. p. 287.), nempe speciem Sodae
a Gallis Soude de Varech, ab Anglis Kelp, dictum,
inde parari: sed simul monui (*l. c.* p. 293.), non
carere illam suis vitiis,

Decocto huius fuci aqua facto vtuntur Kam-
schadalenses in diarrhoea (STELLER *Beschreibung von
Kamschatka*, p. 95.). Id quod vero illum celebrem
in re medica reddidit est confirmata a pluribus,
in glandularum obstructione chronica referenda,
efficacia. Quam ipsam primum exploravit cl. RI-
CHARDUS RUSSELL (Vid. *Appendix de Quercu marina*
in EJUSD. libro *de tabe glandularum.*). Circa aequi-
noctium vernum vesiculae, quibus hic fucus distin-
guitur, turgescunt humore quodam saponaceo,
qui

qui postea pedetentim ad Julium vsque mensem spiffescit, donec vesiculae crepent (*l. c. p. 151.*). Liquor iste recens manibus illitus cutem detergit laeuemque et mollem reddit. In foetorem vero mora transiens palmam sensu pungente stimulat, digitorum extrema corrugat, et tumorem glandularum discutit sub eiusdem declinatione. Violaram colorem tum in viridem conuertit. Euaporatione eius facta sal acre pungens emergit. Facilius colligitur liquor iste vesiculis dictis in aqua marina seruatis. Harum liquore suo repletarum librae duae cum aquae marinae libris duabus per dies decem vel duodecim repositae, donec liquor mellis spiffitudinem induat, post colationem offerunt liquorem, quo bis vel ter quotidie tumores vtiliter fricantur, in declinatione praecipue, vnde durties discutitur (*RUSSELL l. c. p. 74.*). Ipse fucus recens auulsus prodest morbo decrefcente, dum tumores eo perfricantur (*RUSS. l. c. p. 151-156.*).

Praecipue autem ad medicam suppellectilem pertinet fucus in cinerem nigerrimum calcinatus, qui nomine AETHIOPIS VEGETABILIS ore capitur, et viribus spongiam istam aemulatur, quin huic antecellere longe creditur (*RUSS. loc. cit. p. 152.*),
cuius

cuius et extra loca mari vicina adhibendi opportunitas.

Paucis modo partes analyfi chemica eruendas declarat cl. RUSSELL nempe hisce verbis: continere stirpem in cineres reductam falem marinum bituminosum vstum, falem alcalinum sulphureum cum natiuo suo post aquam igne desiccata sapone. Exacius et genio seculi accommodatius enuclearunt abditas partes alii quidam recentiores (DELIUS in *Diff. de Aethiope vegetabili* resp. MEIER, *Erlangae* 1774. p. 9. sqq. MODELIVS in GMELIN *Hist. fucor.* p. 45. sqq. MACQUER et POULLETIER DE LA SALLE in *Diction. de chem. tom. 2.* p. 534.). Itaque fuci huius (Vid. DELIVS *l. c.*) vncia vna Aethiopis grana nonaginta dedit. Sapor eius subfalsus et sulphureus ad eum accedens, quem hepar sulphuris edit. Magnes plures particulas attrahit. Ex drachma vna aethiopis grana viginti duo falis elixuatione cum aqua eruuntur. Hoc ipsum plurimam partem constat ex acido falis marini copulato cum terra felenitica (s. alumine muriatico GAUBII), cui accedit fal marinum ipsum et parca quantitas falis mirabilis Glauberi. Vt igitur in aethiope vegetabili omnia ea falia delitefcant, quae GAUBIVS in scrutinio aquae marinae detexit. Carbo vero huius stirpis

stirpis ope falis praecipue Glauberi et selenitici speciem hepatis sulphuris constituit. Ex aqua marina, cui nutrimentum suum hic fucus debet, hasce partes praecipuam originem traxisse haud aegre cognoscitur. Hinc et alii fuci supparens efficacia videntur esse. In comparatione tamen Spongiae vstae cum aethiope vegetabili varium discrimen obtinet (DELLI *Diff. cit.* p. 18.

Taedet subtilius ex hisce vim huius fuci in corpus humanum explicare, lucem tamen non obscuram haec analysis accendit virtutis resoluentis glandularum infarctus, diureticae, nec ob vestigia ferri latentis tonica virtus deesse omnino potest.

Data huius aethiopis drachma vna in puluere. Dosi larga nauseam ciet (RUSS. *l. c.* p. 152.). In casibus a cl. RUSSELL per partes expositis crebrius memoratur externa fuci administratio, de qua supra dixi, quam interna. Dum vero in formulis comparet, miror, quod alia multa addiderit, vt flores sulphuris, aethiopem mineralem, os sepiae vstum, vel subiunxerit nominatim aquam marinam, vnde meritum eius singulare dubium euadit. — Cl. BASTER (*Opusc. subseciv. tom. 2. p. 121. sqq.*) vero se saepius profitetur effectum ex hoc fucio salutarem
in

in scrophulosis morbis vna cum cll. GAUBIO et VAN VISVLIAT expertum esse, et eum in finem miscelam ex aquae marinae vnciis viginti quinque, falis Quercus marinae vncia dimidia et fyrupi cuiusdam (e. c. Violar.) vnciis tribus adornasse, cuius vnciae tres vel quatuor ter vel quater de die vacuo stomacho sumtae; imposito simul Emplastro de Labdano vel simili, cui quarta pars huius falis admixta fuerat. Sic et in Belgio a celebri medico deglutitio difficilis ab intumescencia et induratione glandularum oesophago vicinarum aethiopis vegetabilis ope deuicta fuit (VAN GEUNS in *Verhandel. door de Holl. Maatschappye de Weetensf. te Harlem XI. Deel, vol. II. p. 170.*).

Depraedicatur insuper vt dentifricius ad detergendas dentium fordes et corrigendam gingivarum in scorbuto laxitatem (RUSS. *l. c. p. 153.*).

570.

Pharm. HELMINTHOCHORTON s. CONFERVA
 HELMINTHOCHORTOS siue CORALLINA
 CORSICANA s. CORALLINA RVBRA s.
 CORALLINA MELITOCORTON Ph. Genev.
 item LEMITHOCHORTON sed perperam.

Fucus Helminthochorton; DE LA TOURRETTE in
Journ. de Physique 1782. *Sept. cum tab. 1. fig. 1-10.* Ob compagem cartilaginofam et cognationem cum reliquis variis fucis, qui vesicis destituuntur, fucis potius quam conferuis accensendum arbitror. Est Corallina minima bifida s. Muscus coralloides bifidus BARREL. *Plantae per Galliam Hisp. et Ital. observ. p. 120. tab. 1276. n. 3.* Lemithochorton vel Coralline de Corse *Gazette de Santé* 1777. *p. 20. n. 5. tab. 2.* (DE LA TOURRETTE). Conferua helminthochortos; dichotoma vncialis, rufescens, ramis horizontalibus SCHWENDIMANN *Diff. Helminthochorti Historia natura atque vires, Argent. 1780. p. 9.* Praeterquam dictis locis depicta quoque haecce alga exstat in REGNAULT *Botan. sub nomine La Coralline de Corse a. b.* Patria huic haectenus vnice Corsica assignata fuit,
 vbi

vbi rupibus mari inundatis item aliquando lapidibus et conchyliis in littus coniectis innascitur.

Est alga pollicaris circiter, constans ex fibris multis tenacibus, cespites f. fasciculos formantibus, luteo rufis vel fuscis, intricatis ramosis, ramis basi horizontalibus, superne erectis subulatis, apice bifidis vel trifidis, in diuicatione nodosis. Non facile potest confundi cum *Corallina officinali* L. f. Musco corallino officin., a qua vt et nomine distingueretur, praefens haecce *Corallina rubra* dicta fuit, voce *Corallinae albae* alteri seruata. Quae ipsa altior crassior, subbipinnata, fragilis, articulata et alba, sub dentibus fridorem excitat, infra in animalium recensu curatius perpendenda.

Quod transfertur *Helminthochorton* modice tenax est, odoris ingrati, vt stirpium marinarum, saporis manifestius falsi. Adhaerent illi saepe fragmenta *Madreporarum*, conchyliia exigua vel eius particulae, arena et similia heterogenea, quae saepe vix separari possunt, antequam in vsum vertitur. Aquae immersum partes implexas explicat et nonnihil intumescit, et sensim colore rufo exuitur. Iniectum carbonibus candentibus strepitum excitat leuem cum odore vegetabili.

Infu-

Infusione cum aqua non solum fal, sed mucilaginis multum eruitur (SCHWENDIMANN *l. c. p. 11.* HAPP *Diff. verm. intest. hom. historia, p. 47.*). Est, qui nulum aliud fal, quam marinum illi inesse agnoscit (HAPP *l. c. p. 47.*). Addit vero alius maiori falis communis copiae fal Glauberi, feleniten atque alcali fossile cum non parca terrae inertis portione (SCHWENDIMANN *l. c. p. 13.*). Fuci huius vnciae duae exhibent extracti aquosi primi drachmas quatuor cum dimidia, badii coloris inodori falsi et extracti resinosi secundarii vix grana sex. Ex eodem fuci pondere nonnisi extracti resinosi pr. grana quindecim elicita (IDEM *p. 13. §qq.*). Mirum, quod cl. HAPP (*l. c. p. 47.*) nihil resinosi detexerit. Infusa aquosa inspissatione valde mucilaginosa apparent. Destillata inde aqua tam odoris quam saporis expers est, residuum liquidum euaporatum gelatinam flavescentem offert (HAPP *l. c. p. 47.*).

Et haec quidem stirps nostro tantum tempore extra Corsicam celebrata fuit, licet pluribus seculis antea incolis insulae contra vermes intestinales vsu venerit. Etenim expugnata armis Gallorum insula in nosocomijs militaribus a. 1775. tentata fuit. Famam dein eius auxerunt cl. STEFANOPOLI, natione

Graecus, nosocomii militaris, quod Ajacii Corsicae fuit, Chirurgus, atque cl. FLEURY, pharmacopola eiusdem nosocomii, scriptione, et venditione eius per omnem Corsicam facta. Vnde in Gallia annis subsequens hinc inde experimenta capta, quorum successum persequuntur recensus quidam de rebus medicis ibidem edi soliti (*Gazette de Santé* 1777 ad 1779. Vid. *loc. cit.* a cl. SCHWENDIMANN, p. 4. *sqq.* nam ipsi mihi hi non suppetunt. Cfr. DE LA TOURRETTE *l. c. p. 1.*), aliaeque scriptiunculae (quarum mihi copia non facta est, memoratae a cl. SCHWENDIMANN) haud sine testimonio honorifico. Accesserunt dein plura ab Argentoratensibus medicis cl. LOBSTEIN, JO. JAC. SPIELMANN, EHRMANN, SCHWENDIMANN (*l. c.*) et a cl. GYSER, medico Pforzheimensi (SCHWENDIMANN *loc. cit. p. 18.*), suscepta. Nec alibi in Germania sese subtraxit omnino practicorum attentioni, quemadmodum publice de hac enunciata, quibus vnice inhaereo, declarant: pro vt et in pharmacopoliis lautius instructis hodie praesto est (V. BALDING. *n. Magaz. für Aerzte*, vol. 6. P. 2. vol. 7. P. 1.).

Praemonendum ante omnia, lumbricis praecipue aduersum esse, nec nisi raro in taenias (DE

LA TOURRETTE *l. c. p. 1.*) et ascarides vim exferere. Secessit tamen casu quodam vna cum lumbricis copia vermium cucurbitinorum, sed remanente dolore circa praecordia, taeniae imputato (SCHWENDIMANN *loc. cit. p. 26. Obs. 2.*), etiam si dupla dosi exhiberetur. Item ex puero trienni lego ingentem copiam ascaridum vna cum lumbricis expulsum (GYSER in *Diff. cit. p. 23. Obs. 2.*). Lumbrici vero magna subinde caterua eius ope eiectione, ce-lerque eius vis est, vt iam intra nycthemerum primum post praebita bina vel terna viui plerumque eliminantur et continuatione eius facta copia saburrae euerratur. Infantili aequae ac adultae aetati accommodata medela est. Et sufficit sub variis morborum laruis, quas induere solet verminosa ista labes; quorsum spectant casus bini pleuritidis (SUMEIRE in *Journ. de Medec. tom. 52. p. 331. sqq.*), colicae (*l. c. p. 336.*) et epilepsiae verminosae (SCHWENDIMANN *p. 5. ex Gaz. de Santé.*). Septemque adeo eorundem parentum liberi hisce hostibus erepti fuere, materque simul, etiam si gra-vida, vim salutarem inde experta est (SCHWEND. *l. c. p. 27.*). Nec displicet sapor odorue, vt multorum aliorum anthelminticorum, quae eo fastidium pariunt, quin varia pro lubitu aegri forma

Mm 2 absque

absque iactura virium exhiberi potest. In dosi non facile peccari potest, quoniam etiam solito maior non nocet.

Capi potest in pulvere cum aqua, lacte, syrupo quodam, vel misceri melle siue butyro sicque pani illitum ingeri, qui modus ad fallendos infantes non omnino spernendus est, magisque mihi placet, quam ars, qua intra placentulas, bellaria, rotulas, trochiscos absque necessitate (Conf. exempla in *Gazette de Santé* 1777. n. 26.) abditur. Infanti quarto anno minori assignantur grana duodecim ad triginta sex; ab hoc anno ad decimum scrupuli duo ad drachmam integram exhibentur; maioribus natu drachma dimidia ad duas vsque conducit (SCHWENDIMANN *loc. cit.* pag. 34.). Commodum est in electuarii formam ope mellis redactum. Sed vulgo substituitur infusum vel decoctum, aqua paratum, ita ut istud maiorem, hoc minorem Helminthochorti quantitatem sibi vindicet. Nempe coctio plus salis euoluit. Solent quoque Galli plerumque decocto uti; e. c. sic: Helminthochorti $\mathfrak{z}\beta$ coqu. c. aquae font. $\mathfrak{z}\text{vj}$ Colat. c. expressione $\mathfrak{z}\text{iv}$ add. Mell. despum. $\mathfrak{z}\text{j}$, vel Sacchari q. s.; pro dosi esto decocti vncia vna. Infusum fieri

fieri potest cum aqua feruente, digestionem per aliquod tempus protracta, post colationem lacte et si placet saccharo miscendum, vel solo melle vel syrupo edulcandum. Delicioribus profuit decoctum instar clysmatis adhibere (MARTIN *Recueil de differens remedes*, p. 5. apud SCHWENDIMANN p. 35. *Journ. encyclopedique*, tom. 8. P. 1. p. 510.). Sufficiunt plerumque praebia tria quantitatis dictae Helminthochorti, aliquando plura requiruntur. Tempus illud capiendi commodissimum matutinum est, aliquando vespertinum iungitur. Connubium cum purgantibus efficaciam auget, cuius exempla varia quoque proposuit cl. JADELOT (*Pharmacopoe des Pauvres*, p. 47. form. 1 et 2. p. 151. *bol. vermifug.*).

Nolo in coniecturas memet dimittere, quibusnam viribus vermibus infestum sit. Salina, et ipsam aquam marinam, multum in hosce alias valere quidem nouimus, sed vix nisi maiori copia vel diu continuata ingerantur. An mucilago in hoc succo admixta efficit, vt salinus stimulus tanto tenacius sese vermium sensibili corpori adfigat?

Nimum omnino est, Helminthochorto palmam in fugandis lumbricis tribuere. Nempe manifeste subinde in vno eodemque aegro alia effi-

Mm 3

cacia

caria eminerunt (BEHREND'S in BALDING. *n. Magaz.* vol. 7. P. 1.). Sufficit dignum esse, vt in suppellectilem medicam recipiatur, quum vitis aliorum bene multorum vermifugorum careat.

SYRUPUS MELITOCORTI *Ph. Genev.* p. 91. adhuc notandus est ex Helminthochorto, saccharo albo, aqua fontana paratus, qui ad spissitudinem densam coctus et refrigeratus in gelatinam coagulatur.

C O N F E R V A .

LINN. *Syst. veg.* p. 818. *Gen. pl.* p. 567.

571.

Pharm. CONFERVA RIVULARIS.

Conferua rivularis; filamentis simplicissimis aequalibus longissimis LINN. *Spec. plant.* p. 1633. *Conferua fluuiatilis sericea vulgaris et fluitans* DILL. *Hist. musc.* p. 12. tab. 2. fig. 1. Depicta quoque in *Fl. Dan.* tab. 881. vbi binae figurae microscopio auctam eam repraesentant, item in INGENHOUSZ *verm. Schriften phys.-med. Inhalts von MOLITOR* vol. 2. tab. 2. fig. 12. quae pariter lente amplia-

ampliatam eam fistit. In riuis pacatioribus et stagnis.

Quod praeter consuetudinem hanc stirpem inter medicamina recipiam, non ideo fit, quod PLINIUS (*Lib. 27. cap. 9. ad fin.*) eam extus applicatam, et quoties marcesceret, aqua humectatam ultra modum laudat, tanquam remedium ad conferruminanda ossa contracta idoneum: ad plurimorum enim mentem haec ipsa Conferua PLINII existimatur. Sed recentiori tempore idonea habita ad conclauia aëre puro s. dephlogisticato replenda.

Articulata sub microscopio comparent filamenta ista, pellucida, caua, et copia exiguorum rotundorum et ouatorum corpusculorum repleta, quae materie viscosa magis vel minus viridi irritata sunt; fila si dissecantur, corpuscula dicta ex extremis diuisis erumpunt, viscosa materie adhuc obuoluta, dein passim libere aquae innatantia, et haecce initio licet motus omnis expertia sint, post sex vel septem dies motum exercent progressiuum, vnde ad vitae vsuram concluditur. Sed horum naturam originem effectus vltterius perfequi, ab hoc loco alienum est, INGENHOUSZII (*l. c. p. 218. sqq.*) autem indagine dignissimum argumentum.

Mm 4

Quod

Quod analyfi chemica alcali volatile inde erui, vt ex animalibus corporibus, feratur (INGENHOUSZ *l. c. p. 235.*), pugnat cum aliis experimentis, quibus expresse nonnifi vegetabilibus particulas communes illi inesse edocemur (GEORGI in *Act. acad. sc. Petropolit. 1778. P. 1. p. 225. sqq.*).

Ad aliud caput de speciebus aliquot aëris artificialis pertinet, enucleatius de aëre dephlogificato, eius natura, fontibus variis et beneficio in corpus humanum, exponere. Ex multis quidem ille corporibus extricari potest, sed vel purior vel maiori copia vel minori opera eruitur ex nitro, mercurio praecipitato rubro, minio, magnesia nigra. Scatent quoque eodem stirpes bene multae, folia scilicet carnosarum, vt Semperuii arborei, Cacti triangularis, Agaves Americanae, Semperuii tectorum rel. ex quibus, intra campanam aqua repletam arcendo com meatum externi aëris, splendentis folis adiumento bullularum forma ille purus aër erumpit. Liberaliter quoque eundem emittit Conferua riularis et alia Conferua in fundo receptaculorum aqueorum prognascens (INGENHOUSZ *verm. Schr. von MOLITOR vol. 2. p. 58.* Conf. PRIESTLEY'S *Experiments and Observations relating*

ting

ting to nat. *Philosophy*, vol. 2. p. 21. *sqq.*). Nec de-
stitui isto aëre animales partes, experimenta cum
ferico, lana, plumis, capillis humanis rel. facta,
adiuuante vel luce solari vel igne artificiali, edocent.

Conferua riuularis multum huius aëris ero-
gat, et hieme quidem praestantiorē longē quam
aestate, quum e contrario folia carnosā hieme pau-
xillum modo eius suppeditent vixque meliorem
aërem vulgari. Tanta vero quantitas aëris dephlo-
gificati hieme colligitur ex Conferua riuulari, vt
portio eius, quae circiter spatium pollicis vnus
cubici occupat, intra spatium trium vel quatuor
dierum plerumque pollices cubicos duodecim vel
sedecim intra triduum vel quatrimum sole splen-
dente eructet. In aqua cocta, a qua aditus omnis
aëris externi ope mercurii intercluditur, nonnisi
tertio die exundat; in aqua fontana non cocta
autem iam primo die maiorique longē copia; quo
maior ambitus stirpis tanto plus huius aëris ob-
tinetur. Loco plantarum vasis terreis exceptarum
confert hanc conferuam in aqua foli exposita pro
lucrando aëre puro seruare (INGENHOUSZ in *Phil.*
Transf. vol. 72. P. 2. p. 426. *sqq.*).

Si itaque verum agnoscatur, aërem dephlogisticatum in respiratione et vita protrahenda summi momenti esse, deliquiis animi s. asphyxiis multiplici fonte exortis subuenire, fulmine ictos excitare, et asthma spasmodicum aliudque a laxitate oriundum, item phthisin pulmonum, leuare vel fanare: sane Conferuae huic non exigua laus debetur. Sed tutissimum est caute de beneficiis istis aëris huius mentem pronunciare, donec illa repetito in morbis tentamine plus fidei acquisuerint.

ORDO LV.

F V N G I

A G A R I C V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 819. *Gen. pl.* p. 568.

572.

Pharm. AGARICVS MVSCARIVS.

Agaricus muscarius; stipitatus, lamellis dimidiatis solitariis, stipite voluato apice dilatato basi ouato
 LINN. *Spec. pl.* p. 1640. BOLTON'S *History of Fungusses*, vol. 1. p. 27. cum tab. Fungus muscas interficiens c. B. Mel muscarum venenosum
 STERBECK *Theatr. fung.* pag. 214. tab. 22. fig. A. Amanita petiolo annulato, pileo (quae vox inferi debet) sanguineo, lamellis albis HALL. *Hist. stirp. Heluet.* n. 2373. MICHELI *Nov. Gen. plant.* tab. 78. fig. 1 et 2. Gefeinelter Blätterschwamm, Fliegen- schwamm, gemeiner Mückenschwamm HOFFM. *Nomenclat. fung.* P. 1. p. 20. Variat pileo coc- cineo, rubro, albo, cinereo, verrucoso et non verrucoso. In pratis et fyluis frequens.

Acrimo-

Acrimonia foetoreque infestus est prae multis aliis fungis hic ipse. Quod muscas necet, denominationi ansam dedit; quae vis iam quoque creusio (*Rar. pl. hist. p. CCLXXIX.*) nota fuit, vt qui illum ab istis valde appeti, sed non sine propria pernicie memoravit. Smolandî etiamnum lacte maceratum illum hoc sine adhibent (*LINN. Fl. Succ. p. 450.*). Parem vim exferit in cimices lectularios, dum fungi aliquot autumnò collecti et contusi intra fictile bene tectum in pulvem deliquescunt, qua ipsa ope penicilli omnes rimae et lacunae obliniuntur (*LINN. Skånska Resa, p. 430.*).

Magis tamen scire interest, quid in corpus humanum efficiat. Inebriat iste comestus, quin in furorem homines coniicit, ita vt nullum periculum reformident, nec ignis nec armorum impetum metuant. Valde probabile est, furorem istum insanum, quem antiquissimo tempore inter septentrionales gentes, nonnulli, qui heroës censerî volebant, contraxerant, esu fungorum huius speciei fuisse concitatum. Hi sub ista mentis labe erumpente ipsis principibus, quorum res agere illis datum, formidabiles, dum nulli aderant hostes in innoxios, bruta, corpora vita casta, arbores, lapides,

des, iniurias suas exercebant (Conf. ÖDMAN in *Vet. Acad. Handl.* 1784. p. 240. *sqq.*). Lucem accendit mos, qui adhuc hodie apud gentes septentrionales remotiores, vt Ostiacos, Jakutos, Samojedas, Tungutos, Iukagos, Kurakos, Tschutkos, Kamschadalenses, obtinet, inebriationem sibi gratam eius ope conciliandi. Quaedam harum quotidiano eius vsui indulgent ab vno ad quatuor fungos, Ostiaci vnum modo ferunt, vel decoctum ex tribus paratum. Tschutki, quibus gelu prouentum huius fungi denegat, rhenonibus in commutationem datis illum redimunt. Kamschadalenses cum decocto Epilobii illum potant. Effectus autem eo ingesto apud illos hic est, vt exhilarentur, exsultent, cantent, vociferentur, versiculos de rebus venereis, venatione, heroibus, effutiant, vaticinentur, augmentum virium valde insuetum sentiant, manus hostiles vel aliis vel sibi iniiciant, tremore vel et conuulsionibus tententur. Furor post duodecim vel sedecim circiter horas deseruescit, huncque excipit virium deiectio, vel iactura perfecta, tandem somnus, ex quo dum expergiscuntur sensim absque alia mala sequela ad pristinam animi serenitatem redeunt. In senectute autem stupidi euadunt. Ipsum lotium hominum, qui huncce fungum ingesserunt,

gesserunt, inebriat; et huius tetri liquidi haustum largiorem bibunt Schamani Tungusenses, tympana fascinatoria sua pulsaturi, quo epilepsia et reliqua ecstasi, ad cerimoniam illam necessaria, corripiantur (Conf. *Nat. Hist. of Kamschatka*, p. 208. sq. et GEORGI *Beschreibung aller Nationen des Russ. Reichs*, p. 78. 267. 281. 321. 329. 352.). Non multum sane inde incitamenti capi potest ad hunc fungum in morbis tentandum, licet oues fungos iuniores huius generis et recentes depascantur auide et impune (BERNHARDT *chym. Versuche und Erfahr. aus Vitriol- und Fliegenschwämmen kräftige Arzneyen zu verfertigen*, *Leipz.* 1755. p. 327.), et pileus eius comminutus et lacte ad occidendas muscas commixtus infanti quadrienni praeter vomitum et diarrhoeam nihil mali crearet (CHRIST. GODOFRED. WHISTLING *Diff. de virtutibus Agarici muscarii*, *Ien.* 1778. p. 8.). Nec, quae de virtute medica eius constiterunt, haecenus ita confirmata sunt, quin opus esset illam iterum sub incudem reuocare. Nostri temporibus cl. JO. CHRISTIANUS BERNHARDT (*loc. cit.* inde a pag. 318.) aliquam in fungum muscarium medicorum attentionem mouit, qui eundem tam ore captum quam extus admotum aliquot casibus adhibuit. Eius exemplo praeuio incensus cl. WHISTLING

LING

LING (*loc. cit.*) plusculos alios addidit. Non totus autem Agaricus, sed stipitis modo ea pars, quae terra tegitur (BERNHARDT), vel radix, vsurpatur, quae partes carere dicuntur nequitia reliquarum, ita inde neque nausea nec vomitus nec temulentia vel alia noxa subsequuta (WHISTLING *l. c. p. 9.*). Adolescente aestate vel autumni initio colliguntur hi fungi. Pro eo partium selectu, quem dixi, magna copia fungorum opus est, ut pulvis inde paretur. Nempe remoto cortice, filum per istam stipitis basin traicitur, et haec vel aëre sicco, vel ad fornacem, siccatur. Pulvis loco calido vel sicco seruari debet, ne humidum attrahat et vitiose cohaereat. Cauendum vero est a fungo acaris exeso, utpote longe inertiori.

Valuit pulvis ore captus ad mitigandam epilepsiam, quin omnino compescendam, licet non omnibus aegris suffecerit (BERNHARDT *Obs. 5. p. 324. sq.* WHISTLING *Obs. 2. p. 13.*). Ita in complicato malo cum tremore artuum et convulsionibus diuturna continuatione auxilium attulit (WHISTLING *Obs. 1. p. 10.*). Idem vsus internus aliquando etiam in vitiiis externis locum habet. Ita eodem indurationes tonsillae alterutrius aliarumque glandularum

ularum vicinarum dissipatae (BERNHARDT *Obs.* 3. p. 321.), item tumor insignis durusque prope laryngem (*l. c.* p. 322. *Obs.* 4.).

Ex insperfo autem puluere quotidie bis vel pluries vlcera ex tumoribus duris prognata (BERNHARDT *Obs.* 1. 2.), pustulae corneae (*l. c.* *Obs.* 6. p. 325.), vlcus phagedaenicum poplitis cum aliis vlcusculis propinquis (WHISTLING *Obs.* 3. p. 13.), luxurians vlcus ex reliquiis tumoris cystici exsecti (*l. c.* *Obs.* 4.), item vlcus ex fractura ossis cum subsequente carie (*l. c.* *Obs.* 5.) coaluerunt. Saepe combinato vsu interno et externa follerti pulueris insperione strumae et fistulae mali moris euanuerunt (BERNHARDT *l. c.* p. 326.). Callosas quoque margines vlcerum et fistularum delet (WHISTLING *l. c.* p. 21.).

Pro dosi puluis a scrupulo dimidio ad vnum ter adeo de die cum aqua ingestus (WHISTLING). Imo eius drachma vna semel de die cum aceto data, quod connubium dicitur efficacius fuisse quam illud cum aqua (BERNHARDT), sed eadem de causa non satis tutum (WHISTLING p. 20.). Bonam spem ciet, si puluis insperfus nihil doloris excitat; quodsi vero ardor in vlcere vel dolor subsequitur, desistendum

BOLETVS IGNIARIVS. 561

listendum est, ne inflammationis causa euadat. In exulceratione oculorum, quae acrimoniam falsam et humectam comitem habet, non confert.

Addo adhuc plerumque internis eius praebitis aluum moueri.

B O L E T V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 821. *Gen. pl.* p. 568.

573.

Pharm. AGARICVS QVERNVS f. AGARICVS
CHIRVRGORVM.

Boletus ignarius; acaulis puluinatus laeuis, poris tenuissimis LINN. *Spec. pl.* p. 1645. BOLTON'S *History of Fungusses*, p. 80. c. fig. Fungus in caudicibus nascens, vnguis equini figura c. B. Agaricus pedis equini facie TOURNEF. *Instit.* p. 562. BATTARA *Fungor. agri Arimin. Hist.* p. 71. tab. 37. fig. E. Agaricum ignarium MICHEL. *Nov. gen.* p. 118. Depictus quoque in REGNAULT *Botan. l'Agaric. de Chesne Fl. Dan. fasc. 16. tab. 953*. In truncis variarum arborum antiquarum prouenit, vt Quercus, Fagi, Tiliae, Betulae, Juglandis, penetratque alte in ligneam compagem. Prae-
Appar. medic. Vol. V. Nn cipe

cipue in truncis caesarum arborum et quidem putrescentium enascitur. Est qui eum in viua arbore nonnisi in parte quadam computrescente deprehendit (MONTET in *Hist. de l'acad. R. des sc. de Paris*, 1762. p. 74.).

In oeconomia claret ob suam pro fomite ignis vtilitatem, cui quidem fini et inferuit Boletus fomentarius L. (*Fl. Succ. p. 453.*). Praefertur Tiliis innascens, secundo loco est fagineus (HALL. *Hist. stirp. Helv. n. 2288.*). Alibi tamen fagineum praeparatione mollissimum fieri legimus. Scilicet cultro aufertur cortex durus superior, item pars fistulosa inferior, reliquum, quod quoad contactum mollius longe est, vt laxior fiat fungi textura, lixiuio cinerum Fagi coquitur, tum probe lotum ficcatur et malleo contunditur, postea in solutione nitri aqua facta coquitur et iterum ficcatur; quidam adhuc puluere pyrio illi colorem nigrum inducunt. Ita scintillis vel foco lentis vitreae s. speculi concavi facile accenditur, sed serpente tantum igne, non flamma, odore quasi lintei combusti et remanente fauilla.

Infusum fungi recentis aqua factum non fuscatur vitriolo martis. Aqua coctus qui Betulis innasci-

innascitur, largitur extractum mucilaginosum, fere infipidum. Destillatione absque aqua facta vna cum phlegmate vario obtinetur oleum empyreumaticum, spiritui lignorum non absimile et ex residuo sal alcalinum fixum. Combustione vnciarum sedecim nonnisi grana quinquaginta octo huius salis eliciuntur (*Act. acad. sc. Petropol. 1778. P. 2. p. 214. fq.*). Praemittere haecce non superfluum, vt tanto certius de modo, quo vim medicam iamiam trutinandam exercet, iudicare liceat.

Etenim magnam celebritatem per tempus nactus hic fungus erat sua efficacia in haemorrhagiis externis, violenta vulneratione vel dissectione arteriarum, nominatim sub amputatione membrorum, enatis sedandis. Fungus coriaceus quercinus haematodes a JAC. BREYNO (*Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 184.*) dictus omnino huius loci est, sed veram vim non cognouit, quum modo indicet ex aliorum narratione haemorrhagiam narium sistere, si cordi eius particula imponatur, indeque conicit ad alios fluxus sanguineos quoque valere. Propius rem attigit cl. JO. JACOB DILLENIVS (*Ephem. nat. curios. Cent. 7 et 8. p. 344.*), qui fauciatis hirudinum applicatione vasis sanguiferis, et pertina-

citer sanguinem fundentibus fungum igniarium vel Bouistam imponi iussit. Nec latuit maiores nostros, lanuginem internam Castanearum cortici adhaerentem, aliaque mollia ex vegetabilium censu, vt hirsutiem Cydoniorum fructus, Gossypium, seminum pappos, sistere sanguinem ex vulnere vrgentius manantem (REUSSNER IN WELSCH. *Sylloge curat. et obseruat. medic. p. 75. sq.*). Fennorum quoque domesticum in hunc finem non nouum dici potest Bole-tus igniarius (BERG. *Förfök om gängb. Sjukd. 1754. p. 69.*), quo et a. 1755. Aboae profluuium sanguinis ex lapsu in puero obstinatum conticuit (*l. c.*).

Non apte igitur cl. BROSSARD Chirurgus (de la Chatre en Berry) inuentor dici potest virtutis ischaemae huius fungi; qui tamen recentius a. 1750 academiam chirurgorum Parisiensem de eius efficacia certiore reddidit (MORAND IN *Mem. de l'ac. R. de Chirurgie, vol. 2. p. 225.*) praemio quoque auctus. Hic ipse quernum reliquis praefert. Nec alia praeparatione fungi opus est, quam quod ablato duriori ab vtraque parte tegmine in frusta minora difsecetur, et post desiccationem mallei ictibus emolliatur. Applicatio ea est, quod frustum vulnere paullo amplius imponatur, et huic aliud grandius

grandius superdetur, vtrumque autem apparatu consueto comprimente arteriam laesam in situ retineatur, non neglecta casu grauiori sub initium torcularis applicatione. BROSSARDI experimenta felicia confirmata sunt a variis aliis Chirurgis Gallicis (MORAND, BOUQUOT, FAGET, ROCHARD, DE MEY *Mem. de l'acad. R. de Chirurgie l. c. Philos. Transf.* 1753. infert. cl. WARNER'S *Cases in Surgery*, p. 338.); a quibusdam etiam in canibus instituta, quorum quidem sanguis facilius coit. Successerunt mox exterorum pericula crebra, cll. SHARP, WARNER (*Phil. Transf. vol. 48. P. 2. p. 588. sqq. 811. sqq.* Conf. WARNER'S *Cases in Surgery*, pag. 349. sqq. vbi multi casus, quorum plerique fausti), GOOCH (*Phil. Transf. p. 814.*), FORD, THURNHILL (*Phil. Transact. vol. 49. P. 1. p. 264.*), ACREL (*Chir. Händelser, p. 543. sqq.*), partim fungo fauentia, partim aduersa. Non valuit modo post amputationem cruris vel brachii, sed et ad compescendum sanguinem ex mamma cancrofa resecta, item praegressa lithotomia, exundantem. In aneurysmate brachii aperto post applicationem fungi huius arteriae ad carpum pulsus rediit post viginti horas, quum id modo ligatura applicata fieret ad finem secundae hebdomadis vel die decimo septimo (MORAND *l. c. p. 225.*).

Ne autem vniuersaliori iusto, vel laude vel vituperio huius fungi peccetur, distinguendum rite inter diuersa rei momenta est. Scito igitur, licet multis casibus conducatur, multis aliis non sufficere, nec tritum esse fatis. Non caret sua virtute, si arteria laesa super os stabile decurrit, contra quod pressio exerceri potest, vt in arteria temporali, maxillari externa, radiali; caret autem, vbi nulla pressio locum habet, vt in collo, abdomine, vel vbi os vitiose fractura, carie, luxatione mobile euasit, hinc et vix in sclopetariis vulneribus admitti potest. Efficacior est in haemorrhagia ex minori arteria, et in hominibus debilitatis et pauco sanguine instructis; non vero tutus aperta ampliori arteria, vt crurali, nec in vegetis et plethoricis; similiter non sufficit arteria intra cutem vel musculos retracta vel rigida et cartilaginea. Superfunt itaque plures occasiones, quibus haemorrhagia vel ligaturam vel alia commoda auxilia requirit. Ligaturae praefereendus ceteroquin eo, quod ille absque dolore sistit sanguinem, et stimulo deficiente nec conuulsiones pedissequas habet, nec inflammationem nec febrem diriozem accendit, quae omnia contraria in ligatura sunt, quae praeterea, quoniam vsque ad finem remanere vinculum debet,

fana-

fanationem retardat. Fatentur haec ligaturae incommoda praxi crebriori exercitati chirurgi. Nulla stiptica virtus, qua ipsa arteria contraheretur, huic fungo inest, sed ob mollem et teneram suam naturam prae reliquis vulgo usitatis, ut linteo carpto, charta bibula et similibus arctius orificio arteriae sese affigit, et nouo sanguineo riuo compressione coërcito tenacius resistit; quo mollior et flexilior igitur ille est, tanto magis pressioni obsecundat, vnde et vnicum frustulum sufficit. Thrombus, qui ex hacce sanguinis mora enascitur, nouum a tergo affluentem sanguini obicem ponit. Vitia nimii sanguinis coaguli et coarctationis arteriae longa ab orificio distantia, quae PARKER (*On ligature preferable to Agaric in securing the bloodvessels after Amputations*, Lond. 1755. qui libellus praecipue contra WARNERUM exaratus fuit) huic fungo tribuit, non isti sed compressioni per apparatus consuetum comitem, me iudice, imputanda sunt, nec arbitror eum iure metuere, ne transfudationem liquidi ex minimis vasis sanguiferis impediat. Nisi praesto est fungus igniarius: substitui potest spongia vulgaris in exiguum volumen compressa vel haec cera impraegnata, quae dum, imbibendo liquidum, intumescit, arteriam claudit, quin adhuc firmiter

affluenti fanguini, quam Boletus igniarius, sese opponit; sed de hisce loco alio vberius.

Haemorrhagiam narium compescere quoque valet (cl. WILLEMET in *Nouv. Mem. de l'ac. de Dijon* 1784. 2. *Semestre*, p. 92.), arbitror, intrusus naribus: sed est, qui puluere per tubulum inflato potitus scopo est (ROCHARD in *Journ. de Medec. tom. 3. p. 43.*). Paucula quae de usu fungi huius interno memorantur non magni momenti sunt. Eo in decocto dato apud virum sopitus dicitur fluxus sanguinis largus per aluum ex causa scorbutica contingens, aliis multis frustra adhibitis (ROCHARD *l. c. p. 43.*). Dubius quoque euadit fungi effectus in dysenteriae cruentae casu, vtpote quum conuulsiuum corticis Simarubae iniret, (BRILLOUET in VAN-
DERMONDE *Recueil periodique d'Observat. de Medecine, tom. 6. p. 230.*).

Hic fungus est Lapponum Duaeulet, ex quo conum parant longitudinalis femuncialis, baseos trium linearum vel supra. Hunc instar moxae Sinenfium et Japonensium accendunt, iisdem scopis accommodatum censentes (HARMENS et FIELSTRÖM *Diss. med. Lapponum* in HALL. *Collect. Diss. praët. tom. 6. p. 728.*).

574.

Pharm. FVNGVS SALICIS.

Boletus suaueolens; acaulis superne laevis, falicinus LINN. *Spec. pl. p. 1646.* *Boletus suaueolens*; acaulis femielliptoidicus niueus; supra conuexus, byssino villosulus; subtus tubuloso-porosus, poris rotundis angulatisque; Anisum redolens falicinus JACQU. *Collect. bot. vol. 2. p. 147.* *Boletus albus*; acaulis puluinatus laevis, poris oblongis HUDS. *Flor. Angl. ed. 2. p. 626.* LIGHTFOOT *Flor. Scot. p. 1037.* addens poros et rotundos esse. Agaricus villosus et porosus candidus salignus BUXBAUM *Plant. minus cognit. Cent. 5. p. 8. tab. 5.* De erste Soort van willige Fungi, Fungus albus saligneus, odore iridis VAN STEERBEK *Theatr. fungor. p. 251. tab. n. 27. lit. D.* Conf. cl. ENSLIN. Monographia in *Dissert. de Boletis suaueolente Linn. Erlang. 1784. c. tab. egregia, recusa tit. Comment. a. 1785.* Specimen, quod coram habeo, colliculis variis supra distinguitur. Villis initio tegitur, quibus sensim exuitur, vt laevis appareat. Agarici albi figura, quam BOLTON'S *History of Fungusses* ad p. 87. sistit, differt tam ab ENSLINI icone, quam meo specimine haud parum. In

N n 5

Sali-

Salicibus vnice crescit, Sal. alba, fragili, vitellina, amygdalina, et harum quidem cortice, etiam in Germania, prout vicinia vrbis Gottingensis, licet paucissimi botanici Germani eiusdem meminerint. Autumno et m. Octobri quidem emergit per totam hiemem colligendus, vere subsequenti anni sensim computrescens a vermibus consumitur.

Odorem fragrantem non omnino ingratum spargit, qui fortior est in recenti fungo, quam exsiccato, in quo mihi suburinofus visus est. Quaedam indiuidua plus gratiae spirant. Nonnulli odorem comparant cum violaceo, vt radice Iridis Florentinae; alii (JACQU.) cum odore Anisi vel Scandicis odoratae. Masticatione longiori subinde sapor sentitur acidulus, postea amaricans, in aliis speciminibus lenis iste amaror vnice sese manifestat.

Odor aquae destillatae siue ex recenti siue ex sicco fungo paretur, longe debilior est, quam ipsius fungi, nec vllum isti vestigium olei aetherei inest (ENSLIN *l. c. p. 20.*). Omitto studio expositionem eorum, quae destillatione sicca eruuntur (*l. c. p. 21.*). Decoctione cum aqua odor exsurgit huic fungo proprius. Ex vncis eius duabus obtinentur extracti aquosi primi drachmae duae cum dimidia,

dimidia, inodori fere sed amarescentis subnauseosi et subfalsi; et ex eadem fungi quantitate extracti resinosi primi grana quinquaginta, saporis falsi atque amari, odoris manifestioris. Ast extractum resinosum multas simul gummosas partes complectitur (*l. c. p. 21. sq.*). Combustus erogat, praeter sal alcali, aliud, propius ad sal mirabile Glauberi accedens, item terram filiceam et ferri aliquot miculas (*l. c. p. 23.*).

Vires medicas ex hacce analysi diuinare aegrius datur. Ad experimenta igitur practica confugiendum est. Ultra centum retro annos iam in censum medicaminum receptus, nec hodie exul. Est hic sine dubio, cuius meminit (sub nomine fungi Salicis rufae) SARTORIUS (*Misc. nat. cur. Dec. 2. Ann. 1. pag. 310.*), tanquam egregii remedii in phthisi inueterata et deplorata, virtutemque confirmare studet duobus exemplis, quibus mane et vesperi drachmae duae cum sacchari tantundem datae saluti fuerunt, sed non sine connubio lactis caprilli et pultis varii generis. Nec alium fungum, si nomini et adscriptae virtuti inhaereas, intellexisse existimandus est BÖCLERUS (*Cynofura Mat. med. cont. 1729. p. 175.*), licet descriptio in alium quadret,

quadret, dum Salici adnascentem fungum mirifice celebrari in phthisi refert, bis de die ad drachmam dimidiam vel integram cum saccharo cando datum. Seruant antiquam existimationem in phthisi pulmonali vlcerosa felicia experimenta nostris temporibus Erlangae a cl. SCHMIDEL et WENDT (ENSLIN *Diff. cit. p. 25. sqq.*) instituta. Exhibebatur nimirum electuarii ex puluere eius et melle cochlear paruum quater de die, vel et pulueris eius scrupulus vnus cum lactis sacchari eadem quantitate et aequè frequenter, continuatione per plures menses facta. Quos non sanauit omnino, hisce tamen leuamen attulit conspicuum, ita quidem, vt aliorum consortium aliquando requirat. Depraedicatur quoque in spasticis morbis (a SCHMIDELIO in litt. ad cl. WENDT *Diff. cit. p. 29.*), horumque in numero nominatim significatur malum hypochondriacum. Et alii successit in asthmae spasmodico electuarium ex puluere eius et melle (*l. c. p. 30.*).

Vt in puluerem tanto commodius redigatur, confert obducere fungum antea mucilagine gummi cuiusdam, e. c. Arabici vel Tragacanthae, eademque fungum ficcare, vel eum modice ficcatum sub trituratione alcohole vini humectare (*l. c. p. 30.*).

575.

Pharm. AGARICVS ALBVS.

Boletus Laricis; acaulis pulvinatus subtriangularis, conuexo-compressus, griseus eminentiis hinc inde gibbosis fulcisque horizontalibus, poris tenuissimis MIHI. Sic se habet adulta aetate. *Boletus Laricis* JACQU. *Miscell. Austr. vol. 1. p. 172. sqq.* Descriptionem ampliolem accuratissimam polymorphi huius pro diuersa aetate et infertionis loco fungi concinnauit ibidem vener. WULFEN, exemplis in Carinthia obuiis innixus cum necessariis iconibus *tab. 19. 20. 21.* (quarum plures numero ibi exstant, quam in JACQUINI *Diff. de Agarico offic. resp. RUBEL Vindob. 1778.* quae in *Miscell.* cum variis mutationibus recusa deprehenditur). Paucis commemorauit eum LINN. *M. m. ed. 1. p. 175.* Est *Boletus* conicus puluinatus leuis, inaequalis tubulis subtilissimis GERARD. *Flor. Gallo-provinc. p. 12.* vbi tanquam varietas *Boleti igniarii* sistitur. *Boletus Agaricum* ALLION. *Fl. Pedem. tom. 2. p. 351.* *Agaricum* s. *fungus laricis* C. B. MICHELI *N. gener. pl. p. 119. tab. 61. fig. 1.* *Polyporus fessilis conuexo-planus*, annulis discoloribus fulvis, poris ochroleucis HALL. *Hist. stirp. Helvet. n.*

2284.

2284. quae autem descriptio cl^{mo} WULFEN displicet. In nulla alia arbore haecenus quam Larice inuentus est, notante iam BELLONIO (*de arboribus conif. fol. 26.*) et MATTHIOLO; nam qui aliis quoque Pinis eum adscribunt, vt CORDUS et ANGUILLARA, confusionem cum aliis fungis commisisse videntur. Laricis autem non solum inferiorem aut medium truncum obsidet, sed et partem eius cacumini vicinam. Arbores modo occupat proceriores annosas rimasque agentes, et in alpibus vel subalpinis montibus crescentes, licet multae et huius magnitudinis et stationis eo destituantur, nunquam iuniores et humili statione reperiundas. Obtinet tamen etiam in truncis larignis praecisis et iamiam tabescentibus. Et sic quidem in Carinthia sese res habet. Reperitur vero praeter hancce regionem in orientalibus variis vt, testibus DIOSCORIDE et PLINIO, in vicinia Bosphori Cimmerii, vnde ex Sarmatia in Graeciam atque Italiam per multa secula translatus fuisse videtur; item in laricetis Rossicis praesertim Duinenfibus et Vralenfibus, vnde per Archangelopolin ad exteros mittitur (PALLAS *Fl. Ross. vol. 1. p. 3.*); in montibus Veronenfibus (SEGUIERUS), alpibus Augustae Praetoriae Pedemontii, Heluetia

tia

tia (HALLERUS), Gallo prouincia (GERARDUS), montibus Tridentinis (MATTHIOLUS), Hungaricis (KOLLAR apud JACQU. *loc. cit.* p. 167.). Fungus vero hicce per plures annos vitam in larice continuat.

Olim in medicina vsitatus ex Oriente Venetias mittebatur. Sed nullum est dubium, quin iis in locis, quae patriam agnoscit et vicinis, vsurpetur indigenus, imo ad remotiora transportetur. Ita Venetiis venditus tempore MATTHIOLI (*Comment. in DIOSCOR. ed. BAUH. p. 474.*) fere omnis partim ex Tridentinis montibus, partim Norico tractu, provenit. In Gallia quoque ex montibus Delphinatensibus pro vsu petitur (VALMONT DE BOMARE *vol. I.* et GEOFFROY *Mat. m. alii*que). De Sibirico iam dixi. Sunt tamen, qui orientalem etiamnum praeferunt (e. c. LEWIS *M. m. p. 21.*), SPIELMANNUS (*M. m. p. 641.*) ex Aleppo optimum peti arbitratur. In Carinthia collectio eius committitur vel venatoribus vel rusticis, qui autumno vel vere ad caedenda ligna saxofas sylvas adeunt, vbi Larices elegantiores maiori copia crescunt. Ibi compages mollior est in iuniori fungo, ficcior in adulto, ita in isto superficies colore dilute aurantiaco tingitur,

in

in hocce plerumque initio alba dein ex albo cinerascens vel profundioris coloris item rimosa est, fenescens subfidit variis quasi contignationibus et fascias coloris obsoletioris (non veros annulos discoloros, vt HALLERUS indicat) contrahit. Substantia interior primum ex luteolo alba tandem candidissima fit, desiccata in rudiolem farinam, digitis friabilem, transit. Quidni idem in Boletis laricinis extra Carinthiam locum haberet. BELLONII (*de arbor. conif. fol. 26.*) effatum, quod tam rarus esset hic fungus, vt ex decem millibus Laricum vix vna eundem ferret, nimium est, licet omnino frequens non valde fit.

In officinis obuius multiplicem formam gerit, plerumque ad triangulum accedentem, cuius basis inferiora spectat, a postica parte sinum a loco infertionis repraesentat, cui adhaeret subinde corticis arboris particula, antice fulcis parallelis, inter quos eminentiae mox planiores mox gibbosiore, distinguitur, magnitudinem diuersam habet, adeo vero leuis est pondere, vt e. c. fungus pedem cum palmo longus ad basin pedalis libras modo tres cum aliquot vnciis penderet. Externe crusta circiter semunciam crassa et rimosa vestitur, compactiori,

paetiori, quam interna medullaris pars, ita vt vngue penetrari nequeat, extus grisea interius flavescente. Intra hanc medulla comprehenditur albissima, mox spongiosa et fibrosa, quae facile difsecari cultro potest, item digitis difcerpi, quos sub hocce tentamine inquinat, mox in farinam friabilis. Fibrae dictae vbi adsunt non per totam longitudinem decurrunt, sed strata varia modo longiora modo breuiora ad lineam vsque formant. Vermibus saepe in officinis eroditur crustam corticalem praecipue deastantibus, verum in ipsa quoque medulla cuniculos egisse deprehendi. Foraminula, quae characterem generis efficiunt, in baseos superficie vix conspiciere potui, ostiis per se minutis sine dubio ficcatione adhuc magis contractis. Figuram et colorem officinalis egregie exprimit icon in JACQU. *Miscell. cit. tab. 20.*

Caret odore, masticatus autem initio dulcis, dein nauseosam acrimoniam et amaricantem saporem imprimit. Frustrula eius flammam facillime concipiunt, prunis iniecta quasi oleum exsudant et deflagrant, paucis cineribus relictis. Ex comparatione analysium diuersarum chemicarum cll. GEOFFROY, CARTHEUSER, NEUMANN, licet liqueat,

Appar. medic. Vol. V. Oo pro-

proportionem non vbiuis eandem inter partes reconditas obtinuisse: euincitur plurimum inesse resinæ, scilicet secundum experimenta NEUMANNI (*Chym. vol. 2. P. 1. p. 42.*) medullari parti extracti resinosi ingræte amaricantis ad tres partes ex quatuor, reliquum mucilaginosæ naturæ esse cum terra remixtum, cui extracti aquosi drachmæ duæ cum scrupulis duobus insint. Quam parum virium largiatur aquæ, inde elucet, quod fungus hic etiam post diurnam coctionem plurimum saporis feruat, et valde viscidum tenaxque existit. Spiritus vini rectificatus autem tingitur colore luteo et adsciscit ingrætam dulcedinem. Corticem refert cl. BOULDUK (*Mem. de l'acad. R. des sciences de Paris 1714. p. 28.*), suppeditare spirituosam tincturam maxime nauseosam vt vel vnica gutta linguae applicata vomitum ciëat, quod vero aduersatur experimentis ill. JACQUIN (*loc. cit. p. 197.*) cum cortice fungi Carinthiaci captis, cui et alia experimenta huius generis debentur.

Sub contusione tussiculam et nauseam diutius inhaerentem excitat (JACQUIN *l. c. p. 197.*); item sternutationem, et oculos irritat (NEUM. *l. c. p. 44.*). Quoniam vero per se ægrius in puluerem redigitur:

muci-

mucilage gummi Tragacanthae prius humectari
 eaque imbutus ficcari solet.

Nolo antiquitati vsus medici huius Boleti diu
 immorari, quam ample fatis excerptis locis ex DIO-
 SCORIDE (*Lib. 3. cap. 1.*), qui *Αγαρινον* eum voca-
 vit, GALENO, PAULO AEGINETA, PLINIO, MESUE,
 excussit cl. BREYNIUS (*loc. cit. §. 3.*). Distinctionis,
 quam assumerunt inter fungum marem et foemi-
 nam, non fatis certi limites constant. Vterque
 in magna apud veteres existimatione fuit, quin eo
 utebantur iusto liberalius, vt et a DEMOCRITO apud
 MESUEN familiare domesticum diceretur, nec mor-
 borum selectu congruo, instar alterantis et resol-
 ventis medicaminis; qua in re peccatum per plu-
 rimum seculorum feriem, quae leuitas et ansam mul-
 tis praeparatis dedit. Vtique vera est purgandi
 vis, quam illi adscripserunt, qua quidem bilem et
 pituitam euacuare sustinuerunt. Faeces aluinae
 inde albae euadere feruntur (LINN. *Amoen. acad.*
vol. 9. p. 266.). Lente vero effectum exercet,
 nec sine nausea vomitu et torminibus, drachmae
 dimidiae vel vnus, quin, vt quidam volunt, drach-
 marum duarum supraque pondere, cuius ratio in
 resinosa tenacitate quaeritur. Vnde vsus sensim

desuevit, ita vt hodie a medicis pro hominibus vix nisi in compositis quibusdam officinalibus pro stimulo augendo praecipiat. Mulomedici vero adhuc eo vtuntur ad aluum eluendam, tam per os ingesto, quam in clysmate. Alpicolae circa Garexium, prae vicinitate Laricum Agaricum exsiccatum domi seruant, et in pulmento cum Pipere mixtum in omnibus fere morbis sine discrimine adhibent. Alui mouendae causa et vomitionis excitandae cum oleo, rarius cum lacte, miscent; eiusque ope expellunt hirudinem minutam cum aquis potatam, dira symptomata apud homines et pecora creantem (*Miscell. Taurin. vol. 3. p. 203.*); qui effectus potius, venenatae indoli huius hirudinis, quam morsui, a JACQUINO adscribitur. Nec facile cautior imitabitur Rufforum hodiernum morem, qui pro emetico in febribus intermittentibus hunc fungum ingerunt, item reuellendi scopo in fluore albo foeminarum (*PALLAS l. c.*). Baschkirri et Sibirici inspergunt puluerem vlceribus equorum et boum, quo eadem detergant et verminosam pullitiam deleant (*IBID.*).

Serius, tanquam commoda in sudoribus colli-
quatiuis phthilicorum medela, commendatus est.
Huius generis exemplum narrat HAENIUS (*Rat. med.*

P. 12. p. 251. *sqq.*), nempe monachi, qui phthificus praeuia mulierculae commendatione in pluribus fausto successu Agarici frustulum quotidie ingessit eoque sudoribus emaciantibus et eneruantibus obicem posuit. QUUM HAENIUS vnicum modo casum enucleatum sistat, et ne dosin quidem definiat, alios modo ad iteranda tentamina excitare voluisse videtur. Huic consilio studium accommodavit cl. BARBUT (*Journ. de Medecine, tom. 47. p. 512. sqq.*), qui triplici casu vim sudores profusos nocturnos coërcendi confirmat. Horum vnus spectat ad sudores, ex febre continua superstites, sed trochiscorum Agarici granis duobus in puluere cum cochleari aquae vesperi per tres dies captis, superbibito aquae vitro dimidio in operario, sublatos. In alio quatuor dosibus trochiscorum eodem pondere et ordine exhibitis cessarunt sudores phthifici. In foemina phthifica ad sextam dosin recurrere opus fuit. — Minus fauens de Agarico iudicium format cl. QUARIN (*Animaduers. pract. p. 91.*), qui Agaricum (arbitror eum intellexisse trochiscos Agarici) ad duo grana exhibitum contra sudorem colliquantem phthificorum nunquam salutarem se reperisse, sed oppressionem pectoris adeo potius inde auctam fuisse, testatur.

In puluere solus non fidus ob causas dictas, veteres eum cum vino, aqua, aceto, mulso, dederunt. Est qui optime in infuso vinoso a drachma vna ad duas imo vnciam dimidiam praecipui putat (CARTHEUS. *Mat. med. vol. 1. p. 589.*). Ita additamentum aromatis commendabile visum est (BREYN. *l. c. p. 23.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

TROCHISCI DE AGARICO a MESUE memorati, in paucis dispensatoriis pharm. hodie obuii. Qui in *Cod. med. Paris. p. 605.* exstant Agaricum et Zingiber complectuntur.

EXTRACTUM AGARICI *Ph. Wurt. p. 88.* Est refinofum.

EXTRACTUM PANCHYMAGOGUM CROLLII *Ph. W. p. 94.* Inter tot alia drastica et Agaricus.

PILULAE HIERAE CVM AGARICO *Ph. W. p. 139.* Intrat farraginem Agaricus trochiscatus. Hodie obsoleti.

PILULAE MASTICHINAE *Ph. W. p. 140.* PILULAE DE SUCCINO CRATONIS *l. c. p. 141. etc.*

PEZIZA.

P E Z I Z A.

LINN. *Syst. veg.* p. 823. *Gen. pl.* p. 568.

576.

Pharm. AVRICVLA JVDAE f. FVNGVS
SAMBVCINVS.

Peziza Auricula; concaua rugosa auriformis LINN.
Syst. veget. p. 823. Tremella Auricula; fessilis
membranacea auriformis cinerea LINN. *Spec. pl.*
p. 1625. Fungus membranaceus, Auriculam
Judae referens f. sambucinus c. B. Agaricum
auriculae forma MICHELI *Gen. plant.* p. 124. tab.
66. fig. 1. Innascitur truncis vel ramis arborum
vetustarum, praecipue Sambuco, vti et Oxya-
canthae (teste HALL. *Hist. stirp. Helvet.* p. 2220.),
idque quidem parti, quae septentrionem respicit
(STEERBECK *Theatr. fung.* p. 256.).

Fungus membranaceus ad aurem externam hu-
manam accedit figura et eminentiis intra sinus caui.
Humidus gelatinam refert tenacem pellucidam odo-
ris mucidi, siccatus indurescit et fragilis fit, ita
tamen, vt aqua pristinam flexilitatem, colorem,
odorem, recuperet. Siccus membranaceus est, in-
sipidus, odoris expers, extus cinereus, interne

O o 4

nigri-

nigricans, salinae lentorem aliquem conciliat. Colorem solutionis vitrioli martis nullo modo mutat. Perperam adstringens censetur et exsiccans. Ad perniciosos fungos refert CLUSIUS (*Rar. plant. hist. p. CCLXXVI.*). Sed neque venenata vis nec purgans illi adscripta evidentibus experimentis comprobatur. Centies repetitum, in gargarismis anginam dissipare et ex aqua Rosarum s. simili vel vino impositum inflammationes, nominatim oculorum, discutere. Nec certius est auxilium in surditate aliisque auris affectionibus, ad quod figurae similitudo credulos adduxit. Vtinam confirmatae essent aliae multiplicis generis virtutes, quas recensuit ex scriptis auctorum JO. PHIL. BREYNIUS (*Dissert. de fungis officinal. p. 28. sqq.*).

577.

Pharm. CREPITVS LVPI s. BOVISTA.

Lycoperdon Bovista; subrotundum: lacerato dehiscens LINN. *Spec. plant. p. 1653.* *Lycoperdon faccatum cinereum polline obscure viridi* HALL. *Hist. stirp. Helvet. n. 2172.* Multis varietatibus, magnitudine, superficie, figura, colore, distinctis ludit haec species, ad quarum cognitionem ducit

cit

cit HALLERUS *l. c.* et HUDSON. *Fl. Angl. ed. 2. p.*
 642. Ad nos pertinet Lycoperdon vulgare δ ,
 f. Lycoperdon maximum SCHÄFFERI *Fung. Bav.*
tom. 3. t. 294. Fungus maximus rotundus pul-
 verulentus dictus Germanis Bovist JO. BAUH. *Hist.*
tom. 3. p. 848. ICON: REGNAULT *Botan. La Vesse*
de Loup. Exemplum praegrandis Bouistae ex-
 stat in MARSILII *Fungi Carrariensis Historia*; aliud
 in BENED. BERGII *Comment. in Kongl. Vet. Acad.*
Handl. vol. 23. p. 324. cuius ambitus vlnas duas
 et digitos tres exaequavit, grauitas octodecim
 libras superavit. Etenim aëre pluuioso et solo
 pingui enormiter grandescit. Reperitur in pra-
 tis et pascuis sterilibus.

Tunicis tribus tegitur, intra quas medulla
 continetur, in iuniori fungo flauescens, solida, sen-
 sim in cellulofam compagem resoluta, in qua pol-
 len obscure viridis, vel brunus, generatur, qui
 per orificium, in quod sursum sponte fungus de-
 hiscit, praecipue sub compressione excutitur. Com-
 pressus digitis vel calcatus pedibus crepat, vnde
 nomen. Prout ficcatus seruatur leuis et liuidus
 est, puluere bruno repletus. Nec antea colligi
 debet, quam donec compages succosa in puluerem
 lentam transferit, dein loco sicco seruandus.

Odoris aequae ac saporis expers est, nec colorem solutionis vitrioli martis mutat. Nulla neque alcalinae nec acidae naturae vestigia vulgaribus tentaminibus, neque in pulvere nec extracto aquoso, deteguntur (BREYN. *Diff. de fung. officin. p. 36.*). Inesse tamen alcali volatile aequae copiose, ac in vlla materia animali, destillatione cognitum (SCOPOLI in CRELLS *chem. Annual. 1784. vol. I. p. 335.*). Oculis infestus pulvis deprehensus est, ita tamen, ut quidam ophthalmias arguant (MUYR apud BREYN. *l. c.*), alii coecitatem (Vulgaris opinio in Suecia. Vid. LINN. *Flor. Suec. p. 460.*). In lacte decoctus hic fungus muscas interimit (BREYN. *l. c.*).

Plurimum celebritatis sibi acquisiuit vi, qua ad haemorrhagias sistendas pollet. Quo sine valet tam pulvis inspersus fauciatibus vasibus, quam spongiosum et mollius eius tegmen applicatum. Ita consopita sunt profluvia sanguinea varia interna, quorum fontem attingere valuit Bouista, ut stillicidium copiosum sanguinis ex naribus, contra quod pulvis vitello oui mistus commode turundis illinitur (BREYN. *l. c. p. 34.*); haemorrhagia ex dente per congestionem ex spirituosius largiter potis, quam vnice compescuit Bouistae frustum intrusum (TULP. *Observ.*

Observ.

Observ. med. p. 90.); haemorrhoides profusae, quibus suffecit pessarii instar ano inserta (FEL. PLATER. *Prax. tom. 3. l. 2. cap. 5. p. 646.*). Frequentius autem longe administratur in haemorrhagiis ex vulneratione vel amputatione arteriarum enatis. Magna hoc nomine iam dudum in existimatione fuit apud chirurgos celebriores, vt FELICEM WURTZ, NUCK, MUNNIKS, VERDUIN, RAU (BREYN. *l. c. p. 35.*), qui sedulo in praxi sua hunc fungum in usum traxerunt. Recentiori tempore fiduciam auxerunt experimenta sollertia a cl. hippiatro LA FOSSE in equis dedita opera facta (de quibus a. 1750. academiam R. scientiarum certiore reddidit), dum sanguis exundans resecta arteria temporali, amputato femore alterutro, item cauda praecisa vel applicato fungi frustulo et firmato particula vesicae vel insperso puluere, fluere cessavit. Trucidato equo ecce in arteria comparuit membrana fere transparentis cum thrombo conico, cuius apex interiora respexit (PARSONS in *Phil. Transf. vol. 49. P. 1. p. 38.* Tract. cl. LA FOSSE, patris, *Observations et decouvertes faites sur les Chevaux* legere mihi non suppetiit. Confirmat efficaciam filius in *Dictionnaire raisonné d'Hippiatrique, tom. 2. p. 384. et tom. 3. p. 128.*). Non autem in haemorrhagiis exiguarum arteriarum modo

modo conducit, sed et ampliorum, adiunante tantum modica compressione; cl. BISSET (*Medical Essays and Observations*, p. 303.) Agarico chirurgorum adeo praefert Bovistam. Stipticum dici non potest eo sensu, quo Gallas, Bistortae radicem, Granatorum corticem, alumen, ita vocamus; hinc non coarctando vasa vim suam praestat, sed partim in crassando sanguinem, sponte iam ad coagula primum, tenuissimo, quem continet pulvere, partim molli et spongiosa natura, qua sese arctissime ostio valis affigit, ligatura suffultus. Nempe applicato frusto huius fungi superimponitur aliud maius vel tunica fungi, et deligatio solito modo per fasciam perficitur.

DESIGNA-

DESIGNATIO SPECIERVM
IN QUINTO VOLVGINE CONTENTARVM.

ORDO XLIII. PALMAE.

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>	
497. Palma.	<i>Cocos butyracea.</i>	pag. 1
498. Dactyli.	<i>Phoenix dactylifera.</i>	6
499. Sagu.	<i>Sagus RUMPH.</i>	13

ORDO XLIV. PIPERITAE.

500. Piper nigrum; album.	<i>Piper nigrum.</i>	22
501. — longum.	— <i>longum.</i>	35
502. Cubebae.	— <i>Cubeba.</i>	37
503. Acorus verus. Calamus vulgaris.	<i>Acorus Calamus.</i>	39
504. Arum.	<i>Arum maculatum.</i>	44

ORDO XLV. SCITAMINEAE.

505. Zingiber.	<i>Amomum Zingiber.</i>	52
506. Cardamomum minus.	— <i>Cardamomum.</i>	61
507. Grana Paradisi.	— <i>Grana Paradisi.</i>	67
508. Galanga.	<i>Maranta Galanga.</i>	69
509. Curcuma.	<i>Curcuma longa.</i>	73
510. Costus.	<i>Costus arabicus.</i>	80
511. Zedoaria.	<i>Kämpferia rotunda.</i>	82

ORDO

ORDO XLVI. LILIACEAE.

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>		<i>Nomen systematicum.</i>	
512.	Lilium album.	<i>Lilium candidum.</i>	88
513.	Scilla.	<i>Scilla maritima.</i>	91
514.	Allium.	<i>Allium sativum.</i>	122
515.	Porrum.	— <i>Porrum.</i>	134
516.	Victorialis longa.	— <i>Victorialis.</i>	135
517.	Cepa.	— <i>Cepa.</i>	137
518.	Asphodelus.	<i>Asphodelus ramosus.</i>	140
519.	Helleborus albus.	<i>Veratrum album etc.</i>	142
520.	Sabadilli.	<i>Veratrum? Sabadilla.</i>	166
521.	Asparagus.	<i>Asparagus officinalis.</i>	179
522.	Ananas.	<i>Bromelia Ananas.</i>	186
523.	Colchicum.	<i>Colchicum autumnale.</i>	193
524.	Hermodactylus.	— <i>illyricum?</i>	215
525.	Crocus.	<i>Crocus sativus.</i>	220
526.	Aloë.	<i>Aloës species variae.</i>	238
527.	Lilium Conuallium.	<i>Conuallaria maiialis.</i>	260
528.	Sigillum Salomonis.	— <i>Polygonatum.</i>	263

ORDO XLVII. ENSATAE.

529.	Iris Florentina.	<i>Iris Florentina.</i>	265
530.	— nostras.	— <i>Germanica.</i>	269
531.	Acorus palustris.	— <i>Pseud-acorus.</i>	275

ORDO XLVIII. ORCHIDEAE.

532.	Salep.	<i>Orchis mascula etc.</i>	278
533.	Satyrium.	— <i>bifolia etc.</i>	292
534.	Vanilla.	<i>Epidendrum Vanilla.</i>	297

ORDO XLIX. TRIPETALOIDEAE.

535.	Sanguis draconis.	<i>Calamus kotang etc.</i>	301
------	-------------------	----------------------------	-----

ORDO

ORDO L. CALAMARIAE.

<i>Nomen pharmaceuticum.</i>	<i>Nomen systematicum.</i>	
536. Sarsaparilla germanica.	<i>Carex arenaria.</i>	310
537. <i>Cyperus longus.</i>	<i>Cyperus longus.</i>	316
538. — rotundus.	— rotundus.	317

ORDO LI. GRAMINA.

539. Triticum.	<i>Triticum hybernum.</i>	319
540. Gramen.	— repens.	338
541. Secale.	<i>Secale cereale.</i>	343
542. Hordeum.	<i>Hordeum vulgare etc.</i>	360
543. Avena.	<i>Avena sativa.</i>	383
544. Saccharum.	<i>Saccharum officinarum</i>	390
545. Milium.	<i>Panicum miliaceum.</i>	430
546. Oryza.	<i>Oryza sativa.</i>	433
547. Schoenanthus.	<i>Andropogon Schoenanthus.</i>	443
548. Nardus Indica.	— <i>Nardus.</i>	445

ORDO LII. FILICES.

549. Polypodium.	<i>Polypodium vulgare.</i>	449
550. Filix mas.	— <i>Filix mas.</i>	453
551. Filix foemina.	<i>Pteris aquilina.</i>	472
552. Capillus veneris.	<i>Adiantum capillus veneris.</i>	475
553. Lingua veruina.	<i>Asplenium Scolopendrium.</i>	478
554. Ceterach.	— <i>Ceterach.</i>	480
555. Trichomanes.	— <i>Trichomanoides.</i>	481
556. Ruta muraria.	— <i>Ruta muraria.</i>	482
557. Equisetum.	<i>Equisetum arvense.</i>	483

ORDO

INDEX ALPHABETICVS
S T I R P I V M

QVINQVE VOLVMINIBVS PRAECEDENTIBVS
COMPREHENSARVM

NOMINIBVS PHARMACEVTICIS SVPERSTRVCTVS.

A.

- Abelmoschus*, vol.III. pag.376. *Agnus castus*, II. 195.
Abies, I. 27. *Agrimonia*, III. 147.
Abrotanum foemina. Vid. *Alchemilla*, III. 149.
Santolina.
— — *mas*, I. 116. *Alkanna vera*, II. 85.
— — — (*spuria*), II. 100.
Absynthium maritimum I. 128. *Alliaria*, II. 317.
— — *ponticum*, I. 124. *Allium*, V. 122.
— — *vulgare*, I. 117. *Alnus*, I. 72.
Acacia nostras, III. 234. *Aloe*, V. 238.
— — *vera*, II. 404. *Althaea*, III. 396.
Acanthus, II. 204. *Anmi verum*, I. 260.
Acetosa, III. 492. — *vulgare*, I. 261.
Acmella, I. 135. *Amomum*, III. 316.
Aconitum, III. 5. *Amygdalae amarae*, III. 256.
Acorus palustris, V. 275. — — *dulces*, III. 247.
— — *verus*, V. 39. *Anacardium occidentale*, IV.
Adiantum aureum, V. 494. 413.
Agaricus albus, V. 573. — — *orientale*, II. 192.
— — *muscarius*, V. 555. *Anagallis*, II. 1.
— — *quernus*, V. 561. *Ananas*, IV. 186.
Ageratum, I. 170. *Anethum*, I. 288.
Appar. medic. Vol. V. Pp *Anime*,

- Anime*, II. 432.
Anisum stellatum (*Fructus*)
 III. 562.
Anisi stellati cortex, III. 566.
Anisum vulgare, I. 298.
Angelica sativa, I. 250.
 — *sylvestris*, I. 254.
Anthophylli, III. 337.
Anthora, III. 29.
Anserina, III. 135.
Apium, I. 303.
Aquifolium, IV. 10.
Aquilegia, III. 1.
Arbor vitae, I. 31.
Armoracia, II. 348.
Arnica, I. 157.
 — *Suedensis*. *V. Conyza*
media.
Aristolochia anguicida, I. 358.
 — — *fabacea*, II. 452.
 — — *longa*, I. 351.
 — — *rotunda*, I. 351.
 — — *trilobata*, I. 357.
 — — *vulgaris*, I. 356.
Artemisia, I. 124.
Arthanita. *V. Cyclamen*.
Arum, V. 44.
Asarum, I. 359.
Asparagus, V. 179.
Asphodelus, V. 140.
Assa dulcis. *V. Benzoe*.
 — *foetida*, I. 240.
- Atriplex sativa*, IV. 329.
Avena, V. 383.
Aurantium, III. 284.
Auricula muris. *V. Pilosella*.
 — *iudae*, V. 583.
- B.
- Badian*. *V. Anisum stellatum*.
Balauftium. *V. Granatum*.
Balsamita mas, I. 132.
Balsamum meccanum. *Vid.*
Meccanum Balf.
 — *copaiuae*. *V. Copaiu*. *B.*
Barba hirci. *V. Tragopogon*.
Barbaraea, II. 318.
Bardana, I. 83.
Basilicum, II. 155.
Beccabunga, II. 208.
Bedeguar, III. 174.
Been nux, II. 402.
Behen album, I. 94.
 — *rubrum*, I. 176.
Belladonna, I. 430.
Bellis maior, I. 149.
 — *minor*, I. 153.
Benzoe, IV. 540. 658.
Berberis, IV. 79.
Betonica, II. 158.
Beta rubra, IV. 278.
Betula, I. 69.
Bezetta coerulea, IV. 139.
Biflorta, IV. 407.
- Bombax*,

- Bombax. V. Gossypium.*
Bonus Henricus, IV. 267.
Borago, II. 95.
Botrys vulgaris, IV. 270.
 — *mexicana, IV. 273.*
Bouista. V. Crepitus lupi.
Branca ursina (perperam), I. 256.
 — — (vulgo), II. 204.
Brassica, II. 329.
Bruscus. V. Ruscus.
Bryonia, I. 419.
Buglossum, II. 99.
Bursa pastoris, II. 355.
Buxus, IV. 262.
 C.
Cacao, III. 378.
Caieput (Oleum), III. 319.
Calamintha, II. 130.
Calamus vulgaris, V. 39.
Calcatrippa. Vid. Consolida regalis.
Calcitrappa, I. 98.
Calendula, I. 174.
Campechense lignum, II. 429.
Camphora, IV. 445.
Camphorata, IV. 333.
Canella malabarica. V. Cassia lignea.
 — *alba, IV. 566.*
Cannabis, IV. 608.
Caoutschuc. V. Resina elastica.
Capillus veneris, V. 475.
Capparis, II. 305.
Cardamine, II. 319.
Cardamomum, V. 61.
Cardiaca, II. 180.
Cardopatia. V. Carlina.
Carduus benedictus, I. 96.
 — *Mariae, I. 86.*
 — *tomentosus, I. 87.*
Caricae, IV. 578.
Carlina, I. 88.
Carpathicus Balsamus, I. 14.
Carpobalsamum, IV. 46.
Carthamus, I. 90.
Carum, I. 292.
Caryophyllata, III. 122.
Caryophyllus aromaticus, III. 333.
Cassia caryophyllata, III. 314.
 — *Fistula, II. 395.*
 — *lignea, IV. 441.*
Cassiae Flores, IV. 417.
Castanea, I. 52.
Cataputia maior. V. Ricinus vulg.
 — *minor, IV. 100.*
Catechu (terra), II. 415.
Centaurium minus, II. 180.
Cepa, V. 137.
Cerasa nigra, III. 209.
 — *rubra, III. 205.*
Cerefolium s. Chaerophyllum, I. 280.
Ceterach,

- Ceterach*, V. 480.
Chamaedrys, II. 119.
Chamaemorus. V. *Norrlandi-
caae baccae*.
Chamaepitys, II. 121.
Chamomilla nostras, I. 143.
 — — *romana*, I. 150.
Cheiri, II. 339.
Chelidonium maius, II. 300.
Chenopodium anthelminticum,
 IV. 275.
China (Radix), I. 339.
Chinchina (Cortex), I. 546.
Cicer, II. 372.
Cichoreum, I. 100.
Cicuta (terrestris), I. 213.
 — — *aquatica*, I. 271.
Cicutaria, I. 283.
Cina. V. *Santonicum*.
Cinnamomum, IV. 417.
Citrullus, I. 401.
Citrus, III. 265.
Coccognidium, IV. 634.
Cocculus indus, I. 343.
Cochlearia, II. 341.
Coffea, I. 386.
Colchicum, V. 193.
Colocynthis, I. 407.
Colubrinum lignum, I. 485.
Conessi. V. *Profluvii cortex*.
Conferua rinularis, V. 550.
Convolvulus maior albus, I.
 510.
Consolida maior. Vid. *Sym-
phytum*.
 — — *media*, II. 123.
 — — *regalis*, III. 31.
Conyza coerulea, I. 173.
 — — *media*, II. 156.
Copaiuae balsamum, IV. 47.
Coriandrum, I. 278.
Cortex Peruvianus. V. *Chin-
china*.
 — — *Lauola*. V. *Anisi stellati
cortex*.
Corylus, I. 66.
Costus, V. 80.
Cotula foetida, I. 151.
Crepitus lupi, V. 584.
Crocus, V. 220.
Cubebae, V. 37.
Cucumis, I. 405.
 — — *aspinus*. I. 413.
Cucurbita, I. 399. 401.
Culilawan, IV. 524.
Cupressus, I. 32.
Curcuma longa et rotunda,
 V. 73.
Cuscuta, I. 194.
Cyanus, I. 93.
Cyclamen, II. 25.
Cydonia, III. 196.
Cuminum, I. 266.
Cynoglossa, II. 102.
Cynobatos, III. 172.
Cyperus longus, V. 316.
Cype-

Cype-

Cyperus rotundus, V. 317.

D.

Dactyli, V. 6. *Datura*. I. 256.

Daucus sativus et sylvestris,
I. 209.

— *creticus*, I. 235.

Dentaria, I. 513.

Distamnus albus, III. 103.

— — *creticus*, II. 139.

Diervilla, I. 385.

Digitalis, I. 490.

Doronicum, I. 167.

Dulcamara, I. 423.

E.

Ebulus, IV. 22.

Elaterium, I. 415.

Elemi, IV. 28.

Endiuvia, I. 102.

Enula, I. 154.

Epithimum, I. 195.

Equisetum, V. 483.

Eruca, II. 337.

Eruum, II. 371.

Eryngium, I. 206.

Erysimum, II. 315.

Efula maior, IV. 105.

— *minor*, IV. 103.

Eupatorium, I. 133.

Euphorbiae variae, IV. 96.

Euphorbii Gummi, IV. 88.

Euphrasia, II. 186.

F.

Faba, II. 368.

— *crassa*. V. *Telephium*.

Fagus, I. 53.

Farfara, I. 139.

Filipendula, III. 118.

Filix mas, V. 453.

— *foemina*, V. 472.

Flammula, III. 86.

— — *jouis*, III. 103.

Foeniculum aquaticum. I. 267.

— — *vulgare*, I. 287.

Foenugraecum, II. 386.

Fragaria, III. 142.

Frangula, IV. 5.

Fraxinus, III. 535.

Fumaria, II. 449.

Fungus melitensis.

— *rosaceus*. V. *Bedeguar*.

— *salicis*, V. 569.

— *sambucinus*. V. *Auricula iudae*.

G.

Galanga maior et minor, V.
69.

Galbanum, I. 262.

Galega, II. 383.

Galium album, I. 373.

— *luteum*, I. 371.

Gambogium. Vid. *Gummi guttae*.

- Genipi album*, I. 129.
 — *verum*, I. 169.
Genista, II. 360.
Gentiana alba, I. 247.
 — *rubra*, II. 11.
Geranium moschatum, III. 396
 — *robertianum*, *ibid.*
Geum rivale, III. 132.
 — *urbanum*. *V. Caryo-*
phyllata.
Ginseng, I. 330.
Glycyrrhiza, II. 374. 379.
Gnaphalium, I. 112.
Gossypium. III. 367.
Gramen (Radix), V. 338.
Grana Paradisi, V. 67.
Granatum, III. 262.
Gratiola, II. 197.
Guaiacum, III. 399.
Gummi arabicum, II. 404.
 — *cerasorum*. *Vid. Cerasa*
nigra.
 — *guttae*, IV. 106. 654.
 — *Senegal*, II. 414.
- H.
- Hedera arborea*, I. 307.
 — *terrestris*, II. 174.
Heliotropii succus, IV. 139.
Helleborus albus, V. 142.
 — — *foetidus*, III. 70.
 — — *niger*, III. 43.
 — — *viridis*, III. 68.
- Helminthochorton*, V. 543.
Hepatica nobilis, III. 102.
Herba britannica, IV. 343.
Hermodactylus, V. 215.
Herniaria, IV. 331.
Hippocastanum, IV. 62.
Hirundinaria, I. 543.
Hispidula. *V. Gnaphalium.*
Hordeum, V. 360.
Hydropiper. *Vid. Persicaria*
vrens.
Hyoscyamus, I. 444.
 — — *albus*, I. 455.
Hypericum, III. 518.
Hyssopus, II. 133.
- I.
- Ialappa*, I. 502.
Iaponica terra. *V. Catechu.*
Iasminum, II. 31.
Imperatoria, I. 254.
Ipecacuanha, I. 521.
Iris Florentina, V. 265.
 — *nostras*, V. 269.
 — *palustris*. *Vid. Acorus*
palustris.
Iuglans, I. 57.
Juiubae, IV. 7.
Juniperus, I. 34.
- L.
- Lacca*, IV. 152.
Lactuca, I. 108.

Lada-

- Ladanum*, III. 514.
Lamium album, II. 178.
Lapathum acutum, IV. 341.
Lauendula, II. 135.
Laurocerafus, III. 213.
Laurus, IV. 528.
Lens, II. 369.
Lentiscus, I. 77.
Leuisticum, I. 249.
Lignum sanctum. *V. Guaiacum*.
Lilium album, V. 88.
 — *Conuallium*, V. 260.
Linaria, II. 183.
Lingua auis. *V. Fraxinus*.
 — *ceruina*, V. 478.
Linnaea, I. 397.
Linum, III. 474.
 — *catharticum*, III. 490.
Liquidambar, I. 67.
Lithospermum, II. 98.
Lobelia, I. 514.
Lupinus, II. 356.
Lupulus, IV. 621.
Lycopodium, V. 486.
Lysimachia purpurea, III. 510
- M.
- Magellanicus cortex*. *V. Winteranus cortex*.
Maiorana, II. 142.
Malabathrum, IV. 441.
- Malua arborea*, III. 363.
 — *vulgaris*, III. 364.
Mandragora, I. 441.
Mangostana, III. 525.
Manna, III. 542.
Marrubium album, II. 160.
Marum verum, II. 107.
Mastix, I. 77.
Matricaria, I. 148.
Matrifylua, I. 374.
Mechoacanna, I. 507.
Melilotus, II. 384.
Melissa canariensis, II. 157.
 — *citrina*, II. 127.
 — *turcica*, II. 157.
Melissophyllum, II. 131.
Melo, I. 403.
Mentha crispa, II. 146.
 — *piperita*, II. 150.
 — *syluestris*, II. 152.
Mercurialis, IV. 222.
Mespili, III. 200. *Neu. J. 277*.
Mezereum, IV. 628.
Milium, V. 430.
 — *solis*. *V. Lithospermum*.
Millefolium, I. 165.
Morsus diaboli, I. 179.
Morus, IV. 596.
Moxa. *V. Artemisia*.
Mungos, I. 375.
Muscus arboreus, V. 536.
 — *caninus*, V. 525.

Muscus clauatus. V. *Lycopodium*.

— *cumatilis*, V. 523.

— *erectus*, V. 492.

— *islandicus*, V. 499.

— *pyxidatus*, V. 529.

Myrobalanus emblica, IV. 127.

Myrtillus, II. 73.

Myrtus, III. 312.

— *Brabantica*, I. 73.

N.

Nardus. V. *Spica indica*.

Napellus. V. *Aconitum*.

Naphae Flores. Vid. *Aurantium*.

Napus, II. 336.

Nasturtium aquaticum, II. 309

— — *hortense*, II. 352.

— — *indicum*, IV. 77.

Nepeta, II. 156.

Nephriticum lignum, II. 402.

Nigella, III. 35.

Ninfi, I. 258.

Norrlandicae baccae, III. 153.

Nummularia, II. 9.

Nux vomica, I. 477.

Nymphaea alba, III. 532.

O.

Olibanum, I. 39.

Oliuae, II. 33.

Ononis, II. 365.

Opium, II. 219.

Opobalsamum. Vid. *Bals. de Mecca*.

Opopanax, I. 286.

Opuntia, III. 342.

Orleana terra, III. 392.

Oreoselinum, I. 236.

Origanum creticum, II. 140.

— — *vulgare*, II. 141.

Oryza, V. 433.

Oxycoccus, II. 72.

P.

Paeonia, III. 37.

Palma Christi. Vid. *Ricinus vulgaris*.

Palmae Oleum, V. 1.

Paralyfis. V. *Primula veris*.

Passira braua, I. 344.

Parietaria, IV. 570.

Parthenium. V. *Matricaria*.

Pastinaca, I. 284.

Pauanae lignum, IV. 149.

Pechurim Faba, IV. 549. *Cortex*, IV. 554.

Perfoliata, I. 306.

Persica, III. 241.

Persicaria vrens, IV. 409.

Peruvianus cortex. V. *Chinchina*.

Petasites, I. 138.

Petroselinum macedonicum, I. 262.

Petro-

- Petroselinum vulgare*, I. 301. *Ptarmica*, I. 169.
Peucedanum, I. 238. *Pulegium*, II. 153.
Phu. V. Valeriana maior. *Pulmonaria arborea*, V. 520.
Phytolacca, IV. 335. — — *maculata*, II. 97.
Pilosella, I. III. *Pulsatilla nigricans*, III. 93.
Pimenta. V. Amomum. *Pyrethrum*, I. 152.
Pimpinella alba, I. 294. *Pyrola*, II. 79.
— *italica, Herba*, I. 188.
Radix, I. 190.
— *nigra*, I. 296.
Pinea, I. 13.
Pinus, I. I.
Piper indicum, I. 475.
— *jamaicense. V. Amomum*.
— *longum*, V. 35.
— *nigrum et album*, V. 22.
Pistacia, I. 74.
Plantago latifolia, I. 190.
Polium creticum, II. 112.
— *montanum*, *ibid.*
Polygala amara, II. 445.
— *vulgaris*, II. 444.
Polypodium, V. 449.
Poma, III. 177.
Populus, I. 47.
Porrum, V. 134.
Portulaca, III. 354.
Primula veris, II. 22.
Profluuii cortex, I. 541.
Pruna, III. 227.
Prunella, II. 181.
Psyllium, I. 193.

Q.

- Quassia*, III. 432.
Quercus, I. 61.
— *marina*, V. 537.

R.

- Radicula*, II. 321.
Ranunculus albus, III. 91.
— — *bulbosus*, III. 88.
— — *palustris*, III. 82.
— — *pratensis*, III. 75.
Rapa, II. 324.
Raphanus niger, II. 321.
— *rusticanus. V. Armo-*
racia.
Resina elastica, IV. 167.
Rhabarbarum monachorum,
IV. 346.
— — *sibiricum*, IV. 356.
— — *verum*, IV. 362.
Rhamnus catharticus, IV. I.
Rhaponticum, IV. 353.
Rheum. V. Rhabarbarum.
Rhodia, III. 353.

Rhodium

- Rhodium lignum*, II. 363.
Rhoeas, II. 212.
Ribes nigrum, III. 307.
 — *rubrum*, III. 304.
Ricinus maior, IV. 164.
 — — *vulgaris*, IV. 195.
Roccella, V. 533.
Ros solis s. Rorella, III. 500.
Rosa sylvestris, III. 172.
Rosae damascenae, III. 157.
 — — *rubrae*, III. 166.
Rosmarinus hortensis, II. 171.
 — — *sylvestris*, II. 75.
Rubia tinctorum, I. 363.
Rubus idaeus, III. 151.
Ruscus, I. 341.
Ruta, III. 112.
 — *muraria*, V. 482.

 S.
Sabadilli, V. 166.
Sabina, I. 41.
Saccharum, V. 390.
Sagu, V. 13.
Salep, V. 278.
Salix, I. 44.
Salvia, II. 164.
Sambucus, IV. 13.
Sandaracha, I. 34.
Sanguis Draconis, V. 301.
Sanicula, I. 207.
Santalum album, II. 87.
Santalum citrinum, *ibid.*
Santolina, I. 134.
Santonicum, I. 113.
Saponaria, III. 505.
Sarcocolla, I. 198.
Sarsaparilla, I. 334.
 — — *Germanica*, V. 310.
Sassafras, IV. 534.
Satureia, II. 145.
Satyrium, V. 292.
Saxifraga alba, III. 355.
 — — *rubra*, III. 118.
Scabiosa, I. 177.
Scammonium, I. 494.
Scilla, V. 91.
Schoenanthus, V. 443.
Sclarea, II. 170.
Scelopendrium. *Vid. Lingua ceruina.*
Scordium, II. 114.
Scorzonera, I. 103.
Scrophularia aquatica, II. 190.
 — (*vulgaris*), II. 188.
Sebesten, II. 105.
Secale, V. 343.
Sedum maius, III. 350.
 — *minus*, III. 344.
Semperuium maius. *V. Sedum maius.*
Senecio, I. 172.
Senega, II. 436.
Senna, II. 388.

Serpen-

- Serpentaria virginiana*, I. 348.
Serpentum Radix, V. *Mungos*.
 — *Lignum*, I. 383.
Serpyllum, II. 126.
Sesamum, I. 493.
Seseli creticum, I. 213.
 — *massiliense*, I. 283.
Sigillum Salomonis, V. 263.
Siler montanum, I. 248.
Siliqua dulcis, II. 434.
 — *hirsuta*, II. 358.
Simaruba, III. 457.
Sinapi nigrum, II. 323.
Solanum, I. 427. *Soda*. IV. 242.
Soldanella, I. 512.
Sonchus, I. 110.
Sophia chirurgorum, II. 313.
Sorbus aucuparia, III. 203.
Spica celtica, I. 187.
 — *indica*, V. 445.
Spigelia (Herba), I. 378.
 — *marylandica (Radix)*, I. 380.
Spina ceruina. V. *Rhamnus catharticus*.
Spinacia, IV. 327.
Squilla. V. *Scilla*.
Squinanthus. V. *Schoenanth*.
Staphisagria, III. 32.
Stoechas arabica, II. 138.
 — *citrina*, I. 112.
Stramonium, I. 456.
Styrax f. Storax, II. 80.
 — *liquida*. V. *Liquidamb*.
Suber, I. 64.
Sumach, IV. 25.
Symplytum, II. 92.
 T.
Tabacum, I. 464.
Tacamahaca, I. 50.
Tamarindi, II. 425.
Tanacetum, I. 130.
Taraxacum, I. 105.
Telephium, III. 348.
Terebinthina communis, I. 26.
 — — *cypria*, I. 75.
 — — *Veneta*, I. 16.
Tertianaria, II. 182.
Thalidtrum, III. 107.
Thea Bohe et viridis, IV. 225.
Thlaspi, II. 354.
Thus. V. *Olibanum*.
Thymelaea, IV. 639.
Thymus, II. 124.
Tilia, III. 527.
Tilli grana, IV. 149.
Tormentilla, III. 140.
Tragacanthae gummi, II. 380.
Tragopogon, I. 104.
Tribulus aquaticus, IV. 86.
Trichomanes, V. 481.
Trifolium fibrinum, II. 27.
Triticum, V. 319.
 Tunica,

- Tunica*, III. 503.
Turpethum, I. 510.
Tussilago. *V. Farfara*, I. 139.
 V.
Valeriana maior, I. 186.
 — *minor*, I. 180.
Vanilla, V. 297.
Verbascum (*Folia*), I. 487.
 (*Radix*), I. 489.
Verbena, II. 209.
Veronica, II. 205.
Victorialis longa, V. 135.
Vinca Peruvica, I. 540.
Viola, I. 517.
Virga aurea, I. 170.
Viscum, I. 199.
Vitis idaea, II. 69.
Ulmaria, III. 120.
- Ulmus*, IV. 601.
Urtica, IV. 587.
 — *romana*, IV. 595.
Ufnea, V. 496.
Uua urfi, II. 54.
Uvae, I. 310.
Uvularia, IV. 276.
Uvularia, I. 342.
 W.
Winteranus cortex, IV. 557.
 X.
Xanthium, I. 141.
Xylobalsamum, IV. 46.
 Z.
Zedoaria longa et rotunda,
 V. 82.
Zingiber nigrum et album,
 V. 52.

ERRATA ALIQVOT VOLVMINIS PRIMI.

pag. 80. lin. 3. 4. *lege*: *facram anchoram*. p. 478. lin. 5. 6. *leg.* *Ignatii affinis* quibusdam videtur.

VOLVMI. QVARTI.

p. 110. lin. 9. *loco eam leg.* *illud*. p. 125. lin. vlt. *loco haec leg.* *hoc*. p. 443. lin. 4. *loco Cinnamomi leg.* *Cinnamomum*. p. 485. lin. pen. *loco plano leg.* *pleno*. p. 643. lin. 6. *loco terrestris leg.* *arboreae*. p. 656. lin. 9. *loco viridi leg.* *viride*.

VOLVMI. QVINTI.

p. 39. 53. *loco Hort. Malab. tom II. leg.* *tom II.* p. 80. l. 15. *loco nonen leg.* *vox haecce*, p. 220. 224. 525. *loco de sc. leg.* *des sc.*

